

gan åttonde huvudtiteln, sid. 941 ff.), hemställer jag, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till främjande av svenska naturskyddsför-
eningens verksamhet under förra hälften av år
1923 anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30
juni 1923 ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor,
att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t
bestämmas.

[248.]

10. Delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund.

Delaktighet
för Sverige
i Ramsay
Memorial
Fund.

På Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 289) beviljade 1920 års riksdag för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund ett för fem år avsett anslag av 27,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,400 kronor, att utgå efter Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreskriva. I avseende å upprinnelsen till denna anslagsfråga tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som lämnades i det vid propositionen nr 289 till 1920 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 5 mars 1920.

Efter det riksdagen år 1920 bifallit Kungl. Maj:ts då framlagda förslag, införskaffade utrikesdepartementet genom svenska beskickningens i London försorg grundstadgar för de så kallade Ramsay Memorial Fellowships, vilka skulle bekostas från Ramsay Memorial Fund, jämte utkast till särskilda bestämmelser rörande det svenska stipendiet av innehåll, bland annat, att en kommitté av fyra eller fem personer skulle mottaga ansökningar till stipendiet och rekommendera en eller flera till erhållande av detsamma. Efter vederbörandes hörande beslöt Kungl. Maj:t den 28 januari 1921 att för Sveriges del godkänna sagda utkast med vissa änringar, däribland att den svenska kommittén för avgivande av förslag till stipendiat skulle förordna endast *en* sökande till erhållande av stipendiet, samt förordnade att den svenska kommittén skulle bestå av fem ledamöter. Vidare bestämdes, att sedan vetenskapsakademien, de matematisk-naturvetenskapliga sektionerna av filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola samt ingenjörsvetenskapsakademien var för sig avgivit förslag å lämpliga personer, ledamöter

av kommittén skulle nämnas av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, vilken tillika skulle utse suppleanter för dessa ledamöter samt förordna en av de fem ledamöterna att vara kommitténs ordförande. Tillika fastställde Kungl. Maj:t instruktion för kommittén. I överensstämmelse härmed utsåg min företrädare i statsrådsämbetet den 16 april 1921 till ledamöter av sagda kommitté professorerna S. A. Arrhenius, — som jämväl förordnades att vara kommitténs ordförande —, Th. Svedberg, B. A. L. Holmberg och H. G. Söderbaum ävensom överingenjören S. A. G:son Nauckhoff, samt nämnde till suppleanter för dessa professorerna K. A. Vesterberg, L. Ramberg, K. M. G. Siegbahn samt K. W. Palmær ävensom undervisningsrådet N. Fredriksson. Sedan vederbörande i England gillat de av Kungl. Maj:t angivna förändringarna i de föreslagna bestämmelserna, godkände den svenska beskickningen i London å svenska regeringens vägnar stadgarna i den lydelse, de enligt vad sålunda bestämts, skulle äga. Svensk stipendiat vid Ramsay Memorial Fund har därefter i behörig ordning utsetts.

För ifrågavarande ändamål anvisade jämväl 1921 års riksdag, ett belopp av 5,400 kronor att utgå enligt angivna grunder.

Då stipendiebeloppet, som synes böra utgå jämväl för år 1923 bör på en gång i sin helhet utbetalas till gäldande av ett års bidrag för Sveriges delaktighet i Ramsay Memorial Fund, hemställer jag om förslag till riksdagen

Departement-
schefen.

att av det utav 1920 års riksdag beviljade anslaget av 27,000 kronor för beredande av delaktighet under år 1923 för Sverige i Ramsay Memorial Fund anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,400 kronor att utgå efter Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

11. **Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff.** [249.]

I anledning av en inom riksdagen väckt motion (II: 31) beviljade 1921 års riksdag såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 3,000 kronor såväl å 1921 års tilläggsstat som å riksstaten för år 1922, att utgå till understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff. På sätt i motionen erinras, hade Sibiriakoff jämte andra deltagit i

Understöd åt
ryske under-
såten Alexan-
der Sibiri-
akoff.

[249.] bekostande av Vegaexpeditionen 1878—1880, och hade i motionen vidare framhållits, att det ej kunde anses hedersamt för vårt land att låta en man, som på ett frikostigt och framsynt sätt främjat svensk forskning, under sina återstående år få lida av svåra um-bäranden.

Genom beslut den 18 februari 1921 fann Kungl. Maj:t, med godkännande av riksdagens beslut, gott anbefalla statskontoret att till chefen för utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning i vederbörlig ordning utbetala ifrågavarande anslag för att under åren 1921 och 1922 genom vederbörande svenska beskicknings bemedling tillhandahållas Sibiriakoff kvartalsvis med 750 kronor i början av varje kvartals sista månad.

Departe-
mentschefen.

Då de skäl som föranledde anslagets beviljande alltjämt kvarstå, synes mig ett fortsatt anslag för ändamålet böra utverkas.

På grund härav hemställer jag, ett Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till understöd åt ryske undersåten Alexan-
der Sibiriakoff såsom förslagsanslag, högst, anvisa
på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923
ett belopp av 1,500 kronor.

N. Diverse.

1. **Ålderstillägg.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t [250.]
mätte föreslå riksdagen Ålderstillägg.
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
ålderstillägg, nu 110,000 kronor, med halva be-
loppet eller 55,000 kronor.
2. **Extra lönetillägg.** Sedan en följd av år tillbaka har riks-
dagen på extra stat beviljat vissa lönetillägg till en del tjänstemän
och betjänte inom de särskilda statsdepartementen jämte därtill
hörande ämbetsverk, kårer och stater. Genom beslut av 1908 års
riksdag sammanfördes de till varje särskild huvudtitel hörande an-
slagssummorna till ifrågavarande ändamål under ett extra förslags-
anslag å varje huvudtitel med anslagsrubriken extra lönetillägg.
Anslaget till extra lönetillägg, som, i vad på åttonde huvudtiteln
ankom, för år 1909 utgick med ett belopp av 90,000 kronor, har
sedermera minskats, huvudsakligen i den mån löneregleringar genom-
förts för befattningshavarna vid ecklesiastikdepartementet och de de-
partementet tillhörande verken, och har under de senaste åren utgjort
5,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat av budgetredovisningen för
år 1920 och mig från räkenskapsverket tillhandakommet samman-
drag, utvisande belastningen under januari—september månader 1921
av anslagen under åttonde huvudtiteln, har anslaget på senaste tiden
icke anlitats. Medel för ändamålet torde på grund härav icke vidare
behöva äskas hos riksdagen. Extra
lönetillägg.
3. **Rese- och traktamentspenningar.** Jag hemställer, att [251.]
Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Rese- och
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni traktaments-
1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till penningar.
rese- och traktamentspenningar, nu 220,000 kronor,
med halva beloppet eller 110,000 kronor.

[252.]

Extra
utgifter.

4. **Extra utgifter.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter, nu 75,000 kronor, med halva beloppet eller 37,500 kronor.

[253.]

Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.

5. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 450,000 kronor, med halva beloppet eller 225,000 kronor.

[254.]

Skriv-
materialier
och expenser,
ved m. m.

6. **Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.** Till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. finnes i riksstaten under ättönde huvudtiteln på ordinarie stat uppfört ett förslagsanslag, vilket för år 1922 utgår med 314,000 kronor.

Enligt av riksdagen lämnat medgivande får av ifrågavarande anslag ett visst maximibelopp användas till bestridande av de ecklesiastiska konsistoriernas utgifter av här ifrågavarande slag. Detta maximibelopp, som i 1921 års riksstat var upptaget till 26,000 kronor, utgår för år 1922 med ett till 33,000 kronor förhöjt belopp. I samband med beslutet om sagda förhöjning förklarade riksdagen hinder icke möta för Kungl. Maj:t att till täckande av brister i domkapitlens stater för åren 1920 och 1921 utöver det belopp av högst 26,000 kronor, som enligt beslut av 1920 års riksdag finge från ifrågavarande anslag utgå till domkapitlens expeditioner, från anslaget anvisa ytterligare högst 4,000 kronor.

Av förberörda till domkapitlens förfogande för år 1921 stående belopp å 26,000 kronor anvisades för de särskilda konsistoriernas behov genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1920 tillhoppa 22,720 kronor. Av återstående beloppet, 3,280 kronor, samt omförmälda till förfogande för år 1921 ställda ytterligare 4,000 kronor hava till täckande av brister i vissa domkapitels expeditiönskassor disponerats tillhoppa 6,905 kronor ävensom till gäldande av tilläggsavgift för hyra och uppvärmning av domkapitlets i Visby expeditiönslokal för tiden 1 oktober—31 december 1921 375 kronor.

Beträffande de för år 1922 för domkapitlens behov disponibla medlen, 33,000 kronor, har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1921 till de särskilda konsistoriernas förfogande för sagda år ställt ett sammanlagt belopp av 29,235 kronor, varefter genom särskilda beslut till täckande av brister i vissa domkapitels expensanslag anvisats tillhoppa 2,194 kronor 60 öre av samma medel. Vidare har till gäldande av tilläggsavgift för hyra och uppvärmning av domkapitlets i Visby expeditiionslokal för år 1922 anvisats ett belopp av 1,500 kronor. Av förenämnda belopp å 33,000 kronor återstår sålunda odisponerat ett belopp av 70 kronor 40 öre. [254.]

Utöver de belopp, som enligt vad förut nämnts, anvisats till täckande av brister i vissa domkapitels expensanslag, erfordras, enligt vad hittills inkomna anmälningar utvisa, för täckande av bristen av ifrågavarande slag ytterligare anslag till ett sammanlagt belopp av 12,483 kronor 32 öre. Härav belöpa på domkapitlet i Härnösand 5,255 kronor 73 öre, på domkapitlet i Luleå 6,394 kronor 46 öre och på Stockholms stads konsistorium 833 kronor 13 öre.

I fråga om sättet för täckande av ifrågavarande brister har statskontoret i den 10 december 1921 avgivet utlåtande anfört:

Att hos riksdagen äska särskilt anslag å tilläggsstat för år 1922 synes mindre tilltalande, utan lärer saken enklast kunna ordnas så, att i likhet med vad för år 1921 ägt rum riksdagens medgivande utverkas till att av skrivmateriellanslaget för år 1922 ett visst belopp utöver det redan anvisade får användas för konsistoriernas expeditioner. Då för täckande av nu ifrågavarande brister erfordras över 12,400 kronor och det icke är uteslutet att i trots av fallande priser nya brister för år 1921 kunna komma att yppa sig, lärer detta belopp icke böra sättas lägre än till 15,000 kronor.

Det av statskontoret föreslagna belopp å 15,000 kronor, som skulle ställas till förfogande för täckande av brister i domkapitlens expensanslag, anser jag icke för högt tilltaget. Sedan nu anmälda behov blivit tillgodosedda, skulle cirka 2,500 kronor återstå för mötande av eventuella ytterligare behov. Beträffande dessas storlek kan för närvarande icke lämnas närmare uppgift, men jag vill dock nämna, att domkapitlet i Uppsala meddelat, att en betydande brist kommer att uppstå i domkapitlets expeditiionskassa för år 1921 samt att även 1922 års anslag torde komma att bliva otillräckligt. Även från domkapitlet i Västerås kan förväntas framställning om täckande av brist i dess expeditiionskassa för år 1921.

Departementschefen.

[254.]

Jag övergår härnäst till frågan om med vilket belopp förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. och därifrån till domkapitlens expeditioner utgående maximibelopp böra upptagas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

För år 1922 är ifrågavarande förslagsanslag, såsom redan nämnts, uppfört med 314,000 kronor. För förra halvåret 1923 torde hälften av sagda belopp eller 157,000 kronor kunna antagas bliva till fyllest.

Vidkommande domkapitlens behov av anslag till expenser m. m. för halvårsperioden i fråga hava domkapitlen i sina nu föreliggande framställningar, vilka i allmänhet avse hela år 1923, äskat anslag till ett sammanlagt belopp av 30,065 kronor. Detta innebär en ökning med 830 kronor av vad som genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1921 anvisats för år 1922. Vidare har domkapitlet i Visby till gäldande av tilläggsavgift för hyra och uppvärmning av sin expeditionlokal för år 1923 begärt ett anslag av 1,500 kronor. I likhet med vad som beträffande motsvarande utgift för tiden 1 oktober 1921—31 december 1922 äger rum, synes nämnda belopp böra bestridas av anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Domkapitlens behov av anslag för hela år 1923 skulle alltså uppgå till sammanlagt 31,565 kronor, därav proportionsvis skulle för tiden 1 januari—30 juni 1923 belöpa 15,782 kronor 50 öre. Visserligen är det sannolikt, att ytterligare anspråk på anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. komma att framställas av konsistorierna, men med hänsyn till de fallande priserna anser jag likväl, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke behöver beräknas mer än hälften av det belopp å högst 33,000 kronor som för år 1922 står till domkapitlens förfogande, eller sålunda högst 16,500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 314,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor) med halva beloppet eller 157,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 16,500 kronor);

dels ock förklara hinder icke möta för Kungl.

Maj:t att till täckande av brister i domkapitlens stater, utöver det belopp av högst 33,000 kronor, som enligt beslut av 1921 års riksdag må från ifrågavarande anslag under år 1922 utgå till domkapitlens expeditioner, från anslaget anvisa ytterligare högst 15,000 kronor.

7. Tryckningskostnader. I riksstaten finnes under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat uppfört ett förslagsanslag till tryckningskostnader, vilket för år 1922 är upptaget till 84,203 kronor.

[255.]

Tryckningskostnader

Av ifrågavarande anslag får enligt riksdagens medgivande visst maximibelopp användas till bestridande av de ecklesiastika konsistoriernas tryckningskostnader. För år 1922 utgör detta belopp 9,000 kronor.

Av de sålunda till konsistoriernas förfogande stående medlen hava genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1921 för de särskilda konsistoriernas behov för år 1922 anvisats tillhopa 7,930 kronor. Vidare hava till täckande av brister i vissa domkapitels anslag till tryckningskostnader anvisats sammanlagt 1,033 kronor 26 öre. Av de för domkapitlen för år 1922 avsedda medlen finnes alltså disponerat ett belopp av 36 kronor 74 öre. Att gälda återstår emellertid en vid 1920 års slut i domkapitlets i Västerås expeditionskassa förefintlig brist å 520 kronor 57 öre.

För täckande av denna brist och för mötande av eventuella andra brister i domkapitlens tryckningsanslag för år 1921 har statskontoret i yttrande den 10 december 1921 föreslagit, att riksdagens medgivande måtte utverkas till att ytterligare ett belopp av 1,000 kronor må av 1922 års anslag disponeras för domkapitlens räkning.

Jag ansluter mig till detta statskontorets förslag.

Departementchefen

Vad vidare angår domkapitlens behov av anslag till tryckningskostnader för tiden 1 januari—30 juni 1923 hava domkapitlen i sina framställningar, vilka i allmänhet avse hela år 1923, äskat tillhopa 7,650 kronor. Av sagda belopp, vilket med 280 kronor understiger vad som genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1921 anvisats för år 1922, skulle alltså på förra halvåret 1923 belöpa 3,825 kronor. För tillgodoseende av de ytterligare anspråk, som kunna komma att ställas på anslaget, är en höjning av sistnämnda belopp erforderlig. Jag vill dock ej föreslå, att för ändamålet äskas mer än 4,500 kronor, d. v. s. hälften av det för år 1922 beviljade anslagsbeloppet.

Vidkommande det belopp, varmed förslagsanslaget till tryckningskostnader bör upptagas i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, torde detsamma kunna sättas till ungefär hälften av 1922 års anslag, 84,203 kronor, eller till cirka 42,100 kronor, vilket belopp emellertid för jämnande av huvudtitelns slutsumma torde höjas till 42,169 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført hemställer jag. det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 84,203 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 9,000 kronor), med 42,169 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 4,500 kronor);

dels ock förklara hinder icke möta för Kungl. Maj:t att till täckande av brister i domkapitlens stater, utöver det belopp av högst 9,000 kronor, som enligt beslut av 1921 års riksdag må från ifrågavarande anslag under år 1922 utgå till domkapitlens expeditioner, från anslaget anvisa ytterligare högst 1,000 kronor.

[256.]

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

8. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen. Då jag i annat sammanhang torde få angiva min ståndpunkt beträffande omfattningen av den tillfälliga löneförbättring, som må tillkomma befattningshavare i vissa under åttonde huvudtiteln hörande verk och inrättningar, får jag, med åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring under förra halvåret 1923 för viss personal inom den civila statsförvaltningen på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 under åttonde huvudtiteln beräkna såsom förslagsanslag ett belopp av 805,000 kronor.

9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.**[257.]**

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av dyrtidstillägg under förra halvåret 1923 åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Dyrtids-
tillägg åt
befattnings-
havare i
statens tjänst.

att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg under förra halvåret 1923 åt befattningshavare i statens tjänst på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 under åttonde huvudtiteln beräkna såsom förslagsanslag ett belopp av 4,250,000 kronor.

10. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter. I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om dyrtidstillägg under förra halvåret 1923 åt befattningshavare av olika slag, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

[258.]

Dyrtids-
tillägg åt
lärare vid
vissa stats-
understödda
undervis-
nings-
anstalter.

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läroanstalter på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 under åttonde huvudtiteln beräkna såsom förslagsanslag ett belopp av 16,000,000 kronor.

Åttonde huvudtiteln *ordinarie* anslag uppgå för år 1922 till. kronor 75,805,550: —

Vid bifall till de av mig här ovan framställda förslagen komma åttonde huvudtiteln *ordinarie* anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 att uppgå till

» 41,213,002: —

Beträffande anledningen till att sistnämnda belopp överstiger hälften av summan utav de *ordinarie* anslagen för år 1922 under denna huvudtitel, får jag hänvisa till vad jag under vederbörande punkter här ovan anfört.

[258.]	Summan av de <i>extra</i> anslagen, som för år 1922 utgör.....	kronor 11,905,650: —
	kommer vid bifall till de av mig nu framlagda förslagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till	» 27,096,498: —
	Huvudtitelns slutsumma, som för år 1922 belöper sig till	» 87,711,200: —
	skulle, under förutsättning av bifall till mitt förslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 komma att uppgå till	» 68,309,500: —

I vad föredragande departementschefen hemställt beträffande anslagen under åttonde huvudtiteln instämma statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt samt tillika, enligt statsrådets hemställan, förordna, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid avfattande av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

K. Egerström.

Innehåll:

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		Ecklesiastikdepartementet.				
		A. Departementet.				
1	1	1. Departementschefen			12,000	
1	2	2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			150,100	
2	3	3. Extra föredragande m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				12,000
		Säger för departementet			162,100	12,000
		B. Arkiv, bibliotek och museer.				
		Arkiv.				
		Riksarkivet:				
3	4	1. Riksarkivet, <i>förslagsanslag</i>				81,500
3	4	(1.) Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, <i>re-</i> <i>servationsanslag</i>				1,000
3	5	2. Avlöningar åt icke-ordinarie befattnings havare i riksarkivet m. m., <i>förslagsan-</i> <i>slag</i> , högst	82,500		2,000	
3	5	(2.) Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, <i>reservationsanslag</i>			3,000	
3	5	(2.) Registrering av vissa rättshistoriska källor, <i>förslagsanslag</i> , högst			900	
		Landsarkiven:				
4	6	3. <i>Bestämt anslag</i>				19,703
4	6	(3.) <i>Reservationsanslag</i> :				
		Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkivet i Vadstena				125
		Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkivet i Uppsala				125

Stila	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkivet i Göteborg				
		125				
		Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkivet i Lund				
		125				
		Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för arkivdepån i Visby				
		50				
		550	20,253			
5	7	4. Amanuenser m. m. vid landsarkiven, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,950	102,753	11,850
		Bibliotek.				
		Kungl. biblioteket:				
12	8	5. Kungl. Biblioteket, <i>förslagsanslag</i>				
		107,850				
12	9	6. Gäldande av skulder å kungl. bibliotekets konton för böckers inköp och inbindning, <i>förslagsanslag</i> , högst				
		20,000				
18	10	7. Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket, <i>reservationsanslag</i>				
		10,000				
18	10	(7.) Katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst				
		12,600				
18	10	(7.) Sveriges officiella biblioteks gemensamma accessionskatalogs 37:e årgång, omfattande år 1922, <i>förslagsanslag</i> , högst				
		3,000				
20	11	8. Ändringsarbeten i kungl. bibliotekets byggnad, <i>reservationsanslag</i>				
		*240,000				
21	12	9. Arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	107,850	285,600		
				1,300		
21	13	10. Pedagogiska biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,550		
24	14	11. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris, <i>förslagsanslag</i> , högst		750	107,850	293,200

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Museer.						
<i>Nationalmuseet.</i>						
		Museet:				
25	15	12. <i>Förslagsanslag</i>	75,550			
25	15	(12.) <i>Reservationsanslag:</i>				
		Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	15,000			
		Inlösen av levande svenska konstnärers arbeten . . .	15,000			
		Handtecknings- och gravyr-samlingarnas ökande	3,750			
		Samlingarnas vård och underhåll samt expenser . .	5,500			
		Ökande av samlingen av konsthantverk	5,000			
		Boksamlingen . . .	1,500			
		Utländska studieresor	1,500			
26	16	13. Försäkring och transport av konstföremål, <i>reservationsanslag</i> . .	1,250			
26	16	(13.) Konservering av handtecknings- och gravyr-samlingar inom museet, <i>reservationsanslag</i>	2,500			
26	16	(13.) Juridiskt och administrativt biträde hos museet, <i>förslagsanslag</i> , högst	350			
27	17	14. Kostnaden för nationalmusei telefoner . . .	122,800	4,100		
		Livrustkammaren:				
29	18	15. Till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	9,925			
32	19	16. Tillfällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren, <i>förslagsanslag</i> , högst	*1,000	10,925		
<i>Naturhistoriska riksmuseet.</i>						
		Museet:				
33	20	17. <i>Bestämt anslag</i> . . .	99,056			
33	20	(17.) <i>Reservationsanslag</i> . .	22,400			

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
33	21	18.	Personligt arvodestill- lägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt, <i>förslagsanslag</i> , högst	250			
33	21	(18.)	Tillfällig avlöningsför- bättring åt tre pre- paratorer, <i>förslags- anslag</i> , högst	750			
33	21	(18.)	Skåp och lådor för entomologiska av- delningen, <i>reserva- tionsanslag</i>	5,000			
33	21	(18.)	Herbarieskåp m. m. för paleobotaniska och arkegoniatav- delningen, <i>reserva- tionsanslag</i>	8,000			
33	21	(18.)	Arbetsbiträde vid etno- grafiska avdelnin- gen, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,000	121,456	15,000	
<i>Nordiska museet.</i>							
35	22	19.	Museet, <i>förslagsanslag</i> , högst .	63,275			
36	23	20.	Tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal, <i>förslagsanslag</i> , högst	*6,863		70,138	
36	23	(20.)	Dyrtidstillägg åt viss nordiska museets och livrustkammarens personal, <i>förslagsanslag</i>			*45,000	
<i>Kulturhistoriska museet i Lund.</i>							
37	24	21.	Kulturhistoriska museet i Lund, <i>förslags- anslag</i> , högst			15,000	
<i>Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand.</i>							
39	25	22.	Amanuens vid lapska avdelningen, <i>förslags- anslag</i> , högst			2,500	
<i>Musikhistoriska museet.</i>							
39	26	23.	Musikhistoriska museet, <i>förslagsanslag</i> , högst			2,500	
<i>Svenska skolmuseet.</i>							
40	27	24.	Svenska skolmuseet, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,750	244,256	169,913
Säger för arkiv, bibliotek, och museer						454,859	474,963

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
C. Kyrkliga ändamål.						
<i>Kleresistaten.</i>						
44	28	1. Kleresistaten, <i>förslagsanslag</i>	20,000			
44	29	2. Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, <i>förslagsanslag</i>	2,000			
44	30	3. Ersättning för prästerskapets tionde, <i>förslagsanslag</i>	4,294,400			
49	31	4. Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag	—			
50	32	5. Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, <i>förslagsanslag</i>	25,000			
51	33	6. Pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn	3,000			
51	34	7. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,250		
52	—	8. Resestipendier åt prästmän		—		
52	35	9. Svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, <i>förslagsanslag</i> , högst		20,750		
53	36	10. Dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, <i>förslagsanslag</i>		* 11,000		
55	37	11. Pastor vid svenska Victoria församlingen i Berlin, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
55	38	12. Utredning rörande ecklesiastika boställen, <i>förslagsanslag</i>		9,850		
59	39	13. Svensk kyrka i Kristiania, <i>reservationsanslag</i>		50,000	4,344,400	96,850
<i>Domkapitlens expeditioner.</i>						
62	40	14. Domkapitlens expeditioner	45,675			
62	41	15. Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner, <i>förslagsanslag</i> , högst		14,395		
73	42	16. Provisorisk lönerreglering för tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna, <i>förslagsanslag</i>		21,000	45,675	35,395
<i>Kyrkors underhåll m. m.</i>						
75	43	17. Kyrkors underhåll: <i>Bestämt anslag</i> 1,028 <i>Förslagsanslag</i> : Ersättningar 25,000	26,028			
76	44	18. Svenska kyrkan i Paris	2,060		28,088	
Säger för kyrkliga ändamål					4,418,163	132,245

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
D. Akademier.						
<i>Svenska akademien.</i>						
77	45	1. Akademien			4,125	
<i>Vetenskapsakademien.</i>						
77	46	2. Akademien	5,980			
78	47	3. Internationella jordmätningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,424		
79	48	4. Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,250	5,980	2,674
<i>Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.</i>						
Akademien:						
81	49	5. <i>Förslagsanslag</i>				47,350
81	49	(5.) <i>Reservationsanslag:</i>				
		Underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar				9,000
		Tryckningskostnader samt utgivande av planscher över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.				12,000
		Rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m.				3,500
		Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet				1,000
		Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m.				3,000
82	50	6. Visby ruiners vård och underhåll				1,000 29,500
84	51	7. Avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	76,850			
84	51	(7.) Resekostnader för fornminnesvården m. m., <i>reservationsanslag</i>		8,000		
				9,000		
86	52	8. Restaurering av Varnhems klosterkyrka, <i>reservationsanslag</i>		11,000		
93	53	9. Konservering av vissa kyrkoruiner och ödekyrkor, <i>reservationsanslag</i>		6,000	76,850	34,000

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		<i>Akademien för de fria konsterna.</i>				
96	54	10. Akademien: <i>Bestämt anslag</i> 39,765 <i>Reservationsanslag</i> 23,795	63,560			
104	55	11. Belysning, undervisningsmateriel m. m. för akademien, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,880		
108	56	12. Skolan för dekorativ konst, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,600	63,560	17,480
		<i>Musikaliska akademien.</i>				
109	57	13. Akademien: <i>Bestämt anslag</i> 40,968 <i>Reservationsanslag</i> 25,000	65,968			
109	58	14. Biträdande lärare m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		2,500		
109	58	(14.) Biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		900		
109	58	(14.) Expenser m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		5,000	65,968	8,400
		<i>Nobelstiftelsen.</i>				
110	59	15. Svenska akademiens Nobelbibliotek, <i>reservationsanslag</i>				10,000
		<i>De kungl. teatrarna.</i>				
110	60	16. Kungl. operan			75,000	
		Säger för akademier m. m.			291,483	72,554
		E. Universitetet, den medicinska undervisningen m. m.				
		<i>Universitetskanslersexpeditionen.</i>				
111	61	1. Expeditionen, <i>förslagsanslag</i>			11,650	
		<i>Uppsala universitet.</i>				
111	62	2. Universitetet: <i>Bestämt anslag</i> 527,174 <i>Förslagsanslag:</i>				
111	62	(2.) Avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi 500				
111	62	(2.) Arvoden åt vikarierande akademiska lärare 2,500 3,000	530,174			

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
112	63	3. Akademiska sjukhuset <i>förslagsanslag</i>	55,000			
112	64	4. Sjukvård åt fattiga sjuka från ort utom Uppsala län, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,500		
		Institutet för rasbiologi:				
117	65	5. Avlöning åt en chef för institutet	3,750			
118	66	6. Institutets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>		30,000		
120	67	7. Lärararvoden m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst .		28,205		
123	68	8. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>re-</i> <i>servationsanslag</i>		20,795		
125	69	9. Ersättning åt vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten för mistad prebende- inkomst, <i>förslagsanslag</i> , högst		385		
140	70	10. Pedagogiska seminariet, <i>reservationsanslag</i> .		8,500		
143	71	11. Uppvärmning av det s. k. Gustavianum, <i>re-</i> <i>servationsanslag</i>		1,750		
144	72	12. Materiel m. m. för universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		22,250		
144	72	(12.) Uppvärmning och belysning m. m. vid uni- versitetetsbiblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,650	588,924	123,035
		<i>Lunds universitet.</i>				
155	73	13. Universitetet: <i>Bestämt anslag</i> 459,290 <i>Förslagsanslag</i> 2,500	461,790			
155	74	14. Lärararvoden m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst .		35,100		
159	75	15. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>re-</i> <i>servationsanslag</i>		27,800		
160	76	16. Ersättning till vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten för mistad prebende- inkomst, <i>förslagsanslag</i> , högst		11,725		
160	76	(16.) Ytterligare lönefyllnad åt den teologie pro- fessor, vilken såsom prebende innehar Husie pastorat, <i>förslagsanslag</i> , högst . . .		550		
162	77	17. Professur i psykiatri				
170	78	18. Förbättrande av utrustningen för fysiska in- stitutionen, <i>reservationsanslag</i>		15,000		
171	79	19. Disposition av arvodet till en ritmästare .			461,790	90,175
		<i>Karolinska mediko-kirurgiska institutet.</i>				
175	80	20. Institutet: <i>Bestämt anslag</i> 156,343 <i>Reservationsanslag</i> 34,800 <i>Förslagsanslag:</i>				
175	80	(20.) Arvoden åt vikarierande akademiska lärare 1,000				
175	80	(20.) Ersättning åt vikarier för kamreraren m. fl. 300 1,300	192,443			

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
177	81	21. Lärararvoden m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst .		22,175		
180	82	22. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>reservationsanslag</i>		4,500		
181	83	23. Vetenskapliga arbeten å ett patologiskt-anatomiskt laboratorium, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
183	84	24. Dagavgifter vid pediatrik klinik å allmänna barnhuset i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		15,000		
183	84	(24.) Poliklinik för barnsjukdomar, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,378		
187	85	25. Bokinköp och bokbindning för biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,000	192,443	51,053
<i>Tandläkarinstitutet.</i>						
192	86	26. Institutet, <i>förslagsanslag</i> , högst	16,425			
192	87	27. Assistent i tandkirurgi, <i>förslagsanslag</i> , högst		450		
192	87	(27.) Assistent å tandprotéslaboratoriet, <i>förslagsanslag</i> , högst		600		
192	87	(27.) Assistent å tandfyllningslaboratoriet, <i>förslagsanslag</i> , högst		450		
193	88	28. Inredning och utrustning för tandläkarinstitutet, <i>reservationsanslag</i>		* 100,000	16,425	101,500
<i>Serafimerlasarettet.</i>						
194	89	29. Understöd och ersättningar	60,000			
		Inrättningen för sjukas behandling med elektricitet	375		60,375	
<i>Gemensamma universitetsändamål.</i>						
195	90	30. Klinisk undervisning i epidemiologi ått medicine kandidater, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,700		
195	91	31. Utgivande i tryck av anteckningar efter juridiska föreläsningar vid rikets universitet, <i>reservationsanslag</i>		5,000		
197	—	32. Tryckning av doktorsavhandlingar		—		
197	92	33. Kurser i skyddskoppypmpning, <i>reservationsanslag</i>		500		
198	93	34. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,250		
198	—	35. Resestipendier åt lärare vid universiteteten och karolinska institutet		—		11,450
<i>Farmaceutiska institutet.</i>						
199	94	36. Institutet			32,950	
199	95	37. Nya lokaler för institutet, <i>reservationsanslag</i>				150,000

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		<i>Allmänna barnbördshuset i Stockholm.</i>				
216	96	38. Allmänna barnbördshuset i Stockholm . . .			12,427	
216	96	(38.) Verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst				33,458
		Säger för universiteten, den medicinska under- visningen m. m.			1,376,984	560,671
		F. Tekniska högskolan m. m.				
		<i>Tekniska högskolan.</i>				
234	97	1. Högskolan:				
		<i>Bestämt anslag</i> 181,675				
		<i>Reservationsanslag</i> 30,625	212,300			
234	97	(1.) Arvoden åt professorsvikarier, <i>förslagsan-</i> <i>slag</i>	1,500			
237	98	2. Arvoden till speciallärare, <i>förslagsanslag</i> , högst		13,725		
238	99	3. Tillfälliga lärarbiträden och assistenter, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i> , högst		19,250		
240	100	4. Vissa fyllnadsarvoden och avlöning åt viss vaktbetjäning m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		11,345		
241	101	5. Samlingar och laborationer, <i>reservationsan-</i> <i>slag</i>		82,500		
250	102	6. Bränsle, lyshållning m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		75,000		
252	103	7. Högskolans fortsatta utbyggande, <i>reserva-</i> <i>tionsanslag</i>		1 100,000	213,800	301,820
		<i>Chalmers tekniska institut.</i>				
254	104	8. Institutet:				
		<i>Bestämt anslag</i> 81,892				
		<i>Reservationsanslag</i> 11,775	93,667			
254	104	(8.) Uppvärmning m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst .		15,000		
254	104	(8.) Bibliotek m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst . . .		8,000		
254	104	(8.) Resestipendier åt lärare vid institutet . . .		—		
259	105	9. Nybyggnader för kemiska och fysiska insti- tutionerna, <i>reservationsanslag</i>		1 300,000	93,667	323,000
		Säger för tekniska högskolan m. m.			307,467	624,820
		G. Skolöverstyrelsen.				
261	106	1. Skolöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>			280,200	
261	107	2. Övergångsstat			950	

¹ Beräknat belopp.

5.9

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
263	108	3. Ökade arbetskrafter, <i>förslagsanslag</i> , högst . .				10,000
264	109	4. Byggnadssakkunnigt biträde, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,400
264	110	5. Inspektion och sakkunniga biträden, <i>förslags- anslag</i> , högst				14,000
265	111	6. Extra expeditivsvakt, <i>förslagsanslag</i> , högst				900
265	112	7. Förhyrande av ämbetslokal åt skolöversty- relsen, <i>förslagsanslag</i> , högst				32,890
		Säger för skolöverstyrelsen			281,150	60,190
H. Allmänna läroverken m. m.						
<i>Högre lärinneseminariet.</i>						
269	113	1. Högre lärarinneseiminariet	60,175			
270	114	2. Stipendier, lokalhyra m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		28,655		
281	115	3. Timlärare och vikarier, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,500		
282	116	4. Tillfällig löneförbättring för vaktmästaren samt eldaren, <i>förslagsanslag</i> , högst		325	60,175	39,480
<i>Allmänna läroverken.</i>						
283	117	5. Ombildning av vissa ämneslärarinnnebefatt- ningar vid statens samskolor till adjunkts- tjänster	3,918,789			
284	118	6. Allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i> . .				
286	119	7. Extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst		278,000		
294	120	8. Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsanslag</i>	2,500			
295	121	9. Extra arvoden åt teckningslärare vid de all- männa läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst .		36,300		
296	122	10. Extra arvoden åt gymnastiklärare vid de all- männa läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst .		6,800		
297	123	11. Extra arvoden åt musiklärare vid de all- männa läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst .		1,600		
298	124	12. Undervisning i slöjd vid de allmänna läro- verken, <i>förslagsanslag</i>	23,000			
299	125	13. Vissa kostnader för slöjdundervisning vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
299	126	14. Extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt hand- arbete vid statens samskolor, <i>förslagsan- slag</i> , högst		1,800		

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
300	127	15. Arvoden åt skolläkare <i>förslagsanslag</i> . . .		56,000		
301	128	16. Provårskurser i Göteborg för blivande lärare vid de allmänna läroverken, <i>förslagsan-</i> <i>slag</i> , högst		6,840		
309	—	17. Utbildningskurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter		—		
309	129	18. Undervisning genom infödda lärare i tyska och engelska vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, <i>förslagsanslag</i> , högst .		1,500		
313	130	19. Bidrag till biblioteks- och materielkassorna vid de allmänna läroverken m. m., <i>reser-</i> <i>vationsanslag</i>		20,000		
324	—	20. Ökade medel till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken		—	3,944,289	410,340
<i>Kommunala mellanskolor.</i>						
324	131	21. Understöd åt kommunala mellanskolor, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i>				
327	132	22. Undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellan- skolor, <i>förslagsanslag</i>	599,600			
329	133	23. Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, <i>förslags-</i> <i>anslag</i>	5,000	—		
330	—	24. Resestipendier åt lärarpersonalen vid kom- munala mellanskolor		65,000	604,600	65,000
<i>Privatläroverken.</i>						
Privatläroverk:						
330	134	25. Gemensamt <i>reservationsanslag</i> : Enskilda mellanskolor 10,000 Högre flickskolor 235,000 Högre goss- och samskolor . . . 116,250 Enskilda lärarinneseminarier . . . 14,250	375,500			
331	135	26. Extra understöd åt vissa privatläroverk, <i>reservationsanslag</i>		75,000		
333	136	27. Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i> . . .	148,000			
334	137	28. Bidrag till de statsunderstödda enskilda läro- anstalternas vikariatskassa, <i>förslagsanslag</i>	9,500			
334	138	29. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lära- rinnor vid de statsunderstödda privatläro- verken, <i>förslagsanslag</i>		1,055,600		

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
338	139	30. Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, <i>förslagsanslag</i> , högst		52,800		
340	140	31. Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,000		
341	141	32. Understöd till vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete, <i>förslagsanslag</i> , högst		15,500		
346	142	33. Dyrtdistillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid tre läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete, <i>förslagsanslag</i>		¹ 17,000		
348	—	34. Resestipendier åt lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter		—		
348	—	35. Resestipendier och studieunderstöd åt vissa föreståndarinnor och lärarinnor i hushållsgöromål		—	533,000	1,225,900
Säger för allmänna läroverken m. m.					5,142,064	1,740,720
I. Folkundervisningen.						
<i>Anstalter för lärarutbildning.</i>						
Folkskoleseminarier:						
Gemensamt <i>reservationsanslag</i> :						
349	143	1. Nya ordinarie tjänster (ökat anslag)	—			
354	144	2. Nya omkostnadsstater för dubbelseminarierna i Karlstad och Luleå (ökat anslag)	—			
360	145	3. Stipendier för elever vid folkskoleseminarier 99,113				
361	146	4. Folkskoleseminarierna 931,460				1,030,573
361	147	5. Höjda stipendier åt elever vid folkskoleseminarierna, <i>förslagsanslag</i> , högst				62,500
363	148	6. Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i> , högst . . .				5,700

¹ Beräknat belopp.

Sida	Punkt			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
363	149	7.	Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, <i>förslagsanslag</i>	6,000			
364	150	8.	Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	200,860			
372	151	9.	Förhyrande av vissa lokaler för folkskoleseminariet i Göteborg m.m., <i>reservationsanslag</i>	1,140			
372	152	10.	Nybyggnad för folkskoleseminariet i Linköping, <i>reservationsanslag</i>	150,000			
374	153	11.	Inredning och möblering av den nya byggnaden vid folkskoleseminariet i Karlstad, <i>reservationsanslag</i>	100,000			
377	154	12.	Anläggande av trädgård vid folkskoleseminariet i Karlstad, <i>reservationsanslag</i>	5,000			
379	155	13.	Inredning och möblering av folkskoleseminariets i Stockholm nya lokaler m. m., <i>reservationsanslag</i>	49,000			
382	—	13 a.	Lärares vid folkskoleseminarierna studiebesök vid folkskolor	—			
382	156	14.	Ateneums folkskoleseminarium och Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium, <i>förslagsanslag</i> , högst	15,000	1,030,573	595,200	
383	157	15.	Småskoleseminarier: Statens småskoleseminarier, <i>reservationsanslag</i>	66,780			
390	158	16.	Verksamheten vid statens småskoleseminarier i Lycksele och Hagaström, <i>reservationsanslag</i>	38,500			
391	159	17.	Nybyggnader för småskoleseminariet i Lycksele, <i>reservationsanslag</i>	245,000			

¹ Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
396	160	18. Understöd åt småskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i>	190,500			
397	161	19. Stipendier åt elever vid småskoleseminarier, <i>reservationsanslag</i>	45,000			
397	162	20. Tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, inrättade av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, <i>förslagsanslag</i>	11,350			
399	163	21. Understöd åt vissa enskilda småskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i> , högst	6,000			
401	—	22. Fortbildningskurser: Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor	—			
401	—	23. Resestipendier: Resestipendier åt lärare vid till folkundervisningen hörande läroanstalter	—			
			302,280	300,750	1,332,853	895,950
		<i>Folkskolinspektionen.</i>				
402	164	24. Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, <i>förslagsanslag</i>	173,450			
402	165	25. Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,800		
403	166	26. Resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, <i>förslagsanslag</i>	160,000		333,450	7,800
		<i>Folkskolor.</i>				
403	167	27. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, <i>förslagsanslag</i>	21,500,000			
406	168	28. Befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar, <i>förslagsanslag</i>	150,000			
407	169	29. Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, <i>förslagsanslag</i>	92,500			
407	170	30. Upphjälpande av folkskoleväsendet inom vissa lappmarksförsamlingar i Västerbottens och Norrbottens län: Beredande av möjlighet till skolgång genom inackordering i skolhem				

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		eller enskilda hem för skolpliktiga barn av fattiga, avlägset boende föräldrar, <i>förslagsanslag</i> , högst	62,500			
407	171	31. Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling, <i>förslagsanslag</i>	23,500			
407	172	32. Avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling, <i>förslagsanslag</i>	5,500			
408	173	33. Skytteanska lappfolkskolan i Tärna, <i>förslagsanslag</i>	4,500	96,000		
409	174	34. Upphjälpande av folkskoleväsendet inom Hotagens och Frostvikens församlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
411	175	35. Lärare åt vid vanförestalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern, <i>förslagsanslag</i>		10,000		
411	176	36. Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, <i>förslagsanslag</i>	—			
411	177	37. Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, <i>förslagsanslag</i>	—			
411	178	38. Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, <i>reservationsanslag</i>	30,000			
412	179	39. Understödjande av folkskolebarns ferieresor, <i>förslagsanslag</i>	125,000		21,993,500	11,500
<i>Fortsättningsskolor.</i>						
420	180	40. Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningskola, <i>förslagsanslag</i>	1,900,000			
424	181	41. Arvodesförhöjning åt lärare vid fortsättningsskola, <i>förslagsanslag</i> ,		350,000		
425	182	42. Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, <i>reservationsanslag</i>		150,000	1,900,000	500,000
<i>Högre folkskolor.</i>						
427	183	43. Understöd åt högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i>	440,000			
429	184	44. Anordnande av slöjd i högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i>	—			
429	185	45. Sällskapets för folkundervisningens befrämjande verksamhet i allmänhet, <i>reservationsanslag</i>	750			

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
430	186	46. Understöd åt sällskapets för folkundervisningens befrämjande högre folkskola, <i>förslagsanslag</i>	3,785		444,535	
		<i>Folkhögskolor.</i>				
430	187	47. Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> .	530,000			
430	188	48. Ökat understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>		106,000		
433	189	49. Stipendier åt elever vid folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> , högst	86,850			
436	190	50. Höjda stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> , högst		43,000	616,850	149,000
		<i>Abnormundervisningen.</i>				
437	191	51. Befrämjande av dövstumundervisningen, <i>förslagsanslag</i>	100,000			
437	192	52. Kyrklig själavård åt dövstamma, <i>förslagsanslag</i> , högst	7,000			
437	193	53. Tidning för dövstamma, <i>förslagsanslag</i> , högst .		500		
438	194	54. Institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan	51,575			
439	195	55. Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, <i>förslagsanslag</i>	2,200			
439	196	56. Förskolan för blinda i Växjö	10,300			
439	197	Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda: 57. Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda: <i>Bestämt anslag</i> 8,650 <i>Reservationsanslag</i> 5,500				
440	198	58. Uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning, <i>reservationsanslag</i>	2,200			
441	199	59. Fraktbidrag för arbetsmaterialier till blinda hantverkare, <i>förslagsanslag</i> , högst	5,000			
442	200	60. Bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	14,150	7,200		
442	201	61. Tryckning av blindskrifter, <i>reservationsanslag</i>	600			
443	202	62. Understöd åt blindlärarelever, <i>reservationsanslag</i>		3,500		
443	203	63. De blindas förening, <i>förslagsanslag</i> , högst .		1,200		
445	204	64. De blindas veckoblad, <i>förslagsanslag</i> , högst .		45,000		
446	205	65. Understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor, <i>förslagsanslag</i> , högst . . .		1,800		
				10,000		

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:				
454	206	66. Anstalten	64,200			
454	207	67. Extra ordinare lärarpersonal och vaktmästare, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,750		
455	208	68. Ytterligare medel till vissa i staten för anstalten upptagna utgiftsposter, <i>förslagsanslag</i> , högst	8,500			
			64,200	16,250		
456	209	69. Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn, <i>förslagsanslag</i>	92,000		342,025	85,450
		Säger för folkundervisningen			26,963,213	1,649,700
		J. Yrkesundervisningen.				
		<i>Tekniska läroverk.</i>				
457	210	1. Tekniska läroverk, <i>reservationsanslag</i>	280,000			
458	211	2. Undervisningsmateriel för tekniska elementarskolan i Norrköping, <i>reservationsanslag</i>		5,000		
460	212	3. Tekniska läroverket i Malmö (<i>ökat reservationsanslag</i>)	—			
465	213	4. Tekniska läroverket i Örebro, <i>förslagsanslag</i> , högst		13,000		
473	214	5. Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,300		
474	215	6. Ytterligare medel till expenser, bränsle m.m. vid tekniska läroverk, <i>förslagsanslag</i> , högst		18,000	280,000	40,300
		<i>Handelsläroverk.</i>				
477	216	7. Handelsgymnasier, <i>förslagsanslag</i> , högst			70,000	
477	216	(7). Förhöjda understöd åt handelsgymnasier, <i>förslagsanslag</i> , högst				80,000
		<i>Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.</i>				
479	217	8. Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, <i>förslagsanslag</i>	350,000			
479	217	(8.) Arvodesförhöjning åt lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, <i>förslagsanslag</i>		44,000		

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
483	218	9. Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, <i>förslagsanslag</i>	187,500			
483	218	(9.) Arvodesförhöjning åt lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, <i>förslagsanslag</i>		12,500		
485	219	10. Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda enskilda skolor för husmodersutbildning, <i>förslagsanslag</i>		25,000	537,500	81,500
<i>Särskilda anstalter för yrkesundervisning.</i>						
		Tekniska skolan i Stockholm:				
486	220	11. Tekniska skolan i Stockholm: 65,000				
486	220	(11.) Verksamheten vid skolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	12,000			
486	220	(11.) Provisorisk löne reglering vid skolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,100			
486	220	(11.) Ytterligare löneförbättring åt lärarna vid skolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	6,700			
486	220	(11.) Löneförbättring åt vaktmästarna vid skolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	400			
		Bergsskolorna i Filipstad och Falun:	65,000	22,200		
493	221	12. Bidrag till uppehållande av undervisningen, <i>förslagsanslag</i> , högst . . .	16,000			
493	221	(12.) Laboratorieutrustning och annan undervisningsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	150,000	166,000		
		Vävs skolan i Borås:				
494	222	13. Upprätthållande av vävs skolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,100			
494	222	(13.) Andre lärare, <i>förslagsanslag</i> , högst	875			
494	222	(13.) Personlig löneförbättring för vissa lärare, <i>förslagsanslag</i> , högst	825			
495	223	14. Dyr tidstillägg åt befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, vävs skolan i Borås samt bergsskolorna i Filipstad och Falun, <i>förslagsanslag</i>		4,800		
				1 30,000	65,000	123,000
<i>Anstalter för utbildande av lärare för yrkesundervisning.</i>						
496	224	15. Yrkespedagogiska centralanstalten, <i>reservationsanslag</i>				40,000

¹ Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
500	—	16. Resestipendier åt lärare vid tekniska läroverk, kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt statsunderstödda handelsgymnasier		—		
		Säger för yrkesundervisningen			952,500	364,800
		K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.				
		<i>Folkbibliotek.</i>				
501	225	1. Understöd åt folkbibliotek, <i>förslagsanslag</i> .			200,000	
503	226	2. Ändrade bestämmelser angående expediering av böcker till statsunderstödda bibliotek och studiecirkel m. m.	—			
		<i>Populärvetenskapliga föreläsningar.</i>				
509	227	3. Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, <i>reservationsanslag</i>		100,000		
513	228	4. Arbetarnes bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,000		
516	229	5. Bidrag till de från universiteten i Uppsala och Lund utom universitetsstäderna anordnade föreläsningkurser, <i>reservationsanslag</i>		7,250		
517	230	6. Sommarkurser vid Göteborgs högskola, <i>reservationsanslag</i>		6,000		119,250
		<i>Upplysningsverksamhet i kommunala ämnen.</i>				
518	231	7. Understöd åt statsunderstödda folk- och skolbibliotek m. fl. f r anskaffande av litteratur till kurser i medborgarkunskap, <i>förslagsanslag</i> , högst				7,500
		<i>Nykterhetsundervisning.</i>				
519	232	8. Undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande: <i>Förslagsanslag</i> , högst <i>Reservationsanslag</i>		35,750 13,500		49,250

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		<i>Musikföreställningar för allmänheten.</i>				
528	233	9. Föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m. <i>förslagsanslag</i> , högst				37,750
		<i>Statens biografbyrå.</i>				
529	234	10. Statens biografbyrå, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder		30,000		
530	235	11. Dyrtidstillägg vid statens biografbyrå, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder		1 9,000		39,000
		<i>Statens räntefria studielån.</i>				
531	236	12. Ersättning till postsparbanken för dess bestyr med statens räntefria studielån, <i>förslagsanslag</i>		580		
531	236	(12). Kostnaderna för nämnden för statens räntefria studielån, <i>förslagsanslag</i>		5,000		5,580
		Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt			200,000	258,330
		L. Åtgärder för fysisk utbildning.				
533	237	1. Gymnastiska centralinstitutet			36,350	
533	238	2. Extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst . .				2,005
533	238	(2). Litteratur och bokbindning för gymnastiska centralinstitutets bibliotek, <i>reservationsanslag</i>				300
534	239	3. Understödande av idrotten, <i>förslagsanslag</i> , högst				45,000
535	—	4. Understödande av skididrotten bland ungdomen			—	—
		Säger för åtgärder för fysisk utbildning			36,350	47,305
		M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.				
536	240	1. Resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande ävensom understöd åt vissa tidskrifter			—	—
537	241	2. Undersökning av svenska folkmål, <i>reservationsanslag</i>				14,300
539	242	3. Undersökningar m. m. av sydsvenska folkmål, <i>reservationsanslag</i>				2,000

¹ Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
540	243	4. Arvode åt ortnamnskommitténs sekreterare m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				4,000
541	244	5. Understöd åt inhemska skönlitterära författare, <i>förslagsanslag</i> , högst				10,000
544	245	6. Statistiska tabeller över Öresundstullen, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,500
543	—	7. Resestipendier åt journalister				—
543	246	8. Nusvensk ordbok, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,500
547	247	9. Svenska naturskyddsföreningen, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,000
548	248	10. Delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund, <i>förslagsanslag</i> , högst				5,400
549	249	11. Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,500
		Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.				43,200
		N. Diverse.				
551	250	1. Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			55,000	—
551	—	2. Extra lönetillägg				—
551	251	3. Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			110,000	
552	252	4. Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			37,500	
552	253	5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			225,000	
552	254	6. Skrivmaterialer och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> (därav till domkapitlens expeditioner högst 16,500 kronor)			157,000	
555	255	7. Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i> (därav till domkapitlens expeditioner högst 4,500 kronor)			42,169	
556	256	8. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>				¹ 805,000
557	257	9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				¹ 4,250,000
557	258	10. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i>				¹ 16,000,000
		Säger för diverse			626,669	21,055,000
		Summa			41,213,002	27,096,498

¹ Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1922.

FÖRSTA SAMLINGEN.

FJÄRDE BANDET.

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
nionde, tionde och elfte huvudtitlarna m. m. samt utgifter för kapitalökning.

Nionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Linders anmäler de
frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av
utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till
jordbruksdepartementet, samt yttrar därvid följande:

Rörande sättet för anslagsberäkningen åberopar jag vad chefen
för finansdepartementet förut denna dag under »För flera huvudtitlar
gemensamma frågor» därom yttrat.

Innan jag ingår på en redogörelse för de olika anslag under
nionde huvudtiteln, som jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t äska av 1922
års riksdag för ovannämnda tid, vill jag förutskicka, att, efter hörande
av statskontoret, riksräkenskapsverket och lantbruksstyrelsen, vissa för-
ändringar vidtagits med avseende å huvudtitelns uppställning i syfte att
bereda mera överskådlighet beträffande de däri ingående olika anslagen.
Utom viss omplacering av åtskilliga av de extra anslagen hänföra sig för-
ändringarna huvudsakligen till de två för närvarande i riksstaten upp-
tagna ordinarie anslagstitlarna »befrämjande i allmänhet av jordbruk
och lantmannanäringar» samt »undervisningsanstalter för jordbruk och
lantmannanäringar». I vardera av dessa båda anslagstitlar innefattas nu
anslag till en hel del olika ändamål, vilka icke särskilt för sig komma
till synes i riksstaten. Jag kan exempelvis erinra, att så är förhållandet
beträffande det under förstnämnda anslagstitel ingående anslaget till
centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Det under
anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar»
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

upptagna bestämda anslaget till »lantbruksinstitutet m. m.» innefattar, utom anslag till lantbruksinstitutet, de ordinarie anslagen till trädgårdsundervisningen, den lägre lantbruksundervisningen, statskonsulenter m. m.

I fråga om de nämnda båda ordinarie anslagstitlarna har sålunda vidtagits en uppdelning med hänsyn till de olika ändamål, för vilka de äro avsedda, varjämte de utbrutna anslagen eller posterna införts under de särskilda huvudrubriker, vartill de närmast ansetts vara att hänföra. Åtgärden är att betrakta såsom ett fortsatt led i de förändringar i huvudtiteln uppställning, som, i den mån förhållandena därtill särskilt föranlett, under de senare åren vidtagits inom olika huvudgrupper av anslag. Jag har funnit mig hava så mycket större anledning att nu upptaga denna fråga i sin helhet som den mera ingående prövning av de i de ordinarie anslagen ingående olika posterna, vilken nödvändiggjorts av budgetårets omläggning, i särskild mån inbjuder härtill.

Inledningsvis anser jag mig även böra omnämna en särskild grupp av nionde huvudtiteln extra anslag, för vilka jag ej finner det erforderligt att av 1922 års riksdag äska medel. Dessa anslag avse till hushållningssällskap och i vissa fall även andra sammanslutningar utgående statsbidrag för olika åtgärder till befrämjande av jordbruk och lantmannanärningar. Ansökningar om dessa statsbidrag skola, enligt därom utfärdade kungörelser, före ingången eller i början av det år, bidraget avser, ingivas till lantbruksstyrelsen, som därefter har att med eget utlåtande överlämna ansökningarna till Kungl. Maj:t i februari, mars eller april samma år. De statsbidrag, som Kungl. Maj:t därefter beviljar, utbetalas emellertid först sedan och i den mån vederbörande styrkt sig hava vidtagit de åtgärder, varför statsbidraget erhållits. Detta har till följd, att statsbidrag icke utbetalas förrän vid utgången av det år, statsbidraget avser. För utbetalning av statsbidrag, avseende verksamhet under kalenderåret 1923, erfordras alltså icke något anslag för första halvåret av samma år. Härfor är det tillfyllest, att anslag upptages för budgetåret, som börjar den 1 juli 1923.

Emellertid bör Kungl. Maj:t kunna bevilja statsbidragen vid samma tid som hittills, för att hushållningssällskap eller annan, som sökt bidrag, må erhålla kännedom om beviljat bidrag i tid för att sätta i gång därmed avsedda åtgärder. Det synes mig dock ej heller för detta ändamål nödvändigt, att anslagen av riksdagen beviljas för första halvåret 1923. Vid den tid, då, såsom jag förut nämnt, Kungl. Maj:t brukar utdela ifrågavarande anslag, lär det nämligen vara möjligt för riksdagen att hava fattat beslut med anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i statsverkspropositionen till 1923 års riksdag. Kungl. Maj:t har sålunda

kännedom om de belopp, Kungl. Maj:t äger för kalenderåret 1923 disponera för de olika statsbidragen.

I detta avseende vill jag erinra om budgetårskommitténs uttalande (sid. 55), att före det allmänna huvudtitelutlåtandet, som beräknas föreligga den 1 juni, särskilda utlåtanden i speciella utgiftsfrågor böra av riksdagen avgivas, där så erfordras.

Jag förbiser icke, att även lantbruksstyrelsen vid avgivande av utlåtande med förslag till statsbidrags fördelning mellan de olika bidragssökande bör hava kännedom om det belopp, som skall fördelas. Härvid torde emellertid lantbruksstyrelsen kunna rätta sig efter vad Kungl. Maj:t hos riksdagen för ändamålet äskat i statsverkspropositionen det kalenderår, bidragen ifråga avse. Den olägenhet, som må följa därav, att Kungl. Maj:t, för det fall att riksdagen beviljar anslag till annat belopp, än Kungl. Maj:t begärt, måste fördenskull ändra lantbruksstyrelsens förslag, synes mig ingalunda kunna uppväga de uppenbara fördelar, som följa därav, att anslagen till ifrågavarande statsbidrag kunna upptagas i riksstaten för det budgetår, som börjar den 1 juli det år, bidragen avse.

I kungörelserna om statsbidrag för nu behandlade grupp av anslag säges, att däri meddelade bestämmelser skola lända till efterrättelse, så länge riksdagen för ändamålet beviljar anslag. Vid det av mig nu föreslagna förfarandet kommer icke anslag att vara beviljat vid den tidpunkt, bidragssökandena till lantbruksstyrelsen böra ingiva sina ansökningar. På grund härav torde Kungl. Maj:t böra i kungörelse förklara, att, ehuru anslagen ifråga ej äro i förväg beviljade av riksdagen, vederbörande hava att tills vidare och intill dess annorlunda förordnas ingiva sina ansökningar på i kungörelserna om de olika statsbidragen föreskrivna tider.

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> anslaget till departementschefen, nu	kronor 24,000,
med halva beloppet eller	» 12,000.

[1.]

Departements-
chefen.
(ordinarie
anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[2.]
Departemen-
tets avdelning
av Kungl.
Maj:ts kansli.
(ordinarie
anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att upptaga det *ordinarie förslagsanslaget* till
departementets avdelning av Kungl.
Maj:ts kansli, nu kronor 179,500,
med halva beloppet eller » 89,750.

3. Egnahemsavdelning inom jordbruksdepartementet.

[3.]
Egnahems-
avdelning
inom jord-
bruksdeparte-
mentet.
(extra anslag.)

För egnahemsavdelning inom jordbruksdepartementet har anvisats
anslag å extra stat för ett vart av åren 1920—1922.

För sistnämnda år har således upptagits ett förslagsanslag, högst
26,100 kronor.

För första halvåret 1923 torde erfordras hälften av detta belopp.
Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för egnahemsavdelningen inom jordbruksde-
partementet anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30
juni 1923 ett *förslagsanslag*, högst kronor 13,050.

B. Lantbruksstyrelsen m. m. •

1. Lantbruksstyrelsen.

[4.]
Lantbruks-
styrelsen.
(ordinarie
anslag.)

Ordinarie anslaget till lantbruksstyrelsen är i 1922 års riksstat
upptaget till 232,100 kronor.

Sedan en kvinnlig kontorsbiträdesbefattning i andra lönegraden
hos lantbruksstyrelsen under 1921 blivit ledig, torde densamma böra
utbytas mot en kvinnlig skrivbiträdesbefattning i första lönegraden.
Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet under för flera
huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående dylikt utbyte av be-
fattningar saknar jag emellertid anledning att i detta sammanhang föreslå
någon framställning till riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att upptaga det *ordinarie förslagsanslaget* till
lantbruksstyrelsen, nu kronor 232,100,
med halva beloppet eller » 116,050.

Lantbruksingenjörer och deras biträden.*2. Lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater.*

Ordinarie anslaget till lantbruksingenjörer och deras biträden avser lantbruksingenjörer, extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater. Da emellertid därjämte årligen plägar anvisas extra anslag till ett annat slag av biträden åt lantbruksingenjörer, nämligen assistenter, anser jag, att det ordinarie anslaget bör benämnas »lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater».

[5.]
Lantbruks-
ingenjörer
och lantbruks-
stipendiater.

(ordinarie
anslag.)

Av anslaget, som nu är bestämt till 110,800 kronor, erfordras hälften för första halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det i riksstaten under titel lantbruksingenjörer och deras biträden uppförda *ordinarie* anslaget, nu kronor 110,800,
under titel lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater med halva beloppet eller kronor 55,400.

3. Tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater.

På Kungl. Maj:ts förslag har tillskott till krigstidstillägg eller dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater på grund av arbete enligt taxa beviljats för åren 1918—1921. Dylikt tillägg är även erforderligt såväl för 1922 som för första halvåret 1923. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas vissa belopp, som synas kunna förslagsvis upptagas till 35,000 kronor för 1922 och 15,000 kronor för första halvåret 1923.

[6.]
Tillskott till
dyrtidstillägg
för lantbruks-
ingenjörer och
lantbruks-
stipendiater.
(extra anslag.)

I fråga om anslag för 1922 skall jag senare göra framställning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett anslag av kronor 15,000.

4. *Assistenter hos lantbruksingenjörer.*

[7.]
*Assistenter
 hos lantbruks-
 ingenjörer.*
 (extra anslag.)

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1919 års riksdag såsom bidrag till avlönande av assistenter hos lantbruksingenjörer dels å tilläggsstat för 1919 ett förslagsanslag högst av 42,000 kronor, dels ock å extra stat för 1920 ett förslagsanslag högst av 63,000 kronor. Sistnämnda belopp har därefter beviljats jämväl för ett vart av åren 1921 och 1922.

Enligt av Kungl. Maj:t för användning av 1922 års anslag meddelade bestämmelser äger lantbruksstyrelsen tilldela lantbruksingenjörer statsbidrag för anställande hos dem av tekniska biträden med benämning assistenter, under iakttagande att statsbidrag må utgå för högst 360 månaders sammanlagd anställningstid, att statsbidragens belopp skola rättas efter assistenternas särskilda kvalifikationer och längden av deras anställningstid, samt att statsbidrag icke må för någon assistent överstiga 200 kronor för månad.

Till assistenter hos lantbruksingenjörer utgår från nionde huvudtiteln anslag till rese- och traktamentspenningar (se IX H. T: 1919, p. 6 c) viss resekostnads- och traktamentsersättning jämlikt kungörelsen den 11 april 1919 (nr 153) och förordningen den 31 december 1920 (nr 911).

I skrivelse den 3 september 1921 har lantbruksstyrelsen anført, att under 1923 anställande av assistenter torde komma att erfordras i minst lika stor omfattning som under 1922 samt att statsanslagets storlek syntes böra beräknas enligt samma grunder som för 1922. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har styrelsen ansett ett belopp av 31,500 kronor bliva erforderligt.

*Departements-
 chefen.*

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att anslag för ifrågasvarande ändamål bör beredas jämväl för 1923. Med avseende å grunderna för statsbidragets utgående är för närvarande bestämt, att bidraget icke får för någon assistent överstiga 200 kronor för månad. Det må erinras, att lantbruksingenjörernas löner på sin tid reglerades med tagen hänsyn till att de skulle själva avlöna assistenter och att statsanslag för ändamålet 1919 beviljades för att i betraktande av de under dyrtiden väsentligt stegrade utgifterna för assistenterna underlätta för lantbruksingenjörerna anställande av dylika. Vid sådant förhållande, och då maximibeloppet för arvodena, varå ej utgå dyrtidstillägg, bestämts 1919, synes mig den numera inträdda, allmänna prissänkningen böra öva inverkan på statsbidragets storlek. Sålunda motsvaras ett arvode å

200 kronor under 1919 av ungefär 175 kronor nu, vadan sistnämnda maximibelopp synes mig fullt tillräckligt. Då bidragens storlek såsom hittills bör rättas efter biträdenas särskilda kvalifikationer och längden av deras anställningstid, bör medeltalet av bidragen kunna beräknas något lägre än 175 kronor för månad. Med ett beräknat medeltal av 150 kronor för assistent och månad och såsom för närvarande 30 assistenter skulle det erforderliga statsbidraget uppgå till $30 \times 12 \times 150 = 54,000$ kronor för år räknat.

[7.]

Sedan jag från lantbruksstyrelsen under hand inhämtat, att ifrågasvarande assistenter pläga antagas i början av året och erhålla månatligt arvode, synes mig anslaget för första halvåret 1923 böra upptagas med halva beloppet eller med 27,000 kronor.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till avlönande av assistenter
hos lantbruksingenjörer å *extra stat* för tiden 1 januari
—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsan-*
slag, högst kronor 27,000.

Statskonsulenter och deras biträde.

5. Statskonsulenter.

Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört angående förändrad uppställning av anslagen under huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[8.]

Stats-
konsulenter.
(ordinarie
anslag.)

att upptaga det i anslagstiteln lantbruksinstitutens
m. m. ingående ordinarie anslaget till statskonsulenter,
nu kronor 29,000,
såsom särskilt *ordinarie* anslag till statskonsu-
lenter med halva beloppet eller kronor 14,500.

6. Stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m.

För vart och ett av åren 1892—1910 har riksdagen på extra stat anvisat ett belopp av 1,000 kronor till utbildande av en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning. Beloppet, som uteslutande använts till arvode åt en dylik elev, höjdes på framställning av Kungl. Maj:t utav 1910 års riksdag för 1911 till 1,500 kronor. I sammanhang

[9.]

Stipendiat i
boskapsskötsel
och mejeri-
hushållning
m. m.
(extra anslag.)

[9.] härmed erhöll innehavaren av befattningen benämningen stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning. Jämväl för vart och ett av åren 1912—1922 har riksdagen anvisat ett belopp av 1,500 kronor. Anslaget har karaktär av förslagsanslag, högst.

Stipendiatens arbetsområde har under senare år utvidgats till att förutom boskapsskötsel och mejerihushållning omfatta jämväl svin- och fårskötsel. Ändamålet med stipendiatens anställande är att bereda tillgång på personer, särskilt utbildade för att kunna antagas till konsulenter i nämnda grenar av lanthushållningen.

Ur instruktionen för stipendiaten den 30 augusti 1916 (nr 373) må anmärkas, att det för att kunna till stipendiat antagas fordras att hava genomgått konsulentkurs i husdjursskötsel vid lantbruksinstitutet vid Ultuna eller Alnarp eller mejeriavdelningens vid sistnämnda institut högre kurs.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen ifrågasatt en höjning av oförmålda anslag och därvid anført.

Fördelarna av att äga tillgång till anslaget hade varit synnerligen stora, i det att ett flertal personer genom dess tillgodonjutande kommit i tillfälle att förskaffa sig en utbildning, som satt dem i stånd att i olika tjänstebefattningar inom förevarande grenar av lanthushållningen utöva en i flera avseenden gagnande verksamhet. Till följd av levnadskostnadernas avsevärda stegring under senare tider kunde emellertid svårigen påräknas, att mera dugande personer anmälde sig som sökande till ifrågavarande stipendium, vars storlek numera ingalunda motsvarade de kostnader, vederbörande finge vidkännas för sin utbildning. I detta sammanhang borde erinras därom, att flertalet statskonsulentbefattningar inom lantbruksstyrelsens förvaltningsområde tillsattes med personer, vilka medelst ifrågavarande stipendium förskaffat sig erforderlig kompetens.

Anslaget syntes framdeles lämpligen böra utgå med ett belopp av 3,000 kronor.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen hemställt om anvisande för första halvåret 1923 av halva detta belopp eller 1,500 kronor.

I ärendet har statskontoret den 26 oktober 1921 avgivit infortrat utlåtande. Däri har ämbetsverket anført, att då ifrågavarande anslag från och med 1911 utgått med 1,500 kronor, någon förhöjning av anslaget finge anses vara skälig. Förhöjningen borde emellertid enligt statskontorets mening begränsas till 2,500 kronor eller samma belopp, varmed arvodena till fiskeristipendiaterna utginge.

Departements-
chefen.

Då, såsom ämbetsverken framhållit, det ännu utgående stipendiebeloppet bestämdes 1910, motsvarar det ingalunda den ersättning, som därmed avsetts till den under hela året i verksamhet varande stipen-

diaten. Den omständigheten att lantbruksstyrelsen, såsom jag inhämtat, det oaktat lyckats att även under de dyra krisåren få stipendiat anställd, torde icke böra anses såsom bevis för att stipendiebeloppet alltså är tillräckligt. Jag anser därför, att en höjning bör ske och ansluter mig i fråga om storleken härav till statskontorets förslag.

[9.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utbildande av en stipendiat i boskaps-
skötsel och mejerihushållning m. m. å *extra stat* för
tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsan-*
slag, högst kronor 1,250.

C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.

Lantbruksakademien.

1. Lantbruksakademiens sekreterare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[10.]

att upptaga *ordinarie* anslaget till lantbruksaka-
demiens sekreterare,
nu kronor 5,600,
med halva beloppet eller » 2,800.

Lantbruks-
akademiens
sekreterare.
(ordinarie
anslag.)

2. Lantbruks- och fiskerimuseum.

Ordinarie anslaget till lantbruksakademiens lantbruks- och fiskeri-
museum är i innevarande års riksstat upptaget med ett belopp av 13,000
kronor (se nionde huvudtiteln 1920 punkt 2).

[11.]

Då åtskilliga av de utgifter, särskilt sådana till bränsle, vartill
detta anslag är avsett, icke behöva gäldas förrän under senare halvåret,
lärer, enligt vad jag inhämtat, för första halvåret 1923 erfordras allenast
4,000 kronor.

Lantbruks-
och fiskeri-
museum.
(ordinarie
anslag.)

På grund härav och då någon reservation å anslaget icke är att
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

- [11.] påräkna vid utgången av 1922, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie reservationsanslaget* till lantbruksakademiens lantbruks- och fiskerimuseum,
 nu kronor 13,000,
 med » 4,000.

3. *Lantbruksakademiens tidskrift m. m.*

[12.]
Lantbruks-
akademiens
tidskrift m. m.
 (ordinarie
 anslag.)

Under anmälan att, enligt vad jag inhämtat, å anslaget till lantbruksakademiens tidskrift m. m. någon reservation ej är att beräkna vid utgången av 1922, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie reservationsanslaget* till lantbruksakademiens tidskrift m. m.,
 nu kronor 6,000,
 med halva beloppet eller » 3,000.

4. *Lantbruksakademiens bibliotek.*

[13.]
Lantbruks-
akademiens
bibliotek.
 (ordinarie
 anslag.)

Ordinarie anslaget till lantbruksakademiens bibliotek är i innevarande års riksstat upptaget till 5,000 kronor.

Enligt meddelande från akademiens sekreterare skulle av ifrågavarande anslag, som huvudsakligen användes för bokinköp och bokbindning, ett belopp av 2,000 kronor vara tillräckligt under första halvåret 1923.

Då, enligt vad jag vidare inhämtat, någon reservation å anslaget ej torde vara att påräkna vid utgången av 1922, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie reservationsanslaget* till lantbruksakademiens bibliotek,
 nu kronor 5,000,
 med » 2,000.

Försöksväsendet på jordbruksområdet.

5. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Under hänvisning till vad jag inledningsvis anført rörande förändrad uppställning av anslagen under nionde huvudtiteln hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det i anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ingående ordinarie anslaget till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, nu kronor 312,700, såsom särskilt *ordinarie* anslag till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet med halva beloppet eller kronor 156,350.

[14.]
Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

(ordinarie anslag.)

6. Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.

I den i innevarande års riksstat upptagna anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ingår ett ordinarie anslag å 8,000 kronor för anordnande vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor av fast försöksverksamhet efter föreskrift och under ledning av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Enligt kungörelsen den 3 december 1918 (nr 1008) angående statsbidrag för anordnande av sådan försöksverksamhet utbetalas dylikt bidrag först sedan med intyg från centralanstalten styrkts, att försöken i stadgad ordning utförts. Enligt vad jag inhämtat utfärdas dessa intyg icke förrän under senare halvåret. Vid sådant förhållande behöver givetvis icke något anslagsbelopp för ändamålet i fråga uppföras i riksstaten för första halvåret 1923.

Jag får fördenskull hemställa allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det i anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ingående anslaget till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor, nu kronor 8,000, såsom särskilt *ordinarie* anslag till fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor utan angivet belopp.

[15.]
Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.

(ordinarie anslag.)

7. Internationella lantbruksinstitutet i Rom.

[16.]
Internatio-
nella lant-
bruksinstitu-
et
i Rom.
(extra anslag.)

För bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande i internationella lantbruksinstitutet i Rom hava av riksdagen anvisade medel stått till Kungl. Maj:ts förfogande från och med år 1907. Medelsbehovet för ändamålet för 1921 beräknades till 10,000 kronor, men då behållning förefanns å tidigare beviljade anslag, ansågs nytt anslag av 7,000 kronor tillräckligt. Från ifrågavarande anslag bestridas dels Sveriges andel i kostnaderna för uppehållande av institutets verksamhet dels de omkostnader, som äro förenade med upprätthållandet av Sveriges direkta förbindelser med institutet.

För den klass, Sverige enligt konventionen om institutets uppehållande tillhör, har andelen i kostnaderna härför utgjort till och med 1920 5,000 franska francs, motsvarande enligt växelkursen före världskriget omkring 3,600 kronor.

Den 10 december 1920 förklarade Kungl. Maj:t i anledning av en i ämnet gjord framställning, att, under förutsättning att erforderliga medel av riksdagen beviljades, Sveriges bidrag till internationella lantbruksinstitutet i Rom finge bestämmas att under vart och ett av åren 1921 och 1922 utgå med dels såsom dittills två kvoter av 2,500 franska francs eller tillhopa 5,000 francs att betalas efter dagskurs och dels ett tillägg för var kvot av ytterligare 1 ½ kvot eller tillhopa 7,500 francs att betalas efter parikurs mellan kronor och francs.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1921 års riksdag till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i institutet dels på tilläggsstat för 1921 ett reservationsanslag av 5,400 kronor dels ock å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 15,400 kronor. Av sistnämnda anslag beräknades för bestridande av Sveriges andel i kostnaden för ifrågavarande lantbruksinstitut 9,000 kronor och för täckande av kostnaderna för upprätthållande av Sveriges direkta förbindelse med institutet 6,400 kronor. Härav äro 4,000 kronor beräknade för två ombuds resa till och deltagande i lantbruksinstitutets generalförsamling i Rom och återstående 2,400 kronor för bestridande av kostnaderna för översättningar av begärda utredningar, renskrivning, telegram m. m.

Lantbruksakademien, som för Sveriges del handhaver de direkta förbindelserna med lantbruksinstitutet, har i skrivelse den 27 augusti 1921 anmält behovet av statsanslag för denna förbindelses uppehållande för 1923 och därvid anfört följande.

[16.]

Det bidrag, som Sverige i egenskap av till institutet ansluten stat hade att lämna till institutet, borde för 1923 beräknas till samma belopp, som för vart och ett av åren 1921 och 1922, eller till 9,000 kronor. Lantbruksakademiens omkostnader för översättning till franska språket av de av lantbruksinstitutet begärda utredningarna, för renskrivning, telegram m. m. hade beräknats till 2,400 kronor. Det i 1922 års riksstat upptagna beloppet av 4,000 kronor till bestridande av två ombuds resa till och deltagande i generalförsamlingen i Rom behövde icke upptagas i 1923 års utgiftsstat, då institutets generalförsamlingar hittills hållits endast vart annat år. Det sammanlagda anslagsbehovet för 1923 skulle således uppgå till inalles 11,400 kronor i stället för 15,400 kronor under 1922.

Efter all sannolikhet komme de för hela 1923 beräknade utgifterna, 11,400 kronor, att jämnt fördela sig under hela året, i anledning varav akademien ansåge halva detta belopp, eller 5,700 kronor, vara erforderligt för första halvåret 1923.

Sveriges andel i kostnaderna för upprätthållande av lantbruksinstitutets verksamhet utbetalas genom utrikesdepartementet för kalenderår i början av året. Med hänsyn härtill anser jag, att hela kostnaden härför, beräknad till 9,000 kronor, nu bör upptagas i budgeten för första halvåret 1923. Anslaget till kostnaderna för översättningar m. m., som av lantbruksakademien för 1923 liksom för 1922 upptagits till 2,400 kronor, synes mig för första halvåret 1923 böra beräknas till halva beloppet eller 1,200 kronor. Något belopp för deltagande i institutets generalförsamlingar är av skäl, som lantbruksakademien angivet, icke erforderligt för 1923. Medelsbehovet för första halvåret 1923 uppgår sålunda till sammanlagt 10,200 kronor.

*Departements-
chefen.*

Verkställd utredning har givit vid handen, att någon reservation till 1923 å detta anslag icke är att påräkna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande i internationella lantbruksinstitutet i Rom å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,200.

8. Internationella frysinstitutet i Paris.

För vart och ett av åren 1911—1919 har av Kungl. Maj:t såsom bidrag till internationella föreningens för frysindustrier verksamhet anvisats statsbidrag med ett i svenskt mynt mot 500 francs svarande belopp.

[17.]

*Internatio-
nella frys-
institutet i
Paris.*

(extra anslag.)

[17.] Sedan på en allmän konferens i Paris i december 1919 beslut fattats om ombildning av nämnda förening under namn av »Institut international du froid» och Sverige därefter inbjudits att senast den 31 december 1920 biträda en internationell konvention, som den 21 juni 1920 av åtskilliga makter undertecknats i Paris angående ifrågavarande internationella frysinstitut, förklarade sig Kungl. Maj:t den 25 september 1920 finna det önskvärt, att Sverige anslöte sig till institutet och därvid anmälde sig till inträde i institutets fjärde klass, samt fann hinder icke möta för att konventionen bleve för Sveriges del i behörig ordning undertecknad, dock under förbehåll att konventionens ratifikation vore beroende på, huruvida medel för bestridande av Sveriges bidrag till institutet bleve av riksdagen beviljade. Kungl. Maj:t förklarade sig vidare hava för avsikt att göra framställning till 1921 års riksdag om anvisande av anslag för ändamålet.

Bidraget uppgår för medlemskap i fjärde klassen till 4,000 francs, motsvarande i svensk valuta enligt kursen före kriget omkring 2,800 kronor. Härtill komma kostnader för deltagande i de allmänna sammanträdena (se vidare nionde huvudtiteln 1921 sid. 261).

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning anvisade 1921 års riksdag för ifrågavarande ändamål dels å tilläggsstat för 1921 ett reservationsanslag av 2,800 kronor och dels å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 5,000 kronor. Av sistnämnda anslag beräknades 2,800 kronor för bestridande av kostnaderna för Sveriges medlemskap i institutet och återstoden till övriga kostnader.

Genom beslut den 28 oktober 1921 har Kungl. Maj:t förklarat, att ovannämnda konvention av den 21 juni 1920 skulle för Sveriges del ratificeras och Sverige därvid anmälas till inträde i institutets fjärde klass, varjämte Kungl. Maj:t bland annat förordnade, att Sverige skulle tillsvidare, så länge anslag av riksdagen för ändamålet fortfarande anvisades, till institutet erlägga ett årsbidrag av 4,000 francs att betalas efter parikurs mellan kronor och francs (guldfrancs).

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Sverige till och med 1919 bidragit till den då existerande föreningen, att beslut om dennas ombildning fattats i december 1919 och att konventionen om det nya institutet upprättats i juni 1920, men att medel för bestridande av Sveriges andel till institutets uppehållande anvisats först från och med 1921. Sverige har emellertid anmodats inbetala medlemsavgift icke blott för 1921 utan även för 1920. Med anledning härav har Kungl. Maj:t i sammanhang med förenämnda beslut den 20 oktober 1921 anbefallt statskontoret att med tillhopa 8,000 guldfrancs utbetala Sveriges års-

bidrag för 1920 och 1921 att utgå från det å tilläggsstat för 1921 beviljade anslaget å 2,800 kronor, i den mån anslaget därtill lämnade tillgång, samt återstoden från nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

[17.]

Med avseende å det till bestridande av kostnaden för Sveriges medlemsskap i ifrågavarande institut för första halvåret 1923 erforderliga beloppet har jag inhämtat, att detta bidrag om möjligt bör kunna utbetalas under januari månad. Med hänsyn härtill torde det härför beräknade beloppet eller 2,800 kronor böra uppföras i sin helhet för nämnda halvår. Vad åter angår övriga kostnader är att märka, att generalkonferens, som skall hållas minst vart annat år, är bestämd att avhållas 1922 men, enligt vad jag inhämtat, antagligen icke kommer till stånd 1923. Vid sådant förhållande kan anslagsbeloppet i nu ifrågavarande avseende för samma år begränsas till 1,500 kronor. Härav bör för första halvåret upptagas ungefär hälften eller 800 kronor. Sammanlagt skulle sålunda, då någon reservation till 1923 icke nu kan beräknas, för första halvåret 1923 erfordras $2,800 + 800 = 3,600$ kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande i internationella frysinstitutet i Paris å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,600.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.

Lantbruksinstitutet.

1. Lantbruksinstitutet vid Ultuna.

Under anslagsrubriken undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar finnas i riksstaten för närvarande uppförda dels ett bestämt anslag till lantbruksinstitutet m. m. (7 a) dels ock fyra förslagsanslag, nämligen till understöd åt lantmannaskolor (7 b), understöd åt lanthushållsskolor (7 c), understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter (7 d) och ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantbrukskolor (7 e).

[18.]

Lantbruks-
institutet vid
Ultuna.(ordinarie
anslag.)

[18.] Anslaget till lantbruksinstitutet m. m. innesluter i sig följande olika anslag och anslagsposter:

Lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp	kronor	117,900	
Lantbruksinstitutet vid Ultuna	»	97,200	
Trädgårdsundervisningen, omfattande:			
Fyra stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket	kronor	4,800	
Lantbruksakademiens trädgårdsskola vid experimental-fältet	»	12,000	
Trädgårdsskolan vid Alnarp	»	12,000	
» i Mellersta Sverige	»	12,000	
» » Norra »	»	10,000	50,800
Den lägre lantbruksundervisningen, omfattande:			
Understöd till 9 lantbruksskolor i Södra och Mellersta Sverige	kronor	90,000	
Understöd till 4 lantbruksskolor i Dalarna och Norrland	»	32,000	
Inspektion av de lägre lantbruksundervisningsanstalterna	»	5,000	127,000
Lantbruksskolan vid Ultuna	kronor	5,650	
Hovbeslagsskolan vid Alnarp	»	4,500	
Statskonsulenter	»	29,000	
Lägre mejeriskolor för kvinnor	»	35,000	
Reseunderstöd för lantbrukets studerande	»	40,000	
Till Kungl. Maj:ts disposition, återstoden	»	16,600	
			S:a kronor 523,650.

För bättre översikt över ifrågavarande anslag anser jag, att dessa böra utbrytas ur den gemensamma anslagstiteln och jämte extra anslag, avseende undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar, fördelas under följande rubriker, nämligen lantbruksinstitutet, den lägre lantbruksundervisningen m. m. och trädgårdsundervisningen. Såsom ej inordnade under dessa rubriker böra därjämte under denna avdelning upptagas anslagen till reseunderstöd åt lantbrukets studerande och till lanthushållningsseminariet vid Rimforsa.

På sätt jag redan gjort ifråga om anslaget till statskonsulenter, skall jag vid behandling av de olika anslagen, som nu äro upptagna under anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m., göra hemställan om deras utbrytande.

Vad först angår anslaget till lantbruksinstitutet vid Ultuna, nu bestämt till 97,200 kronor, så ingår i den 1917 fastställda staten en anslagspost till institutets övriga utgifter, d. v. s. utom avlöningar, vilken jämlikt beslut vid 1919 års riksdag är upptagen till 34,600 kronor. Från denna anslagspost gäldas utgifter för bränsle och lyse, byggnadsunderhåll, renhållning, kost åt frielever, förbrukningsartiklar m. m.,

dagsverken och körslor, foder åt hästar, biblioteket, exkursioner och diverse utgifter.

[18.]

Då de till dessa utgifter avsedda medel visat sig alltmera otillräckliga, i mån som prisstegringen fortgått, har riksdagen till täckande av uppkomna brister å förenämnda anslagspost och bestridande av ökade kostnader för därmed avsedda olika ändamål anvisat anslag så väl å extra stat för åren 1918—1922 som ock å tilläggsstat för åren 1918—1921.

Med avseende å anslagsfrågans behandling vid 1921 års riksdag torde jag böra erinra om följande. Efter det styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna i skrivelse den 25 augusti 1920 gjort framställning om höjning av ordinarie anslaget till institutets övriga utgifter med 46,000 kronor ävensom om ett extra anslag å 18,000 kronor till bränsle och byggnadsunderhåll, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att ej mindre höja förenämnda i institutets ordinarie anslag ingående post till institutets övriga utgifter med 30,400 kronor än även anvisa å extra stat för 1922 till bränsle m. m. vid institutet ett förslagsanslag, högst å 20,000 kronor. Såsom skäl till höjning av den ordinarie anslagsposten till institutets övriga utgifter anförde min företrädare i ämbetet, att en återgång till de förhållanden, på vilka 1917 års beräkning grundade sig, icke vore att räkna med.

Kungl. Maj:ts berörda framställningar blevo av riksdagen bifallna utom i så måtto, att riksdagen, i stället för att medgiva den begärda höjningen av förenämnda ordinarie anslagspost till institutets övriga utgifter, anvisade å extra stat för 1922, förutom anslaget till bränsle m. m. å 20,000 kronor, ett förslagsanslag, högst å 27,400 kronor till förstärkning av den ordinarie anslagsposten.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har nu styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna hemställt, att ordinarie anslaget till institutets övriga utgifter måtte höjas från 34,600 kronor med 27,400 kronor till 62,000 kronor samt att å extra stat för 1923 måtte beviljas ett förslagsanslag, högst å 20,000 kronor till samma ändamål.

Därvid har institutets styrelse anfört, att styrelsen visserligen fortfarande funne, att de i styrelsens skrivelse den 25 augusti 1920 begärda beloppen nämligen 46,000 kronor till höjning av anslaget till institutets övriga utgifter och 18,000 kronor till bränsle och byggnadsunderhåll — med den reduktion av sistnämnda anslagsbelopp, som motiverades särskilt av de sjunkande bränsleprisen — vore för institutets verksamhet erforderliga, men att styrelsen dock med hänsyn till nu rådande tryckta förhållanden icke ville för den närmaste tiden ifråga-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[18.] sätta högre anslag än det, som beviljats för 1922. På förut angivna grunder ansåge dock styrelsen, att större delen av anslagshöjningen borde beviljas å ordinarie stat.

Lantbruksstyrelsen har i häröver den 7 oktober 1921 avgivet infortrat utlåtande framhållit, att enligt riksdagens beslut 1921 institutets hela anslagsbehov för »övriga utgifter» för 1922 beräknats till 34,600 + 27,400 + 20,000 eller alltså inalles 82,000 kronor. I anslutning därtill har lantbruksstyrelsen vidare anfört.

Ordinarie anslaget till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp hade i sistnämnda års riksstat upptagits med ett belopp av 117,900 kronor, varav »till institutets övriga utgifter» 43,700 kronor. Till förstärkning av jämväl denna anslagspost hade riksdagen anvisat anslag å extra stat, senast för 1922 med tillhopa 38,300 kronor. Anslagsbehovet för tillgodoseende av »institutets övriga utgifter» hade sålunda även vad anginge institutet vid Alnarp beräknats för 1922 utgöra inalles 82,000 kronor.

Den gjorda jämförelsen syntes lantbruksstyrelsen giva vid handen, att det med skäl torde kunna ifrågasättas, huruvida icke — då utgifterna å meranämnda anslagspost »till institutets övriga utgifter» uppginge till enahanda belopp vid båda instituten — de å ordinarie stat uppförda anslagen för ändamålet borde uppföras med lika stort belopp. Visserligen bedreves å ena sidan verksamheten vid Alnarp i större omfattning än vid Ultuna, till följd varav större anslagsbehov vid förstnämnda institut kunde anses föreligga, men å andra sidan föranledde sistnämnda instituts belägenhet å en nordligare breddgrad större utgifter för såväl lyse som bränsle. Lantbruksstyrelsen ansåge därför anslaget »till övriga utgifter» vid institutet vid Ultuna böra upptagas till enahanda belopp som i staten för institutet vid Alnarp eller till 43,700 kronor. Ordinarie anslaget till institutet vid Ultuna skulle, därest lantbruksstyrelsens förevarande förslag vunne statsmakternas bifall, böra beräknas till sammanlagt 106,300 kronor.

För uppehållande av verksamheten vid institutet under förra halvåret 1923 erfordrades enligt lantbruksstyrelsens beräkning hälften av sistnämnda belopp, vilket emellertid på grund av den större bränsleåtgången under första halvåret borde avrundas uppåt till 55,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen tillåte sig i detta sammanhang jämväl anföra, att, därest framdeles de ordinarie anslagen för här ifrågavarande ändamål till instituten skulle anses böra undergå förhöjning, därvid borde tillses, att likformighet härutinnan bleve rådande mellan båda instituten.

Beträffande förevarande framställning i övrigt, nämligen såvitt anginge anvisande av anslag å extra stat för 1923 till belopp av 20,000 kronor, finge lantbruksstyrelsen anföra, att styrelsen visserligen funne det vara antagligt, att för upprätthållande av institutets verksamhet under 1923 extra anslag torde bliva erforderligt, men att styrelsen ansåge det omöjligt att redan nu med någon grad av säkerhet beräkna institutets vid Ultuna totala anslagsbehov för 1923. Då emellertid, därest lantbruksstyrelsens ovanberörda förslag om höjning av anslagsposten till institutets övriga utgifter vunne Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, någon större olägenhet för institutet icke torde komma att förorsakas av ett uppskov med be-

viljande av eventuellt behövt extra anslag, ansåge lantbruksstyrelsen härmed böra anstå till 1923 års riksdag. I sådant fall borde sistnämnda anslag kunna disponeras av institutet under senare halvåret 1923.

[18.]

På grund av vad lantbruksstyrelsen sålunda anført har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes *dels* föreslå riksdagen godkänna sådan ändring i staten för lantbruksinstitutet vid Ultuna, att tillämpas från och med 1923, att anslagsposten »till institutets övriga utgifter» höjdes från 34,600 kronor med 9,100 kronor till 43,700 kronor, varigenom statens slutsumma skulle komma att ökas till 106,300 kronor, *dels ock* vidtaga åtgärder i syfte att för upprätthållande av institutets verksamhet under förra halvåret 1923 ett belopp av 55,000 kronor måtte finnas tillgängligt.

I detta sammanhang torde jag jämväl få anmäla, att styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut i skrivelse den 25 augusti 1921, jämte det styrelsen begärt ett tilläggsanslag av 74,000 kronor för uppförande av en ny lärlingsbyggnad vid Ultuna *lantbruksskola*, hemställt om ett anslag av 130,000 kronor till omändring av nuvarande lärlingsbyggnaden till lokaler för mathållningen vid institutet och till inredning av bibliotekslokal m. m. i rektorsbyggnaden.

Med avseende härå vill jag först något erinra om förevarande anslagsfrågors tidigare behandling. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beviljade 1919 års lagtima riksdag för uppförande vid Ultuna av en lärlingsbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med ett utav byggnadsstyrelsen upprättat förslag ett anslag av 200,000 kronor och anvisade därav å extra stat för 1920 100,000 kronor. Återstoden av anslaget, 100,000 kronor, anvisades sedermera av riksdagen å extra stat för 1921. Anslaget är av reservationsanslags natur.

I en den 11 februari 1921 avlåten proposition, nr 73, föreslog Kungl. Maj:t därefter riksdagen att såsom ytterligare anslag till uppförande av oförmälda lärlingsbyggnad å extra stat för 1922 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor. Vidare föreslog Kungl. Maj:t under punkt 17 i 1921 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, att riksdagen till ombyggnad av den nuvarande lärlingsbyggnaden vid Ultuna samt ändringar i rektorsbostaden därstädes måtte anvisa å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 136,000 kronor.

I sitt över berörda framställningar avgivna utlåtande nr 51 tillstyrkte jordbruksutskottet i punkt 1, efter införskaffande av nytt kostnadsförslag, såsom ytterligare anslag för uppförande av en lärlingsbyggnad vid Ultuna ett till 100,000 kronor nedsatt anslag. I punkt 2

- 18.] av samma utlåtande tillstyrkte utskottet ett till 104,000 kronor nedsatt anslag för ombyggnad av den nuvarande lärlingsbyggnaden samt ändringar i rektorsbostaden, av vilket anslag 66,800 kronor skulle anvisas å extra stat för 1922.

I en vid utlåtandet fogad reservation yrkades emellertid avslag å såväl Kungl. Maj:ts som jordbruksutskottets berörda båda framställningar. Såsom skäl härför åberopades, att under rådande förhållanden anslag borde beviljas till allenast oundgängliga behov. Sådant föreläge icke här, även om det vore önskvärt, att begärda nybyggnads- och omändringsarbeten kunde utföras. Den nedsättning av anslagsäskandena, som ansetts kunna göras, gäve vid handen, att om frågan finge vila ännu något år, stor utsikt funnes för att ny lärlingsbyggnad kunde uppföras för det ursprungligen beräknade priset.

Vid gemensam votering segrade de i reservationen framställda yrkandena.

Vad nu i detta sammanhang angår förslaget till omändring av nuvarande lärlingsbyggnaden, så hava lantbruksstyrelsen och statskontoret i utlåtanden respektive den 3 september och 5 oktober 1921 avstyrkt framställningen i denna de.

1

*Departements-
chefen.*

För närvarande anser jag mig icke böra tillstyrka någon höjning av den ordinarie anslagsposten till institutets övriga utgifter, helst som riksdagen, på sätt ovan nämnts, förlidet år motsatt sig en dylik anordning. Vid sådant förhållande saknar jag anledning att närmare ingå på frågan, huruvida, såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt, anslagsposten principiellt bör upptagas till enahanda belopp som motsvarande post i staten för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp. För bedömandet härav tarvas givetvis en undersökning av ändamålet, vartill i de i anslagsposterna ingående olika beloppen äro avsedda, då den omständigheten, att de sammanlagda anslagen beträffande vart och ett av instituten för närvarande uppgår till samma belopp, i och för sig icke kan anses avgörande uti ifrågavarande hänseende. Jag anser sålunda, att det ordinarie anslaget till lantbruksinstitutet vid Ultuna bör för första halvåret 1923 uppföras med halva dess nuvarande belopp eller med 48,600 kronor.

Institutsstyrelsen har ansett ett belopp av $(34,600 + 27,400 + 20,000 =) 82,000$ kronor erforderligt för institutets övriga utgifter under 1923. Kungl. Maj:t har emellertid vid fastställande den 2 december 1921 av stat för Ultuna lantbruksinstitut för 1922 funnit, att av förutnämnda av riksdagen för samma år å extra stat anvisade anslag å tillhopa

47,400 kronor allenast ett belopp av 26,800 kronor vore erforderligt.

[18.]

Härav synes mig framgå, att man jämväl för 1923 nödgas räkna med något extra anslag. Med hänsyn till den alltjämt fortgående allmänna prissänkningen anser jag mig emellertid icke hava anledning att nu beräkna högre belopp än 20,000 kronor. Härav bör hälften eller 10,000 kronor nu begäras för första halvåret 1923. Jag skall i nästföljande punkt göra hemställan härom.

Vad slutligen beträffar den av institutstyrelsen gjorda framställning om anslag till vissa omändringsarbeten för vinnande av bättre lokaler för mathållningen och biblioteket vid instituten anser jag, i likhet med ämbetsverken, att härmed bör tillsvidare anstå.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att ur riksstaten utesluta anslagstiteln lantbruksinstituten m. m.

samt däri upptaga det under samma anslagstitel uppförda anslaget till lantbruksinstitutet vid Ultuna, nu

kronor 97,200,

såsom särskilt *ordinarie* anslag till lantbruksinstitutet vid Ultuna med halva beloppet

eller kronor 48,600.

2. Diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[19.]

*Diverse behov
vid lantbruks-
institutet
vid Ultuna.*

att till diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*, högst..... kronor 10,000.

(extra anslag.)

3. Lantbruks- och mejerinstitutet vid Alnarp.

I det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. ingående anslaget till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, nu bestämt till 117,900 kronor, finnes en anslagspost »till institutets övriga utgifter» å 43,700 kronor, avsedd för utgifter för bränsle och lyse, byggnadsunderhåll, renhållning, kost åt frielever, förbrukningsartiklar m. m., dags-

[20.]

*Lantbruks-
och mejeri-
institutet vid
Alnarp.*

(ordinarie anslag.)

verken och körslor, foder åt hästar, biblioteket, exkursioner och diverse

[20.] utgifter. Som denna anslagspost befunnits otillräcklig, har riksdagen för vart år från och med 1918 måst anvisa förstärkningsanslag. Sålunda har anvisats dels å extra stat för 1920 ett förslagsanslag, högst, 13,500 kronor dels ock å tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag, högst, 68,203 kronor, därav 25,000 kronor för fyllande av motsedd brist å 1920 års stat.

För 1922 har å extra stat anvisats dels till förstärkning av anslagsposten »till institutets övriga utgifter» ett förslagsanslag, högst, 23,300 kronor dels ock till bränsle m. m. ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Styrelsen för nämnda institut har nu hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen äska dels till täckande av brist i institutets stat för 1920 10,500 kronor, dels ock för upprätthållande av institutets verksamhet under 1923 38,300 kronor.

Härvid har styrelsen med avseende å den uppkomna bristen anfört i huvudsak följande.

Styrelsen hade 1919 beräknat, att det extra anslagsbehovet för 1920 skulle bli lika stort som under det närmast föregående året eller 38,500 kronor, under förhoppning att utgifterna på flertalet konti icke avsevärt behövde stegras utan hålla sig vid samma nivå. Så hade ock i allmänhet kunnat ske, med undantag för de båda drygaste och mest oberäkneliga konti, nämligen bränsle och byggnadsunderhåll, där betydande ökade utgifter för driften varit nödiga. Sålunda hade utgifterna i runt tal uppgått till:

	År 1920:	Ökning mot föregående år:
Bränsle och lyse	30,300 kronor	3,500 kronor
Byggnadsunderhåll	25,400 »	7,400 »

Vid köp, som styrelsen avslutat under sommaren 1920, hade vissa för institutets drift nödvändiga bränsleslag, såsom koks, måst betalas med ända till det tiodubbla priset mot före kriget. Att vidare också byggnadsunderhållet mycket stegrats hade sin grund däri, att i följd av bristande tillgång på medel och material under de föregående krisåren ett uppskov med nödvändiga reparationer måst ske. Dessa hade gällt omläggning av tak på lärarbostäder och museum, inläggning av golv i slottet m. m. Reparationerna hade varit av den art, att de icke längre kunnat uppskjutas. På grund härav hade under året uppstått ovannämnda brist av i runt tal 10,500 kronor.

Vad härefter angår anslagsbehovet för 1923 har institutsstyrelsen förklarat det icke vara möjligt att redan nu med anspråk på någon tillförlitlighet beräkna de extra anslagsmedel, varav institutet kunde vara i behov för sistnämnda år. Utan att ingå på någon närmare motivering har institutsstyrelsen därför begärt enahanda belopp, som beviljats för 1922.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1921 meddelat, att då av institutsstyrelsens framställning icke framginge det preciserade underskottet för verksamheten under 1920, utan detta endast anmälts i runt tal, lantbruksstyrelsen infordrat räkenskapssammandrag över institutets verksamhet under året. Av detta sammandrag framginge, att ett underskott å samtliga anslagstitlar av 10,563 kronor 52 öre under året uppstått. Då detta underskott förorsakats av förhållanden, varöver institutets styrelse enligt lantbruksstyrelsens mening ej kunnat råda, har lantbruksstyrelsen funnit det nödvändigt, att beloppet täcktes genom anvisande av medel å tilläggsstat för 1922. Att, som institutets styrelse ifrågasatt, avrunda beloppet nedåt till 10,500 kronor har lantbruksstyrelsen förklarat sig knappast finna riktigt, utan föreslagit, att bristen i sin helhet skulle täckas. [20.]

Vad åter beträffar institutsstyrelsens framställning om anvisande av anslag för 1923, har lantbruksstyrelsen anført, att styrelsen visserligen funne det vara antagligt, att för upprätthållande av institutets verksamhet under 1923 ett extra anslag kunde komma att behövas. Styrelsen ansåge det emellertid omöjligt att redan nu med någon grad av säkerhet beräkna härför behövt belopp, så mycket mindre som något statförslag ej bifogats framställningen. Även om lantbruksstyrelsen infordrat ett sådant, skulle, enligt styrelsens mening, med nu rådande svårigheter att bedöma det ekonomiska läget så långt fram i tiden, icke erforderligt anslag kunna till beloppet fastställas. Då någon större olägenhet för institutet ej torde kunna förorsakas av ett uppskov med beviljande av det för sagda ändamål eventuellt behövlige anslaget, ansåge lantbruksstyrelsen härmed böra anstå till 1923 års riksdag.

Utgående härifrån och med hänsyn tagen till att utgifter för bränsle vore förhållandevis högre under förra halvåret har lantbruksstyrelsen enligt skrivelse den 28 september 1921 föreslagit, att det ordinarie anslaget för första halvåret 1923 måtte upptagas med 60,000 kronor.

Beträffande den uppkomna bristen för 1920 synes mig denna vara föranledd dels av de under detta år högt uppdrivna bränsleprisen dels ock av underhållsarbeten, som icke kunnat utan allvarlig skada uppskjutas. För täckande av bristen ifråga, vilken, såsom lantbruksstyrelsen meddelat, i sin helhet uppgår till 10,563 kronor 52 öre, torde ingen annan utväg stå till buds än anvisande å tilläggsstat för innevarande år av samma belopp. Dock anser jag detsamma böra avrundas *Departements-
chefen.*

[20.] till 10,564 kronor. Jag kommer att göra särskild hemställan om uppförande av detta belopp å *tilläggsstat* för 1922.

Det ordinarie anslaget till institutet för första halvåret 1923 anser jag böra upptagas till 58,950 kronor, motsvarande halva årsanslaget. Jag kommer att här nedan göra hemställan därom.

Rörande det för 1923 av institutsstyrelsen begärda extra anslaget får jag erinra, att Kungl. Maj:t vid fastställande av stat för institutet för 1922 funnit erforderligt att av anslagen å extra stat för samma år anvisa allenast 9,750 kronor. Emellertid torde man även med antagande av fortsatt prissänkning få räkna med extra anslag jämväl för 1923. Dock synes det mig ej erforderligt att beräkna detsamma till högre belopp än 8,000 kronor för år. Hälften härav eller 4,000 kronor bör nu begäras för första halvåret 1923. Jag skall i nästföljande punkt göra hemställan härom.

Dessförinnan anhåller jag få anmäla tre andra ärenden, som röra lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.

Det första rör anslag till uppförande av bostäder åt mejerielever m. fl. vid nämnda institut.

Vid anmälan den 7 januari 1921 av de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens nionde huvudtitel för 1922, anförde min företrädare i ämbetet under punkt 19 angående byggnadsarbeten vid Alnarp, att styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp gjort framställning rörande anslag till, bland annat, byggande av bostäder för de mejeristuderande och för personalen vid mejeriet, i enlighet med inlämnade ritningar och kostnadsförslag slutande å 292,000 kronor, samt att lantbruksstyrelsen livligt tillstyrkt anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn emellertid till av byggnadsstyrelsen i avgivet utlåtande framställda erinringar mot ritningarna uttalade departementschefen, att den gjorda framställningen icke torde böra för det dåvarande leda till annat, än att styrelsen för institutet anbefalldes låta omarbetera ritningarna med beaktande av vad byggnadsstyrelsen anmärkt.

I skrivelse den 25 juni 1921 har institutsstyrelsen överlämnat omarbetade ritningar till ifrågavarande bostäder och därvid anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å extra stat för 1922 för ändamålet anvisa ett anslag av 294,000 kronor. Till följd av remisser hava byggnadsstyrelsen i utlåtande den 1 september 1921 och lantbruksstyrelsen i utlåtande den 17 september 1921 förklarat sig icke hava något att erinra mot de sålunda omarbetade ritningarna.

Utan att här ingå på någon närmare redogörelse för den i detta ärende förebragta utredningen vill jag uttala, att av densamma synes

adagialagt, att stort behov föreligger av förbättrade bostäder för eleverna och personalen vid ifrågavarande mejeriinstitut. Jag skulle heller icke dragit i betänkande att föreslå Kungl. Maj:t äskande av medel för ändamålet, därest jag icke av hänsyn till det statsfinansiella läget nödgades iakttaga den största återhållsamhet. Under nuvarande förhållande anser jag mig böra hemställa, att institutsstyrelsens ifrågavarande framställning för närvarande icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Det andra ärendet jag åsyftade rör en framställning från styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp om anvisande av ett anslag å 10,000 kronor till uppförande av ett bränslehus m. m. vid Alnarps mejeri.

Med avseende härå torde jag först böra bringa i erinran, att, sedan institutets styrelse år 1920 begärt ett anslag av 25,000 kronor till enahanda ändamål och lantbruksstyrelsen tillstyrkt anslaget, Kungl. Maj:t på förslag av min företrädare i ämbetet därom gjort framställning i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag. Denna framställning blev emellertid, enligt anmälan i punkt 19 av riksdagens skrivelse nr 9 A, icke av riksdagen bifallen. Riksdagen förklarade sig nämligen icke hava blivit övertygad om att behov av en sådan byggnad föreläge.

Över institutsstyrelsens nu ifrågavarande framställning har lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1921 avgivit infortrat utlåtande. Däri har styrelsen vidhållit sin mening att behov av den föreslagna byggnaden förefunnes. Då emellertid med byggnadens uppförande kunde anstå ännu någon kortare tid har styrelsen hemställt, att anslag för ändamålet begärdes först av 1923 års riksdag, sedan nytt kostnadsförslag genom institutets försorg upprättats.

Med hänsyn till den ställning, riksdagen förlidet år intagit till ifrågavarande spörsmål, anser jag mig icke böra tillstyrka avlåtande av någon ny framställning i ämnet. Den omständigheten att anslaget nu upptagits till ett till 10,000 kronor nedsatt belopp synes mig i betraktande av motivet för riksdagens avslag icke kunna tillmätas någon avgörande betydelse. Jag föranledes därför hemställa, att förevarande framställning icke måtte för närvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Det tredje ärendet jag anser mig böra i detta sammanhang anmäla rör en framställning från svenska ayrshireföreningen om vidtagande av åtgärder för anordnande vid Alnarp av en svenska statens institution för rasbiologisk ärftlighetsforskning avseende husdjuren.

Över denna framställning hava infortrade utlåtanden avgivits dels den 18 april 1921 av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.*

- [20.] på jordbruksområdet, som därvid överlämnat yttranden av bl. a. styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, dels ock av lantbruksstyrelsen den 7 september 1921. Centralanstaltens styrelse har i sitt utlåtande hemställt om ett anslag å sammanlagt 12,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om beredande under år 1922 av dels ett engångsanslag av 4,000 kronor dels ock ett anslag för första årets driftkostnader med 5,300 kronor eller tillhopa 9,300 kronor för att möjliggöra igångsättande av rasbiologisk ärftlighetsforskning i enlighet med i ärendet av centralanstaltens styrelse och Alnarpsstyrelsen framställda förslag.

För egen del anser jag, att med upptagande till närmare prövning av föreliggande spörsmål kan tills vidare anstå, vadan framställningen för närvarande icke bör föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Under hänvisning till vad jag anfört om förändrad uppställning av huvudtiteln samt vad jag tillstyrkt med avseende å det ordinarie anslaget till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp för första halvåret 1923 hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantbruks-	
institutet m. m. uppförda anslaget till lantbruks- och	
mejeriinstitutet vid Alnarp, nu	kronor 117,900,
såsom särskilt <i>ordinarie</i> anslag till	
lantbruks- och mejeriinstitutet vid	
Alnarp med halva beloppet eller.....	» 58,950.

4. *Diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.*

- [21.] Under åberopande vad jag under näst föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Diverse behov
vid lantbruks-
och mejeri-
institutet vid
Alnarp.*
(extra anslag.)

att till diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förlagsanslag*,
högst kronor 4,000.

5. Lanthushållningsseminariet å Rimforsa.

Till Fredrika-Bremerförbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa — intill 1921 benämnt lanthushållningsskola för utbildande av lärarinnor —, som 1907 började sin verksamhet, har anslag beviljats av riksdagen för vart år från och med 1908. För 1922 har anvisats ett förslagsanslag, högst, av 21,200 kronor, därav till ålderstillägg 1,200 kronor, att utgå på vissa av riksdagen godkända villkor. [22.] Lanthushållningsseminariet å Rimforsa. (extra anslag.)

Till lärarinnepersonalen vid seminariet å Rimforsa utgår vidare dyrtidstillägg jämlikt riksdagens skrivelse nr 371 år 1921.

Seminariets styrelse har nu, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen utverka, att seminariet måtte för fortsatt verksamhet under 1923 tilldelas ett grundanslag å 20,000 kronor och därjämte till ålderstillägg åt vissa lärarinnor sammanlagt 2,100 kronor.

Lantbruksstyrelsen har vitsordat, att det begärda grundanslaget med hänsyn till behovet beräknats så lågt, att någon nedprutning icke kunde ifrågasättas, och har heller icke haft något att erinra mot det för ålderstillägg beräknade beloppet.

Till en början vill jag erinra, att min företrädare i ämbetet vid framläggande av förslag till proposition i ämnet (nr 54) till 1921 års riksdag anförde, *dels* att fasta regler icke borde givas angående storleken av statsanslagen, utan att dessa anslag borde bliva beroende av seminariets varje gång ådagalagda behov, och *dels* att han icke hade någon betänklighet emot, att staten åtog sig minimiavlöningen för helt år till visst begränsat antal lärarinnor jämte ålderstillägg till dem. Såsom villkor för 1922 års anslag bestämdes, bland annat, att vid seminariet skulle vara fast anställda en föreståndarinna och minst fem lärarinnor med minimilöner om tillhopa 17,500 kronor jämte ålderstillägg enligt vissa grunder. Anslaget bestämdes, såsom nämnts, till 21,200 kronor, därav 1,200 kronor till ålderstillägg. Departementschefen.

Mot seminariestyrelsens framställning i vad den avser ålderstillägg, vilka skola utgå efter av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda regler, har jag ingen erinran.

Vad åter angår statsbidraget i övrigt, så har detsamma av seminariestyrelsen föreslagits till samma belopp som för 1922 eller till 20,000 kronor. Det till grund härför åberopade statförslaget har, oavsett ålders-

[22.] tilläggen, samma slutsumma som det föregående år ingivna förslaget för 1922. Vissa utgiftsposter hava emellertid ändrats. Så hava följande poster höjts, nämligen andel i pensionsavgifter från 500 kronor till 1,000 kronor, lyse från 400 kronor till 600 kronor samt skolinventarier från 300 kronor till 500 kronor, medan däremot bränsle sänkts från 2,500 kronor till 1,600 kronor. Bland poster, som upptagits till oförändrade belopp, äro städning, undervisningsmaterial, annonser, tryck, post, telefon och diverse omkostnader. Å samtliga av mig nu angivna poster, utom den till pensionsavgifter, vilka poster i statförslaget för 1922 sammanlagt beräknats till 7,700 kronor, synes mig för 1923 kunna inbesparas minst 1,600 kronor. Med iakttagande av, att utgiften för pensionsavgifter upptages med 500 kronors förhöjning, skulle alltså besparingen bliva 1,100 kronor och anslaget till seminariet för 1923, utom vad som erfordras till ålderstillägg, kunna sänkas till 18,900 kronor.

Av hela det för 1923 således beräknade anslaget, 21,000 kronor, bör, i enlighet med vad lantbruksstyrelsen ock tillstyrkt, hälften uppföras för första halvåret.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Fredrika-Bremerförbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst* kronor 10,500, därav 1,050 kronor till ålderstillägg.

Lägre lantbruksundervisning m. m.

6. *Understöd åt lantmannaskolor.*

[23.]
*Understöd åt
lantmannas-*
skolor.

(ordinarie
anslag.)

Under anslagsrubriken »Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» ingår ett ordinarie förslagsanslag till understöd åt lantmannaskolor. Jämlikt beslut vid 1919 års lagtima riksdag angående reglering av lönerna vid statsunderstödda lantman-, lanthushålls- och lantbruksskolor är anslagets belopp 400,000 kronor. Understöden utgå dels med belopp, beräknade för varje kurs, dels ock med erforderligt belopp till ålderstillägg åt lärarpersonal och viss vikariatsersättning. Villkor för erhållande av statsunderstöd äro fastställda i kungörelsen den 5 december 1919 (nr 857). Enligt reglemente samma dag (nr 856) räknas läsår från och med den 1 november till och med den 31 oktober nästföljande

är. Anslaget för exempelvis 1922 är avsett för det läsår, som börjar den 1 november 1921. Anslaget fördelas av Kungl. Maj:t i början av varje kalenderår. Understöden få lyftas av skolstyrelserna i den mån och till det belopp, de genom intyg av inspektören över lantmannaskolorna visa sig på grund av hållna kurser och jämlikt villkoren i övrigt i förutnämnda kungörelse berättigade till understöd.

Vidare har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 anvisat anslag för beredande av ökat understöd åt lantmannaskolor till mötande av skolornas under dyrtiden betydligt ökade utgifter för hyra av lokaler, underhåll av byggnader, räntor, bränsle, trycksaker m. m. För 1922 utgör det extra anslaget, avsett för det läsår, som börjar den 1 november 1921, 106,500 kronor. Jämlikt kungörelse den 29 juni 1921 (nr 352) utgår detta understöd med högst 30 procent av varje skola enligt förstnämnda kungörelse tillkommande statsunderstöd, i vad detsamma räknas efter kurser.

Det må anmärkas, att det för ökat understöd under läsåret 1920—21 avsedda, å 1921 års riksstat uppförda extra anslaget, beräknat efter 20 procents ökning, visade sig otillräckligt, varför å sistnämnda års tilläggsstat anvisades ytterligare anslag för att möjliggöra ett ökat understöd för läsåret 1920—21 av sammanlagt 40 procent. Än vidare må framhållas, att å tilläggsstat för 1920 och 1921 anvisats särskilda anslag till dyrtidstillägg åt lärare vid bl. a. lantmannaskolor.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen anført, att styrelsen visserligen hölle före, att ökat understöd åt lantmannaskolorna komme att visa sig oundgängligen nödvändigt även för läsåret 1922—1923. Styrelsen hade dock funnit det härför erforderliga anslagsbeloppet för närvarande icke kunna med någon säkerhet beräknas. Därest emellertid, såsom styrelsen ansåge böra ske, hela det för läsåret 1922—1923 åt lantmannaskolorna beräknade ordinarie anslaget anvisades att utgå redan under första halvåret 1923, syntes det lantbruksstyrelsen att med beviljande av ökat understöd till dessa skolor för nämnda läsår lämpligen kunde anstå till 1923 års riksdag. Ifrågavarande understöds behövlighet torde då med avgjort större säkerhet kunna bedömas och utanordnandet av erforderliga understöd ske, först sedan kurserna vid skolorna avslutats och det verkliga behovet blivit känt.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 19 september 1921 tillstyrkt det av lantbruksstyrelsen framställda förslaget.

I skrivelse den 26 september 1921 har lantbruksstyrelsen därefter, då av statsunderstödet till skolorna för ålderstillägg den del, som belöpte å senare halvåret, icke behövde utbetalas förrän efter den 1 juli,

- [23.] föreslagit ifrågavarande ordinarie anslags uppförande i riksstaten för första halvåret 1923 med ett till 385,000 kronor avkortat belopp.

Vid beräkning av erforderliga anslag med anledning av förutnämnda 1919 beslutade reglering av lönerna vid statsunderstödda lantmanna-, lantbruksskolor och lantbruksskolor inbegreps beträffande de två förstnämnda slagen av skolor det till ålderstillägg avsedda beloppet, beräknat för lantmannaskolor till 38,500 och för lantbruksskolor till 5,100 kronor, i respektive anslag till dessa skolor, under det att för lantbruksskolorna till ålderstillägg uppfördes ett särskilt ordinarie anslag å 8,000 kronor.

I yttranden, som avgivits över det förslag till förändrad uppställning av nionde huvudtiteln, som jag inledningsvis omnämnt, hava statskontoret och lantbruksstyrelsen föreslagit, att ålderstilläggen till föreståndare och lärare vid samtliga ifrågavarande slag av skolor måtte sammanföras till ett gemensamt anslag.

Statskontoret har därvid meddelat, att 1921 betalats i ålderstillägg för lantmannaskolorna 26,500 kronor och för lantbruksskolorna 4,500 kronor, samt föreslagit att nuvarande anslaget till ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantbruksskolor måtte förändras till att avse jämväl lantmanna- och lantbruksskolorna och för sådant ändamål upptagas med ett belopp av 40,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till förläggningen av läsåren för lantmannaskolor och tiden för utbetalning till skolorna av statsbidrag, utom till ålderstillägg, anser jag, i likhet med lantbruksstyrelsen, att anslaget till skolorna, utom i vad det avser ålderstillägg, bör i sin helhet uppföras å budgeten för första halvåret 1923.

Jämväl tillstyrker jag, att med prövning av frågan om extra anslag till skolorna anstår tills framläggande av riksstat för budgetåret 1923—1924.

Den av statskontoret och lantbruksstyrelsen föreslagna åtgärden ifråga om sammanförande till ett anslag av erforderliga belopp till ålderstillägg för såväl lantmanna- och lantbruksskolor som lantbruksskolor, finner jag, särskilt med hänsyn till den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta uppdelningen av anslag till ålderstillägg på olika budgetår, vara lämplig och jämväl ägnad att än ytterligare tillgodose det syfte, som med den förändrade uppställningen av huvudtiteln avses. Jag tillstyrker alltså förslaget.

För beräkning av storleken av nytt gemensamt anslag för ålderstillägg har jag inhämtat, att bidragen till ålderstillägg utgjort

	1920	1921	23.]
för lantmannaskolor	23,500	26,500	
» lantushållsskolor	3,300	4,500	
» lantbruksskolor	6,500	5,000	
Summa	33,300	36,000.	

Häraf framgår att ett förslagsanslag av 40,000 kronor torde vara fullt tillräckligt.

Upptagandet av ett dylikt nytt anslag medför minskning av de nuvarande anslagen till lantmannaskolorna och lantushållsskolorna med belopp, som jag anser kunna beräknas till respektive 30,000 kronor och 5,000 kronor.

Till anslaget åt lantushållsskolor återkommer jag i nästföljande punkt. Likaledes skall jag under en senare punkt göra hemställan ifråga om det nya gemensamma anslaget för ålderstillägg.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med minskning av *ordinarie förslagsanslaget*
till understöd åt lantmannaskolor från kronor 400,000
med..... » 30,000
till » 370,000,
upptaga samma anslag med hela be-
loppet eller » 370,000.

Ökat understöd åt lantmannaskolor.

Såsom jag under nästföregående punkt anført, erfordras icke för tiden 1 januari—30 juni 1923 något extra anslag till ökat understöd åt lantmannaskolor.

[24.]
*Ökat under-
stöd åt lant-
mannaskolor.*

7. Understöd åt lantushållsskolor.

Under anslagsrubriken »Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» finnes jämväl ett ordinarie förslagsanslag till understöd åt lantushållsskolor, från och med 1920 utgörande 175,000 kronor. Jämligt bestämmelserna i kungörelsen den 12 december 1919 (nr 854) utgå understöden dels med visst belopp för kurs dels ock med erforderligt belopp till ålderstillägg åt lärarpersonal. Läsår räknas på samma sätt som för lantmannaskolor (se reglemente nr 853 år 1919). Vad vid redogörelse för anslag till sistnämnda skolor sagts om det läsår, för

[25.]
*Understöd åt
lantushålls-
skolor.
(ordinarie
anslag.)*

[25.] vilket visst anslag är avsett, samt om tiden för anslagens fördelning och understödens utbetalning gäller jämväl för lanthushållsskolor.

Även till dessa hava under de senaste åren måst för beredande av ökat understöd anvisas extra anslag. För 1922 är sådant upptaget med 52,200 kronor. Härifrån utgå jämlikt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 353) understöd med högst 30 procent av varje skola enligt förstnämnda kungörelse tillkommande anslag för hållna kurser.

För läsåret 1920—1921 anvisades liksom ifråga om lantmannaskolorna anslag för ökat understöd såväl å extra stat för 1921 som å tilläggsstat för samma år, varigenom skolorna för läsåret bereddes ett sammanlagt ökat understöd å 40 procent av ordinarie understöd.

Det i punkt 23 omförmälda anslag till dyrtidstillägg avser att bereda sådant jämväl åt lanthushållsskolors lärarpersonal.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen — med uttalande att ökat understöd åt lanthushållsskolorna torde visa sig oundgängligen erforderligt även för läsåret 1922—1923 — åberopat vad styrelsen vid behandling av frågan om dylikt understöd för samma tid åt lantmannaskolorna anfört beträffande svårigheterna att för närvarande beräkna storleken av erforderligt anslag. Därest emellertid, såsom lantbruksstyrelsen ansåge böra ske, hela det för läsåret 1922—1923 åt lanthushållsskolorna beräknade ordinarie anslaget anvisades att utgå redan under förra halvåret 1923, syntes det lantbruksstyrelsen, att med beviljande av ökat understöd för nämnda läsår åt jämväl dessa skolor lämpligen kunde anstå till 1923 års riksdag. Ifrågavarande understöds behövlighet torde då med avgjort större säkerhet kunna bedömas och utanordnande av erforderliga understöd ske, sedan kurserna vid skolorna avslutats och det verkliga behovet blivit känt.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 19 september 1921 tillstyrkt det av lantbruksstyrelsen framställda förslaget.

I skrivelse den 26 september 1921 har lantbruksstyrelsen därefter, då vissa kurser vid ifrågavarande skolor plägade förläggas till senare hälften av året och viss del av statsunderstödet till ålderstillägg här liksom beträffande lantmannaskolorna syntes kunna utbetalas först efter ingången av senare halvåret 1923, föreslagit ifrågavarande ordinarie anslags uppförande i riksstaten för första halvåret 1923 med ett avkortat belopp.

Härvid har lantbruksstyrelsen meddelat, att under år 1920 utbetalats 23,800 kronor till en första, sex andra och två tredje kortare kurser efter den 1 juli samt att ålderstillägg för senare halvåret kunde beräknas till omkring 3,000 kronor. I anslutning härtill har lantbruks-

styrelsen föreslagit anslaget sänkt till 150,000 kronor för första halv- [25.]
året 1923.

På sätt jag under punkt 23 anfört, anser jag, att den del av ifråga- *Departements-*
varande anslag, som belöper å ålderstillägg, av mig beräknad till 5,000 *chefen.*
kronor, bör utbrytas ur anslaget.

Av enahanda skäl, som föranlett mig att föreslå upptagande i
budgeten för första halvåret 1923 av hela anslaget till lantmannaskolor,
ålderstillägg frånräknat, anser jag, att även anslaget till lantbruksskolorna
bör, med enahanda undantag, i sin helhet uppföras för första
halvåret 1923. Att låta anstå med äskande av anslag till kurser, som
väntas bli hållna efter den 1 juli 1923, synes mig, med hänsyn till
det ringa antalet av dessa kurser, icke vara anledning.

Under åberopande av vad jag vid behandlingen av anslagen till
lantmannaskolorna och nu anfört hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t
måtte föreslå riksdagen

att, med minskning av <i>ordinarie förslagsanslaget</i>		
till understöd åt lantbruksskolor		
från	kronor	175,000
med	»	5,000
till	»	170,000,
upptaga samma anslag med hela be-		
loppet eller	»	170,000.

Ökat understöd åt lantbruksskolor.

Såsom jag under punkt 25 anfört, erfordras icke för tiden 1 [26.]
januari—30 juni 1923 något extra anslag till ökat understöd åt lant- *Ökat under-*
bruksskolor. *stöd åt lant-*
bruksskolor.

8. Understöd åt lantbruksskolor.

Den i innevarande års riksstat uppförda ordinarie anslagstiteln [27.]
lantbruksinstitutet m. m. innefattar ett anslag å 127,000 kronor till den *Understöd till*
lägre lantbruksundervisningen. Detta anslag fördelar sig på följande *lantbruks-*
skolor.
(ordinarie
anslag).

Understöd åt nio lantbruksskolor i södra och mellersta
Sverige..... kronor 90,000

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[27.] Understöd åt fyra lantbruksskolor i Dalarna och Norrland.....	kronor 32,000
Inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna	» 5,000
Summa kronor 127,000.	

För ifrågavarande skolor gälla särskilda reglementen av den 19 oktober 1911 (nr 118 sid. 1 och sid. 11). I reglementet för lantbruksskolorna i södra och mellersta Sverige äro vissa förändringar vidtagna genom kungörelserna den 28 februari 1914 (nr 23), den 5 december 1919 (nr 851) och den 26 november 1920 (nr 747). I reglementet för lantbruksskolorna i Dalarna och Norrland har viss ändring gjorts genom kungörelserna den 5 december 1919 (nr 852) och den 26 november 1920 (nr 748).

Regler för statsunderstödet utgående äro meddelade i kungörelsen den 5 december 1919 (nr 850) med vissa ändringar däri genom kungörelsen den 26 november 1920 (nr 740).

Det i punkt 23 omförmälda anslag till dyrtidstillägg avser att bereda sådant jämväl åt lantbruksskolors lärarpersonal.

Från anslagsposten till inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna skola utgå arvoden till inspektören över lantbruksskolorna med 1,250 kronor, till inspektören över lantmannas- och lantushållsskolorna med 3,000 kronor samt till inspektrisen för övervakande av undervisningen vid lantushållsskolorna med 750 kronor.

För inspektörerna över den lägre lantbruksundervisningen i riket gäller reglementet den 8 oktober 1918 (nr 916).

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 28 september 1921 meddelat, att statsunderstöden till lantbruksskolor, som avse helt år, räknat från och med den 1 november, jämlikt fleråriga kontrakt utbetalas omedelbart efter kalenderårets början, vadan sålunda hela de till skolorna avsedda anslagen erfordrades redan under första halvåret. Vad däremot anginge anslaget till inspektion behövdes därav för första halvåret allenast hälften.

*Departements-
chefen.*

I anslutning till vad jag inledningsvis och under punkten 18 anfört föreslår jag, att anslaget till den lägre lantbruksundervisningen utbrytes ur anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. samt fördelas i två anslag, det ena med benämning understöd åt lantbruksskolor, innefattande de båda anslagsposterna å 90,000 kronor och 32,000 kronor, eller alltså å 122,000 kronor och det andra under benämning inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna å 5,000 kronor.

På skäl, som lantbruksstyrelsen anfört, anser jag, att anslag till lantbruksskolorna bör med hela årsbeloppet upptagas å riksstaten för första halvåret 1923.

Under förmälan att jag senare skall göra framställning angående anslaget till inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uteslutande ur riksstaten av det under anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. uppförda anslaget till den lägre lantbruksundervisningen, upptaga de i samma anslag ingående anslagsposterna dels till understöd åt nio lantbruksskolor i södra och mellersta Sverige, nu kronor 90,000, dels ock till understöd å fyra lantbruksskolor i Dalarna och Norrland, nu kronor 32,000, såsom särskilt *ordinarie* anslag å 122,000 kronor till understöd åt lantbruksskolor med hela beloppet eller kronor 122,000.

9. *Ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor.*

Under punkt 23 har jag motiverat upptagandet av ett för lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolorna gemensamt anslag till ålderstillägg å 40,000 kronor. Härav erfordras hälften för första halvåret.

Innan jag gör hemställan ifråga om detta anslag har jag att nämna en uppkommen fråga om ändring i visst avseende av de bestämmelser, som för närvarande gälla med avseende å den lärarpersonal vid ifrågakvarande skolor tillkommande rätten till ålderstillägg. Enligt de ändrade grunder, som i sådant hänseende antogs vid 1919 års riksdag i sammanhang med då fattat beslut om ny lönereglering för lärarpersonalen, äger föreståndare och lärare vid lantmannaskolor för åtnjutande av rätten till löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid de före den nya löneregleringens ikraftträdande den 1 november 1919 *oavbrutet* såsom fast anställda innehaft motsvarande befattning vid statsunderstödd lantmanna- eller lantbruksskola. Detsamma gäller för föreståndare och förste lärare vid lantbruksskolor. Jämväl för föreståndarinna och lärarinna vid lanthushållsskolor gälla enahanda bestämmelser, dock här avseende befattning vid statsunderstödd lanthushålls-

[27.]

[28.]

*Ålderstillägg
åt föreståndare och lärare vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor.*

(ordinarie
anslag.)

[28.] skola före ingången av 1920. Bestämmelserna innebära alltså, att hänsyn endast toges till sådan tjänstgöring, som sammanhängande ägt rum före ovannämnda tidpunkter. Genom ett inträffat avbrott bliver vederbörande befattningshavare helt utesluten från rätten att tillgodoräkna sig den tjänstgöring, som föregått avbrottet. Härigenom hava, enligt vad till jordbruksdepartementet inkomna framställningar giva vid handen, vissa vid ifrågavarande skolor anställda personer blivt ogynnsammare ställda än som kan anses med billighet förenligt och som för närvarande i allmänhet är fallet med annan med ifrågavarande befattningshavare jämförlig, med statsmedel avlönad personal.

Sålunda vill jag erinra hurusom beträffande vissa grenar av den allmänna civila statsförvaltningen jämlikt riksdagens år 1920 gjorda medgivande gäller, att, därest den tid, vilken ordinarie befattningshavare på grund av gällande bestämmelser i ämnet må tillgodoräkna sig för åtnjutande av rätten till ålderstillägg, icke varit sammanhängande, det må ankomma på Kungl. Maj:t att efter särskild prövning i varje fall avgöra, om och i vilken mån sådan tid må räknas befattningshavaren tillgodo. Då det synes mig önskvärt, att nu för lärarpersonalen vid lantmanna-, lantbruksskolorna gällande ålderstilläggsbestämmelser ändras till överensstämmelse med de av riksdagen 1920 för civila befattningshavare antagna, anser jag riksdagens medgivande härtill nu böra inhämtas.

På grund av vad jag under punkt 23 och nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att, med ändring av de 1919 antagna bestämmelser för ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmannaskola, föreståndarinna och lärarinna vid lantbruksskola samt föreståndare och förste lärare vid lantbruksskola, medgiva, att, därest den tid, som föreståndare och lärare vid lantmannaskola samt föreståndare och förste lärare vid lantbruksskola före den 1 november 1919 såsom fast anställda innehaft motsvarande befattning vid statsunderstödd lantmanna- eller lantbruksskola, eller som föreståndarinna och lärarinna vid lantbruksskola före ingången av 1920 såsom fast anställda innehaft motsvarande befattning vid statsunderstödd lantbruksskola, icke skulle vara oavbruten, på Kungl. Maj:t må ankomma att, efter särskild prövning i varje fall, avgöra, om och i vilken mån sådan tid må räknas befattningshavaren tillgodo;

dels ock att, med uteslutande ur riksstaten av det
 däri nu uppförda ordinarie förslagsanslaget till ålders-
 tillägg åt föreståndare och lärare vid lantbruksskolor,
 i riksstaten upptaga ett *ordinarie förslagsanslag* till
 ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-
 lantbruksskolor och lantbruksskolor å för
 år räknat kronor 40,000
 med halva beloppet eller » 20,000.

[28.]

10. *Dyrtidstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmannaskolor, lant-
 hushållsskolor och lantbruksskolor.*

Å tilläggsstat för 1920 och 1921 har riksdagen anvisat medel
 till dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor, lantbruksskolor och
 lantbruksskolor. Från det för 1921 anvisade anslaget har med riks-
 dagens medgivande utgått dyrtidstillägg till lärarinnepersonalen vid
 Fredrika Bremerförbundets lantbruksskolors seminarium å Rimforså. För
 samma ändamål erfordras anslag såväl å tilläggsstat för 1922 som första
 halvåret 1923. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu be-
 räknas vissa belopp, som synas kunna förslagsvis upptagas till 240,000
 kronor för 1922 och 115,000 kronor för första halvåret 1923.

[29.]
*Dyrtidstillägg
 åt förestån-
 dare och
 lärare vid
 lantmanna-
 skolor, lant-
 hushållsskolor
 och lantbruks-
 skolor.*

(extra anslag.)

I fråga om anslag för 1922 skall jag senare göra hemställan. Jag
 hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvidan på den proposition angående dyr-
 tidstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-
 skolor, lantbruksskolor och lantbruksskolor, som
 Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för
 detta ändamål å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni
 1923 beräkna ett anslag av kronor 115,000.

11. *Lantbruksskolan vid Ultuna.*

Under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. finnes i riksstaten
 upptaget ett anslag å 5,650 kronor till lantbruksskolan vid Ultuna.

Jämligt föreskrift i Kungl. Maj:ts brev till lantbruksstyrelsen den
 14 oktober 1892 angående vården och förvaltningen av Ultuna lant-
 egendom m. m. skall styrelsen för den därigenom inrättade lantbruks-
 skolan vid Ultuna utgöras av lantbruksinstitutets styrelse och skall, utöver

[30.]
*Lantbruks-
 skolan vid
 Ultuna.*

(ordinarie
anslag.)

[30.]

vissa i brevet meddelade föreskrifter, av Kungl. Maj:t fastställt reglemente för med statsmedel understödda lantbruksskolor i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Såsom jag under punkt 18 redan omnämnt, har styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna i skrivelse den 25 augusti 1921 förnyat sin framställning att till uppförande av ny lärlingsbyggnad vid lantbruksskolan, vartill redan beviljats sammanlagt 200,000 kronor, måtte anvisas ytterligare anslag, som nu bestämts till 74,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt denna framställning och därvid framhållit, att de dåliga bostadsförhållandena vid institutet menligt inverkade ej blott på tillslutningen av elever utan även på läroanstaltens frekvens ur kvalitativ synpunkt.

Statskontoret har, med hänsyn till den nedgång i byggnadskostnader, som dels redan inträtt och dels — särskilt beträffande arbetskostnader — torde vara att förvänta, ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke de redan anvisade medlen 200,000 kronor kunde finnas tillräckliga för uppförande — måhända efter något enklare plan — av en lärlingsbyggnad för lantbruksskolan vid Ultuna.

Sedan från institutets styrelse inforrats yttrande rörande möjligheten av inskränkningar i den föreliggande planen för den nya lärlingsbyggnaden har styrelsen i skrivelse den 26 november 1921 förklarat att någon sådan icke kunde ske utan förfelande av byggnadens ändamål samt att några förändringar av ytterdimensionerna ej längre kunde vidtagas även av den anledning att styrelsen, för att arbetena icke skulle försenas ytterligare ett år, låtit utföra arbetena med byggnadsgrunden. Härför hade kostnaden väsentligt nedbringats genom att för grävning använda egen arbetskraft.

*Departements-
chefen.*

I likhet med statskontoret anser jag det icke uteslutet, att, därest med byggnadsarbetet får anstå ytterligare ett år, byggnaden kan uppföras för redan beviljade medel. I varje fall torde ej tarvas så stort anslag, som nu begärts. Den olägenhet, som dröjsmålet må förorsaka, är enligt min mening icke ett tillräckligt skäl för framställning till 1922 års riksdag om anslag för ändamålet. Jag finner således institutstyrelsens anslagsbegäran icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Under åberopande av vad jag inledningsvis och under punkten 18 anfört angående uppdelning av anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda anslaget till lantbruksskolan vid Ultuna, nu kronor 5,650, såsom särskilt *ordinarie* anslag till lantbruksskolan vid Ultuna med halva beloppet eller kronor 2,825.

[30.]

12. *Inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna.*

Under hänvisning till vad jag under punkt 27 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[31.]

*Inspektion
över de lägre
lantbruks-
undervis-
ningsanstal-
terna.*

(ordinarie
anslag.)

att upptaga den under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda, i anslaget till den lägre lantbruksundervisningen ingående anslagsposten till inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, nu kronor 5,000, såsom särskilt *ordinarie* anslag till inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna med halva beloppet eller kronor 2,500.

13. *Lägre mejeriskolor för kvinnor.*

I enlighet med framställning av Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag är i riksstaten under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. upptaget ett ordinarie anslag å 35,000 kronor till lägre mejeriskolor för kvinnor. Härav äro enligt det vid nämnda framställning fogade statsrådsprotokollet 28,700 kronor avsedda till understöd åt själva skolorna, som beräknats till ett antal av sju, och 6,300 kronor till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid skolorna.

[32.]

*Lägre mejeri-
skolor för
kvinnor.*

(ordinarie
anslag.)

Reglemente för mejeriskolor för kvinnor är utfärdat den 30 juli 1921 (nr 509). I kungörelse den 26 september 1921 (nr 544) angående understöd av statsmedel för läsåret 1921—22 åt vissa elever vid mejeriskolor för kvinnor har föreskrivits, att för utdelande av däri bestämda understöd skulle i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i kungörelsen den 24 juli 1917 (nr 538) angående understöd av statsmedel åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.

I skrivelse den 20 augusti 1921 anmälde lantbruksstyrelsen, att preliminär överenskommelse träffats med innehavarna av Bjärka—Säby mejeri i Östergötlands län, Blombergs mejeri i Skaraborgs län, Fåkers mejeri i Jämtlands län, Flarkens mejeri i Västerbottens län och Neder

[32.] Kalix mejeri i Norrbottens län om förläggande av mejeriskolor till dessa mejerier. För återstående två skolor, som vore avsedda att förläggas den ena till södra och den andra till mellersta Sverige, hade lantbruksstyrelsen icke lyckats att träffa erforderliga anstalter för deras igångsättande redan läsåret 1921—1922.

För att avhjälpa den brist å mejeripersonal, som härav komme att uppstå, begärde styrelsen i sin nämnda skrivelse bemyndigande att träffa avtal om uppehållande av mejeriskolan vid Åtvidaberg under ännu ett år, räknat från den 1 november 1921.

Med bifall till denna framställning anvisade Kungl. Maj:t den 2 september 1921 för sagda ändamål till lantbruksstyrelsens förfogande ett belopp av 5,000 kronor att efter ingången av 1922 utgå från det för 1922 anvisade anslaget till lägre mejeriskolor för kvinnor.

I fråga om erforderligt anslag för 1923 till lägre mejeriskolor för kvinnor har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 28 september 1921 meddelat, att av anslaget behövde under början av kalenderåret utbetalas dels kontraktsenligt vissa belopp, avseende läsåret 1 november—31 oktober, såsom understöd åt skolorna dels ock stipendier åt vissa elever. Anslaget borde sålunda i sin helhet finnas tillgängligt under förra halvåret 1923.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i yttrande över förut omförmälda förslag till förändrad uppställning av huvudtiteln erinrat, att ifrågasvarande elevunderstöd utginge enligt samma grunder som motsvarande understöd till lantbruksskolornas elever och att för 1921 en förstärkning av anslaget till understöd åt mejerielever beräknats utgå ur anslaget till höjda stipendier åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. På grund därav har lantbruksstyrelsen föreslagit, att endast 28,700 kronor måtte uppföras till lägre mejeriskolor för kvinnor och att detta anslag måtte givas reservationsanslags natur, samt att den del av anslaget, som avsåges till understöd åt eleverna eller 6,300 kronor måtte sammanföras med förslagsanslaget till understöd åt elever vid vissa lägre lantbruksundervisningsanstalter.

*Departements-
chefen.*

Såsom jag under punkten 18 anfört, anser jag, att ifrågasvarande nu i riksstaten under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda anslag bör upptagas såsom ett särskilt anslag till mejeriskolor för kvinnor. Jag har intet att erinra mot att, i enlighet med vad lantbruksstyrelsen och även riksräkenskapsverket föreslagit, anslaget därvid gives reservationsanslags natur.

Lantbruksstyrelsens förslag att ur anslaget utbryta den del eller

6,300 kronor, som är avsedd till elevstipendier, och överföra densamma till anslaget för elevstipendier åt lägre lantbruksundervisningsanstalter i övrigt finner jag, på skäl lantbruksstyrelsen anfört, lämpligt och tillstyrker åtgärden. [32.]

Anslaget till mejeriskolor för kvinnor anser jag sålunda böra bestämmas till i runt tal 29,000 kronor. Av skäl, som lantbruksstyrelsen anfört, bör hela beloppet begäras för första halvåret 1923.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med minskning av det under anslagstiteln
lantbruksinstitutet m. m. uppförda ordinarie anslaget
till mejeriskolor för kvinnor från kronor 35,000
med » 6,000
till » 29,000,
upptaga samma anslag såsom särskilt *ordinarie reservationsanslag* med hela beloppet eller kronor 29,000.

Utbildningskurser för kontrollassistenter.

Till utbildningskurser för kontrollassistenter hava från och med 1911 anslag årligen anvisats av riksdagen, och hava anslagen från och med 1914 till och med 1921 utgjort 14,800 kronor för år. För 1921 beräknades det erforderliga beloppet komma att uppgå till 22,500 kronor, men kunde anslaget med anledning av förefintlig behållning å äldre anslag även för 1921 begränsas till 14,800 kronor. För 1922 uppgår anslaget till 22,500 kronor. Det har karaktär av reservationsanslag.

Den 28 februari 1914 utfärdade Kungl. Maj:t reglemente (nr 24) för ifrågavarande kurser. Enligt detta reglemente skulle till utbildningskurs utgå av statsmedel understöd med dels ett grundanslag av 600 kronor för varje kurs dels ock ett bidrag av 20 kronor för varje elev.

Efter en till 1920 års riksdag i ämnet gjord framställning, mot vilken riksdagen förklarade sig icke hava något att erinra, höjdes genom kungörelse den 26 mars 1920 (nr 115) grundanslaget till 900 kronor och bidraget för varje elev till 30 kronor. Anledningen till höjningen var, förutom att erfarenheten visat, att man icke kunde räkna med så högt elevental som dittills, den sedan 1914 inträdda allmänna fördyringen.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen rörande anslagsbehovet för 1923 anfört, att för detta år anslag till enahanda belopp som för 1922, eller 22,500 kronor, torde vara erforderligt. Då

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[33.]
*Utbildnings-
kurser för
kontroll-
assistenter.*

[33.] emellertid endast i undantagsfall utbetalning av understöd behövde ske under första halvåret samt eventuella utanordningar kunde täckas av befintlig reservation å anslaget, torde enligt lantbruksstyrelsens mening med beviljande av nytt anslag för detta ändamål kunna anstå till 1923.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, att efter utbetalning av understöd, som kunde beräknas anvisade för 1922, reservation å ifrågavarande anslag torde kunna påräknas intill ett belopp av 32,560 kronor.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad jag från lantbruksstyrelsen inhämtat kan beträffande statens bidrag för varje elev från och med 1923 en återgång ske till det ursprungliga beloppet eller 20 kronor. Däremot har någon nedsättning i fråga om grundanslaget icke ansetts böra ifrågakomma. Med den i nionde huvudtiteln till 1920 års riksdag antagna beräkning av 15 kurser och 20 elever i varje kurs skulle nämnda sänkning av bidragen till elever medföra en besparing å sammanlagt 3,000 kronor.

Denna sänkning anser jag böra vidtagas från och med 1923.

Något nytt anslag för första halvåret 1923 erfordras visserligen icke, men har jag här velat redogöra för ärendet, för att såväl den ifrågasatta sänkningen av bidragen till eleverna som ock anslagsfrågans läge i övrigt må bringas till riksdagens kännedom.

Utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare.

[34.]
*Utbildnings-
kurser för
ladugårds-
förmän och
svinskötare.*

Sedan riksdagen under flera år ställt medel till Kungl. Maj:ts förfogande till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän samt från och med 1918 jämväl till dylika kurser för svinskötare, höjde 1919 års lagtima riksdag för 1920 anslaget från 20,000 kronor till 36,000 kronor. För vartdera av åren 1921 och 1922 utgå anslag för ändamålet med oförändrat belopp. Anslaget har reservationsanslags natur. För kurserna gäller reglementet den 28 september 1917 (nr 636) med däri genom kungörelse den 27 juni 1919 (nr 495) gjord ändring.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1921 anfört, att styrelsen för 1923 funne anslag till enahanda belopp, som för närmast föregående år auvisats eller 36,000 kronor, böra finnas tillgängligt för ifrågavarande ändamål. Då emellertid utanordning av beviljat statsbidrag till dylik kurs skedde, först sedan berättelse över densamma ingivits till lantbruksstyrelsen, torde, framhåller styrelsen vidare, det för 1923 avsedda anslaget icke komma att tagas i anspråk under förra

hälften av året. Anslag för ändamålet behövde därför enligt lantbruksstyrelsens mening icke äskas av 1922 års riksdag.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, att efter utbetalning av statsbidrag, som kunde beräknas anvisade för 1922, reservationer å ifrågakvarande anslag kunde påräknas intill ett belopp av 42,959 kronor.

Jag har velat här omförmåla lantbruksstyrelsens berörda skrivelser i nu ifrågakvarande avseende för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.

Till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna har riksdagen anvisat å extra stat för vart och ett av åren 1918—1922 ett anslag av 7,000 kronor. Anslaget har reservationsanslags natur.

För ifrågakvarande kurser har reglemente fastställts den 28 augusti 1917 (nr 590). Enligt detta utgår till sådan utbildningskurs — vilken skall vara förlagd till lantbruks-, lantmanna- eller lantushållsskola eller annan dylik anstalt — av statsmedel understöd med dels ett grundanslag dels därutöver visst belopp för varje elev. 1921 års riksdag medgav en höjning av grundanslaget från 300 till 400 kronor och av elevbidraget från 40 till 50 kronor. Denna förhöjning kunde vidtagas utan ökning av anslagsbeloppet. Kungörelse om berörda ändringar i reglementet är utfärdad den 29 juni 1921 (nr 374).

Med avseende å anslagsbehovet för 1923 har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 anført, att då någon nämnvärd nedgång i kostnaderna för dylika kurser under 1923 icke torde vara att emotse, någon möjlighet till reducering av det hittills utgående anslaget för kurserna ifråga icke förefunnes, därest dessa skulle kunna uppehållas i önskvärd omfattning.

Vid dylikt förhållande har lantbruksstyrelsen hemställt om åtgärder för att till anordnande av kurser 1923 måtte finnas tillgängligt ett belopp av 7,000 kronor, varav 3,500 kronor torde böra ställas till förfogande redan under första halvåret.

I skrivelse den 26 september 1921 har lantbruksstyrelsen därefter meddelat, att vid utgången av 1922 en reservation å ifrågakvarande anslag vore att påräkna till belopp av 8,860 kronor.

[34.]

[35.]

Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.

[35.] Medelsbehovet under 1923 för ifrågavarande ändamål anser jag
Departements- böra beräknas till enahanda belopp som för 1922 eller till 7,000 kronor.
chefen. Med hänsyn till den beräknade reservationen erfordras emellertid icke
 något nytt anslag, men har jag likväl velat här omnämna ärendet, för
 att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel.

[36.] Till anordnande av utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel
Utbildnings- har riksdagen anvisat såsom reservationsanslag för 1919 2,000 kronor
kurser i betes- samt för vart och ett av åren 1920—1922 4,000 kronor. Anslagen hava
kultur och ställts till förfogande för lantbruksstyrelsen, som anordnar kurserna.
ängsskötsel.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1921 anfört, att styrelsen ansåge ifrågavarande kurser vara av stor betydelse för bedrivande av en rationell husdjursskötsel, vadan styrelsen funne sådana kurser böra anordnas jämväl under 1923. Då emellertid dessa kurser under sistnämnda år torde komma att såsom hittills anordnas under juli eller augusti månader, syntes enligt lantbruksstyrelsens förmenande frågan om beviljande av medel till dylika kurser under 1923 kunna uppskjutas för att framdeles föreläggas 1923 års riksdag.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, att vid 1922 års utgång torde kunna påräknas en reservation å ifrågavarande anslag av i avjämnat tal 1,050 kronor.

Jag har velat här omförmåla lantbruksstyrelsens berörda skrivelser i nu ifrågavarande avseende för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

14. *Hovbeslagsskolan vid Alnarp.*

[37.] I riksstaten är under anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. upp-
Hovbeslags- taget ett anslag å 4,500 kronor till hovbeslagsskolan vid Alnarp.
skolan vid Enligt Kungl. Maj:ts stadgar för hovbeslagsskolan den 3 juni
Alnarp. 1904 (nr 38 s. 29) skall dess styrelse utgöras av styrelsen för lant-
(ordinarie bruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.
anslag.)

Under åberopande av vad jag inledningsvis och under punkten 18 anfört angående uppdelning av anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda ordinarie anslaget till hovbeslagsskolan vid Alnarp, nu kronor 4,500, såsom särskilt *ordinarie* anslag till hovbeslagsskolan vid Alnarp med halva beloppet eller..... kronor 2,250.

[37.]

15 och 16. *Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.*

Såsom jag under punkt 18 här ovan framhållit, finnes under anslagsrubriken undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar i riksstaten för närvarande uppfört ett förslagsanslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Anslagets belopp är 100,000 kronor.

[38.]

*Understöd
åt elever vid
lägre lant-
bruksunder-
visningsan-
stalter.*

I förevarande avseende gäller kungörelsen den 24 juli 1917 (nr 538) angående understöd av statsmedel åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Enligt nämnda kungörelse må understöd från ifrågavarande anslag utgå till obemedlade och mindre bemedlade elever vid lantmanna-, lantbruksskolor, vid utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever. Understöden, som äro i kungörelsen angivna till högst vissa belopp, utdelas av lantbruksstyrelsen.

(ordinarie och
extra anslag.)

För beredande av höjda stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter har riksdagen därefter såsom förslagsanslag å extra stat anvisat för vart och ett av åren 1919—1921 30,000 kronor samt för 1922 90,000 kronor.

Från detta anslag utgå understöd dels jämlikt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 543) till elever vid samma lantbruksundervisningsanstalter, som avses med det ordinarie anslaget, dels ock jämlikt kungörelsen sistnämnda dag (nr 544) till elever vid lägre mejeriskolor för kvinnor.

Anslagen, såväl det ordinarie som det extra, vilka anvisats för 1922 äro avsedda för läsåret 1921—1922.

Såsom jag under punkten 32 anført anser jag, att från ifrågavarande ordinarie anslag jämväl böra utgå understöd till elever vid lägre mejeriskolor för kvinnor. Med det belopp, 6,300 kronor, vartill dessa understöd beräknats och varmed jag föreslagit att anslaget till mejeriskolor för kvinnor skall minskas, bör således rätteligen ordinarie anslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter ökas. Då anslaget redan för 1920 överskridits med 15,000 kronor, anser jag, att detsamma för 1923 bör bestämmas till 120,000 kronor.

[38.]

Jag får erinra, att lantbruksstyrelsen den 22 juni 1921 anbefallts att gemensamt med skolöverstyrelsen verkställa utredning, huruvida och i vilken utsträckning stipendier av statsmedel torde böra utgå till elever vid läroanstalter av skilda slag, samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, vartill utredningen kunde föranleda.

Enligt vad jag inhämtat kommer denna utredning icke att bliva färdig inom sådan tid, att frågan kan underställas 1922 års riksdag. Understöd torde alltså ännu ett år få utgå enligt hittillsvarande system.

Vad beträffar storleken av understöden, så höjdes dessa på grund av penningvärdets fall dels 1918 och dels 1921. Sista höjningen avsåg läsåret 1921—1922 och föranledde en ökning av extra anslaget från 30,000 kronor till 90,000 kronor. Det numera åter i höjning varande penningvärdet synes mig motivera en återgång till de för läsåret 1920—1921 utgående understöden.

Understöden från ordinarie och extra anslagen skulle således tillhopa utgå med högst följande belopp, nämligen:

vid lantbruksskola i södra och mellersta Sverige samt vid helårskurs vid lantbruksskola i Norrland och Dalarna ävensom vid kvinnlig mejeriskola med 140 kronor till obemedlad och 80 kronor till mindre bemedlad elev för varje årskurs;

vid lantmannaskola, lantbruksskola, utbildningskurs för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid teoretisk vinterkurs vid lantbruksskola i sistnämnda landsdelar med 35 kronor till obemedlad och 20 kronor till mindre bemedlad elev för varje månad; ävensom

vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever med 1 krona 50 öre om dagen för en var därtill berättigad under den tid kursen pågår.

Det extra anslaget kan vid dessa understödsbelopp begränsas till 30,000 kronor för år. Då såväl ordinarie som extra anslag för ändamålet avser det läsår, som börjar den 1 oktober 1922, böra de i sin helhet anvisas för första halvåret 1923. Anslagen, som hittills anvisats såsom förslagsanslag, synas mig böra förändras till förslagsanslag, högst, därvid jag åberopar av chefen för ecklesiastikdepartementet förut i dag gjort förslag angående liknande anslag till folkhögskoleelever. Vid det förhållande att understöden angivas till högst vissa belopp möter härutinnan intet hinder för förändringen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie förslagsanslaget å 100,000 kronor till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, upp-

taga till samma ändamål ett *ordinarie förslagsanslag*, [38.]
högst å kronor 120,000,
 för år räknat, med hela beloppet eller » 120,000,
 dels ock till förhöjda understöd åt elever vid
 lägre lantbruksundervisningsanstalter å *extra stat* för
 tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*,
högst kronor 30,000.

Trädgårdsundervisningen.

17. Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket.

Alltsedan 1910 är i riksstaten under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. upptaget ett ordinarie anslag till trädgårdsundervisningen. Av detta anslag äro 4,800 kronor avsedda till fyra resestipendier för trädgårdsskötselns studerande, under det att återstoden utgår såsom statsbidrag till fyra trädgårdsskolor, därav 12,000 kronor till vardera av skolan vid Alnarp, en skola i mellersta Sverige, nu förlagd till Adelsnäs i Östergötlands län, och lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet samt 10,000 kronor till en skola i norra Sverige, nu förlagd till Härnösand.

[39.]
*Stipendier
 för högre
 utbildning
 i trädgårds-
 facket.*
 (ordinarie
 anslag.)

Till trädgårdsskolorna vid Adelsnäs och i Härnösand har sedan flera år anvisats ytterligare anslag å extra stat. För särskild försöksverksamhet vid Alnarps trädgårdsskola har jämväl extra anslag flera år beviljats. Å extra stat har slutligen anvisats ett anslag till undervisning i trädgårdsskötsel, avseende dels en trädgårdsskola för kvinnor dels ock vissa kurser i trädgårdsskötsel.

Sålunda till trädgårdsundervisning förefintliga anslag synas mig för vinnande av bättre översikt böra upptagas på följande sätt:

Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket.
 Lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet.
 Trädgårdsskolan vid Alnarp.
 Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar.
 Trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige.
 Ökat anslag till sistnämnda två skolor.
 Trädgårdsskola för kvinnor.
 Kurser i trädgårdsskötsel.

Vad då först angår anslag till stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket, så har förenämnda i anslaget till trädgårdsundervisningen

[39.] intagna post å 4,800 kronor av riksdagen anvisats till fyra stipendier, vartdera å 1,200 kronor, att på av Kungl. Maj:t föreskrivna villkor utdelas till personer, som önska utbilda sig till trädgårdskonsulenter eller lärare i trädgårdsskötsel eller eljest förvärva högre utbildning i trädgårdsfacket. Angående anslaget tillkomst får jag erinra, att av lantbruksstyrelsen tillkallade sakkunniga föreslagit, att för beredande av högre utbildning på trädgårdsskötselns område borde inrättas ett trädgårdsinstitut, avsett för utbildande av lärare och konsulenter i trädgårdsskötsel m. fl. Lantbruksstyrelsen ansåg emellertid, att med inrättande av ett trädgårdsinstitut borde anstå och att de åtgärder, som av staten borde vidtagas för befordrande av högre trädgårdsutbildning kunde inskränkas till beredande av stipendier för studier vid högre undervisningsanstalter i utlandet att tilldelas unga trädgårdsmän, särskilt sådana, som hade för avsikt att ägna sig åt konsulentverksamhet. Kungl. Maj:t anslöt sig till lantbruksstyrelsens förslag (se nionde huvudtiteln 1909 punkt 2 särskilt sid. 23 och 35 samt riksdagens skrivelse nr 9 samma år sid. 10).

Enligt de av Kungl. Maj:t i kungörelsen den 10 december 1909 (Bih. nr 103) för ifrågavarande stipendier meddelade bestämmelser erfordras för erhållande av stipendium att hava genomgått statsunderstödd trädgårdsskola eller annorledes hava förvärvat motsvarande insikter och färdigheter. Stipendiat skall vistas två år i utlandet för studiers idkande. Under det första året skall han vara anställd vid någon framstående trädgård i utlandet samt under det andra begagna undervisningen vid någon god utländsk högre trädgårdsundervisningsanstalt.

I skrivelse den 18 oktober 1921 har lantbruksstyrelsen anfört följande.

Ifrågavarande stipendier hade givetvis varit till avsevärt gagn och bidragit till höjande av trädgårdsnäringen inom landet, men i allmänhet kunde den därigenom vunna utbildningen icke anses motsvara de krav, som numera ställdes på trädgårdskonsulenter, lärare i trädgårdsskötsel, trädgårdsarkitekter m. fl. Det torde i övrigt kunna ifrågasättas, om alla, som kommit i åtnjutande av stipendium, varit tillräckligt rustade att draga avsedd nytta utav vistelsen i utlandet. Ofta hade sålunda bristande språkkunskap lagt hinder i vägen härför, särskilt under första året. Andra året, som avsetts för besök vid högre undervisningsanstalt, hade ej heller kunnat utnyttjas såsom önskligt vore, när stipendiat i regeln icke mottoges såsom ordinarie elev vid högre trädgårdsundervisningsanstalt utan endast som hospitant.

Ifrågavarande stipendier hade från början varit avsedda att — då Sverige ännu saknade högre undervisningsanstalt för trädgårdsskötsel — möjliggöra en högre utbildning i trädgårdsfacket utom landet för personer, som framför andra ansåges lämpliga såsom lärare och konsulenter. Givetvis torde emellertid undervisningen

vid utländsk läroanstalt ej i allo lämpa sig för våra förhållanden, varför ifrågavarande anordning finge anses utgöra en bristfällig ersättning för en inhemsk läroanstalt. Emellertid syntes ifrågavarande stipendiemedel inom ramen av nu tillgängligt årsanslag kunna ändamålsenligare än nu vore fallet utnyttjas, därest nedan angivna, ändrade grunder för stipendiernas utdelande vunne tillämpning. Särskilt torde större krav än hittills böra ställas på dem, som tilldelades stipendier, på det att ändamålet med stipendierna med större säkerhet skulle kunna vinnas.

Enligt mom. 1 i ovannämnda författning skulle sökande till stipendium bland annat hava med goda vitsord genomgått någon av de med statsmedel understödda trädgårdsskolorna eller annorledes förvärvat motsvarande insikter och färdigheter. Då bland det stora antal från nämnda skolor utexaminerade elever alltid funnes för stipendiums erhållande fullt kvalificerade personer, syntes ifrågavarande stipendier böra förbehållas allenast dessa.

Lantbruksstyrelsen funne emellertid omförmälda stipendiebelopp numera vara för obetydligt för att eftersträvas av verkligt dugliga och begåvade trädgårdsmän. Särskilt med nu rådande arbetsförhållanden i flertalet europeiska länder hade trädgårdsstipendiater stora svårigheter att under det första stipendieåret genom arbetsförtjänst finna sin utkomst. Detta hade medfört, att antalet väl meriterade sökande till sagda stipendier sjunkit. Det syntes lantbruksstyrelsen därför önskligt, att sådan ändring i bestämmelserna för stipendiernas utdelning vidtoges, att, därest sådant i det enskilda fallet skulle anses lämpligt, deras storlek inom ramen av för ändamålet anvisat anslag måtte kunna ökas. Förslagsvis borde stipendiebeloppen fixeras till 1,200 kronor, 2,400 kronor och möjligen 3,600 kronor, varav det sistnämnda beloppet endast skulle utgå till person, som kunde anses särskilt lämpad för lärarkallet.

Förutom att sökande till stipendium av ifrågavarande slag skulle hava med goda vitsord genomgått någon av de med statsmedel understödda trädgårdsskolorna borde enligt lantbruksstyrelsens mening följande bestämmelser gälla:

1. *För erhållande av stipendium på 1,200 kronor* skulle stipendiat vistas två år i utlandet samt därvid under det första året praktisera i framstående trädgård och under det andra året begagna undervisningen vid någon god högre trädgårdsundervisningsanstalt.

2. *För erhållande av stipendium på 2,400 kronor* skulle sökande förete intyg om goda kunskaper i tyska och engelska språken och förbinda sig att vistas två år i utlandet samt därvid *antingen* under första året praktisera i framstående trädgård, där så lämpligen kunde ske, 6 månader i England och 6 månader i Tyskland och under det andra året följa undervisningen vid någon god högre trädgårdsundervisningsanstalt, *eller*, om hans språkkunskaper och praktiska utbildning ansåges tillräckliga, som ordinarie elev deltaga i undervisningen i två-årig högre lärokurs vid sådan anstalt.

3. *För erhållande av stipendium på 3,600 kronor* skulle sökande förbinda sig att vistas tre år i utlandet samt därvid under första året praktisera i framstående trädgård, där så lämpligen kunde ske, 6 månader i England och 6 månader i Tyskland, och under de övriga två åren såsom ordinarie elev deltaga i undervisningen i två-årig lärokurs vid god högre trädgårdsundervisningsanstalt. Sådan stipendiat skulle två gånger årligen till lantbruksstyrelsen avgiva berättelse över sin studieverksamhet.

[39.]

Då det inträffat, att stipendiat, som lyftat första fjärdedelen av honom tilldelat stipendium, icke genomgått föreskriven lärokurs, syntes det lantbruksstyrelsen lämpligt, att stipendiat förpliktades återbetala uppburna medel, därest han utan av lantbruksstyrelsen godkänt skäl avbröte sin utomlandsvistelse eller underlåte att delta i föreskriven lärokurs.

På grund av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att åvägabringa de ändringar i villkoren för erhållande av statsstipendium för studerande av trädgårdsskötsel inom främmande länder, som av styrelsen föreslagits.

Departements-
chefen.

I lantbruksstyrelsens förevarande framställning ifrågasättes icke någon förändring i anslagets belopp utan endast vissa förändrade bestämmelser rörande stipendiernas storlek och villkoren för deras erhållande.

I förra avseendet innebär framställningen ett möjliggörande att, där omständigheterna så påkalla, utdela högre stipendier, än med nuvarande bestämmelser är tillåtet. Sålunda skulle exempelvis ett år kunna utdelas ett stipendium å 3,600 kronor och ett å 1,200 kronor, ett annat år två stipendier vardera å 2,400 kronor och ett tredje år ett stipendium å 2,400 kronor och två vardera å 1,200 kronor.

I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag goda skäl tala för en dylik anordning. Då stipendiernas belopp bestämts med riksdagen, erfordras emellertid för ändring därav riksdagens samtycke. Jag tillstyrker, att framställning därom göres.

Vad härefter beträffar lantbruksstyrelsens förslag i vad det avser ändrade villkor för stipendierna, så är det en fråga, som tillkommer Kungl. Maj:t att ensam avgöra. Därest riksdagen bifaller framställning om ändring av stipendiebeloppen, lärer därefter Kungl. Maj:t vilja till prövning upptaga frågan om ändring i villkoren. Jag anser mig dock redan nu böra framhålla, att jag icke i allo gillar lantbruksstyrelsens förslag. Särskilt finner jag föreskriften därom, att sökande till stipendium å 2,400 kronor skall förete intyg om *goda* kunskaper i tyska och engelska språken vara väl sträng och ledande till utestängande av personer, som böra vara berättigade till dylikt stipendium.

I fråga om anslagsbehovet för första halvåret 1923 vill jag erinra, att det enligt ovanberörda kungörelse åligger lantbruksstyrelsen att årligen före den 1 februari jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t insända inkomna ansökningshandlingar rörande erhållande av stipendium, varefter Kungl. Maj:t fördelar anslaget. Denna fördelning äger således rum så tidigt, att ett anslagsbeslut av riksdagen samma år näppeligen kan föreligga. På grund härav finner jag mig böra tillstyrka, att anslaget äskas av 1922 års riksdag att i sin helhet uppföras i riksstaten

för första halvåret 1923. Jag anser, att ifrågavarande anslagspost bör upptagas såsom särskilt anslag och enligt riksräkenskapsverkets förslag givas reservationsanslags natur.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels ur riksstaten utesluta det under anslags- titeln lantbruksinstituten m. m. uppförda ordinarie anslaget till trädgårdsundervisningen,

dels i riksstaten upptaga den i samma anslag ingående posten till fyra stipendier, nu... kronor 4,800, såsom särskilt *ordinarie reservationsanslag* å 4,800 kronor för år räknat till stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket med hela beloppet eller kronor 4,800,

dels ock medgiva, att detta anslag må användas till stipendier å 3,600, 2,400 eller 1,200 kronor att på av Kungl. Maj:t föreskrivna villkor utdelas till personer, som önska förvärva högre utbildning i trädgårdsfacket.

18. *Lantbruksakademiens trädgårdsskola.*

Såsom i nästföregående punkt angivits utgör ordinarie anslaget till lantbruksakademiens trädgårdsskola 12,000 kronor. Skolan upprätthålles, förutom genom berörda statsbidrag, medelst från akademiens trädgård vid Experimentalfältet inflytande försäljningsmedel. Lantbruksakademien har nämligen såsom villkor för statsbidragets erhållande förbundit sig att använda nettoinkomsterna från sin trädgårdsavdelning uteslutande för skolan.

Med avseende å anslagsbehovet för skolan under första halvåret 1923 har jag inhämtat, att inkomsterna från akademiens trädgård inflyta först under senare halvåret, under det att utgifterna under förra halvåret äro mycket stora. Ett belopp av 8,000 kronor av statsbidraget har därför ansetts erforderligt under första halvåret 1923.

På grund härav och under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført angående förändrad uppställning av anslagen till trädgårdsundervisningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[39.]

[40.]

*Lantbruks-
akademiens
trädgårds-
skola.*

(ordinarie
anslag.)

[40.]

att upptaga den i det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda anslaget till trädgårdsundervisningen ingående anslagsposten till lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet,
 nu kronor 12,000,
 såsom särskilt *ordinarie* anslag till lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet
 med kronor 8,000.

19. *Trädgårdsskolan vid Alnarp.*

[41.]
Trädgårds-
skolan vid
Alnarp.
 (ordinarie
 anslag.)

Under punkt 39 har angivits, att i ordinarie anslaget till trädgårdsundervisningen ingår bland annat en post å 12,000 kronor till uppehållande av en trädgårdsskola vid Alnarp. Enligt reglemente för skolan den 10 juni 1910 (nr 60 s. 1) står skolan under ledning av styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp och skola vederbörande vid trädgårdsskolan handhava vården och förvaltningen av institutets trädgårdar och park.

Under hänvisning till vad jag under punkt 39 anfört angående förändrad uppställning av anslagen till trädgårdsundervisningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga den i det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda anslaget till trädgårdsundervisningen ingående anslagsposten till trädgårdsskola vid Alnarp, nu kronor 12,000,
 såsom särskilt *ordinarie* anslag till trädgårdsskola vid Alnarp med halva beloppet eller kronor 6,000.

20. *Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar.*

[42.]
Försöksverk-
samhet med
köksväxter
vid Alnarps
trädgårdar.
 (extra anslag.)

För åren 1916—1920 har Kungl. Maj:t dels genom anvisande av mindre anslag av tillgängliga medel dels ock genom medgivande att använda vissa belopp av uppkommande vinst å Alnarps trädgårdar understött försök med renodling och förädling samt fröodling av köksväxter vid Alnarps trädgårdar.

För understödjande av samma verksamhet under 1921 har dels medgivits, att av vinst för 1921 å Alnarps trädgårdar finge användas 3,500 kronor, dels ock å tilläggsstat för samma år anvisats ett förslagsanslag, högst, 16,500 kronor. Av sistnämnda belopp beräknades

11,500 kronor till själva försöksverksamheten och 5,000 kronor till vissa av verksamheten föranledda reparationer av åbyggnaderna å den till trädgårdarna hörande Alnarps Mellangård.

För 1922 har, med beräkning att 3,500 kronor av trädgårdarnas vinstmedel skulle få användas, av riksdagen anvisats å extra stat ett förslagsanslag, högst, 12,650 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu styrelsen för lantbruks- och mejeri-institutet vid Alnarp hemställt om ett anslag för ifrågavarande ändamål för 1923 å 16,150 kronor, varvid styrelsen utgått från att någon vinst från Alnarps trädgårdar icke skulle för ändamålet kunna påräknas.

Lantbruksstyrelsen har den 7 oktober 1921 avgivit infordrat utlåtande i ärendet. Ur utlåtandet må här återgivas en sammanställning av statförslagen för ifrågavarande verksamhet för åren 1921, 1922 och 1923.

	1921 kronor	1922 kronor	1923 kronor
Försöksledarens lön	3,000	3,000	3,000
Övrig arbetskraft	7,000	7,000	7,000
Inköp av förbrukningsartiklar och gödselmedel ...	1,500	1,500	2,500
Inköp av inventarier	300	300	300
Inköp av frö	650	650	650
Lokala försök i mellersta och norra Sverige	500	500	500
Resor för inspektion av lokala försök	700	700	700
Tryckning av redogörelser	500	500	500
Bränsle, lyse och städning	1,000	2,500	1,500
Diverse utgifter	500	500	500
Summa kronor	15,650	17,150	17,150.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtandet anført:

Samma utgifter för arbetskraft hade beräknats för vart och ett av åren 1921, 1922 och 1923. Med hänsyn till de sjunkande arbetslönerna torde emellertid förevarande post å 7,000 kronor kunna reduceras till 6,000 kronor. Posten förbrukningsartiklar och gödsel, vilken post upptagits till 2,500 kronor mot 1,500 kronor under vartdera av åren 1921 och 1922, kunde nedsättas till sistnämnda belopp utan att försöksverksamheten behöfde bliva lidande därav, emedan jämväl för sagda förbrukningsartiklar stark nedgång i priserna syntes kunna påräknas. Av motsvarande anledning torde posten tryckning av redogörelser kunna minskas från 500 kronor till 300 kronor och posten bränsle, lyse och städning från 1,500 kronor till 1,200 kronor.

Övriga utgiftsposter syntes vara så lågt beräknade, att någon reducereing därå icke vore möjlig. Medelsbehovet för ifrågavarande verksamhet under 1923 skulle således kunna beräknas till 14,650 kronor.

[42.]

Till täckande härav borde i första hand anlitas en beräknad vinst av försäljning utav produkter från ifrågavarande verksamhet med 1,000 kronor.

Att, såsom institutets styrelse ifrågasatt, helt bortse från vinst för 1923 från Alnarps trädgårdar, ansåge lantbruksstyrelsen icke lämpligt, även om styrelsen vore fullt medveten därom, att marknaden för trädgårdsprodukter vore ytterst osäker. Sistberörda vinst syntes likaledes kunna beräknas till 1,000 kronor. I övrigt torde de med försöksverksamheten förenade kostnaderna böra täckas av statsmedel.

Av det för ändamålet för 1923 sålunda erforderliga anslaget, 12,650 kronor, borde hälften anvisas för förra halvåret.

*Departements-
chefen.*

Då jag är övertygad om att ifrågavarande försöksverksamhet har en betydelsefull allmännyttig uppgift att fylla, anser jag, att densamma fortfarande bör beredas understöd från statens sida.

Vad angår storleken av erforderligt anslag så torde, utöver av lantbruksstyrelsen gjorda nedsättningar i statförslaget, ytterligare några poster däri kunna sänkas. Sålunda böra resekostnaderna kunna begränsas till 500 kronor samt kostnaderna för bränsle, lyse och städning, som 1921 upptagits till 1,000 kronor, ej för 1923 böra beräknas till högre belopp än 700 kronor. Då jag i likhet med lantbruksstyrelsen anser, att man utöver vinst å ifrågavarande verksamhet å 1,000 kronor, bör räkna med att för densamma kunna använda 1,000 kronor av vinst å Alnarps trädgårdar, skulle det erforderliga beloppet bliva 12,150 kronor, som med hänsyn särskilt till att posten till diverse utgifter av institutsstyrelsen beräknats till samma belopp för 1923 som föregående två år, lärer kunna avjämnas till 12,000 kronor.

Om framställning till riksdagen om anvisande av hälften härav för första halvåret 1923 har jag för avsikt att göra hemställen.

Dessförinnan anhåller jag att i detta sammanhang få anmäla ytterligare två framställningar från styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.

I den ena av dessa har institutsstyrelsen, med förmälan att det å tilläggsstat för 1921 anvisade anslaget å 5,000 kronor till reparationer å Mellangården icke medgäve erforderlig reparation å boningshuset å fastigheten, än mindre inredning av bostäder i den förut såsom stall och ladugård använda byggnaden därstädes, anhållit om anslag å 13,750 kronor till reparation av stallbyggnaden och inredning av bostadslägenhet i densamma samt 15,025 kronor till istandsättande av boningshuset eller alltså å tillhopa 28,775 kronor.

Över framställningen har lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1921 avgivit infordrat utlåtande, därvid styrelsen tillstyrkt anvisande för ändamålet av 15,000 kronor för första halvåret 1923.

Vid besök å Alnarp i december 1921 har jag funnit, att det för 1921 till reparation anvisade anslaget å 5,000 kronor använts till reparation av södra delen av ladugården och inredning däri av tre rum jämte förstuga, avsedda för kontor och laboratorium. Norra delen av stallbyggnaden är fortfarande i mycket bristfälligt skick och kräver grundlig och skyndsam reparation för att ej alldeles förfalla. Avsikten är att här inreda en bostadslägenhet för kördrängen vid trädgården. Jag anser arbetet härmed böra komma till utförande redan under 1922. Kostnaden härför torde ej behöva beräknas högre än till 10,000 kronor. Om uppförande av detta belopp å *tilläggsstat* för 1922 skall jag senare giva hemställan.

Med reparation av det ävenledes bristfälliga boningshuset, som är avsett för försöksledaren, men för närvarande bebos av kördrängen, kan däremot anstå till 1923, helst som reparationen svårligen kan påbörjas, förrän förutnämnda bostadslägenhet i ladugården blivit inredd åt kördrängen. Vid sådant förhållande kan med begäran av anslag för detta ändamål anstå till 1923 års riksdag.

I den andra av förut åsyftade framställningar har styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet anhållit om äskande å 1923 års stat av 36,000 kronor till uppförande av förmansbostäder vid Alnarps trädgårdar.

Över framställningen har lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1921 avgivit infortrat utlåtande. Därvid har styrelsen, då, så vitt styrelsen kunde bedöma, den ifrågasatta byggnaden icke vore så oundgängligen nödvändig, att icke ett kortare uppskov med dess uppförande skulle kunna tänkas, förklarat sig anse, att anslag för ändamålet borde begäras först av 1923 års riksdag, sedan genom institutets styrelses försorg nya kostnadsförslag i ärendet upprättats.

För egen del anser jag förevarande framställning icke böra föranleda till annat, än att institutsstyrelsen anbefalles inkomma med nya kostnadsförslag till de föreslagna bostäderna.

Under hänvisning till vad jag i början av mitt anförande under denna punkt tillstyrkt med avseende å anslag till ifrågavarande försöksverksamhet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*, högst kronor 6,000.

21. *Trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige.*

[43.]
Trädgårdsskolorna i
mellersta och
norra Sverige.
(ordinarie
anslag.)

Såsom jag under punkten 39 omnämnt är under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. i riksstaten uppfört ett anslag till trädgårdsundervisningen å 50,800 kronor, därav, bland annat, 12,000 kronor till upprätthållande av en trädgårdsskola i mellersta Sverige och 10,000 kronor till en i norra Sverige.

Såsom ökat statsbidrag för upprätthållande under läroåren 1920—1924 av dessa skolor, därav den förra är förlagd till Adelsnäs och den senare till Härnösand, har 1920 års riksdag beviljat 32,000 kronor till den förra och 28,000 kronor till den senare. Härav hava anvisats å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 såsom förslagsanslag, högst, respektive 8,000 kronor och 7,000 kronor.

Jämlikt avtal mellan lantbruksstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar samt vederbörande skolinnehavare få understöden lyftas halvårsvis efter ingången av januari och juli månader.

Under åberopande av vad jag under punkt 39 förut anfört angående förändrad uppställning av anslagen till trädgårdsundervisningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga de under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda, i anslaget till trädgårdsundervisningen intagna anslagsposterna till trädgårdsskolan i mellersta Sverige, nu kronor 12,000, samt till trädgårdsskolan i norra Sverige, nu » 10,000, såsom särskilt *ordinarie* anslag till trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige med halva beloppet eller kronor 11,000.

22. *Ökat anslag till trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige.*

[44.]
Ökat anslag
till trädgårdsskolorna i
mellersta och
norra Sverige.
(extra anslag.)

Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels av det såsom ökat statsbidrag för upprätthållande under läroåren 1920—1924 av trädgårdsskolan i mellersta Sverige år 1920 beviljade anslaget av 32,000 kronor anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom *förslagsanslag*, högst kronor 4,000,

dels ock av det såsom ökat statsbidrag för upp-
rätthållande under läroåren 1920—1924 av trädgårds-
skolan i norra Sverige år 1920 beviljade anslaget av
28,000 kronor anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari
—30 juni 1923 såsom *förslagsanslag, högst* kronor 3,500
eller sålunda för tiden 1 januari—30
juni 1923 tillhopa » 7,500.

[44.]

Trädgårdsskola för kvinnor.

Till undervisning i trädgårdsskötsel har riksdagen å extra stat
för 1920 (1920: C 38) anvisat ett reservationsanslag av 32,300 kronor,
därav till trädgårdsundervisning för kvinnor 8,000 kronor.

[45.]
*Trädgårds-
skola för
kvinnor.*

Denna undervisning skulle enligt förslaget meddelas vid Fredrika
Bremer-förbundets fruktodlingsskola vid Apelryd invid Båstad. En för-
utsättning för att beloppet skulle utgå var, att för skolverksamheten
erforderliga byggnader uppfördes utan statens medverkan. Då detta
icke kunde beräknas ske vare sig under 1920 eller 1921, anvisades
inga nya medel till denna gren av trädgårdsundervisningen för åren
1921 och 1922.

Nu har lantbruksstyrelsen anmält, att, enligt vad styrelsen in-
hämtat, dylika byggnader icke heller torde kunna bliva tillgängliga
under 1922.

Ehuru något anslag för ändamålet sålunda icke erfordras, har jag
velat här redogöra för ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas
till riksdagens kännedom.

Kurser i trädgårdsskötsel.

Av återstoden utav det i föregående punkt å extra stat för 1920
anvisade reservationsanslaget å 32,300 kronor beräknades 21,600 kronor
till utbildningskurser för trädskötare och 2,700 kronor till trädgårdskurs
i Norrland.

[46.]
*Kurser i
trädgårds-
skötsel.*

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skola trädskötar-
kurserna, fördelade på 4 perioder, pågå sammanlagt under fem veckor,
nämligen två veckor under vintern, en under våren, en under hösten
och en för repetitionskurs nästpåföljande år. På grund härav har lant-
bruksstyrelsen förklarat, att av det för dessa kurser avsedda anslaget
erfordrades under första halvåret 1923 $\frac{3}{4}$ eller 12,960 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[46.]

Vidare har lantbruksstyrelsen meddelat, att för trädgårdskursen i Norrland icke erfordrades någon utbetalning förrän under senare hälften av 1923 samt att å hela ifrågavarande anslagstitel kunde beräknas en reservation till belopp av i runt tal 32,000 kronor.

I detta sammanhang har jag att anmäla en framställning från lantbruksstyrelsen av den 7 oktober 1921 rörande anvisande av anslag till anordnande under 1922 av kurser i trädgårdsskötsel för kvinnor.

Innan jag närmare ingår på denna lantbruksstyrelsens framställning torde jag lämpligen böra lämna en redogörelse för hur denna fråga uppkommit.

I en vid 1919 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 382, hemställdes, att riksdagen ville besluta att lämna understöd åt sommarkurser i trädgårdsskötsel för kvinnor. I över motionen avgivet utlåtande, nr 71, avstyrkte jordbruksutskottet motionen, varefter densamma blev av riksdagen avslagen. I en vid 1920 års riksdag väckt motion, nr 259, förnyades framställningen, varjämte anslagsbehovet preciserades. I sistnämnda motion anfördes bland annat följande.

I den av staten bedrivna eller understödda undervisningen förekomme inga kurser, som lämnade en på samma gång elementär och tämligen grundlig undervisning i trädgårdsodlingen för dem, som behövde kunskap på detta område för eget bruk och för fortsatta trädgårdsstudier. Ett undantag härför utgjorde trädgårdskursen vid Nääs, där dock elevantalet vore starkt begränsat. De av staten understödda trädgårdsskolornas tvååriga kurser vore för långa, skolträdgårdarna olämpliga och den undervisning i trädgårdsskötsel, som meddelades vid lantmanna- och lant-hushållsskolorna, otillräcklig. Staten hade här en synnerligen stor lucka att fylla. Då staten understödde flera olika utbildningsanstalter på lant-hushållningens område för de bredare folklagen, syntes det lämpligt, att staten även understödde skolor, som avsåge att sprida en grundligare kunskap om trädgårdsskötseln bland samma folklager. På vissa håll, såsom vid Önnestads och Östra Grevie folkhögskolor och Osby lantmanna- och lant-hushållsskola, hade emellertid utan statens medverkan inrättats kurser av ovannämnda slag. Sådana kurser vore lämpliga förkurser för de flickor, som vid högre kurser önskade utbilda sig till trädgårdslärarinnor, och borde lämpligast förläggas till folkhögskolor. De nu befintliga skolorna för utbildning av trädgårdslärarinnor — Rimfors, Adelsnäs och Brogård — lede i hög grad därav, att deras elever ofta saknade föregående trädgårdspraktik och att de ej hade tillgång till kvalificerat lärarinnematerial.

Även denna motion blev av jordbruksutskottet i utlåtande nr 24 punkt 19 avstyrkt och av riksdagen avslagen. I det av riksdagen godkända utlåtandet uttalade emellertid utskottet, att utskottet, då anordnande av ifrågavarande undervisning i av motionären antydd riktning i en del fall torde hava visat sig fylla ett visst behov, förutsatte, att Kungl. Maj:t i samband med prövningen av de s. k. trädgårdssakkun-

nigas förslag jämväl skulle hava sin uppmärksamhet riktad på det av motionären framförda spörsmålet. [46.]

Sedan därefter lantbruksstyrelsen i utlåtande den 13 januari 1920 över en av styrelsen för folkhögskolan och lantmannaskolan i Önnestad i ämnet gjord framställning hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes för upprätthållande under 1920 av den kvinnliga trädgårdsskolan i Önnestad anvisa ett statsunderstöd av 1,500 kronor, anmodade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 april 1920 lantbruksstyrelsen att, med beaktande av vad jordbruksutskottet i sitt sist härovan berörda utlåtande anfört, verkställa närmare utredning angående behovet av kurser av ifrågavarande slag samt därmed jämte förnyat eget utlåtande i ärendet inkomma till Kungl. Maj:t.

I anledning härav har lantbruksstyrelsen den 7 oktober 1921 avgivit förnyat utlåtande i ärendet. Därvid har styrelsen på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes anvisa *dels* för anordnande under 1922 av två kurser i trädgårdsskötsel för kvinnor ett statsunderstöd av 1,500 kronor för vardera kursen eller tillhoppa 3,000 kronor, *dels ock* till understöd åt i kurserna deltagande obemedlade och mindre bemedlade elever högst 3,570 kronor under villkor, att undervisningsplan för kurserna fastställdes och förläggningsort för desamma bestämdes av lantbruksstyrelsen, att kurserna påginge under 7 månader, att kvalificerad lärarkraft i trädgårdsskötsel anställdes, att plats vid varje kurs bereddes för minst 10 deltagare, att understöd till obemedlad eller mindre bemedlad elev utginge enligt enahanda grunder, som i sådant avseende under 1922 gällde för vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, samt att vederbörande kursanordnare ställde sig till noggrann efterrättelse de föreskrifter härutöver, som lantbruksstyrelsen kunde finna anledning meddela.

Kurser för trädskötare och trädgårdskurs i Norrland anser jag böra anordnas jämväl under 1923. Med hänsyn till den av lantbruksstyrelsen beräknade reservationen till samma år erfordras ej något nytt anslag. Jag har emellertid velat här omförmäla ärendet, för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom. Departements-
chefen.

Vad härefter angår lantbruksstyrelsens framställning om anslag för anordnande av utbildningskurser i trädgårdsskötsel för kvinnor torde av det ovan anförda framgå, att ifrågavarande kurser närmast avse att fylla behovet av en för skötseln av *den egna hemträdgården* lämpad undervisning åt kvinnor. Jag vill emellertid framhålla, att de trädgårdssakkunniga ingalunda förbisett behovet av dylik undervisning, men ansett, att detsamma skulle bättre tillgodoses på annat sätt. Sålunda hava de

- [46.] sakkunniga föreslagit en kurs för hemkonsulenter vid Apelrydsskolan i avsikt att göra dessa skickade att jämte sin övriga verksamhet undervisa hemmens kvinnor i trädgårdsskötsel.

Vid sådant förhållande anser jag mig icke böra för närvarande, och innan lantbruksstyrelsens slutliga yttrande angående de trädgårdssakkunnigas förslag inkommit, föreslå några ytterligare åtgärder i nu förvarande avseende.

23. Reseunderstöd för lantbrukets studerande.

[47.]
*Reseunderstöd
 för lantbru-
 kets stude-
 rande.*
 (ordinarie
 anslag.)

Under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. finnes å riksstaten upptaget ett anslag å 40,000 kronor till reseunderstöd åt personer, som ägna sig åt lantbrukets studerande.

För disposition av detta anslag plägar lantbruksstyrelsen årligen genom kungörelse, som tillställs samtliga länsstyrelser och hushållningssällskap, tillkännagiva, att de, som för ett visst år vilja bli delaktiga av anslaget, hava att före ingången av samma år till lantbruksstyrelsen ingiva ansökan därom.

Efter förslag av lantbruksstyrelsen fördelar därefter Kungl. Maj:t anslaget i början av det år, för vilket anslaget är avsett. Av beviljat reseunderstöd utbetalas två tredjedelar, sedan instruktion blivit av lantbruksstyrelsen fastställd. Sista tredjedelen utbetalas sedan berättelse i behörig ordning av vederbörande stipendiat avgivits och av lantbruksstyrelsen godkänts.

I skrivelse den 28 september 1921 har lantbruksstyrelsen framhållit, att då instruktion för stipendiat utfärdades redan under första halvåret, två tredjedelar av ifrågavarande anslag eller i runt tal 26,700 kronor erfordrades under förra hälften av 1923.

*Departements-
 chefen.*

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid behandling av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört böra reseunderstöd för lantbrukets studerande ej utdelas för 1923.

På grund härav och under hänvisning till vad jag inledningsvis och under punkten 18 anfört om uppdelning av anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantbruksinstituten m. m. uppförda ordinarie anslaget till reseunderstöd åt personer, som ägna sig åt lantbrukets studerande, nu kronor 40,000, såsom särskilt *ordinarie* anslag till reseunderstöd för lantbrukets studerande utan angivet belopp.

E. **Stuteriväsendet.**1. **Stuteriöverstyrelsen.**

I 1922 års riksstat är ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande upptaget med 411,800 kronor. I detta anslag ingå
dels ett särskilt reservationsanslag till understödjande av prisbelöningar av hästar och därav härflytande kostnader å..... kronor 184,000
dels ock följande anslagsposter:

[48]
 Stuteriöverstyrelsen.
 (ordinarie anslag.)

Hingstpremier i Skåne	kronor	1,398: 75
Till stuteriöverstyrelsens disposition att användas och redovisas i enlighet med upprättade stater och i övrigt meddelade föreskrifter	»	148,501: 25
Ersättning till statens hingstdepåer för minskning i inkomster på grund av utav 1913 års riksdag beslutad förändrad disposition av vissa till Strömsholms och Flyinge hingstdepåer förut anslagna kronegendomar	»	77,900: — 227,800.
Summa kronor		411,800.

Vad först angår anslagsposterna till stuteriöverstyrelsens disposition och ersättningen till hingstdepåerna må därom anmärkas följande:

Sedan Ottenby stuteri med hingstdepå blivit 1892 indraget, har statens *direkta* verksamhet för hästavelns förbättrande inskränkt sig till uppehållande för lantbeskället av hingstdepåerna vid Strömsholm och Flyinge.

För lantbeskället gäller reglementet den 20 februari 1874 (nr 14).

Hingstdepåerna lyda under stuteriöverstyrelsen.

Kungl. Maj:t och riksdagen fastställa stat för stuteriöverstyrelsen ävensom avlöningsstater för tjänstemännen vid hingstdepåerna. För betjäningen vid hingstdepåerna fastställas stat av Kungl. Maj:t. Beträffande sådana inkomster och utgifter, som icke avses med av Kungl. Maj:t fastställda avlöningsstater, fastställer stuteriöverstyrelsen stat för hingstdepåerna.

Nu gällande stat för stuteriöverstyrelsen är fastställd 1921 och slutar å ett förslagsvis beräknat belopp av 34,400 kronor.

[48.]

För avlöningar och övriga utgifter enligt denna stat samt för uppehållande av verksamheten vid hingstdepåerna har stuteriöverstyrelsen till sitt förfogande, oavsett extra anslag, *dels* förenämnda anslagspost till stuteriöverstyrelsens disposition, för 1922 utgörande 148,501 kronor 25 öre, *dels* avkastningen av vissa till hästavelns förbättrande anvisade fasta egendomar, *dels ock* ovannämnda post å 77,900 kronor, avseende ersättning för mistad avkastning från kronoegendomar, som från att hava varit anvisade till hästavelns förbättrande överförts till domänfonden (se nionde huvudtiteln 1903: punkt 18 och 1914 A: punkt 21).

Vad härefter beträffar det särskilda reservationsanslaget till prisbelöningar av hästar, så gäller för användningen härav reglementet den 26 november 1920 (nr 800) för den med statsmedel understödda hästpremieringen.

Vad slutligen angår anslaget till »hingstpremier i Skåne», så är detta anslag ställt till stuteriöverstyrelsens förfogande med åliggande att därav genom vederbörande länsstyrelse utbetala de premier, som å anslaget i enlighet med gällande föreskrifter kunde bli anvisade att utgå till krono- och skattehemmansägare i Skåne för dem tillhöriga hingstar.

Från stuteriöverstyrelsen har meddelats, att sedan 1911 någon hingstpremie icke utbetalts.

På grund härav och i enlighet med vad riksräkenskapsverket i infortrat yttrande anfört, anser jag, att anledning saknas, att i riksstaten vidare upptaga något särskilt belopp för hingstpremier.

Övriga i det nuvarande anslaget till hästavelns förbättrande ingående anslag och anslagsposter synas mig böra uppdelas i särskilda anslag sålunda:

Stuteriöverstyrelsen, förslagsanslag	kronor	34,400
Uppehållande av statens hingstdepåers verksamhet, reservationsanslag	»	193,400
Understödjande av prisbelöningar av hästar och därav härflytande kostnader, reservationsanslag	»	184,000.

Anslaget å 193,400 kronor kommer då att innefatta *dels* anslagsposten till stuteriöverstyrelsens disposition, utgörande med tillägg av det belopp, som förut beräknats för hingstpremier, men med avdrag av stuteriöverstyrelsens stat (148,501.25 + 1,398.75 — 34,400 =) 115,500 kronor, *dels ock* anslagsposten å 77,900 kronor till ersättning åt hingstdepåerna.

Angående anslagen till hingstdepåerna och till prisbelöningar av hästar skall jag senare göra hemställan.

Beträffande stuteriöverstyrelsen föreligger till prövning frågan om avlöningsförmånerna för den å styrelsens stat upptagne byrådirektören och ledamoten. Denne, som enligt beslut vid 1920 års riksdag hänfördes till den byrådirektörsgrad, för vilken lönen utgått med det högre beloppet 6,800 kronor, har vid den nya löneregleringen för den civila förvaltningen, som trätt i tillämpning från och med 1922, placerats i den sextonde lönegraden.

Denna hans placering ägde rum i enlighet med löneregleryskommitténs förslag, vari Kungl. Maj:t på denna punkt ej föreslog någon ändring. I anledning av väckt motion yttrade emellertid jordbruksutskottet, att utskottet funne vissa skäl tala för ifrågavarande befattningsuppflyttande i högre lönegrad samt att utskottet, utan att anse sig böra föreslå någon ändring, likväl förutsatte, att spørsmålet härom upptoges till allvarligt övervägande av den blivande lönenämnden, på vilken det borde ankomma att avgiva det förslag i ämnet, vartill förhållandena kunde giva anledning. Riksdagen anslöt sig till detta uttalande.

I förevarande ärende föreligger en från stuteriöverstyrelsen den 10 januari 1921 till Kungl. Maj:t avlåten framställning, vilken icke tidigare varit upptagen till prövning. Stuteriöverstyrelsen framhåller i denna sin framställning, bland annat, att, såvitt styrelsen kunde finna, alla övriga byrådirektörer inom statsförvaltningen, vilka intoge ledamotsställning och åtnjöte samma löneförmåner som byrådirektören hos stuteriöverstyrelsen, i det framlagda förslaget om ny lönereglering hänförts till adertonde lönegraden samt att dessutom sistnämnda tjänsteman såsom ensam representerande juridisk och administrativ sakkunskap inom styrelsen innehade en mycket ansvarsfull och maktpåliggande befattning. På grund härav hemställer styrelsen, att även styrelsens byrådirektör och ledamot måtte hänföras till adertonde lönegraden.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har den 19 december 1921 avgivit utlåtande i ärendet, varvid nämnden förklarat sig icke för närvarande böra förorda någon förändring i fråga om ovannämnda befattningshavares ställning i lönehänseende. Nämnden förklarar sig hava härvid tagit i betraktande att inom såväl lantbruksstyrelsen som lantmäteristyrelsen förekomme byrådirektörsbefattningar, vilka hänförts till 16:e lönegraden enligt det nya avlöningsreglementet. Det kunde även nämnas, att inom kontrollstyrelsen tre ledamöter å styrelsens äldre avdelning, nämligen två överingenjörer och en sekreterare, samtliga tillhörde 15:e lönegraden. Lönenämnden har vidare framhållit, att då, enligt vad nämnden inhämtat, nu ifrågavarande byrådirektör stundom plägade, när chefen för stuteriöverstyrelsen av en eller annan anledning vore hindrad att tjänstgöra,

- [48.] såsom vikarie uppehålla dennes chefsbefattning, lämplig ersättning här-
för borde beredas byrådirektören jämlikt 6 § 3 mom. i avlöningsregle-
mentet den 22 juni 1921.

Departements-
chefen.

Ehuru väl jag finner åtskilliga skäl tala för bifall till stuteriöverstyrelsens framställning, anser jag mig mot lönenämnden icke böra nu ifrågasätta byrådirektörens uppflyttning i högre lönegrad.

Då jag sålunda icke ifrågasätter någon förändring av anslaget till stuteriöverstyrelsen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att ur riksstaten utesluta ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande

samt att i riksstaten upptaga ett *ordinarie förslagsanslag* till stuteriöverstyrelsen, för
år beräknat..... kronor 34,400,
med halva beloppet eller » 17,200.

Hingstdepåerna.

2. Uppehållande av hingstdepåernas verksamhet.

[49.]
Uppehållande
av hingstdepå-
ernas verk-
samhet.
(ordinarie
anslag.)

Till förstärkning av den till stuteriöverstyrelsens förfogande ställda delen av ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande har anvisats anslag å tilläggsstat för ett vart av åren 1918—1921. Dessa anslag utgjorde 1920 180,000 kronor och 1921 150,000 kronor.

Anledningen till att nämnda del av reservationsanslaget måst förstärkas har varit dels de betydligt ökade prisen å hingstar, föl, furage, bränsle, beklädnad och allehanda förnödenheter, dels högst fördyrade kostnader för hingsttransporter och byggnadsunderhåll samt dels minskning i de till styrelsens disposition stående arrendeinkomsterna från Flyinge kungsgård.

I skrivelse den 30 november 1921 har nu stuteriöverstyrelsen an-
fört följande.

Å det för 1920 å tilläggsstat anvisade förstärkningsanslaget hade vid utgången av samma år funnits en disponibel behållning av 79,538 kronor 69 öre, och enligt de beräkningar, som för närvarande vore möjliga att verkställa, torde vid 1921 års slut kunna påräknas en motsvarande behållning av omkring 49,000 kronor.

Under den gångna delen av 1921 hade visserligen ägt rum en väsentlig nedgång i utgifterna för furage och andra förnödenheter av betydelse för statens hingstdepåer. Men å andra sidan hade stuteriöverstyrelsen under året verkställt en jäm-

förelsevis kraftig remontering av depåernas hästbesättningar. Styrelsen hade nämligen under 1920 icke varit i tillfälle att förnya hingstdepåernas hästbesättningar i den omfattning, som enligt planen för desammas remontering varit önskvärd. De 1921 på grund därav verkställda jämförelsevis stora inköpen av halvblodshingstar komme emellertid icke att utesluta behovet av fortsatt remontering under 1922, utan måste styrelsen räkna med omfattande hingstinköp även under 1922.

På grund av vad sålunda anförts finge stuteriöverstyrelsen hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1922 års riksdag att till förstärkning av den till stuteriöverstyrelsens förfogande ställda delen av ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande anvisa å tilläggsstat för 1922 ett reservationsanslag å 130,000 kronor.

Under åren 1918—1920 hava medel till förstärkningsanslagen i fråga erhållits från de i statskontoret innestående medel, som influtit på grund av försäljning av hästar till utlandet under krigsåren. Av samma medel togs ett belopp av 50,000 kronor i anspråk till gäldande av motsvarande del av det för 1921 anvisade förstärkningsanslaget.

Min företrädare i ämbetet anmälde vid hemställandet om nyssberörda medelsdisposition sin avsikt att längre fram förelägga Kungl. Maj:t förslag till disposition av återstoden av nämnda medel. Frågan härom har blivit slutligen utredd först genom stuteriöverstyrelsens skrivelse den 6 december 1921 och torde det vara lämpligt att i detta sammanhang anmäla densamma.

Med anledning av en framställning från Norrbottens läns hushållningssällskap den 12 december 1917, att Kungl. Maj:t vid fördelningen av de odisponerade, i statskontoret innestående s. k. hästförsäljningsmedlen måtte tilldela sällskapet ett belopp av 25,000 kronor till förstärkande av sällskapets fond till hästavelns förbättrande inom länet, anmodade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet genom remiss den 30 maj 1919 stuteriöverstyrelsen att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande användningen av i statskontoret innestående ännu icke disponerad del av till statsverket på grund av exporter influtna hästförsäljningsmedel.

I skrivelse den 13 augusti 1920 framlade styrelsen dylikt förslag och anförde därvid följande.

Stuteriöverstyrelsen hade från statskontorets fondbyrå inhämtat att kontot »hästförsäljningsmedel» den 13 augusti 1920 utvisade en, så vitt vederbörande kamrer kunnat utreda, odisponerad behållning av 121,277 kronor 11 öre.

Vad beträffade Norrbottens läns hushållningssällskaps framställning hade sällskapet vid de åren 1914—1918 anordnade hästexporterna så till vida intagit en särställning, att sällskapet, då någon export av hästar från dess område icke medgivits, ej heller *omedelbart* kommit i åtnjutande av några utav de ekonomiska fördelar, som genom dessa exporters beretts övriga hushållningssällskap, och varigenom

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[49.] dessa satts i stand att med avsevärda belopp understödja hästaveln inom sina respektive områden.

Emellertid hade Kungl. Maj:t och 1916 års riksdag — i sammanhang med beslut därom, att hela det nettobelopp, varmed de till statsverket redan då inflyttna samt på grund av de intill den 11 april 1916 lämnade utförseltillstånd inflytande hästförsäljningsmedlen översköte 686,700 kronor, skulle avsättas till en under förvaltning av statskontoret ställd fond, benämnd statens hästavelsfond, vilken skulle av statskontoret göras räntebärande — medgivit, att av det från avsättning till hästavelsfonden sålunda undantagna beloppet, 686,700 kronor, skulle få användas 25,000 kronor att överlämnas till Norrbottens läns hushållningssällskap till bildande av en fond för hästavelns befrämjande inom sällskapets område, i likhet med vad som skett hos andra hushållningssällskap i samband med hästexport från deras områden.

Enär emellertid det oaktat den av Norrbottens läns hushållningssällskap bildade hästavelsfonden vore den svagaste bland samtliga de av rikets hushållningssällskap bildade dylika fonderna och av de utav vederbörande ordförande i sjätte distriktets hästpremieringsnämnder avgivna berättelser över 1918 och 1919 års hästpremieringar inom distriktet framginge, att hästaveln inom nämnda län endast obetydligt utvecklats, samt att detta förhållande påtagligen hade sin grund icke blott i otillräckligt antal goda beskällare utan även i vissa trakter på bristande tillgång på goda moderston, syntes det stuteriöverstyrelsen angeläget, att nämnda hushållningssällskap bereddes möjlighet att på ett kraftigare sätt än hittills verka för avhjälpande av nyssnämnda missförhållanden och att för sådant ändamål sällskapets hästavelsfond erhöle ytterligare statsbidrag.

Vidkommande åter storleken av det belopp, som sålunda borde tilldelas hushållningssällskapet, hade stuteriöverstyrelsen, vid det förhållande att åtskilliga andra hushållningssällskap, från vilkas områden hästexport ägt rum, icke ägde så stora hästavelsfonder som Norrbottens läns hushållningssällskap skulle komma att erhålla, därest sällskapets förevarande framställning i full utsträckning bifölles, icke ansett sig kunna tillstyrka högre bidrag till sällskapet än 15,000 kronor.

Under 1919 hade stuteriöverstyrelsen måst vidkännas en fullständigt opäräknad utgift, som i hög grad inverkat på möjligheten att i önskvärd och behövlig omfattning kunna tillföra statens hingstdepåer nytt hästmateriel. Genom beslut av skiljenämnd den 2 december 1919 hade nämligen stuteriöverstyrelsen förpliktats att jämlikt lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring till arrendatorn av lotterna nr 1—5 av Flyinge kungsgård utbetala 20,083 kronor 33 öre, nämligen dels 20,000 kronor såsom ersättning för under arrendetiden 14 mars 1917—14 mars 1919 inträffad prisstegring å till Flyinge hingstdepå enligt gällande arrendekontrakt levererade kvantiteter hö, halm och havre ävensom för under tiden 1 oktober 1917—1 mars 1919 enligt samma arrendekontrakt till depån levererad mjölk, dels ock 83 kronor 33 öre såsom ränta å ersättningsbeloppet från dagen för skiljenämndens beslut till betalningsdagen.

Då denna utgift givetvis medfört betydande avbränning å det för sitt egentliga ändamål synnerligen välbehöfliga och hårt anlitade anslaget till hästavelns förbättrande och ytterligare utgifter av enahanda slag vore att förvänta under 1920, enär vederbörande arrendator även beträffande arrendåret 1919—1920 framställt liknande anspråk på ersättning med 16,471 kronor 96 öre, vilken anhållan

för närvarande vore föremål för skiljenämnds prövning, ansåge stuteriöverstyrelsen sig böra ifrågasätta, huruvida icke dessa under 1919 gjorda och under 1920 med visshet förestående utgifter kunde ersättas från de icke disponerade hästförsäljningsmedlen. [49.]

Under förutsättning att det ersättningsbelopp, som sålunda under 1920 kunde komma att utdömas fastställdes högst till det av arrendatorn fordrade beloppet, skulle sålunda, vid bifall till vad stuteriöverstyrelsen här ovan ifrågasatt, utav de ännu icke fonderade hästförsäljningsmedlen återstå odisponerade minst 69,721 kronor 82 öre (d. v. s. 121,277: 11 — 15,000 — 20,083: 33 — 16,471: 96).

Givetvis borde dessa medel i en eller annan form komma landets hästavel till godo. Då anslaget till hästavelns förbättrande varit förstärkt under 1918 med 223,000 kronor, 1919 med 193,000 kronor men för 1920 endast med 180,000 kronor, hade det på grund av dyrtidens fortbestånd och särskilt de alltfjämt stegrade prisen å goda avelshästar efter hand kommit att ställa sig alltmera bekymmersamt för stuteriöverstyrelsen att med till buds stående medel vidmakthålla den goda beskaflenhet av statens beskällare, som med mycket arbete uppnåtts. Det syntes stuteriöverstyrelsen därför vara en angelägenhet av största vikt, att styrelsen erhöile möjlighet och tillräckliga medel i händer att vid inträffande behov av starkare remontering av hingstdepåerna kunna, utan att vara tvingad att röra sig inom ramen av det för sitt ändamål knappt tillmätta hästavelsanslaget, tillgodose nämnda behov. Styrelsen vågade därför ifrågasätta, huruvida icke ovan nämnda återstod kunde reserveras för att i framtiden användas till nyanskaffning av hästmateriel till statens hingstdepåer.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t icke anse sig kunna tillstyrka vad stuteriöverstyrelsen i sist berörda hänseende hemställt, torde landets hästavel bäst tillgodoses om beloppet ifråga överfördes till statens hästavelsfond, vars avkastning för närvarande icke vore tillräckligt stor för att i önskvärd grad tillgodose de till understöd från densamma inkommande framställningarna.

Den 6 december 1921 har stuteriöverstyrelsen i förnyat infordrat utlåtande upplyst, att genom utslag av skiljenämnd den 1 februari 1921 styrelsen dömts att till arrendatorn av förenämnda lotter av Flyinge kungsgård för arrendeåret 1919—1920 utgiva ersättning jämlikt ovan nämnda lag med 9,000 kronor jämte ränta, samt att sedan vederbörande häradsrätt den 24 oktober 1921 funnit sig icke kunna bifalla av parterna mot skiljedomen ömsevis förd klandertalan, parterna fullföljt sin talan till hovrätten.

Styrelsen har därutöver tillagt, att styrelsen numera ansåge, att vad av hästförsäljningsmedlen återstode efter de föreslagna utanordningarna till Norrbottens läns hushållningssällskap och till styrelsen för ersättningarna till arrendatorn borde överföras till hästavelsfonden.

En vid sistnämnda utlåtande fogad promemoria från vederbörande i statskontoret visar, att den odisponerade behållningen av hästförsäljningsmedlen nu utgör 71,277 kronor 11 öre.

[49.]

Vad härefter beträffar behovet av anslag för första halvåret 1923 så har stuteriöverstyrelsen, under utgående från att anslag å tilläggsstat för samma tid icke bör ifrågakomma, beräknat medelsbehovet för uppehållande av statens hingstdepåers verksamhet, varför ordinarie årsanslaget utgör 193,400 kronor, till 118,800 kronor, vadan alltså utöver hälften av årsanslaget behövdes ytterligare 22,100 kronor. Styrelsen har därvid framhållit, att detta behov föreläge huvudsakligen av den anledningen, att hingstdepåernas inkomster av lantbeskället inflöte till större delen först under årets senare hälft. För att bereda tillgång för bestridande av nämnda, till 22,100 kronor beräknade utgifter under budgetsperioden ifråga anser styrelsen erfordras särskild medelsanvisning, vilken lämpligen borde ske å extra stat.

*Departements-
chefen.*

Tillräckliga skäl synas mig icke hava anförts för att av hästförsäljningsmedlen till Norrbottens läns hushållningssällskap, utöver vad Kungl. Maj:t och riksdagen 1916 medgivit, anvisa ytterligare medel.

Det belopp av 20,083 kronor 33 öre, som stuteriöverstyrelsen på grund av skiljedom utbetalt till förenämnde arrendator har utgått från de medel styrelsen haft till sitt förfogande för hästavelns förbättrande. Från samma medel bör jämväl utgå det ytterligare belopp, styrelsen kan bli dömd att utgiva till arrendatorn. Då, på sätt av den lämnade redogörelsen framgår, å dessa medel förefinnes reservation till 1922, föreligger, enligt mitt förmenande, icke någon anledning att för dessa utbetalningar anvisa särskilda medel.

Vad härefter angår förstärkning under 1922 av den del av ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande, som är ställd till stuteriöverstyrelsens förfogande, så utgör — på sätt framgår av utredningen under nästföregående punkt — denna del efter avdrag av anslaget till stuteriöverstyrelsen för 1922 $227,800 - 34,400 = 193,400$ kronor samt utgjorde för 1921 $(216,100 - 22,700)$ likaledes 193,400 kronor.

För 1921, då förstärkningsanslaget uppgått till 150,000 kronor samt reservation från 1920 utgjort i runt tal 79,500 kronor, har alltså i sin helhet för ändamålet stått till förfogande i anslagsmedel 422,900 kronor. Då behållningen vid 1922 års ingång kunde beräknas till i runt tal 49,000 kronor, har alltså åtgången av anslagsmedel under 1921 utgjort 373,900 kronor.

Såsom styrelsen anför, har medelsåtgången varit särskilt stor under 1921 på grund av de jämförelsevis stora inköpen av hingstar, sammanlagt uppgående till över 100,000 kronor, vilket i sin tur varit en följd av att dylika inköp under föregående år till stor del varit omöjliggjorda.

För 1922 finnes nu till disposition $193,400 + 49,000 = 242,400$ kronor eller alltså 131,500 kronor mindre än medelsåtgången 1921.

Förstärkning av reservationsanslaget synes mig även för 1922 sålunda icke kunna undvaras. Då jag emellertid anser, att under rådande depressionstid hingstinköpen böra inskränkas till det oundgängligen nödvändiga samt priset å furage m. m. kan beräknas väsentligen lägre under 1922, torde beloppet kunna sättas lägre än vad stuteriöverstyrelsen föreslagit eller 130,000 kronor. Ett belopp motsvarande ovannämnda återstod av hästförsäljningsmedlen eller i runt tal 71,200 kronor synes mig bliva tillräckligt. Jag anser sålunda, att hela återstående behållningen av hästförsäljningsmedlen bör direkt omföras till reservationsanslaget för dess förstärkning. Härvid torde lämpligast så förfaras, att å tilläggsstat för 1922 uppföres å utgiftssidan ett anslag å 71,200 kronor till förstärkning av reservationsanslaget, medan samtidigt hela den beräknade behållningen av hästförsäljningsmedlen uppföres å inkomstsidan.

Senare vid behandlingen av *tilläggsstaten* skall jag föreslå framställning om upptagande därå av anslag till sistnämnda belopp. Chefen för finansdepartementet har meddelat, att han vidtager erforderlig åtgärd för uppförande å inkomstsidan av behållningen av hästförsäljningsmedlen.

Vad slutligen angår anslag till uppehållande av hingstdepåernas verksamhet under första halvåret 1923, så giver stuteriöverstyrelsens framställning vid handen, att det ökade medelsbehovet under första halvåret icke är beroende på att det ordinarie anslaget för år räknat blir otillräckligt, utan allenast därpå, att hingstdepåernas inkomster inflyta först under senare halvåret. Vid sådant förhållande anser jag extra anslag ej böra tillgripas utan i stället av ordinarie anslaget böra för första halvåret upptagas vad som för ändamålet erfordras. Mot av stuteriöverstyrelsen härutinnan föreslaget belopp har jag intet att erinra.

För stuteriöverstyrelsens resor har hittills icke varit beräknat något belopp å styrelsens stat, utan hava härför erforderliga medel utgått från övriga delar av anslaget till hästavelns förbättrande. Då dessa resor torde till största delen avse hingstdepåernas verksamhet, synas de, i likhet med förut, alltjämt böra gäldas från härför anvisat anslag.

Under åberopande av vad jag under denna och nästföregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra ett *ordinarie reservationsanslag* till uppehållande av statens hingstdepåers verksamhet, för år beräknat kronor 193,400,
med » 118,800.

3. *Extra personal vid Flyinge hingstdepå.*

[50.]
Extra personal vid Flyinge hingstdepå.
 (extra anslag.)

För bestridande av kostnad för viss extra personal för dressyr och ridning av unghingstar vid Flyinge hingstdepå har för vart år från och med 1905 anvisats extra anslag. För 1922 är sålunda upptaget ett förslagsanslag, högst, å 4,630 kronor.

Enligt framställning från stuteriöverstyrelsen erfordras för ändamålet samma belopp för 1923, därav för första halvåret 2,000 kronor.

*Departements-
 chefen.*

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till extra personal vid Flyinge hingstdepå å
extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett
förslagsanslag, högst kronor 2,000.

4. *Prisbelöningar av hästar.*

[51.]
Prisbelöningar av hästar.
 (ordinarie anslag.)

Under återopande av vad jag under punkten 48 anfört angående anslaget till prisbelöningar av hästar, varå någon reservation till 1923 ej nu kan med säkerhet beräknas, och då enligt vad från stuteriöverstyrelsen anmälts av anslaget under första halvåret 1923 torde erfordras 70,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln hästavelns
 förbättrande uppförda *ordinarie reservationsanslaget* till
 understödjande av prisbelöningar av hästar och därav
 härflytande kostnader, nu kronor 184,000,
 med » 70,000.

Åtgärder för inhemska häststammar.

[52.]
Åtgärder för inhemska häststammar.

För vart år från och med 1914 har riksdagen å extra stat anvisat anslag att under de villkor, Kungl. Maj:t finge bestämma, användas för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunde innefattas under benämningen »inhemska häststammar». För 1922 är anvisat ett reservationslag å 20,000 kronor.

Bestämmelser angående statsbidrag för detta ändamål äro av Kungl. Maj:t meddelade i kungörelsen den 24 oktober 1913 (nr 274) med däri genom kungörelsen den 1 april 1921 (nr 131) gjorda ändringar. Ansökan om statsbidrag skall före den 1 mars det år, bidraget avser, ingivas till stuteriöverstyrelsen, som därefter före den 15 nästpåföljande april överlämnar inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. Av Kungl. Maj:t därefter beviljade statsbidrag pläga omedelbart utbetalas.

[52.]

Enligt anmälan av stuteriöverstyrelsen i skrivelse den 3 augusti 1921 torde någon besparing å det för år 1922 anvisade anslaget icke kunna påräknas, enär erfarenheten från senare åren visat, att anslagsmedlen icke varit tillräckliga för utdelande av bidrag i så stor omfattning, som de inkomna ansökningarna avsett. Styrelsen anför vidare i skrivelsen, att det otvivelaktigt skulle vara till men för resultatet av de strävanden, som flerstädes inom landet påginge för tillvaratagandet och utvecklandet av de inhemska häststammarna, ifall understöd från statens sida icke kunde påräknas i samma omfattning som hittills. Under erinran att de anslagsmedel, som hittills utgått för ifrågavarande ändamål, alltid varit ställda till förfogande under första hälften av det år, för vilket desamma anvisats, har stuteriöverstyrelsen, då så lämpligen borde ske även framdeles, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för första halvåret 1923 för ändamålet anvisa 20,000 kronor.

Ehuru ifrågavarande statsbidrag hittills ställts till förfogande redan under förra delen av det år, bidraget avser, torde det icke medföra någon olägenhet, om med bidragets utbetalande anstår till efter den 1 juli, blott vederbörande bidragssökande tidigare under året erhåller meddelande angående statsbidragets beviljande.

*Departements-
chefen.*

Vid sådant förhållande och under åberopande av vad jag inledningsvis anført angående anslag av liknande art anser jag mig sakna anledning att föreslå äskande av anslag för detta ändamål av 1922 års riksdag.

Stamboksföring rörande hästar.

För understödjande av stamboksföring rörande hästar har Kungl. Maj:t från och med 1914 haft att tillgå av riksdagen å extra stat anvisade anslag. Bidragsbehovet för ifrågavarande ändamål har i regel beräknats till 10,000 kronor. På grund av uppkommen behållning be-

[53.]

*Stamboks-
föring rö-
rande hästar.*

[53.] hövdes ej nytt anslag för 1916, och för 1917, 1918 och 1919 kunde av samma anledning anslagsbeloppet nedsättas. För vart av åren 1920—1922 har beviljats ett reservationsanslag å 10,000 kronor. Någon reservation har under senaste åren icke uppkommit.

För anslagets användning äro bestämmelser meddelade i kungörelsen den 24 oktober 1913 (nr 275) angående statsbidrag till understödjande av stamboksföring rörande hästar med däri genom kungörelsen den 11 mars 1921 (nr 98) gjorda ändringar. Ansökningar om statsbidrag skola ingivas och till Kungl. Maj:t överlämnas inom samma tider, som gälla för statsbidrag från i föregående punkt omförmälda anslag. Beviljade statsbidrag utbetalas omedelbart. Enligt uppgift från statskontoret pläga sålunda statsbidrag från detta anslag utbetalas under april.

För 1921 har anslaget fördelats med 3,500 kronor till styrelsen för hingstuppfofningsanstalten å Vängen till förande av rasstambok för nordsvenska hästar, 2,000 kronor till Skånes stuteribokstyrelse till förande av rasstambok för ädla hästar inom Malmöhus och Kristianstads län, 1,500 kronor till samma styrelse till förande av rasstambok för ardennerhästar inom nämnda båda län samt 3,000 kronor till styrelsen för stamboksföreningen för svenska ardennerhästen till förande av nämnda förenings rasstambok för ardennerhästar inom Sverige.

Stuteriöverstyrelsen har i skrivelse den 4 augusti 1921 ifrågasatt anslagets höjning till 15,000 kronor samt därvid anför:

Ansökningar om bidrag från anslaget för 1921 hade inkommit, förutom från de sökande, som beviljats sådant bidrag, även från »föreningen för den ädla hästavelns befrämjande» och från Norrbottens läns hushållningssällskap, vilka sökande anhållit om bidrag av 4,000 respektive 250 kronor. Enär anslagets begränsade belopp icke medgave tillgodoseende av dessa sökande utan att minskning gjordes i något eller några av de belopp, som dittills plägat utgå till övriga sökande, hade styrelsen i sin skrivelse rörande dispositionen av anslaget måst hemställa, att nämnda sökandes framställningar måtte, i likhet med vad som skedde 1920, få tagas under omprövning först vid handläggningen av ärendet rörande utdelning av understöd från den för 1921 disponibla avkastningen av statens hästavelnsfond, för avgörande huruvida därifrån kunde beredas dem något bidrag. Av enahanda anledning hade styrelsen föreslagit, att vid samma tillfälle få yttra sig över, huruvida Skånes stuteribokstyrelse — som anhållit om ett från 3,500 till 4,500 kronor förhöjt bidrag från anslaget till stamboksföring rörande hästar för bestridande av kostnader för förande av rasstambok för ädla hästar inom Malmöhus och Kristianstads län, men icke kunnat av styrelsen föreslås till erhållande från anslaget av högre belopp än föregående år, eller 2,000 kronor — möjligen skulle kunna för angivna ändamålet

erhålla något ytterligare bidrag från hästavelsfondens avkastning. Vid uppgörandet av förslag till fördelning av statens hästavelsfonds för 1921 disponibla avkastning hade styrelsen emellertid på grund av nämnda avkastnings otillräcklighet för tillgodoseende i önskvärd mån av ens de sökande, vilka förut plägat erhålla och jämväl för 1921 kunnat påräkna oförminskat bidrag av dessa statsmedel, ansett sig beträffande förberörda ansökningar kunna förorda endast Norrbottens läns hushållningssällskaps framställning om bidrag av 250 kronor för gäldande av sällskapets andel i kostnaderna för förandet av den för vissa norrländska hushållningssällskap gemensamma rasstamboken för nordsvenska hästar, under det att styrelsen däremot sett sig nödsakad att dels föreslå nedsättning av det utav föreningen för den ädla hästavelns befrämjande för fortsatt utgivande av rasstambok för ädla hästar inom Sverige begärda bidraget med halva dess belopp, eller till 2,000 kronor, och dels att avstyrka den av Skånes stuteribokstyrelse gjorda framställningen om anslagsförhöjning.

[53.]

Då sålunda kunde förutses, att de ansökningar om bidrag till rasstamboksföring, som nu icke kunnat förordas, komme att år för år framställas med allt större befogenhet. så att de säkerligen måste tillgodoses senast från och med 1923, finge styrelsen, som ansåge, att de härför erforderliga medlen lämpligare borde utgå från det för dylika utgifter närmast avsedda anslaget till stamboksföring rörande hästar än från statens hästavelsfonds avkastning, vilken vore för andra hästavelsändamål synnerligen välbehövlig och för dessa icke ens tillräcklig, hemställa, att hos riksdagen måtte äskas förhöjning av anslaget till 15,000 kronor, att i sin helhet utgå för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ej heller i fråga om bidrag från detta anslag bör någon nämnvärd olägenhet kunna för bidragssökandena uppkomma genom ett uppskjutande av bidragens utbetalande till efter den 1 juli. Detta dock under förutsättning att anvisning av bidragen kan äga rum vid samma tid som nu är vanligt.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående statsbidrag av liknande art anser jag mig alltså sakna anledning att föreslå framställning till 1922 års riksdag om anslag för detta ändamål.

F. **Boskapsskötsel m. m.****Nötboskapsavelns befrämjande.**1. *Premiering av nötboskap.*

[54.]
Premiering
av nötboskap.
(ordinarie
anslag.)

Under anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar finnes upptaget ett ordinarie anslag till premiering av nötboskap, som för närvarande är bestämt till 205,000 kronor.

För den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen gäller reglementet den 17 november 1914 (nr 404) med däri gjorda ändringar.

Jämlikt kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 135 sid. 8) skall hushållningssällskap, som önskar statsbidrag till nötboskapspremiering, före ingången av det år, bidraget avser, ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan till lantbruksstyrelsen, som har att före den 15 nästpåföljande februari överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t.

I brev, varigenom anslaget fördelas, plägar Kungl. Maj:t föreskriva, att hushållningssällskap, som genast äger lyfta beviljat statsbidrag, skall återbetala vad därav överstiger hälften av det belopp, som inom sällskapets område under året åtgått för premiering enligt reglementet. Anslaget har av Kungl. Maj:t fördelats 1920 i maj och 1921 i mars.

Sedan lantbruksstyrelsen jämlikt bemyndigande den 27 februari 1920 tillkallat sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till ändrade bestämmelser för premiering av nötboskap, har lantbruksstyrelsen med skrivelse, som till jordbruksdepartementet inkommit den 7 november 1921, överlämnat förslag *dels* till nytt reglemente för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen *dels ock* till kungörelse angående statsanslag till nötboskapsavelns främjande, båda avsedda att tillämpas från och med 1923.

Enligt kungörelseförslaget skall till Kungl. Maj:t ställd ansökan om statsbidrag före ingången av det år, bidraget avser, av hushållningssällskap ingivas till lantbruksstyrelsen, som före den 15 nästpåföljande februari har att överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. Beviljat statsbidrag skall utbetalas av statskontoret först sedan och i den mån hushållningssällskap med intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig hava haft utgifter av beskaffenhet att kunna gäldas av statsmedel.

Lantbruksstyrelsen har i sin skrivelse framhållit dessa bestämmelser samt vidare anført, att då premieringen huvudsakligen ägde rum under sommaren, någon utanordning av de för 1923 erforderliga medlen icke komme att ske under första halvåret. Som det emellertid vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att erhålla kännedom om storleken av de belopp, som kunna påräknas för ändamålet, syntes hela det för 1923 behövlige anslaget, som av lantbruksstyrelsen beräknas till 275,000 kronor, böra beviljas av 1922 års riksdag.

[54.]

Sedan de av lantbruksstyrelsen framlagda förslagen till reglemente och kungörelse blivit vederbörligen granskade i jordbruksdepartementet, har jag för avsikt att föreslå den framställning till riksdagen, som därav må föranledas.

Departements-
chefen.

Vad nu beträffar anslagsfrågan, så är jag ense med lantbruksstyrelsen om, att utbetalningar från detta anslag böra, i likhet med vad som gäller i fråga om andra anslag för jämförliga ändamål, verkställas först sedan hushållningssällskapen vidtagit de åtgärder, statsbidragen avse.

Då i varje fall utbetalningar från anslaget icke torde erfordras för första halvåret 1923, får jag, under åberopande tillika av vad jag inledningsvis anført rörande anslag av denna art, nu allenast hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det i anslagstiteln befrämjande i
allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ingå-
ende *ordinarie* anslaget till premiering av nötboskap,
nu..... kronor 205,000,
utan angivet belopp.

Avelscentra för nötboskap.

Enligt beräkningen av kostnaderna för den vid 1918 års riksdag beslutade förnyade tävlan för utseende av avelscentra för nötboskap skulle härför av riksdagen beviljas anslag till och med 1925.

[55.]

Avelscentra
för
nötboskap.

Lantbruksstyrelsen har anmält, att för ändamålet under förra hälften av 1923 tarvades 18,000 kronor samt att emellertid vid samma års ingång kunde å förut för ändamålet beviljade anslag beräknas en reservation till belopp av i runt tal 34,000 kronor.

[55.] Något nytt anslag för första halvåret 1923 är sålunda icke erforderligt, vilket jag velat här anmärka, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

Departements-
chefen.

Befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län.

[56.] Till befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1907—1921 anvisat 5,000 kronor och för 1922 10,000 kronor.

Befrämjande
av nötboskaps-
aveln inom
Norrbottens
län.

Uti en av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 31 augusti 1921 överlämnad ansökning har nu Norrbottens läns hushållningssällskap anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till fortsatt genomförande av de med särskilt understöd av statsmedel vidtagna åtgärderna för främjande av nötboskapsaveln inom länet för 1923 bereda hushållningssällskapet ett anslag av 10,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har för egen del anfört, att, därest ifrågavarande verksamhet skulle kunna uppehållas som hittills, vilket lantbruksstyrelsen funne av behovet påkallat, styrelsen ansåge, att för 1923 erfordrades enahanda anslag som för 1922.

Lantbruksstyrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att till befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län anvisa å extra stat för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av vad som anförts under motsvarande punkt i nionde huvudtiteln till 1921 års riksdag framgår, att den stegring i utgifterna för ifrågavarande ändamål, som föranledde berörda anslagshöjning för 1922, huvudsakligen hänförde sig till ökade resekostnader. I betraktande härav och då resekostnaderna redan nu väsentligt nedgått, synes mig knappast fog föreligga för att räkna med lika högt belopp för 1923 som för 1922. Jag saknar emellertid anledning att nu närmare ingå på denna fråga, då jag är av den uppfattningen, att med utbetalning av ifrågavarande anslag, vilket plägar ställas till hushållningssällskapets förfogande, torde kunna anstå till den 1 juli 1923 och att anslag för ändamålet därför behöver begäras först av 1923 års riksdag. Förutsättningen för en sådan anordning är emellertid, såsom jag beträffande viss grupp av anslag inledningsvis framhållit, att riksdagens beslut i ärendet expedieras så tidigt, att Kungl. Maj:ts beslut om anslagets utdelning kan träffas under april månad. Jag har sålunda för närvarande ingen hemställan att göra.

2. *Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.*

Riksdagen har för varje år från och med 1898 anvisat anslag å extra stat till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Anslagens belopp hava växlat allt efter behovet för året och tillgången på besparade medel för ändamålet. På 1922 års stat har riksdagen för ifrågavarande ändamål uppfört ett reservationsanslag av 162,000 kronor.

[57.]
Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

(extra anslag.)

Detta anslag disponeras till huvudsakligaste del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 12 februari 1915 (nr 26) angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av ladugårdsbesättning, med däri gjorda ändringar och tillägg (1917 nr 886 och 1918 nr 155). Om villkoren för erhållande av dylik undersökning på statens bekostnad stadgas i särskild kungörelse den 25 februari 1919 (nr 133). Kungl. Maj:t plägar vidare varje år av detta anslag anvisa erforderliga belopp till bestridande av lantbruksstyrelsens kostnader för handläggning av ifrågavarande ärenden, innefattande arvoden åt särskild föredragande jämte biträden samt ersättning för löpande utgifter, till inköp av tuberkulin, till arvode och reseersättning åt en av lantbruksstyrelsen förordnad statskonsulent vid bekämpande av tuberkulosen hos nötkreaturen (se instruktion den 29 december 1920, nr 897), till ersättning för nedslaktning av djur i och för utredning av orsaken till uppträdande av tuberkulos inom någon ladugårdsbesättning samt till understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar jämlikt kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376). Härjämte har Kungl. Maj:t de senaste åren av ifrågavarande reservationsanslag beviljat särskilt understöd för bekämpande av nötkreaturstuberkulosen i Malmöhus län medelst Ostertagska metoden.

Lantbruksstyrelsen har enligt skrivelse den 17 september 1921 beräknat, att av de för 1922 tillgängliga medel för ifrågavarande ändamål skulle till 1923 uppstå en behållning av i runt tal 43,180 kronor. Med avseende å medelsåtgången under första halvåret 1923 har lantbruksstyrelsen till en början framhållit, att det därvid icke låte sig göra att endast halvera det belopp, som kunde provas erforderligt, därest beräkningen avsåge hela året 1923. Behovet vore nämligen vida större under kalenderårets sex första månader än under det senare halvåret, beroende därpå, att undersökningarna med tuberkulin praktiskt taget vore helt och hållet inställda under betestiden. Berörda undersökningar påginge sålunda huvudsakligen under tiden 15 oktober—30

[57.] juni. Detta förhållande påverkade givetvis beräkningen av kostnaderna för tuberkulin, löpande utgifter samt veterinärernas och tuberkulokonsulentens förrättningar. Däremot kunde avlöningarna åt de olika befattningshavarna upptagas till halva belopp. Vad åter anginge anslagen till understöd vid bemödanden till tuberkulosens bekämpande inom mindre ladugårdsbesättningar och till nedslaktning av för tuberkulos misstänkta nötkreatur, syntes det nödvändigt att uppföra beloppen i sin helhet, enär de kunde befinnas erforderliga redan under förra halvåret 1923.

Lantbruksstyrelsen har på dessa grunder beräknat medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 90,550 kronor. I betraktande av ovanberörda reservation å 43,180 kronor skulle sålunda av riksdagen behöva äskas för sistnämnda tid ett anslag av 47,370 kronor, vilket av styrelsen avrundats nedåt till 47,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då de av lantbruksstyrelsen verkställda beräkningarna icke giva mig anledning till någon erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förekommande och hämmande av tuberkel-sjukdomar hos nötkreaturen å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 47,000.

3. Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

[58.] Jämte det 1921 års riksdag antog ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m., anvisade riksdagen, likaledes på förslag av Kungl. Maj:t, för bestridande av kostnaderna för kontroll å efterlevnaden av jämlikt nämnda lag meddelat förordnande å *extra stat* för 1922 ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Kontroll å
uppvärmning
av till krea-
tursföda av-
sedd mjölk
m. m.
(extra anslag.)

Ovanberörda lag har av Kungl. Maj:t utfärdats den 7 juni 1921 (nr 348). Föreskrifter om anordnande av tillsyn å efterlevnaden av förordnanden enligt lagen hava meddelats i kungörelse i december 1921.

I skrivelse den 7 oktober 1921 har lantbruksstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923. Därvid har styrelsen, då erfarenhet ännu saknades för bedömande av det erforderliga beloppets storlek, ansett lämpligt att för nämnda tid upptaga anslaget till hälften av det för 1922 anvisade anslaget.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[58.]
Departements-
chefen.

att för bestridande av statsverkets kostnader för kontroll å efterlevnaden av förordnande jämlikt lagen den 7 juni 1921 (nr 348) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. å *extra stat* för tiden den 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000.

Svinavelns befrämjande.

Svinavelns befrämjande.

Till åtgärder för höjande av landets svinavel har riksdagen anvisat anslag å *extra stat* för vart år från och med 1912. För 1922 är anvisat ett reservationsanslag å 75,000 kronor.

[59.]
Svinavelns
befrämjande.

Anslaget användes till statsbidrag till hushållningssällskap för åtgärder i anslagets syfte. Bestämmelser angående dylika statsbidrag äro meddelade i kungörelsen den 19 oktober 1911 (nr 120 s. 5) med därigenom kungörelser den 16 mars 1917 (nr 89) och den 7 september 1917 (nr 609) gjorda ändringar. Ansökan om statsbidrag skall före ingången av det år, bidraget avser, ingivas till lantbruksstyrelsen, som före utgången av nästföljande februari har att överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. Beviljade bidrag utbetalas av statskontoret allenast med så stort belopp, som vederbörande med intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig hava utgivit av beskaffenhet att enligt bestämmelserna i kungörelsen kunna gäldas av statsmedel.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen anført.

Den tillbakagång av svinaveln, som under kristidens senaste skede gjort sig gällande, torde numera hava upphört och ett raskt och målmedvetet framåtskridande vara att förvänta. För 1923 torde vid sådant förhållande för ifrågavarande ändamål anslag till minst enahanda belopp, som för nästföregående år anvisats, eller 75,000 kronor, vara erforderligt. Ifrågavarande anslag utbetalades i efter-skott, sedan vederbörande hushållningssällskap till lantbruksstyrelsen ingivit berättelse över verksamheten under nästföregående år. Någon utanordning av de medel, som för 1923 kunde bliva beviljade, komme således icke att ske under årets första hälft. Emellertid vore det av vikt för vederbörande hushållningssällskap att erhålla kännedom om storleken av de belopp, som under samma år vore att påräkna för ändamålet.

[59.] Lantbruksstyrelsen har i anslutning härtill hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes vidtaga åtgärder i syfte, att Kungl. Maj:t måtte under första halvåret 1923 kunna till åtgärder för höjande av landets svin-avel bevilja ett belopp av 75,000 kronor.

Sedermåra har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, att efter utbetalning av bidrag, som beräknades komma att anvisas för 1922, kunde påräknas en reservation å ifrågavarande anslag av i runt tal 53,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av denna art finner jag mig emellertid sakna anledning att för ändamålet ifråga föreslå anslags äskande till 1922 års riksdag.

4. Avkastningsbedömning rörande avelssvin.

[60.]
Avkastnings-
bedömning
rörande avels-
svin.
(extra anslag.)

Med anledning av gjord framställning och i överensstämmelse med den beräkning, som legat till grund för liknande anslag för 1921 och 1922, varå någon reservation till 1923 ej är att beräkna, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,500.

Färavelns befrämjande.

[61.]
Färavelns
befrämjande.

Till färavelns befrämjande har riksdagen för vart och ett av åren 1918—1922 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor. Anslaget disponeras till huvudsaklig del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 943).

Lantbruksstyrelsen har nu anmält, att för 1923 enahanda belopp eller 35,000 kronor erfordrades för ändamålet samt att emellertid, efter utbetalning av de statsbidrag, som kunde beräknas beviljade för 1922, en reservation å ifrågavarande anslag vore att påräkna till ett belopp av i runt tal 63,000 kronor.

Departements-
chefen.

Något nytt anslag behöver sålunda icke anvisas, vilket jag velat här omförmåla, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

Fjäderfäavelns befrämjande.

Till fjäderfäavelns befrämjande har riksdagen för varje år från och med 1904 anvisat ett anslag å extra stat. Beloppet av detta anslag har utgjort för vart och ett av åren 1904—1906 5,000 kronor, för vartdera av åren 1907 och 1908 10,000 kronor samt för vart och ett av åren 1909—1920 20,000 kronor. För 1921 har riksdagen för ändamålet beviljat dels ett anslag å extra stat av 20,000 kronor dels ock ett tilläggsanslag av 10,000 kronor. För 1922 har anvisats å extra stat ett reservationsanslag av 30,000 kronor. Anslagen hava av Kungl. Maj:t under vissa villkor ställts till Sveriges allmänna fjäderfäavelsförenings förfogande.

[62.]
Fjäderfä-
avelns befräm-
jande.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1921 tillstyrkt anslag till föreningen för 1923 med samma belopp som för 1922 samt att härav måtte anvisas hälften eller 15,000 kronor för första halvåret. Till stöd härför har styrelsen åberopat de skäl, som styrelsen i sin skrivelse den 17 september 1920 anfört för anslagsförhöjningen från och med 1921 och vilka styrelsen funnit fortfarande äga oförminskad giltighet. I sistnämnda skrivelse erinrade styrelsen om den starka nedgången i penningvärdet och framhöll vidare, att annan inkomstökning än genom ytterligare höjning av medlemmarnas årsavgifter icke stode föreningen till buds. Då emellertid denna utväg redan anlåtats i sådan omfattning att, därest föreningen fortginge härmed, det med visshet kunde förväntas, att ett större antal av föreningens medlemmar skulle komma att utträda ur föreningen och möjligheterna att verka för fjäderfäavelns höjande härigenom minskas. Att föreningen för 1921 måste beräkna väsentligt höjda kostnader till reseersättningar åt sina tjänstemän, tryck, annonser m. m. liksom ock att tjänstemännens löner, vilka endast obetydligt ökats sedan 1909, måste i viss mån förbättras, vore att betrakta såsom en oundgänglig följd av förhållandenas utveckling i allmänhet på det ekonomiska området. I betraktande av önskvärdheten av att föreningens verksamhet måtte kunna allt fortfarande i något så när oförminskad omfattning bedrivas, hade lantbruksstyrelsen funnit den ifrågasatta förhöjningen av anslaget från 20,000 till 30,000 kronor väl motiverad.

I skrivelse den 26 september 1921 har lantbruksstyrelsen meddelat, bland annat, att vid utgången av 1922 en reservation å ifrågavarande anslag torde vara att påräkna till ett belopp av i runt tal 2,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[62.]
Departements-
chefen.

Såsom anförts motiverades den föregående år beviljade anslagshöjningen av den allmänna prisstegringen och av önskvärldheten av att föreningens verksamhet skulle kunna allt fortfarande i något så när oförminskad omfattning bedrivas.

Av från föreningen infordrat förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923 framgår, att i jämförelse med föreningens stat för 1920 utgifterna upptagits med ett 10,000 kronor högre belopp, motsvarande den ovannämnda anslagsökningen. Sålunda hava följande poster höjts, nämligen arvode till skattmästaren från 600 till 900 kronor, reseersättningar från 7,500 till 9,000 kronor, lantbruksveckan från 50 till 150 kronor, länsutställningar från 300 till 600 kronor och oförutsedda utgifter från 450 till 750 kronor. Höjningarna belöpa sig till sammanlagt 2,500 kronor. Å andra sidan har posten tidskriften sänkts från 14,000 kronor till 13,500 kronor. Övriga utgiftsposter i 1920 års stat äro oförändrade, däribland således jämväl skrivmaterial, tryck och övriga expenser, vilkas beräknade stegring särskilt åberopats som skäl för den 1921 beviljade anslagshöjningen.

Ökningen av samtliga i 1920 års stat upptagna poster blir alltså 2,000 kronor. Återstoden eller 8,000 kronor av hela utgiftsökningen i 1923 års stat hänför sig till nya ändamål, nämligen skolverksamhet, kurs i Osby, värptävling, tryckning och distribuering av kalkonbok samt film.

Med hänsyn till den numera inträdda allmänna prissänkningen synas mig de angivna utgiftshöjningarna å 2,000 kronor sakna fog. De skäl som föranledde den föregående år beviljade anslagsökningen och som jämväl i år åberopats till stöd för bibehållande av det höjda anslaget, synas mig icke berättiga föreningen därtill.

Då lantbruksstyrelsen, som har att kontrollera användningen av föreningen beviljade anslag, lär tillse, att desamma icke komma till användning för ändamål, som ej med beviljandet avsetts, anser jag mig kunna räkna med, att vid 1923 års ingång kommer att förefinnas en reservation å ifrågavarande anslag, som väl torde räcka till det statsbidrag, som föreningen efter företeende av nytt i slutet av 1922 uppgjort förslag till stat för första halvåret 1923 visar sig behöva för uppehållande av sin verksamhet i samma omfattning som 1920.

Ehuru äskande av nytt anslag för första halvåret 1923 således ej är erforderligt, har jag velat här redogöra för anslagsfrågans läge.

Biskötselns befrämjande.

Till biskötselns befrämjande har riksdagen å extra stat såsom reservationsanslag anvisat för vardera av åren 1918 och 1919 6,000 kronor samt för ett vart av åren 1920—1922 12,000 kronor.

[63.]
*Biskötselns
befrämjande.*

För disposition av ifrågavarande anslag äro regler lämnade i kungörelsen den 9 oktober 1917 (nr 672). Enligt dessa har hushållningssällskap, som önskar bidrag av anslaget, att före ingången av det år, för vilket bidraget sökes, därom ingiva ansökan till lantbruksstyrelsen, som skall före påföljande 15 februari överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t.

Av det för år 1921 anvisade anslaget har ett belopp av sammanlagt 11,475 kronor tagits i anspråk. Med hänsyn härtill och då någon minskning i kraven på bidrag från ifrågavarande anslag icke torde kunna beräknas, har lantbruksstyrelsen förklarat sig anse, att enahanda belopp som för de senaste åren beviljats, eller 12,000 kronor, borde finnas tillgängligt även för 1923. Till samma år har lantbruksstyrelsen ansett att, efter utbetalning av bidrag, som kunna beräknas anvisade för 1922, skall förefinnas en reservation av i runt tal 2,200 kronor.

Lantbruksstyrelsen har emellertid förklarat, att med anvisande av bidrag utan nämnvärd olägenhet kunde anstå till senare halvåret 1923 och sålunda anslag för ändamålet icke behöva begäras av 1922 års riksdag.

I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag statsbidrag för ändamålet böra beviljas även för 1923 men anser mig, under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av ifrågavarande art, sakna anledning att föreslå äskande av anslag för ändamålet av 1922 års riksdag.

*Departements-
chefen.*

G. **Veterinärväsendet.****Veterinärundervisningsanstalter.**1. *Veterinärhögskolan.*

[64.]
*Veterinär-
 högskolan.*
 (ordinarie
 anslag.)

Anslagstiteln »veterinärundervisningen» är i 1922 års riksstat upptagen med ett belopp av 220,400 kronor.

Häri ingå anslag dels till veterinärhögskolan med 211,900 kronor och dels till veterinärrättningen i Skara med 8,500 kronor.

Av anslaget till veterinärhögskolan är 60,000 kronor beräknat till bränsle, belysning, renhållning m. m. Denna anslagspost har under senare år visat sig otillräcklig. Fyllnadsanslag har sålunda måst anvisas från och med 1918. För 1922 utgår fyllnadsanslaget med 110,900 kronor — varav dock 10,900 kronor avse viss engångskostnad — och har reservationsanslags natur.

I skrivelse den 3 juni 1921 har styrelsen för veterinärhögskolan redogjort för anslagsbehovet för första halvåret 1923 och därvid hemställt, bland annat, att för samma halvår måtte beviljas fyllnadsanslag till nyssnämnda ändamål till belopp av 45,000 kronor. Enligt en skrivelsen bifogad promemoria beräknades de utgifter, som äro avsedda att täckas med den i staten upptagna anslagsposten till bränsle, belysning, renhållning m. m., för hela år 1923 till 130,000 kronor. I skrivelsen har styrelsen framhållit, att av bränslekostnaden, beräknad till 48,000 kronor, två tredjedelar måste anses åbelöpa första halvåret, vadan alltså å första halvåret skulle av ifrågavarande beräknade kostnader belöpa 73,000 kronor.

Sedermera har styrelsen på given anledning i skrivelse den 10 oktober 1921 anmält, att å ovannämnda fyllnadsanslag å 1922 års stat kunde beräknas en reservation till 1923 å i runt tal 36,000 kronor.

Styrelsen för veterinärhögskolan har vidare i skrivelse den 10 oktober 1921 hemställt, att den hittills av laboratorn Nils Olof Engfeldt innehavda laboratorsbefattningen vid veterinärhögskolan måtte ombildas till en professur i medicinsk kemi med sedvanlig professorsavlöning d. v. s. 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar samt ett ålderstillägg efter 5 år å 600 kronor. Enligt styrelsens förslag, som

vilade på en inom lärarrådet verkställd utredning, skulle i samband med inrättandet av förenämnda professur en omjustering ske av vissa undervisningsämnen mellan några professorer. Sålunda skulle professorn i medicin vinna befrielse från undervisningen i ämnet farmakologi, vilket skulle övertagas av professorn i fysiologi mot att denne erhöle en motsvarande lindring i sin undervisningsskyldighet genom att befrias från honom nu åliggande undervisning i fysiologisk kemi. Sistnämnda ämne skulle åter överflyttas på den ifrågasatta professuren i kemi, vars innehavare således skulle få på sig överlåten förutom propedeutiska kurserna i kemi samt farmaceutisk kemi, vilka hittills tillhört laboratorstjänsten, jämväl den fysiologiska kemien. Ett genomförande av förslaget skulle enligt styrelsens mening på ett synnerligen lyckligt sätt lösa frågan om Engfeldts kvarstannande vid högskolan. Styrelsen hade visserligen tänkt sig få denna angelägenhet ordnad genom inrättandet av en personlig professur åt Engfeldt, men hade styrelsen nu helt anslutit sig till lärarkollegiets förslag.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att styrelsen för framställning till 1921 års riksdag hemställt om inrättande av en personlig professur vid högskolan för Engfeldt. Kungl. Maj:t fann sig allenast i så måtto böra biträda denna hemställan, att Kungl. Maj:t föreslog riksdagen, att den personliga arvodesförhöjning, Engfeldt åtnjuter, skulle höjas från 1,600 kronor till 2,600 kronor. Riksdagen biföll emellertid ej detta förslag.

Över styrelsens nu framställda förslag hava utlåtanden avgivits den 25 oktober 1921 av medicinalstyrelsen, som förmått sig icke hava något att erinra mot förslaget, och den 17 november 1921 av kommittén för utredning rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets universitet och vissa högre läroanstalter, som därvid anförte, bland annat, följande.

Vid nuvarande statsfinansiella läge och med hänsyn till de betydande anslagskrav, som följde med genomförandet av den lönereglering för veterinärhögskolan, varom kommittén ämnade inom kort avgiva förslag, måste kommittén hysa starka betänkligheter mot varje organisationsändring, som medförde ökade kostnader och som icke vore nödvändig för undervisningens behöriga tillgodoseende. Det sistnämnda kunde näppeligen sägas vara fallet med nu föreliggande förslag från styrelsen för veterinärhögskolan. Kommittén ville visserligen ej bestrida, att nuvarande fördelning av undervisningsämnena på de olika lärarbefattningarna kunde vara förknäppt med olägenheter, liksom att den föreslagna nya anordningen kunde erbjuda fördelar, men dessa voro dock enligt kommitténs mening knappast av den betydelse, att de skulle kunna utgöra tillräckligt skäl för att vid högskolan under nuvarande förhållanden inrätta en ny professur. Det syntes också framgå av styrelsens moti-

[64.] vering, att det mindre varit av hänsyn till undervisningens krav, som förslaget framkommit, än fastmera för att därigenom bereda laborator Engfeldt anställning såsom professor. Styrelsen hade omnämnt, att det ursprungligen varit dess avsikt att föreslå en personlig professur för Engfeldt. Under sådana omständigheter syntes det föreliggande förslaget närmast böra bedömas med hänsyn till frågan, om sådana förhållanden kunde anses föreligga, att upprättandet av en personlig professur för Engfeldt kunde vara befogat, även om förslaget formellt avsåge inrättandet av en ny ordinarie professorsbefattning. Enligt hittills tillämpad praxis, en praxis som enligt kommitténs mening borde följas även för framtiden, hade personliga professorer i regel inrättats endast i sådana undantagsfall, där det gällt att bereda tillfälle till ostörd vetenskaplig verksamhet för någon särskilt framstående forskare, som gjort sig förtjänt av denna sällsynta utmärkelse. Såvitt kommittén kunde finna, torde sådana skäl icke kunna åberopas i förevarande fall. Att åter, såsom styrelsens egentliga avsikt syntes hava varit, inrätta en personlig professur enbart i avsikt att därigenom för viss högskola bevara en för densamma värdefull lärare, som eljest måhända skulle komma att övergå till annan högskola, måste kommittén på det bestämdaste motsätta sig, såväl av principiella skäl som med hänsyn till de vittutseende konsekvenser ett sådant förfaringsätt kunde komma att medföra.

Då alltså enligt kommitténs åsikt tillräckliga skäl icke anförts för inrättande av en ny ordinarie professur vid veterinärhögskolan och då anledning till att upprätta en personlig professur för Engfeldt icke syntes föreligga, nödgades kommittén avstyrka den gjorda framställningen.

I den av 1918 års lagtima riksdag godkända staten för högskolan upptages ett kvinnligt skrivbiträde i andra normalgraden med 900 kronor i lön, 550 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor såsom ortstillägg eller alltså med avlöning å tillhoppa 1,600 kronor.

Med anledning av förslag av löneregleringskommittén hemställde Kungl. Maj:t till riksdagen i 1919 års statsverksproposition att dels medgiva viss lönereglering från och med 1920 för de inom statsförvaltningen, med undantag av kommunikationsverken samt postsparbanken, då befintliga kvinnliga biträdesbefattningarna dels ock besluta de ändringar i vederbörande ämbetsverks och myndigheters stater, som härav betingades och ej i annat sammanhang föresloges.

I löneregleringskommitténs förslag hade bland befattningar, som således skulle regleras, upptagits förutnämnda skrivbiträdesbefattning av andra lönegraden vid veterinärhögskolan.

I skrivelse den 27 maj 1919, nr 223, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bestämt avlöningarna för de hos ämbetsverk och myndigheter, uppförda under andra — åttonde huvudtitlarna, då befintliga ordinarie kvinnliga biträdesbefattningarna, med vissa undantag, från och med 1920 till angivna belopp, därav för biträde av andra graden i Stockholm 1,300 kronor i lön, 500 kronor tjänstgörings-

penningar och 200 kronor ortstillägg eller tillhopa 2,000 kronor jämte ålderstillägg enligt vissa bestämmelser. Tillika förklarade riksdagen sig vilja i de särskilda skrivelser, vari vederbörande ämbetsverks och myndigheters stater behandlades, anmäla sina beslut om de höjningar i respektive anslag, som kunde bliva en följd av riksdagens beslut i förevarande ärende. [64.]

I riksdagens skrivelse nr 9 A förklarade riksdagen under punkten 1), att riksdagen ansåge, att enahanda grunder för reglering av biträdesbefattningarna borde komma till tillämpning beträffande de hos ämbetsverk och myndigheter, uppförda under nionde huvudtiteln, då befintliga kvinnliga biträdesbefattningarna.

Genom vad sålunda förekommit torde riksdagen få anses hava godkänt den ändring av staten för veterinärhögskolan, som föranleddes av löneregleringen för skrivbiträden. Något uttalande härom kom emellertid ej till synes vid behandlingen av anslaget till veterinärhögskolan. Kungl. Maj:t hade ej heller — i motsats mot vad som skett i fråga om andra myndigheter — gjort särskild framställning om av löneregleringen föranledd ändring i veterinärhögskolans stat och ej heller om därför erforderlig höjning av anslaget med 400 kronor.

För den föreslagna ombildningen av en laboratorsbefattning till professur anser jag icke hava framlagts sådana skäl, att jag, särskilt med hänsyn till den förestående löneregleringen vid högskolan, finner mig kunna tillstyrka förslaget. *Departements-
chefen.*

Den höjning av staten för veterinärhögskolan, som föranledes av riksdagens beslut 1919 angående lönereglering för skrivbiträden, anser jag böra vidtagas från och med 1923. För tiden därtill torde den erforderliga anslagshöjningen kunna utgå från nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Om det ordinarie anslaget till veterinärhögskolan uppföres med halva beloppet för första halvåret, skulle med hänsyn till förenämnda reservation å 36,000 kronor finnas för bränsle, belysning, renhållning m. m. tillgängligt ett anslag å 66,000 kronor, vilket i betraktande av väntad ytterligare nedgång i pris för ifrågavarande förnödenheter torde bliva fullt tillräckligt. Något extra anslag för första halvåret 1923 skulle således ej fordras.

Anslagen till veterinärhögskolan och veterinärrättningen i Skara synas mig böra uppföras var för sig. Om anslag till veterinärrättningen skall jag senare göra hemställan.

[64.] På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels ur riksstaten utesluta anslagstiteln veterinärundervisningen,

dels ock, med höjning — i följd av den av 1919 års riksdag från och med 1920 godkända löne-regleringen för skrivbiträdet vid veterinärhögskolan — av det i samma anslagstitel ingående *ordinarie* anslaget till veterinärhögskolan för år räknat

från.....	kronor 211,900
med.....	» 400
till	» 212,300,
upptaga samma anslag med halva be-	
loppet eller	» 106,150.

2. *Personliga arvodesförhöjningar för vissa befattningshavare vid veterinärhögskolan.*

[65.] Riksdagen har för beredande av personliga arvodesförhöjningar å 1,600 kronor till en var av vid veterinärhögskolan anställda prosektorn Erik Agduhr samt laboratorerna Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell anvisat å extra stat för vartdera av åren 1920—1922 ett förslagsanslag, högst, 4,800 kronor.

I enlighet med därom av styrelsen för veterinärhögskolan i skrivelse den 3 juni 1921 gjord framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av personligt ålderstillägg å 1,600 kronor för år till en var av prosektorn vid veterinärhögskolan Erik Agduhr samt laboratorerna vid samma högskola Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell, därest vederbörande befattningshavare fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *förslagsanslag, högst*..... kronor 2,400.

3. Veterinärinrättningen i Skara.

Under åberopande av vad jag anført under punkt 64 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[66.]
Veterinärin-
rättningen i
Skara.
(ordinarie
anslag.)

att upptaga det i anslagstiteln veterinärunder-
visningen ingående anslaget till veterinärinrättningen
i Skara,

nu kronor 8,500,
såsom särskilt *ordinarie* anslag till veterinärinrättningen
i Skara

med halva beloppet eller kronor 4,250.

Statens veterinärbakteriologiska anstalt.

4 och 5. Statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Det ordinarie anslaget till statens veterinärbakteriologiska anstalt var i riksstaten för 1921 uppdelat i ett bestämt anslag å 61,000 kronor till avlöningar m. m. och ett reservationsanslag till beredning av tuberkulin och sera m. m. å 16,000 kronor. Enligt för samma år fastställd stat ingingo i förstnämnda anslag, utöver för avlöningar beräknade belopp, dels 9,000 kronor till belysning, bränsle, gas, vatten, renhållning m. m., dels 1,600 kronor till fraktkostnad för insända prov, misstänkta för tuberkulos m. m., dels ock till hyra för erforderliga lokaler 1,900 kronor.

[67.]
Statens vete-
rinärbakterio-
logiska an-
stalt.
(ordinarie
anslag.)

Å extra stat för 1921 anvisades vidare till förstärkning av anslagsposten till belysning m. m. ett förslagsanslag, högst å 4,000 kronor samt till förstärkning av anslagsposten till beredning av tuberkulin och sera m. m. ett reservationsanslag å 6,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t medgav 1921 års riksdag, att under åren 1919 och 1920 uppkomna brister å de i staten för anstalten upptagna bestämda anslagsposterna »till belysning, bränsle, gas, vatten, renhållning m. m.» ävensom »till fraktkostnad för insända prov, misstänkta för tuberkulos m. m.» finge under 1921 ersättas av förefintlig behållning å det i samma stat upptagna reservationsanslaget »till beredning av tuberkulin och sera samt nyanskaffning och ombyte av djur ävensom till instrument, förbrukningsartiklar, reagentier, emballage, böcker och tidskrifter, skrivmaterialier, telefon m. m.»

Jämte det riksdagen vidare godkände viss ändring i staten för
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[67.] anstalten, ändrades uppställningen av det ordinarie anslaget så, att i riksstaten för 1922 upptagits dels ett bestämt ordinarie anslag till avlöningar å 48,500 kronor, dels ock ett ordinarie reservationsanslag till uppehållande av anstaltens verksamhet å 30,000 kronor. I sistnämnda anslag inräknades därvid ovannämnda förut i den bestämda delen av anslaget ingående tre anslagsposter till belysning m. m., till fraktkostnad m. m. och till hyra. Såsom skäl för denna omläggning anförde departementschefen, att det syntes mindre lämpligt att bibehålla en sådan anordning, att vissa till sin natur ganska växlande anslagsbehov tillgodosåges genom såsom otillräckliga befunna anslagsposter i den del av staten, som vore av bestämt anslags natur, under det att ganska stora överskott uppstått och även framdeles syntes kunna påräknas å reservationsanslaget. Såsom medicinalstyrelsen framhållit vore dessa anslag i viss mån beroende av varandra och de ökade inkomsterna å reservationsanslaget torde delvis förutsätta ökade utgifter å berörda bestämda anslagsposter. Goda skäl syntes därför förefinnas för att sammanföra alla dessa utgifter till ett gemensamt reservationsanslag.

Medicinalstyrelsen har nu i skrivelse den 30 augusti 1921 hemställt, att ordinarie anslaget till anstalten för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte upptagas till hälften av sålunda för innevarande år anvisade belopp.

Av en till jordbruksdepartementet på given anledning från anstaltens föreståndare professorn Arvid Bergman ingiven promemoria, dagtecknad i september 1921, framgår, att de för 1921 å ordinarie och extra stat anvisade belopp till belysning m. m. tillhoppa 13,000 kronor komme att överskridas med omkring 3,500 kronor. Ordinarie anslaget å 1,600 kronor till fraktkostnad m. m. komme att överskridas med 2,100 kronor, medan däremot anslagen å ordinarie och extra stat till beredning av tuberkulin m. m. kunde beräknas vid ingången av 1922 visa en behållning å i runt tal 20,000 kronor.

Professorn Bergman har förutsatt, att sålunda uppkomna brister å bestämda anslaget måtte få täckas av behållningen å reservationsanslaget.

I en ytterligare från professorn Bergman infordrad skrivelse av den 4 november 1921, åtföljd av utredning angående anstaltens inkomster och utgifter för 1921, har Bergman, under åberopande av denna utredning, anført, att det av den fortgående sänkningen av anstaltens inkomster för försålda sera och vacciner, vilken utan tvivel berodde på kreatursprisens fall och rådande penningbrist, syntes sanno-

likt, att den nu befintliga behållningen å anslaget till beredning av tuberkulin och sera bleve helt förbrukad till 1923 års ingång.

[67.]

I likhet med professorn Bergman anser jag, att bristerna i förenämnda poster i 1921 års bestämda anslag böra täckas av behållning till 1922 å reservationsanslaget, till vilket samma poster från och med 1922 äro överförda.

Departements-
chefen.

För första halvåret 1923 böra de ordinarie anslagen upptagas till hälften.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga

dels det bestämda *ordinarie* anslaget till avlöningar m. m. vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, nu kronor 48,500,
med halva beloppet eller » 24,250;

dels ock det *ordinarie reservationsanslaget* till uppehållande av anstaltens verksamhet, nu » 30,000,
med likaledes halva beloppet eller » 15,000.

6. Bakteriologisk köttkontroll vid statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Till bestridande av en del av kostnaderna för utövande vid statens veterinärbakteriologiska anstalt av bakteriologisk köttkontroll har riksdagen å extra stat för 1922 anvisat ett reservationsanslag å 4,000 kronor.

[68.]
Bakteriologisk
köttkontroll
vid statens
veterinärbak-
teriologiska
anstalt.

Med anledning av framställning från medicinalstyrelsen och då å anslaget vid 1923 års ingång kan beräknas en reservation av 1,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

(extra anslag.)

att till bestridande av en del av kostnaderna för utövande vid statens veterinärbakteriologiska anstalt av bakteriologisk köttkontroll anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *reservationsanslag* av kronor 1,000.

Veterinärstaten.

7. *Länsveterinärer och veterinärstipendiater.*

[69.]
Länsveteri-
närer och
veterinär-
stipendiater.
(ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att upptaga *ordinarie* anslaget till länsveterinärer
och veterinärstipendiater, nu kronor 138,500,
med halva beloppet eller » 69,250.

8. *Distriktsveterinärers avlönande.*

[70.]
Distriktsveterinärers
avlönande.
(ordinarie
anslag.)

Ordinarie förslagsanslaget till distriktsveterinärers avlönande utgör för närvarande 146,000 kronor.

Bestämmelser för anslagets användning återfinnas i kungörelsen den 31 december 1912 (nr 427) angående statsbidrag till distriktsveterinärers avlönande. Statsbidrag, varom ansökan skall göras av lands- ting, utgår med 600 kronor såsom bidrag till begynnelseavlönning och 200 kronor såsom bidrag till ett ålderstillägg, under villkor att lands- tinget förbundit sig att under viss tid erlagga såsom bidrag till be- gynnelseavlönningen minst 1,200 kronor och till ålderstillägget minst 200 kronor.

Vid anmälan den 7 januari 1921 av de ärenden, som tillhörde regleringen av riksstatens nionde huvudtitel för 1922, omnämnde min företrädare i ämbetet under punkten om veterinärstaten, att framställ- ning gjorts om höjning av statens bidrag till avlönande av distrikts- veterinärer, men att ärendet, som vore remitterat till medicinalstyrelsen, icke kunde erhålla nödig utredning å sådan tid, att proposition däri kunde avlåtas till 1921 års riksdag.

Medicinalstyrelsen och jämväl statskontoret hava nu inkommit med utlåtanden.

I framställningen, som är gjord av svenska distriktsveterinärföre- ningen i skrivelse den 26 september 1919, anhålles, att Kungl. Maj:t måtte för landets distriktsveterinärer snarast möjligt utverka ny löne- reglering och i samband därmed semesterrätt och statsanställning samt, för den händelse löne regleringen ej kunde börja tillämpas förr än efter in- gången av 1920, en tillfällig löneförbättring enligt närmare angivna

grunder från och med 1920 och till dess ny lönereglering trädde i kraft. Då sistnämnda hemställan om tillfällig löneförbättring ej föranledde proposition till 1920 års riksdag, hemställde föreningen i skrivelse den 30 augusti 1920 ånyo, att Kungl. Maj:t måtte för landets distriktsveterinärer utverka en tillfällig löneförbättring från och med 1920 eller, om detta ej kunde bifallas, från ingången av 1921, till dess definitiv ny lönereglering började tillämpas.

[70.]

I fråga om den nya löneregleringen innebär framställningen yrkande å grundlön till 4,000 kronor för år jämte två ålderstillägg, ett vart å 500 kronor.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 28 februari 1921 tillstyrkt bifall till framställningen och därvid beräknat den härigenom uppkommande årliga kostnaden för statsverket till 467,350 kronor mot nuvarande 146,000 kronor.

Statskontoret åter har i utlåtande den 28 juli 1921 allenast i den mån tillstyrkt framställningen, att staten skulle med 200 kronor bidraga till ett ytterligare ålderstillägg åt distriktsveterinärer under villkor, att landstingen lämnade lika stort bidrag. Därjämte ifrågasattes viss höjning av statsbidrag till grundlön åt distriktsveterinärer i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Statsbidrag till ytterligare ett ålderstillägg skulle medföra en ökad kostnad för statsverket av 29,200 kronor och till ökad grundlön åt distriktsveterinärerna i nyssnämnda län en ytterligare kostnad av 6,000 kronor årligen.

Jag anser, att med prövning av frågan om förbättring av distriktsveterinärernas avlöningsförmåner bör anstå tills nästa riksdag. Departements-
chefen.

Vid sådant förhållande bör för första halvåret 1923 det nuvarande anslaget upptagas med halva beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie förslagsanslaget* till distriktsveterinärers avlöande, nu kronor 146,000,
med halva beloppet eller..... » 73,000.

9. *Dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer.*

[71.] På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen beviljat distriktsveterinärer dyrtdistillägg under åren 1919—1921. Dylikt tillägg är erforderligt även för 1922 och första halvåret 1923. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas vissa belopp, som synas kunna förslagsvis upptagas till 100,000 kronor för 1922 och 50,000 kronor för första halvåret 1923.

*Dyrtdistillägg
åt distrikts-
veterinärer.
(extra anslag.)*

I fråga om anslag å tilläggsstat skall jag senare göra framställning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag av kronor 50,000.

10. *Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.*

[72.] Det å ordinarie stat upptagna förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren utgår sedan 1914 med ett från 30,000 till 50,000 kronor förhöjt belopp. Anslaget är mot redovisningsskyldighet ställt till medicinalstyrelsens förfogande jämlikt kungl. brev den 16 februari 1825.

*Förekommande och
hämmande av
smittsamma
sjukdomar
bland hus-
djuren.*

(ordinarie
anslag.)

Från detta anslag utgår, bland annat, ersättning till veterinärer för tjänsteresor, som företagas jämlikt föreskrift i förordningen den 9 december 1898 (nr 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet medgav riksdagen 1904, att från anslaget ifråga finge utgå dels till resestipendier åt legitimerade veterinärer, under de villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, ett årligt belopp av 2,200 kronor dels ock de ersättningar, som jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande kunde av statsmedel tillkomma tillförordnade länsveterinärer vid andra förordnanden än under vakans, i den mån dessa ersättningar icke bleve guldna med vad vederbörande ordinarie länsveterinär vore skyldig att av sin avlöning avstå under den tid förordnandet varade.

Stipendierna voro ursprungligen fördelade i ett större stipendium å 1,200 kronor och två mindre, vardera å 500 kronor.

Sedan riksdagen 1920 på framställning av Kungl. Maj:t medgivit, att beloppet till resestipendier från och med 1921 finge höjas till 4,400 kronor, har Kungl. Maj:t den 29 oktober 1920 (Sv. förf. saml. nr 710) meddelat bestämmelser angående stipendiernas storlek och villkoren för deras erhållande. [72.]

I skrivelse den 6 oktober 1921 har medicinalstyrelsen anfört, att med utbetalning av ifrågavarande stipendier kunde med hänsyn till det statsfinansiella läget anstå till efter den 1 juli 1923.

Ifrågavarande anslag har enligt budgetredovisningen under femårsperioden 1916—1920 överskridits med följande belopp:

1916	kronor 324,885: 86
1917	» 15,240: 47
1918	» 6,300: 75
1919	» 14,956: 50
1920	» 353,848: 72.

Under månaderna januari—september 1921 har anslaget överskridits med 4,586,329 kronor 51 öre.

Med hänsyn till storleken av de belopp, varmed anslaget under 1920 och 1921 överskridits, har jag ansett en redogörelse här böra lämnas för anslagets användning. Fördenskull har jag från veterinärbyrån i medicinalstyrelsen infordrat promemorior med närmare upplysningar.

Enligt sålunda erhållen uppgift fördela sig inkomsterna och utgifterna för anslaget under 1920 samt de tre första kvartalen 1921 sålunda:

1920.

Inkomster:

Å ordinarie stat anvisat	kronor 50,000: —
I samband med mul- och klövsjukeepizootien i Sverige	» 245,644: 86
Försåld neosalvarsan	» 3,520: —
Diverse	» 620: 77

Summa kronor 299,785: 63

Utgifter:

Veterinärers tjänsteresor (med undantag av resor för mul- och klövsjuka)	kronor 46,062: 89
Nedslaktade nötkreatur (tuberkulösa)	» 2,430: 87
Kostnader vid bekämpande av mul- och klövsjukan (inberäknad veterinärers tjänsteresor härför):	
Utgifter i samband med epizootien	kronor 522,850: 46
Mjölkkontroll	» 20,974: 63
	» 543,825: 09

[72.] Smittsam kastning i Norrbottens län	kronor	6,480: —
Smittsam kastning i Skaraborgs län	»	23,773: —
Svinsjuka på Gottland	»	9,840: —
Inköp av neosalvarsan	»	14,486: 55
Diverse utgifter	»	6,243: 40

Summa kronor 653,141: 90.

1921, 1—3 kvartalet.

Inkomster:

I samband med mul- och klövsjukeepizootien i Sverige	kronor	552,089: 39
Försäld neosalvarsan	»	6,040: —
Diverse	»	189: 81

Summa kronor 558,319: 20

Utgifter:

Veterinärers tjänsteresor (med undantag av resor för mul- och klövsjuka)	kronor	43,648: 45
Nedslaktade nötkreatur (tuberkulösa)	»	2,814: 12
Kostnader vid bekämpande av mul- och klövsjukan (inberäknad veterinärers tjänsteresor härför):		
Utgifter i samband med epizootien	kronor	5,081,522: 07
Mjölkkontroll	»	21,418: 17
Smittsam kastning i Norrbottens län	»	3,615: 50
Smittsam kastning i Skaraborgs län	»	18,742: 26
Inköp av neosalvarsan	»	3,282: 65
Vikarier för länsveterinärer under semester	»	3,581: 80
Diverse utgifter	»	14,684: 19

Summa kronor 5,193,309: 21.

I samband med mul- och klövsjukeepizootien i Sverige åren 1920—1921, alltså

Utgifter:

Under år 1920	kronor	543,825: 09
» » 1921	»	5,102,940: 24
		5,646,765: 33

Inkomster:

Under år 1920	kronor	245,644: 86
» » 1921	»	552,089: 39
		797,734: 25

Alltså omkostnader netto kronor 4,849,031: 08.

Posterna angående mul- och klövsjukeepizootien i Sverige 1920—1921 äro specificerade sålunda:

Utgifter:

Ersatta djur	kronor	5,007,393: 75
Slakt av kreatur	»	6,377: 29
Bevakning	»	13,741: 17
Desinfektionsmedel	»	61,899: 05

Desinfektionsarbeten	kronor	75,378: 29	[72.]
Grävning av gravar m. m.	»	181,177: 25	
Inventarier (se även diverse)	»	3,068: 06	
Extra veterinärers tjänstgöringsarvoden	kronor	19,881: 81	
Extra veterinärers expektansarvoden	»	8,084: 17	
» » vikarier	»	5,872: —	» 33,837: 98
Veterinärers tjänsteresor	»	41,773: 09	
» marknadsinspektioner	»	2,997: —	» 44,770: 09
Anskaffning av serum	»	20,313: 16	
Mjölkkontroll	»	42,392: 80	
Diverse	»	156,416: 44	
Kronor 5,646,765: 33			

Inkomster:

Försäljning av kött och hudar efter på offentligt slakthus uppslaktade kreatur	kronor	797,734: 25
---	--------	-------------

Alltså *omkostnader* netto kronor 4,849,031: 08.

Angående utgiftsposterna till *veterinärers tjänsteresor* har meddelats, att de avse resor, som företagits jämlikt förenämnda 1898 års förordning.

Beträffande övriga poster anföres i promemoria följande.

Inkomstposten *försäld neosalvarsan* utgjordes av influtna avgifter för från statens veterinärbakteriologiska anstalt under året försäld neosalvarsan. (Jfr nedan under utgifter.)

Utgiftsposten *nedslachtade nötkreatur* (tuberkulösa) hade föranletts av utbetalning till djurägare, vilkas med juvertuberkulos behäftade nötkreatur jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 1 maj 1903 (nr 71) angående åtgärder mot tuberkulos i juvret hos nötkreatur nedslachtats mot ersättning till djurägarna av statsmedel.

Utgiftsposten *smittsam kastning i Norrbottens län* hänförde sig till det sedan några år pågående arbetet till bekämpande av den smittsamma kastningen hos nötkreatur inom Norrbottens län. I fråga om sådana åtgärder torde få erinras, att medicinalstyrelsen, med anledning av en utav Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott i ämnet gjord framställning, i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 juni 1917 hemställt om bemyndigande att — för bestridande av kostnaderna vid anställandet av försök under ett år till bekämpande av nämnda sjukdom — av ifrågavarande anslag använda ett belopp av 7,000 kronor. Framställningen hade av Kungl. Maj:t bifallits den 6 juli samma år. Med stöd av bemyndiganden den 26 juli 1918, 12 september 1919 och 14 november 1920 hade dessa försök fortsatts till den 1 oktober 1921, då de upphörde. Försöken, som huvudsakligen omfattat vaccination mot sjukdomen, uppgåves hava slagit väl ut.

Utgiftsposten *smittsam kastning i Skaraborgs län* hade föranletts av den sedan början av 1920 inom detta län uppträdande farsotsartade kastningen hos häst. Då nämnda sjukdom började vinna spridning inom en del av nämnda län, hade Kungl. Maj:t funnit gott att, efter framställning av medicinalstyrelsen och

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[72.] lantbruksstyrelsen, den 19 mars 1920 utfärda kungörelse (nr 85) angående tillämpning å sjukdomen smittsam kastning hos häst av vissa föreskrifter i förordningen den 9 december 1898 (nr 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, varjämte Kungl. Maj:t, efter framställning av medicinalstyrelsen, dels utfärdat åtskilliga kungörelser till förhindrande av smittans spridning dels ock den 23 mars 1920 bemyndigat medicinalstyrelsen, bland annat, att av ifrågavarande anslag bestrida kostnaden för alla de åtgärder, styrelsen kunde finna erforderligt vidtaga till bekämpande av den smittsamma kastningen hos häst inom Skaraborgs län.

Sjukdomen i fråga hade numera praktiskt sett upphört.

Beträffande utgiftsposten *svinsjuka på Gottland* finge erinras, att medicinalstyrelsen jämlikt föreskrift i 13 § av kungörelsen den 3 november 1906 (nr 94) angående åtgärder mot svinpest, svinsjuka samt rödsjuka hos svin ägde, därest styrelsen ansåge att för hämmande av befintlig svinpest eller svinsjuka nedslaktning av djur borde äga rum, förordna, att sådan skulle verkställas. Enär svinsjuka på ett flertal orter inom landet hade ganska avsevärd utbredning, brukade styrelsen i regel icke för bekämpande av denna sjukdom förordna om nedslaktning av hela svinbesättningen. Då emellertid svinsjuka sällan förekomme på Gottland, hade styrelsen, då en svårartad enzooti av nämnda sjukdom konstaterats inom en svinbesättning där, ansett sig böra till förekommande av sjukdomens spridning inom denna landsdel förordna om nedslaktning av hela den angripna besättningen.

Beträffande utgiftsposten *inköp av neosalvarsan* finge erinras, att den smittsamma sjukdomen lungrota hos häst tid efter annan inom olika delar av landet brukade förekomma i avsevärd utbredning och bland av denna sjukdom angripna djur förorsaka stor dödlighet. Då de medel, som brukat användas till sjukdomens behandling, i regel icke medfört önskat resultat, hade på senare tid kommit till användning ett medel, neosalvarsan, som visat sig medföra ett synnerligen gott resultat. Ifrågavarande medel hade av medicinalstyrelsen jämlikt bemyndiganden av Kungl. Maj:t inköpts för att genom statens veterinärbakteriologiska anstalt till självkostnadspris tillhandahållas djurägare. Det på anstalten förvarade, ännu ej försålda neosalvarsanpartiet utgjorde för närvarande 450 doser om 4.5 gram.

Beträffande motsvarande poster under de tre första kvartalen 1921 har hänvisats till vad som anförts för 1920.

Angående mul- och klövsjukan må vidare anmärkas följande.

Medicinalstyrelsen erhöll den 22 december 1892 det första särskilda bemyndigandet att för denna sjukdom använda ifrågavarande anslag. Styrelsen bemyndigades därigenom att, så snart till dess kändedom kommit fall av inom riket utbruten mul- och klövsjuka, vidtaga alla de åtgärder, styrelsen kunde finna nödiga för sjukdomens hämmande och till förekommande av dess vidare utbredning, varjämte styrelsen anbefalldes att av förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren bestrida alla de kostnader, som av ifrågavarande åtgärder föranleddes.

Då detta bemyndigande meddelades, gällde kungörelsen den 23 september 1887 (nr 64) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. Häri lämnades särskilda föreskrifter angående vissa med kungörelsen avsedda sjukdomar, däribland angående mul- och klövsjuka. I motsats till vad därvid stadgats angående vissa andra sjukdomar, såsom exempelvis boskapspest, lämnades icke föreskrift om nedslaktning av djur, smittade av mul- och klövsjuka.

Den 9 december 1898 utfärdades ny förordning (nr 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. Den var i fråga om mul- och klövsjuka av samma innehåll som kungörelsen av 1887.

Tillkomsten av 1898 års förordning har ej ansetts upphäva bemyndigandet i brevet av 1892. Detta har till yttermera visso förnyats i brev den 14 oktober 1911, vari Kungl. Maj:t ej mindre förklarat, att ovanberörda medicinalstyrelsen i brevet den 22 december 1892 givna bemyndigande och anbefallning skola fortfarande gälla tillsvidare och intill dess annorlunda kan vara förordnat, än även medgivit, att nedslaktning, som på grund av berörda bemyndigande verkställes, må äga rum efter värdering av allenast två värderingsmän nämligen den veterinär, som har överinseendet vid bekämpandet av den utbrutna sjukdomen, och en av denne tillkallad ojävig god man, ävensom att de dödade djuren må, utan uppslaktning och obduktion, fullständigt oskadliggöras.

Medicinalstyrelsen använder mot mul- och klövsjukan metoden att döda av sjukdomen angripna djur, den s. k. »stamping-out»-metoden.

Härom har i särskild promemoria meddelats följande.

Ehuru medicinalstyrelsen på hösten 1920 var övertygad om att, därest fall av mul- och klövsjuka skulle inom landet uppträda, bekämpandet liksom vid föregående utbrott borde ske genom användande av den s. k. »stamping-out»-metoden, hade styrelsen emellertid begärt, att utrikesdepartementet måtte från veterinära myndigheter i Holland, Belgien, Frankrike, Italien, Tyska riket och Schweiz införskaffa upplysning om, huruvida något fullt tillförlitligt botemedel finnes mot sjukdomen. Såsom svar härå hade medicinalstyrelsen erhållit meddelande om att så ej vore fallet, men att en del serummedel syntes medföra, att sjukdomen erhöles ett lindrigare förlopp.

Vid sådant förhållande hade styrelsen, då sjukdomen utbröt, ansett sig böra använda ovannämnda metod. Styrelsen hade så mycket mer anledning därtill som till styrelsens kännedom kommit, att »stamping-out»-metoden i Holland använts under där gängse epizooti åren 1914, 1915 och 1916. Härunder hade alla angripna kreatursbesättningar, sammanlagt omkring 13,000 djur nedslaktats. Kostnaden hade

[72.]

under dessa år uppgått till omkring 10 miljoner gulden. Då sjukdomen i augusti 1918 åter uppträtt, hade regeringen och generalstaterna, som ansett den förr använda metoden vara för dyrbar, beslutat, att sjukdomen skulle bekämpas genom den s. k. »isolerings-metoden». Detta hade icke lyckats, utan sjukdomen hade spritt sig över hela landet. Den kommission, som under 1920 haft i uppdrag att beräkna kostnaden för 1919 års utbrott, hade antagit, att denna, däri inberäknat djur, som dött i sjukdomen, minskning i mjölkproduktionen m. m., uppgått till ungefär 100 miljoner gulden d. v. s. 10 gånger så mycket som för utbrotten under de tre förstnämnda åren. Från holländsk sida hade därför nedslaktningsmetoden rekommenderats som den absolut riktigaste.

Ehuru medicinalstyrelsen, som ovan nämnts, erhållit bemyndigande att vidtaga alla de åtgärder, styrelsen ansåge erforderliga till bekämpande av mul- och klövsjukan ävensom att av förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren bestrida därmed förenade kostnader, hade styrelsen, då sjukdomen i slutet av november 1920 hotade att antaga utbredd far-sots karaktär, ansett sig böra anordna ett sammanträde mellan medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen för diskuterande av frågan om sättet för sjukdomens framtida bekämpande. Vid detta sammanträde, som hållits den 2 december 1920 i medicinalstyrelsen, hade jämväl dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet samt medlemmar av medicinalstyrelsens veterinära råd, bland andra, varit närvarande.

På grund av vad vid detta sammanträde förekommit hade medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen enhälligt beslutat att göra följande uttalande, nämligen:

»att det hittills brukade nedslaktningsförfarandet (stamping-out) fortfarande skulle tillämpas;

att ersättningen till kreatursägare för nedslaktad besättning fortfarande skulle efter värdering utgå med kreaturens fulla värde; samt

att hushållningssällskapens förvaltningsutskott inom vederbörande län skulle tillsvidare äga utse en representant att efter anmodan av den veterinär, som inom länet hade överinseendet över de veterinära åtgärderna mot mul- och klövsjukan, delta i värdering av besättningar, som angripits av nämnda sjukdom.»

Medicinalstyrelsen hade också beslutat, att kampen mot mul- och klövsjukan skulle tillsvidare fortsättas i enlighet med dessa riktlinjer.

Då det emellertid ej syntes fullt säkert att det, med den utbredning, sjukdomen i slutet av 1920 tagit, skulle lyckas att genom nyssnämnda metod utrota sjukdomen, hade styrelsen ansett försiktigheten bjuda att i tid anskaffa ett förråd av serum för de angripna kreatursbesättningarnas behandling och fördenskuil förordnat föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt, professorn A. M. Bergman att jämte assistenten vid nämnda anstalt A. Olsson söka i Danmark anskaffa serum för nyss angivna ändamål. Denna styrelsens åtgärd hade genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1920 godkänts. Dylikt serum hade dessutom anskaffats från Holland och Schweiz. Totalkostnaden för ifrågavarande serumanskaffning hade belöpt sig till cirka 16,800 kronor. Någon serumbehandling hade emellertid ej behövt ifrågakomma utan nedslaktningsmetoden använts, till dess sjukdomen med utbrottet å Hassleröd nr 2 i Östra Strö socken av Malmöhus län den 7 mars 1921 upphört.

I Art. V »om värdering och ersättning», 39 § 1 mom. av förordningen den

9 december 1898 (nr 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar föreskrevs, att då ersättning av allmänna medel med avseende på vissa där angivna smittsamma husdjurssjukdomar ifrågakomme för djur, som på grund av bestämmelserna i nämnda författning dödades, djuret skulle före nedslaktningen uppskattas till dess fulla värde i friskt tillstånd. Denna princip hade hittills alltid tillämpats även då fråga varit om nedslaktning av djur inom av mul- och klövsjuka smittad besättning. Med fäst avseende på de stora kostnader, bekämpandet av sjukdomen förorsakat, hade vid flera tillfällen överläggningar ägt rum mellan jordbruksdepartementet och medicinalstyrelsen beträffande möjligheten att nedsätta ersättningen för djuren i fråga till tre fjärdedelar av deras fulla värde i friskt tillstånd, åtminstone i de fall, då vederbörande djurägare brutit emot de till sjukdomens bekämpande meddelade föreskrifterna. Då anledning emellertid funnes befara, att djurägarna, därest en sådan reduktion av djurens värde företoges, skulle kunna bliva frestade att dölja sjukdomens förekomst, hade man ansett sig icke böra frångå det härvidlag hittills tillämpade förordet.

I detta sammanhang torde ock böra framhållas, att spørgsmålet om anordnandet av en speciell kreatursförsäkring mot mul- och klövsjuka även varit föremål för överläggningar utan att man dock hittills kunnat finna någon praktisk lösning.

I samma promemoria har angående viss omorganisation av bekämpandet av mul- och klövsjukan vid förnyat utbrott anförts vidare.

Såsom ovan nämnts hade det sista fallet av mul- och klövsjuka inträffat den 7 mars 1921. Med anledning särskilt därav, att sjukdomen ännu alltjämt härjade i Danmark, hade medicinalstyrelsen hållit före, att sådana åtgärder borde vidtagas, att man vore beredd möta nya utbrott av sjukdomen. Ehuruval styrelsen vore övertygad om, att farsoten i fråga, därest den skulle ånyo uppträda inom landet, borde bekämpas enligt samma metoder som förut, hade styrelsen aktat nödigt att för vinnande av största möjliga enhetlighet i bekämpandet samt i ändamål att från de i det praktiska arbetet deltagande veterinärerna avlasta en del expeditionsgöromål något omändra den hittillsvarande organisationen och fördenskull i Malmö anordnat en särskild avdelning eller »byrå» med befogenhet att enligt särskild given instruktion å styrelsens vägnar och i dess namn hava det närmaste överinseendet över bekämpandet i fråga. Avsikten vore att, så snart fall av mul- och klövsjuka här i landet inträffat, å denna byrå anställa en veterinär som föreståndare och till hans hjälp ett i expeditions- och bokföringsfrågor förfaret biträde. Nämnda föreståndare skulle samtidigt vara de båda länsstyrelsernas konsulent i frågor, som rörde bekämpandet av mul- och klövsjuka. För ledande på ort och ställe av åtgärderna mot sjukdomen indelades Skåne i tre distrikt, av vilka ett skulle utgöras av Kristianstads län under det Malmöhus län uppdelades i två distrikt, ett östra och ett västra. I vart och ett av dessa distrikt vore meningen anställa en överveterinär med i stort sett samma befogenhet, som under de senaste sjukdomsutbrotten tillkommit länsveterinärerna i de båda nämnda länen. Överveterinärernas stationer torde bliva Kristianstad, Malmö och Eslöv.

Styrelsen hade vidare funnit lämpligt att hos Kungl. Maj:t göra hemställan om en viss ändring av de genom brevet till styrelsen den 14 oktober 1911 meddelade bestämmelser angående värdering för nedslaktning av djur, angripna av eller

[72.] misstänkta för smittsam mul- och klövsjuka. I enlighet med denna hemställan hade Kungl. Maj:t den 4 november 1921 föreskrivit, att sådan värdering skulle verkställas, om kreatursbesättning — oberäknat mindre djur — bestode av högst 25 nötkreatur över två år, av två värderingsmän, nämligen den veterinär, som jämlikt medicinalstyrelsens förordnande hade överinseendet över bekämpandet av smittsam mul- och klövsjuka i orten eller för denne av nämnda styrelse förordnad suppleant ävensom en av vederbörande hushållningssällskap utsedd ojävig person eller för honom av sällskapet utsedd suppleant, samt, därest besättning utgjordes av flera fullvuxna nötkreatur än ovan nämnts, förutom av förut angivna två värderingsmän av en av lantbruksstyrelsen förordnad ojävig värderingsman eller för denne av samma styrelse förordnad suppleant.

Vid sistintagna promemoria har fogats följande två bilagor med statistiska uppgifter beträffande utbrotten 1920—1921.

Mul- och klövsjukan 1920—21.

Första fallet konstaterades 2 oktober 1920.

Sista fallet (nr 110) konstaterades 7 mars 1921.

Nedslaktade: (oskadliggjorda) 4,958 nötkreatur, 2,206 svinkreatur, 466 får, 12,460 fjäderfä m. m.

Uppslaktade djur: (köttet och hudar använda)

å slakthus 1,609 nötkreatur 717 svin 70 får — kronor 746,745

å gården 47 » 84 » 33 » — » 18,415.94

1,656 » 801 » 103 » — » 765,160.94.

Från 22 gårdar slakt på offentliga slakthus

» 14 » » » gården.

De smittade besättningarna grupperade efter antal nötkreatur i ungefärlig procent.

Antal:	1—10	11—20	21—30	31—40	41—50	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	Över 300
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1911—1912...	34	13	9	13	4	9	13	—	4	—	—
1914—1915...	28	24	12	9	7	5	7	2	5	—	2
1916.....	31	29	14	10	—	10	—	5	—	—	—
1920—1921...	27	27	13	7	5	7	6	—	3	3	0.9

Mul- och klövsjukeepizootien åren 1920—1921.

Antal fall i olika socknar.

Malmöhus län (103 fall, 66 socknar).

Socknar med 1 fall: Sireköpinge, Törringe, Katslösa, Ö. Vemmenhög, Hammarlöv, Oxie, Dalby, Högestad, Villie, Sjörup, Höör, Ottarp, St. Herrestad, Gårdstunga, Svedala, Svensköp, Igelösa, N. Skrävlinge, Fru Alstad, Halmstad, Trollenäs, Söderviddinge, Bjarresjö, Fjälje, Stångby, Maglarp, Härslöv, Barsebäck, Kävlinge, Torrlösa, Säby, Brunnby, Lackalånga, St. Harrie, Billeberga, N. Nöbbelöv, Rise-Katslösa, N. Håslöv, Fränninge, Hyby, Källstorp, Gudmundtorp, Trälleborgs stad, V. Vemmerlöv, Hemmesdyngge, Stehag, Ö. Strö. — Summa 47 socknar.

Socknar med 2 fall: Flädie, Norrviddinge, Sövestad, Hardeberga, Hoftorup, Saxtorp, Høj, Håstad, V. Alstad, Anderslöv, Bosarp, — Summa 11 socknar.

Socknar med 3 fall: Assmundtorp, Landskrona stad, Odarslöv, Tofta. — [72.]
Summa 4 socknar.

Socknar med 5 fall: V. Karaby, Vallkärra. — Summa 2 socknar.

Socknar med 6 fall: S. Sandby, Örja. — Summa 2 socknar.

Kristianstads län (5 fall, 4 socknar).

Socknar med 1 fall: Björnekulla, Förslöv, Hörja. — Summa 3 socknar.

Socknar med 2 fall: Ullstorp. — Summa 1 socken.

Skaraborgs län (2 fall, 1 socken).

Socknar med 2 fall: Bjärka. — Summa 1 socken.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att med utdelning av *Departements-*
resestipendier från ifrågavarande anslag för 1923 bör kunna anstå. *chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har anslaget visserligen alltsedan 1916 överskridits. Med hänsyn emellertid till att anslaget, därest icke farsotsartade husdjurssjukdomar utbryta, torde vara tillräckligt, finner jag icke anledning ifrågasätta någon förhöjning av detsamma. För första halvåret 1923 torde detsamma i enlighet härmed upptagas med halva beloppet.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie förslagsanslaget* till
förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar hos husdjuren, nu kronor 50,000,
med halva beloppet eller » 25,000.

11. Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen anvisat anslag på extra stat för vart och ett av åren 1915—1922 till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur. Från och med 1920 uppgår anslaget till 1,500 kronor.

[73.]
Karantäns-
anstalten i
Haparanda
för husdjur.

På därom av medicinalstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1921 (extra anslag) gjord framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst* kronor 750.

H. Lanthushållning i allmänhet.

1. Allmänt anslag till hushållningssällskapen.

[74.]
Allmänt an-
slag till
hushållnings-
sällskapen.

(ordinarie
anslag.)

Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 13 september 1918 har dåvarande chefen för jordbruksdepartementet samma dag tillkallat fem sakkunniga personer — däribland mig — med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om de åtgärder från statens sida, som borde vidtagas för åstadkommande av sådana ändringar i hushållningssällskapens organisation, vilka kunde finnas önskvärda och av förhållandena påkallade. De sakkunniga hava den 8 juni 1921 avgivit betänkande rörande omorganisation av hushållningssällskapen m. m. Detta betänkande innehåller förslag till förordning angående ändrade allmänna grunder för hushållningssällskapens organisation m. m. samt utredning om hushållningssällskapens ekonomiska ställning och anslagsbehov.

Författningsförslaget innebär vissa tämligen genomgripande förändringar i hushållningssällskapens organisation. Det är dock, liksom nu gällande brev till lantbruksstyrelsen den 28 oktober 1910 (Bih. nr 79) angående förnyade allmänna grunder för hushållningssällskapens i riket organisation, endast avsett att, om ock i mera vidsträckt grad, utgöra allmänna grundstadgar, inom ramen av vilka hushållningssällskap äger att med hänsyn till särskilda lokala förhållanden och egna önsknings uppgöra bestämmelser (stadgar) för sin och underlydande avdelningars organisation och verksamhet. Enligt författningsförslaget skall antagandet av stadgar i enlighet med förordningens allmänna grunder utgöra ett oeftergivligt villkor för varje hushållningssällskap, som efter förordningens utfärdande vill komma i åtnjutande av statsanslag för sin verksamhet. Stadgarna skola, liksom enligt 1910 års brev, fastställas av Kungl. Maj:t. För att hushållningssällskapen skola erhålla tid att uppgöra och, i enlighet med bestämmelserna i sina nu gällande stadgar, antaga nya stadgar samt kunna hinna erhålla Kungl. Maj:ts fastställelse å dessa, anse sakkunniga, att förordningen skall träda i kraft tidigast med utgången av det kalenderår, som infaller näst efter det, då förordningen utfärdats. Under förutsättning att detta sker under 1922, skulle alltså förordningen böra träda i kraft tidigast den 1 januari 1924.

Med hänsyn till förenämnda förslag till bestämmelse att antagande av stadgar i överensstämmelse med förordningen skall utgöra villkor för erhållande av statsanslag torde — på sätt de sakkunniga ock förutsatt — förordningen böra underställas riksdagen för dess godkännande.

Jag har fördenskull för avsikt att, sedan samtliga över förslaget infordrade utlåtanden inkommit, föreslå särskild proposition till riksdagen för sådant ändamål.

Vad härefter angår de sakkunnigas utredning om hushållningssällskapens ekonomiska ställning och anslagsbehov så utmynnar denna främst i förslag om betydande höjning av det allmänna anslaget till sällskapen, som nu utgår i form av ersättning för indragna brännvinsförsäljningsmedel. Därjämte föreslås även höjning av vissa anslag för särskilda ändamål. Med hänsyn till tiden för förordningens ikraftträdande saknar jag emellertid anledning att till 1922 års riksdag föreslå framställning om de ifrågasatta anslagshöjningarna.

För 1923 bör således det allmänna ordinarie anslaget beviljas som hittills. Såsom nyss nämnts, utgår detta anslag i form av ersättning för mistad andel i brännvinsförsäljningsmedel. Hushållningssällskapens huvudsakliga inkomst under senare tid ända till 1915 har nämligen utgjorts av sällskapens andel i de för det allmännas räkning vid försäljning av brännvin uppburna försäljningsavgifterna. Genom beslut vid 1913 års riksdag indrogos emellertid brännvinsförsäljningsavgifterna till statsverket från och med 1915, och hushållningssällskapen tillerkändes i samband därmed en till sammanlagt 2,100,000 kronor uppgående årlig ersättning, vilken efter vid 1914 års senare riksdag fastställda grunder fördelas mellan sällskapen. Förordning härom har utfärdats den 9 oktober 1914 (nr 275).

Enligt denna förordning skall ersättningsbeloppen årligen utbetalas till sällskapen av statskontoret under april månad.

I samma förordning meddelas jämväl bestämmelser om ersättning till landsting och vissa städer för mistade brännvinsförsäljningsmedel. På föredragning av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t förut i dag beslutat föreslå riksdagen godkänna sådan ändring av bestämmelserna rörande sistnämnda ersättning, att densamma ej skall utbetalas förrän den 1 juli varje år. Härigenom skulle vinnas, att anslag för ändamålet icke behövde uppföras å riksstaten för första halvåret 1923.

I anslutning härtill anser jag, att framställning till riksdagen nu bör göras angående enahanda ändring ifråga om tiden för utbetalning av ersättningen till hushållningssällskapen. För första halvåret 1923

[74.] skulle sålunda ej heller för detta ändamål behöva äskas anslag av riksdagen.

Förevarande anslag har hittills benämnts ersättning till hushållningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel. Sakkunniga angående omorganisation av hushållningssällskapen föreslå, att benämningen ändras till *allmänt anslag till hushållningssällskapen*. Jag finner detta förslag lämpligt.

På förslag av Kungl. Maj:t, föranlett av åtskilliga framställningar, har riksdagen å tilläggsstat för 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst å 682,000 kronor såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen, att utgå enligt de grunder, som tillstyrkts av dåvarande departementschefen i det vid propositionen om tilläggsstat till riksstaten för 1920 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden. Enligt dessa grunder utgår tilläggsanslaget dels med hälften av grundbidraget, 10,000 kronor, eller alltså med 5,000 kronor till varje sällskap och tillhopa 130,000 kronor, dels ock med 30 procent av det bidrag, 1,840,000 kronor, som icke är grundbidrag, eller således med 552,000 kronor.

Jämväl å tilläggsstat för 1921 har riksdagen såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen anvisat ett förslagsanslag, högst å 682,000 kronor att utgå enligt samma grunder, som godkänts för 1920 års anslag.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen hemställt, att — därest icke vid eventuellt framläggande av förslag till omorganisation av hushållningssällskapen deras behov även för 1922 skulle på annat sätt tillgodoses — såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen enahanda belopp som åren 1920 och 1921 måtte hos riksdagen begäras å tilläggsstat för 1922, att utgå enligt föregående båda år tillämpade grunder.

Det av sakkunniga angående omorganisation av hushållningssällskapen framlagda betänkandet föranleder, såsom framgår av vad ovan nämnts, icke ändring i sättet för tillgödoseende av sällskapens anslagsbehov för 1922. De sakkunniga uttala också, att för 1922 och närmaste följande år intill året för ikräftträdandet av den av dem föreslagna nya förordningen tillfälliga anslag böra anvisas till lämpliga belopp. Den av de sakkunniga verkställda utredningen ådagalägger ock oförtydligt, att hushållningssällskapen för vidmakthållande av sin verksamhet jämväl för 1922 äro i behov av tillfälligt anslag till belopp, som icke kan skattas lägre än det föregående år av riksdagen beviljade. Jag biträder fördenskull lantbruksstyrelsens framställning. Rörande äskande av detta anslag, 682,000 kronor, å *tilläggsstat* skall jag göra särskild hemställan.

Inom jordbruksdepartementet har utarbetats följande

[74.]

**Förslag
till**

förordning angående allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Med upphävande av vad i förordningen den 9 oktober 1914 (nr 275) angående ersättning till landsting och vissa städer samt hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel stadgas ifråga om dylik ersättning till hushållningssällskap, förordnas som följer:

Vid fördelning av anslag, som av riksdagen beviljas för beredande av ersättning till hushållningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, skall så förfaras, att ett grundbelopp av 10,000 kronor tillföres varje hushållningssällskap samt att därefter av anslagets återstod tre femtedelar fördelas efter den med jordbruk och fiske sysselsatta folkmängden inom hushållningssällskapsområdena och med två femtedelar efter den övriga folkmängden inom samma områden, dock att, därest enligt dessa grunder något hushållningssällskap skulle erhålla mindre än 35,000 kronor, detta belopp tillägges hushållningssällskapet och återstoden av anslaget enligt sagda grunder fördelas mellan de övriga hushållningssällskapen.

Fördelning, som här avses, verkställes för tioårsperioder, som börjat med år 1915. Vid fördelningen beräknas folkmängden enligt senast hållna folkräkning.

Statskontoret har att under juli månad utbetala ersättningsbeloppen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1923.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna ovan intagna förslag till förordning angående allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel,

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av den däri uppförda anslagstiteln »ersättning till hushåll-

[74.]

ningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel» upptaga det under denna titel anvisade *ordinarie* anslaget, nu kronor 2,100,000, under titel »allmänt anslag till hushållningssällskapen» utan angivet belopp.

2. Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar.

[75.]

Befrämjande
i allmänhet av
jordbruk och
lantmannanäringar.

(ordinarie
anslag.)

Från anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, vilken i riksstaten nu är upptagen till 618,200 kronor, hava i det föregående följande poster föreslagits att uppföras såsom särskilda anslag, nämligen:

Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet	kronor	312,700
Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor	»	8,000
Premiering av nötboskap	»	205,000

Summa kronor 525,700.

Återstående beloppet eller 92,500 kronor är för närvarande utfört till Kungl. Maj:ts disposition d. v. s. Kungl. Maj:t äger att för olika ändamål, som falla inom befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, efter uppkommande behov och efter eget beprövanden anvisa medel härav.

Under punkten 18 har jag redogjort för de olika anslag och anslagsposter, som ingå i den nu i riksstaten under rubriken undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar upptagna anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m., samt därefter gjort framställningar om upptagande i riksstaten såsom särskilda anslag av samtliga dessa anslag och anslagsposter utom i fråga om den sista posten å 16,600 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

Erfarenheten har givit vid handen, att det i åtskilliga fall kan möta svårigheter att uppdraga gränsen mellan å ena sidan de ändamål, för vilka medel böra anvisas från förstnämnda till Kungl. Maj:ts disposition stående anslagspost, och å andra sidan de ändamål, vilka böra tillgodoses medelst anslag från motsvarande anslagspost under anslagsrubriken undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar. Med hänsyn härtill och då i varje fall ett främjande av lantbruksundervisningen jämväl måste anses tjäna lanthushållningen i allmänhet, har jag ansett lämpligt, att nu på samma gång ifrågakommande båda anslagsposter utbrytas ur

sina respektive anslagstitlar sammanföra dem till ett nytt särskilt anslag under benämning befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, som således skulle uppgå till 109,100 kronor för helt år räknat. Härav torde, då anvisningarna från anslagsposterna ifråga pläga fördela sig tämligen jämnt under året, hälften eller 54,550 kronor böra uppföras för första halvåret 1923.

[75.]

I enlighet med vad riksräkenskapsverket anfört angående anslag av ifrågavarande natur, anser jag detsamma böra uppföras såsom reservationsanslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uteslutande ur riksstaten av den däri upptagna anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, upptaga *dels* den däri ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition, nu kronor 92,500, *dels* den i anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition, nu kronor 16,600, eller tillhopa för år räknat » 109,100 såsom särskilt *ordinarie reservationsanslag* till Kungl. Maj:ts disposition för befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar med halva beloppet eller kronor 54,550.

Mindre jordbruket.

Höjande av det mindre jordbruket.

Alltsedan 1901 har riksdagen anvisat medel å extra stat till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket. För vart och ett av åren 1919, 1920 och 1921 har anslagsbeloppet utgjort 400,000 kronor. Medelsbehovet beräknades för 1921 komma att överstiga 450,000 kronor och för 1922 att uppgå till 490,000 kronor, men på grund av befintliga besparingar ansågos anslagen för samma år kunna begränsas till enahanda belopp som för de närmast föregående åren. Anslaget har karaktär av reservationsanslag.

Kungl. Maj:t har den 19 oktober 1911 utfärdat dels förnyat reglemente för med statsmedel understödda åtgärder till höjande av

[76.]

*Höjande av
det mindre
jordbruket.*

[76.] det mindre jordbruket (nr 116 sid. 1), dels ock kungörelse angående statsanslag till dylika åtgärder (nr 116 sid. 9). I oförmälda reglemente hava ändringar vidtagits den 1 november 1912 (nr 286), den 24 oktober 1913 (nr 273), den 11 juli 1918 (nr 580) och den 26 mars 1920 (nr 113). I berörda kungörelse har ändringar gjorts den 11 juli 1918 (nr 581) och den 26 mars 1920 (nr 114).

Åtgärderna till höjande av det mindre jordbruket bestå i dels premiering av mindre jordbruk, varvid utdelas penningpris och premielån, dels bidrag åt kontrollföreningar, dels anordnande av studieresor samt av undervisning för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor och dels premiering av mindre odlingsföretag, varjämte bidrag från anslaget må av Kungl. Maj:t anvisas till anordnande av undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd.

Att medelsbehovet för ifrågavarande ändamål beräknades 40,000 kronor högre för 1922 än för 1921 berodde delvis på, att det högsta belopp, som av ifrågavarande anslag må användas till understödjande av sådan undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd höjdes från 20,000 till 40,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1921 funnit sig böra räkna med ett anslagsbehov av 490,000 kronor även för 1923. Därvid har styrelsen anfört, att de statsbidrag, som utbetalades från detta anslag, till största delen utginge till hushållningssällskapen såsom bidrag till småbrukspremiering med mera. Utbetalningen av bidragen skedde först efter det berättelse rörande verksamheten avgivits till lantbruksstyrelsen, varför sådan utbetalning ej behövde verkställas förrän i efterskott. Emellertid vore det enligt lantbruksstyrelsens mening nödvändigt för hushållningssällskapen att veta, vilka anslagsbelopp, som komme att stå till deras förfogande. Det härför erforderliga anslaget borde därför kunna beviljas ehuru icke utanordnas under första halvåret 1923. Den del av anslaget, som vore avsedd till understödjande av viss undervisning, avsåge emellertid till stor del kurser, som vore förlagda till vintern 1922—1923, och behövde utbetalas under första halvåret 1923. Beloppet härav kunde beräknas till 40,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att statsunderstöd till ett belopp av 490,000 kronor måtte under första halvåret 1923 kunna av Kungl. Maj:t beviljas för åtgärder till höjande av det mindre jord-

bruket och att härav 40,000 kronor måtte under första halvåret kunna utanordnas. [76.]

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat bland annat, att efter utbetalning av de statsbidrag, som kunde beräknas beviljade för 1922, en reservation å ifrågavarande anslag vore att påräkna till ett belopp av i runt tal 160,000 kronor.

Härjämte har lantbruksstyrelsen i sitt utlåtande över det i det föregående omförmälda förslaget till förändrad uppställning av nionde huvudtiteln beträffande anslaget till det mindre jordbruket anfört följande.

Medel från reservationsanslaget till höjande av det mindre jordbruket utginge bland annat även till understöd åt kontrollföreningsverksamheten, en verksamhet som knappast syntes kunna avse endast höjande av det *mindre* jordbruket. Lantbruksstyrelsen funne anslagen till dessa föreningar närmast höra samman med boskapsskötseln och hemställde således, att härför avsedda medel måtte utbrytas ur anslaget till höjande av det mindre jordbruket och uppföras såsom ett särskilt reservationsanslag under huvudrubriken boskapsskötsel. Till understöd åt kontrollföreningarna anvisade Kungl. Maj:t 1920 31,052 kronor 14 öre, varav 31,022 kronor 68 öre utanordnats, och för 1921 har Kungl. Maj:t för enahanda ändamål anvisat 36,093 kronor 25 öre. Då emellertid under detta år kristidens verkningar ännu utövade ett deprimerande inflytande på kontrollföreningsverksamheten, syntes det lantbruksstyrelsen riktigt, att ett belopp av 40,000 kronor utbrötes ur reservationsanslaget till höjande av det mindre jordbruket och uppfördes såsom särskilt reservationsanslag till *understöd åt kontrollföreningsverksamheten*.

Den av lantbruksstyrelsen omförmälda reservationen till 1923 *Departements-*
chefen. räcker väl till de av styrelsen omförmälda kurser, vartill bidrag från detta anslag utgå. Anslaget i övrigt är av den art, att, såsom jag inledningsvis anfört, framställning om anslag för 1923 kan anstå till samma års riksdag. Något anslagsäskande till 1922 års riksdag har jag således icke att föreslå.

Ehuru jag till fullo gillar lantbruksstyrelsens förslag att ur anslaget utbryta den del, som avser understöd åt kontrollföreningsverksamheten, saknar jag således anledning att nu därom föreslå framställning.

Likaledes finner jag icke nu skäl att ingå i prövning av medelsbehovet för 1923 men anser att, då de höjningar i medelsbehovet för ifrågavarande ändamål, som föreslagits såväl vid 1920 som 1921 års riksdag, huvudsakligen motiverats av prisstegringar, en sänkning bör tagas i övervägande vid den blivande beräkningen av medelsbehovet för 1923.

3. *Ordnad bokföring vid mindre jordbruk.*

[77.]
Ordnad bok-
föring vid
mindre jord-
bruk.
(extra anslag.)

Såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk har riksdagen för vart och ett av åren 1912—1920 anvisat ett förslagsanslag av 15,000 kronor. För år 1921 har anvisats dels ett anslag å extra stat å 15,000 kronor dels ock ett tilläggsanslag av 6,800 kronor. För 1922 är anslagsbeloppet bestämt till 26,000 kronor. Under senare år har riksdagen tillika medgivit, att Kungl. Maj:t må av beviljat anslag använda visst belopp, under 1922 högst 17,600 kronor, till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk.

Villkor för statsbidrags erhållande för ifrågavarande ändamål äro fastställda i kungörelsen den 31 december 1915 (nr 599) med däri genom kungörelsen den 10 december 1920 (nr 825) gjord ändring. Statsbidrag utgår för varje bokföringsbyrå med *dels* visst bidrag till byråns driftskostnad, *dels* visst belopp för varje angående jordegendom upprättat bokslut, *dels ock* visst belopp för varje upprättat räkenskapsutdrag efter bokslut. Dessa räkenskapsutdrag bearbetas av lantbruksstyrelsen till räntabilitetsberäkningar. Kostnaden för räkenskapsutdragen jämte lantbruksstyrelsens bearbetningskostnad får ej överstiga vad riksdagen medgivit må användas för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar.

Hushållningssällskap eller bokföringsförening, som önskar statsbidrag, skall före ingången av det år, bidraget avser, ingiva ansökan till lantbruksstyrelsen, som har att överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t före den 15 nästpåföljande februari. Statsbidragen pläga ej av Kungl. Maj:t utdelas tidigare än i april. Beviljade bidrag utbetalas först sedan och i den mån vederbörande styrker sig hava fullgjort för statsbidragets åtnjutande föreskrivna villkor.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen gjort framställning om anslag för ändamålet för första halvåret 1923 och därvid anfört.

För utrönande av det för 1923 för ifrågavarande ändamål föreliggande anslagsbehovet hade lantbruksstyrelsen från agronomen P. L. Nannesson, som av styrelsen erhållit i uppdrag att verkställa bearbetning av det statistiska materialet på hithörande område, införskaffat en promemoria, varav framginge, att antalet till bokföringsföreningar anslutna anslagsberättigade egendomar för 1923 uppskattats till 300, samt att med för närvarande utgående anslag av högst 25 kronor för varje bokslut 7,500 kronor skulle erfordras såsom statsbidrag till bokföringskostnaderna vid mindre jordbruk. Då härtill vidare komme byråkostnader, beräknade till högst 1,000 kronor, skulle för sagda båda ändamål erfordras sammanlagt 8,500 kronor.

Vad anginge erforderligt statsbidrag för 1923 till bestridande av kostnaderna för räkenskapsresultatens statistiska bearbetning (räntabilitetsberäkningar), beräknades detta enligt nuvarande anslagsnorm till 18,000 kronor, varav 7,500 kronor såsom ersättning för räkenskapsutdrag och 10,500 kronor till bearbetningskostnader.

[77.]

Hela det för 1923 erforderliga statsanslaget skulle sålunda uppgå till 8,500 kronor + 18,000 kronor = 26,500 kronor.

För egen del finge lantbruksstyrelsen anföra, att jämväl styrelsen funne ett till 26,500 kronor beräknat anslag för ifrågavarande ändamål erforderligt för 1923. Då emellertid endast kostnaderna för de från 1922 vunna räkenskapsresultatens statistiska bearbetning behövde bestridas under förra halvåret 1923, behövde allenast det härför erforderliga beloppet, beräknat till 18,000 kronor, finnas tillgängligt under sistnämnda tid.

Av det anförda framgår, att kostnaderna för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar skulle enligt lantbruksstyrelsens beräkningar under 1923 ökas med 400 kronor. Då det emellertid icke synes mig uteslutet, att bearbetningskostnaderna skola kunna nedbringas med detta belopp eller till 10,100 kronor, anser jag mig icke böra föreslå någon höjning av det för räntabilitetsberäkningar under 1923 erforderliga beloppet.

Departements-
chefen.

Vad angår anslagsbehovet så finner jag, under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag till statsbidrag, som ej utbetalas under första halvåret, ej anledning föreslå äskande av anslag av 1922 års riksdag för ifrågavarande statsbidrag. Däremot är anslag under första halvåret 1923 erforderligt för täckande av lantbruksstyrelsens bearbetningskostnader. Då dessa kostnader, som av mig för hela året beräknats till 10,100 kronor, fördela sig jämnt under året, skulle därav å första halvåret belöpa 5,050 kronor eller avrundat 5,000 kronor.

På grund av vad jag anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *förslagsanslag* av kronor 5,000, att användas till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk.

Jordbrukskonsulenter m. m.

Jordbrukskonsulenter.

Såsom bidrag till avlönande av jordbrukskonsulenter har riksdagen från och med 1908 årligen anvisat anslag å *extra stat*. Anslagens belopp hava småningom ökats.

[78.]

Jordbrukskon-
sulenter.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[78.] För vardera av åren 1920 och 1921 anvisades för ändamålet 150,000 kronor.

I syfte att bereda jordbrukskonsulenterna en förbättrad ställning fastställde 1921 års riksdag för ifrågavarande befattningshavare, räknat från och med 1921 en grundlön av 4,200 kronor, vartill komma tre ålders-tillägg å 500 kronor efter respektive 5, 10, och 15 års tjänstgöring. Härför erforderliga belopp skulle utgå av statsmedel, under det att hushållningssällskapen, eventuellt med hjälp av landstingen, hade att gälda samtliga övriga kostnader för konsulenterna. På grund härav beviljades såsom bidrag till avlönande av 55 jordbrukskonsulenter dels å tilläggs-stat för 1921 ett förslagsanslag av 110,000 kronor, dels ock å extra stat för 1922 ett förslagsanslag av 260,000 kronor. I detta anslag inräknas jämväl bidrag till ålderstillägg.

Enligt kungörelsen den 19 augusti 1921 (nr 515) angående statsbidrag till avlönande av jordbrukskonsulenter skall ansökan om statsbidrag till grundlön ingivas av hushållningssällskap till lantbruksstyrelsen före ingången av det år, ansökningen avser. Dessa ansökningar skola av lantbruksstyrelsen före den 1 påföljande mars överlämnas till Kungl. Maj:t för prövning. Ansökningar om ålderstillägg prövas av lantbruksstyrelsen. Såväl grundlön som ålderstillägg utbetalas dock först i den mån hushållningssällskap genom intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig äga rätt att uppbära dylikt statsbidrag.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen anfört.

För ifrågavarande ändamål torde under 1923 erfordras anslag till enahanda belopp, som i sådant avseende anvisats för 1922. På grund av bestämmelserna rörande statsbidragets utbetalning komme utbetalningarna, vad anginge 1923 års anslag, att ske först under början av 1924. Då det emellertid vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att vid bestämmande av antalet jordbrukskonsulenter äga kännedom om storleken av tillgängliga medel för ändamålet, syntes anslaget i dess helhet böra beviljas för 1923.

Lantbruksstyrelsen hemställde sålunda, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att Kungl. Maj:t måtte under första halvåret 1923 kunna såsom bidrag till avlönande av jordbrukskonsulenter bevilja ett belopp av 260,000 kronor att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas.

Departements-
chefen.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att medel för ifrågavarande ändamål böra finnas tillgängliga jämväl för 1923. Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av ifrågavarande art anser jag mig emellertid sakna anledning att föreslå äskande av anslag för ändamålet av 1922 års riksdag.

4. *Vandringsrättare.*

Såsom bidrag till avlönande av vandringsrättare i Dalarna och Norrland anvisade riksdagen första gången anslag å extra stat för 1912. Sedermera beviljades anslag för anställande av vandringsrättare även i övriga delar av landet. Anslagens belopp hava efterhand ökats i syfte att dels bereda statsbidrag till anställande av ökat antal vandringsrättare och dels möjliggöra större statsbidrag till varje sådan befattningshavare. Vid 1921 års riksdag höjdes anslaget för möjliggörande av enhetlig reglering av vandringsrättarnas löner. Anslaget är sålunda för 1922 upptaget till 125,000 kronor. Det är beräknat för 80 vandringsrättare med 1,500 kronor till varje eller alltså tillhoppa 120,000 kronor. Återstående 5,000 kronor äro avsedda till bestridande av kostnader för kurser till utbildning av vandringsrättare.

[79.]
Vandrings-
rättare samt
utbildnings-
kurser för
vandrings-
rättare.
(extra anslag.)

Enligt kungörelsen den 19 augusti 1921 (nr 514) angående statsbidrag till avlönande av vandringsrättare kan hushållningssällskap för dylikt ändamål erhålla statsbidrag med 1,500 kronor för år räknat till varje vandringsrättare, i den mån anslagna medel därtill lämna tillgång, under villkor, bland andra, att vandringsrättares kontanta grundlön utgör minst 2,000 kronor för år samt att såväl skillnaden mellan statsbidraget och grundlönen som ock den avlöning därutöver, inberäknat ålderstillägg och dyrtidstillägg, som må finnas påkallad, ävensom rese- och traktamentsersättning bestridas av landsting, hushållningssällskap eller eljest. Ansökan om statsbidrag skall av hushållningssällskap ingivas till lantbruksstyrelsen före utgången av december året före det, statsbidraget avser. Lantbruksstyrelsen skall överlämna ansökningshandlingarna före den 1 nästpåföljande mars. Av Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag utbetalas av statskontoret, i den mån hushållningssällskap genom intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig vara berättigat uppbära statsbidrag.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1921 anfört följande.

Till avlönande av vandringsrättare torde under 1923 erfordras enahanda anslagsbelopp, som i sådant avseende anvisats för 1922. Då under 1923 tre utbildningskurser för vandringsrättare komme att anordnas, torde härtil åtgå ett belopp av 6,000 kronor.

Enligt gällande bestämmelser verkställdes utbetalning av medel från ifrågasvarande anslag, först sedan berättelser över vandringsrättarnas verksamhet inkommit till lantbruksstyrelsen. Vid sådant förhållande torde dylika utbetalningar, vad angår 1923 års anslag, komma att ske först under början av 1924. Då det emellertid vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att vid bestämmande av antalet

[79.] vandringsrättare äga kännedom om storleken av tillgängliga medel för ändamålet, syntes anslaget i dess helhet böra beviljas för 1923.

Lantbruksstyrelsen tillåte sig erinra därom, att hushållningssällskapens svaga ekonomi icke torde medgiva ytterligare bidrag från deras sida för avlönande av vandringsrättarna ävensom att någon reducering av antalet sådana lämpligen icke borde ske.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes vidtaga åtgärder i syfte, att Kungl. Maj:t måtte under första halvåret 1923 kunna till bidrag till avlönande av vandringsrättare bevilja ett belopp av 125,000 kronor.

Departements-
chefen.

Till bidrag åt hushållningssällskapen till anställande av vandringsrättare anser jag medel böra finnas tillgängliga även för 1923.

Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av denna art, finner jag mig emellertid sakna anledning att föreslå äskande av anslag för ändamålet av 1922 års riksdag.

Vad härefter angår behovet av medel till kurser för utbildande av vandringsrättare synes mig årsanslaget härför icke böra överskrida 5,000 kronor, dock under framhållande att det bör, liksom förut, vara Kungl. Maj:t obetaget att, om behovet så kräver, till dessa kurser anvisa fyllnadsanslag från andra till Kungl. Maj:ts disposition stående medel.

Enligt vad jag inhämtat hållas dessa kurser i allmänhet under försommaren. Lämpligaste tiden för deras anordnande är under maj och juni, då bästa tillfälle gives till praktisk undervisning i rotfruktskötsel, täckdikning och torvströupptagning. Vid sådant förhållande erfordras hela beräknade årsanslaget under första halvåret 1923.

På grund av vad jag sålunda anfört och då någon reservation till 1923 ej är att beräkna, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av utbildningskurser för vandringsrättare å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

Täckdikningsförmän.

[80.]
Täckdiknings-
förmän.

I av riksdagen godkända, genom kungörelser den 22 juni 1920 (nr 332) och den 17 juni 1921 (nr 358) fastställda villkor för lån från täckdikningslånefonden stadgas bland annat, att, där vederbörande hushållningssällskap ej annorlunda medgiver, låntagaren skall till biträde vid arbetet använda täckdikningsförmän, som antingen är anställd i

hushållningssällskaps tjänst eller på visst annat sätt kvalificerad. Efter av Kungl. Maj:t i anslutning till denna bestämmelse gjord framställning har 1921 års riksdag såsom bidrag till anställande hos hushållningssällskapen av täckdikningsförmän anvisat reservationsanslag dels å tilläggsstat för 1921 till belopp av 30,000 kronor dels ock å extra stat för 1922 till enahanda belopp.

[80.]

Närmare bestämmelser för erhållande av dylikt statsbidrag hava av Kungl. Maj:t meddelats i kungörelse den 28 oktober 1921 (nr 634). Ansökningar skola ingivas till lantbruksstyrelsen före ingången av det år, bidragen avse, samt till Kungl. Maj:t överlämnas före den 1 mars samma år. Beviljade bidrag utbetalas först i den mån hushållningssällskap genom intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig vara berättigat till statsbidrag.

I skrivelse den 3 september 1921 har lantbruksstyrelsen meddelat, att vid det förhållande, att av det för 1921 disponibla beloppet av täckdikningslånefonden knappt en tiondel tagits i anspråk, det kunde antagas, att blott en ringa del och ej mer än omkring 5,000 kronor komme att åtgå av ovannämnda för 1921 beviljade reservationsanslag. Även om hela det för 1922 för ifrågavarande ändamål avsedda anslaget å 30,000 kronor förbrukades, skulle likväl 25,000 kronor av reservationsanslaget för 1921 återstå till 1923. Då sistnämnda belopp, enligt lantbruksstyrelsens mening, måste anses fullt tillräckligt under första halvåret 1923, behövde något nytt anslag för denna tid icke äskas av riksdagen.

På grund härav och under åberopande därjämte av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av denna art, saknar jag anledning att föreslå äskande av anslag för ändamålet av 1922 års riksdag.

Departements-
chefen.

5. *Utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag ävensom för täckdikningsförmän.*

Till utbildningskurser för *täckdikningsförmän* anvisade riksdagen å tilläggsstat för vardera av åren 1918 och 1919 reservationsanslag av 25,000 kronor eller tillhopa 50,000 kronor. Härav återstod till 1920 något mer än 16,000 kronor, vilket belopp ansågs tillräckligt för året. För 1921 anvisades å tilläggsstat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

[81.]

Utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag ävensom för täckdikningsförmän.

Vidare har riksdagen till en kulturteknisk utbildningskurs för personer, vilka prövades vara lämpliga såsom *förrättningsmän* vid uppgörande av planer och kostnadsförslag för täckdikningsföretag, å till-

(extra anslag.)

[81.] läggsstat för vart och ett av åren 1920 och 1921 anvisat ett förslagsanslag, högst 12,000 kronor.

I skrivelse den 3 september 1921 har nu lantbruksstyrelsen, som numera från statens odlingskommitté övertagit handläggningen av täckdikningsärenden, anfört i huvudsak följande.

Då det under de senare åren allt mer framträdande intresset för täckdikningsverksamheten syntes komma att ytterligare ökas, icke minst därigenom att lån från täckdikningslånefonden från och med 1921 kunde beviljas till ett sammanlagt belopp av 2,000,000 kronor årligen, vore det av vikt, att behovet såväl av förrättningsmän vid uppgörande av planer och kostnadsförslag för täckdikningsföretag som ock av täckdikningsförmän bleve nöjaktigt tillgodosett. Lantbruksstyrelsen ansåge det för den skull önskvärt, att kurser för utbildning av sådana förrättningsmän och förmän anordnades jämväl under åren 1922 och 1923. Kurserna borde anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de senast hållna.

Erfarenheten från föregående års kurser för utbildning av förrättningsmän vid täckdikningsföretag hade emellertid givit vid handen, att det antal deltagare, för vilket kurs hittills varit avsedd eller 25, vore för stort. Det hade enligt vederbörande kursledares meddelande varit svårt eller hart när omöjligt för de anställda lärarna att hinna lämna nöjaktig ledning åt ett så stort antal. Lantbruksstyrelsen ansåge för sin del, att antalet deltagare i kommande kurser borde bestämmas till högst 18.

Kostnaderna under 1922 för dessa kurser skulle, då dagtraktamentena med hänsyn till sänkta levnadskostnader och jämväl ersättningen för resor nu kunde sättas till lägre belopp än förlidet år, kunna begränsas till 9,000 kronor.

Vidkommande åter kurserna för utbildning av täckdikningsförmän hade dessa för år 1921 beräknats komma att draga en kostnad av 10,000 kronor. Lantbruksstyrelsen ansåge, att för 1922 ingen ändring i villkoren för dessa kurser borde vidtagas. De ersättningar, eleverna åtnjöte, syntes icke vara större, än som erfordrades för att förmå dem att genomgå dylik kurs. Minskades ersättningsbeloppen, torde svårigheter möta att få erforderligt antal elever till kurserna.

Enär det för 1921 anvisade anslaget till utbildningskurser för täckdikningsförmän icke under året tagits i anspråk och detta anslag vore av reservationsanslags natur, syntes för 1922 nytt anslag för detta ändamål icke vara erforderligt.

Vad beträffade här ifrågasatta kurser under 1923 torde, då båda slagen av dessa kurser lämpligen borde hållas under våren och försommaren, de för desamma erforderliga anslagen böra i sin helhet utgå å riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923.

På grund av vad sålunda anförts har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes *dels* föreslå riksdagen att till en kulturteknisk utbildningskurs under vartdera av åren 1922 och 1923 för personer, vilka prövas vara lämpliga såsom förrättningsmän vid uppgörande av planer och kostnadsförslag för täckdikningsföretag, anvisa såsom förslagsanslag, högst, å tilläggsstat för 1922 9,000 kronor samt å extra stat för första halvåret 1923 likaledes 9,000 kronor, *dels ock* vidtaga

åtgärder i syfte att för anordnande av utbildningskurser för täckdikningsförmän under första halvåret 1923 ett belopp av 10,000 kronor måtte finnas tillgängligt.

[81.]

Departements-
chefen.

Därest täckdikningsverksamheten skall få den ökade omfattning, som är önskvärd och med täckdikningslånefonden avsedd, torde anslag för ifrågavarande ändamål vara oundgängliga.

Den av lantbruksstyrelsen föreslagna förändringen i fråga om antalet elever i kurs för utbildande av förrättningsmän vid täckdikningsföretag synes mig vara välgrundad och tillstyrkes därför.

Anslagsbeloppen hava beräknats med enligt min mening tillbörligt beaktande av de sjunkande priserna, varför jag icke heller i detta avseende har någon erinran att framställa.

Beträffande anslaget för 1922 till utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag kommer jag att göra särskild hemställan om dess uppförande å *tilläggsstat*. Sådant anslag till utbildningskurser för täckdikningsförmän behövs, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, på grund av behållning från 1921 icke anvisas.

Med hänsyn till den tid av 1923, varunder enligt lantbruksstyrelsens mening båda slagen av ifrågavarande kurser böra förläggas, måste, såsom ock föreslagits, de beräknade anslagen för 1923 anvisas att utgå i sin helhet under första hälften av samma år. De synas lämpligen kunna upptagas under gemensam anslagstitel av reservationsanslags natur.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *dels* till en kulturteknisk utbildningskurs för personer, vilka prövas vara lämpliga såsom förrättningsmän vid uppgörande av planer och kostnadsförslag för täckdikningsföretag, *dels ock* till utbildningskurser för täckdikningsförmän å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 19,000.

6. Maskin- och redskapsprovningssanstalterna vid Ultuna och Alnarp.

Till maskin- och redskapsprovningssanstalterna vid Ultuna och Alnarp har riksdagen anvisat medel för vart och ett av åren 1908—1922, senast med ett förslagsanslag, högst, 50,900 kronor.

[82.]

Maskin- och
redskapsprov-
ningsanstal-

[82.]
terna vid
Ultuna och
Alnarp.
(extra anslag.)

Det förslag till stat för redskapsprovningsanstalterna, som lades till grund för anslagsbeviljandet vid 1920 års riksdag, upptager såsom utgifter 19,000 kronor till själva provningsanstalterna, 27,100 kronor till avlöningar och resekostnadsersättningar samt 13,900 kronor till övriga omkostnader. Utgifterna sluta alltså å sammanlagt 60,000 kronor. Då inkomster av provningsavgifter beräknades till 10,000 kronor, bestämdes anslaget för 1921 till 50,000 kronor.

För 1922 höjdes anslaget med 900 kronor, motsvarande beräknad ökning av kostnader för dagtraktamenten.

Bland utgifterna till avlöningar beräknas till arvode åt montören vid Ultuna utom bostad 2,500 kronor och till arvode åt montören vid Alnarp, som ej åtnjuter fri bostad, 3,000 kronor.

Reglemente för provningsanstalterna har av lantbruksstyrelsen meddelats den 27 december 1920.

Med utlåtande den 13 oktober 1921 har lantbruksstyrelsen överlämnat en till styrelsen ställd ansökning från styrelsen för nämnda provningsanstalter, vari anhållits, bland annat, att för uppehållande av anstaltens verksamhet — som för 1923 beräknades medföra utgifter till ett belopp av 50,000 kronor — måtte för första hälften av sistnämnda år utverkas ett reservationsanslag av 35,000 kronor, dels ock att i staten för samma år måtte få upptagas till avlönande av montören vid Ultuna 2,750 kronor förutom bostad samt för anställande av ett skrivbiträde med minst sex timmars daglig tjänstgöring 1,550 kronor.

Till stöd för höjningen av arvudet till montören vid Ultuna har anförts, att då dyrtidstillägg utginge allenast på de kontanta löneförmånerna, han, som vore till tjänsten äldre än montören vid Alnarp, dock komme i ofördelaktigare ställning än denne.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anført bland annat följande.

Mot den ifrågasatta höjningen av den vid provningsanstalten å Ultuna anställde montörens kontanta avlöningsförmåner från 2,500 kronor till 2,750 kronor hade lantbruksstyrelsen intet att erinra, helst som detta kunde ske utan anslagsökning.

Beträffande kravet om upptagande i anstalternas stat av ett fast anställt skrivbiträde med en avlöning av 1,550 kronor för år — vartill givetvis skulle komma dyrtidstillägg enligt vanliga grunder — ville lantbruksstyrelsen erinra om sin skrivelse i ämnet den 27 oktober 1919, vari anförts, bland annat, att ett skrivbiträde med ständig och full daglig tjänstgöring åtminstone till en början knappast kunde vara erforderligt. Lantbruksstyrelsens förslag härutinnan biträdades av dåvarande departementschefen och lämnades sedermera av riksdagen utan erinran. Då lantbruksstyrelsen icke blivit övertygad om behovet för anstalternas verksamhet av ett skrivbiträde med full tjänstgöring, ansåge lantbruksstyrelsen sig i denna del icke kunna biträda anstaltsstyrelsens framställning. Fastmer torde det belopp, som erfordrades för

anlitande av skrivhjälp, fortfarande böra ingå i den uti anstalternas stat upptagna anslagsposten »skrivbiträde, kontorslokal med eldning och belysning m. m. samt övriga allmänna omkostnader».

Lantbruksstyrelsen hade i skrivelse den 13 oktober 1921 angående användning av det utav riksdagen för 1922 beviljade anslag till omförmälda provningsanstalter beräknat anstalternas medelsbehov för sistnämnda år till 49,500 kronor, och ansåge styrelsen, att jämväl för 1923 detta belopp vore tillfyllest.

Styrelsen för provningsanstalterna hade med tanke på det blivande lantbruksmötet i Göteborg 1923 beräknat behovet av medel för förra halvåret 1923 till 35,000 kronor. Det härför anförda skälet eller att erfarenheten givit vid handen, att utställare av lantbruksmaskiner vid hittills hållna lantbruksmöten alltid överhopat anstalterna med anmälningar till provning tiden närmast före dylikt mötes öppnande, syntes visserligen tala för att något mer än hälften av årsanslaget borde finnas tillgängligt redan under nämnda halvår, men då de sålunda väntade ökade utgifterna endast komme att drabba själva provningsverksamheten — för vilken utgifterna under året av lantbruksstyrelsen beräknats till 19,000 kronor — syntes för förra halvåret 1923 erfordras i runt tal 27,000 kronor, vilket belopp med 2,250 kronor överstege hälften av det utav lantbruksstyrelsen för anstalternas behov under hela året beräknade statsbidraget 49,500 kronor.

Tillräckliga skäl för att, såsom provningsanstalternas styrelse föreslagit, låta ifrågavarande anslag erhålla karaktär av reservationsanslag ansåge lantbruksstyrelsen icke förefinnas, utan borde detsamma få bibehålla sin natur av förslagsanslag, högst.

Den 11 november 1921 har Kungl. Maj:t för redskapsprovningsanstalterna fastställt inkomst och utgiftsstat för 1922. Därvid har, i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag, i förhållande till förutnämnda vid beräkning av anslag för 1922 antagna utgiftsstat skett nedläggningar av utgifterna för allmänna omkostnader från (13,900 + 900 =) 14,800 kronor till 10,400 kronor eller alltså med 4,400 kronor. Inkomsterna hava emellertid icke ansetts kunna beräknas högre än till 7,000 kronor, vadan minskningen av anslagsbehovet inskränkt sig till 1,400 kronor och alltså av anslaget anvisats 49,500 kronor.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad jag inhämtat åtnjuter montören vid Ultuna bostad av ganska bristfällig beskaffenhet om ett rum och kök ävensom bränsle. I jämförelse med avdrag, som i allmänhet gäller för dylik förmån, synes mig detsamma icke skäligen kunna skattas högre än som föreslagits, eller till 250 kronor. Vid sådant förhållande och då de båda vid anstalterna anställda montörerna hava enahanda åligganden, synes mig arvudet till montören vid Ultuna böra höjas till 2,750 kronor.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag framställningen i fråga om det fasta skrivbiträdet ej böra bifallas.

Avlöningarna vid redskapsprovningsanstalterna komma vid denna provning att för första halvåret 1923 belöpa sig till 13,675 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[82.] Utgifterna till allmänna omkostnader ävensom till själva provningsanstalterna, vari ingå poster till instrument, inventarier, arbete, transporter och analyser m. m., synas mig med hänsyn till ytterligare väntad pris-sänkning kunna för 1923 beräknas lägre än för 1922. Även med fäst avseende vid att utgifterna för själva provningsanstalterna kunna — av skäl som lantbruksstyrelsen anfört — väntas bli förhållandevis högre under förra halvåret 1923, anser jag utgifterna härför ävensom för allmänna omkostnader icke behöva beräknas högre än till 14,425 kronor, varigenom samtliga utgifter sluta å 29,000 kronor.

Då av samma skäl, som anförts för stegring av utgifterna för provningarna under förra halvåret av 1923, jämväl inkomsterna bli förhållandevis högre, anser jag mig kunna för samma halvår beräkna inkomsterna till 4,000 kronor.

Jag tillstyrker på dessa grunder ett anslag för samma tid å 25,000 kronor. Anslaget bör jämväl enligt min mening fortfarande uppföras såsom förslagsanslag, högst.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till maskin- och redskapsprovningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst* kronor 25,000.

Kemiska stationer m. m.

7. Kemiska stationer.

[83.] Såsom bidrag till underhåll av kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov har under en lång följd av år anvisats anslag å *extra stat*. Dessa anslag hava under senare år till och med 1918 utgått med högst 6,000 kronor till en var av åtta stationer eller med tillhoppa högst 48,000 kronor och anvisats under villkor, att landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbunde sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent, än även avlöning till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov.

För vart och ett av åren 1919, 1920 och 1921 anvisades för ändamålet under enahanda villkor såsom förslagsanslag, högst, 64,000 kronor att, vad angick anslaget för 1921, utgå till varje station med 6,000

[83.]
Kemiska stationer.
(extra anslag.)

kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall för ifrågavarande ändamål disponera återstoden av anslaget.

Då emellertid någon ökning av statsbidraget till de kemiska stationerna syntes oundgängligen nödvändig, beviljade 1921 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t ej mindre å tilläggsstat för 1921 såsom ökat bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov ett förslagsanslag, högst, 16,000 kronor, motsvarande i medeltal 2.000 kronor för varje station, än även å extra stat för 1922 såsom bidrag till underhåll av sagda kemiska stationer ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor att användas enligt samma grunder, som gällt för 1921 års anslag.

Anslaget har under en följd av år fördelats mellan kemiska stationerna i Jönköping, Kalmar, Visby, Halmstad, Skara, Örebro, Västerås och Härnösand.

Vad angår frågan om det för 1923 föreliggande anslagsbehove har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 till en början meddelat, att den i 1921 års statsverksproposition under motsvarande punkt av nionde huvudtiteln (sid. 98) omförmälda utredning angående kemiska stationernas framtida ställning, som påginge inom lantbruksstyrelsen, icke kunnat slutföras, då förhållandena på ifrågavarande område ännu icke hunnit stabiliseras. Därefter har lantbruksstyrelsen vidare anfört följande.

Styrelsen funne ett statsbidrag av 80,000 kronor antagligen erforderligt för stationernas verksamhet under 1923, därest denna behörigen skulle kunna upprätthållas. Någon ytterligare taxeförhöjning syntes nämligen icke tillräddig. Ej heller torde vare sig hushållningssällskapen eller landstingen kunna förutsättas bliva i stånd att öka sina bidrag till ifrågavarande anstalter. I de lokala inkomsterna torde icke heller kunna påräknas någon höjning under 1923, lika litet som någon väsentlig reducering av stationernas utgifter torde vara att förvänta.

Av det för 1923 erforderliga anslaget borde såsom hittills till varje station utgå 6,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall för ifrågavarande ändamål disponera återstoden av anslaget.

För första halvåret 1923 torde allenast hälften av det till varje station i första hand utgående beloppet, 6,000 kronor, eller sammanlagt högst 24,000 kronor behöva anvisas. Återstoden av anslaget i dess helhet torde däremot böra utgå, först sedan närmare kännedom vunnits beträffande det för hela 1923 erforderliga anslagsbehovet till stationerna, eller sålunda tidigast under senare hälften av 1923.

Av ifrågavarande anslag plägar grundbidraget å 6,000 kronor till varje station utbetalas under första halvåret, men med prövningen av frågan om ytterligare bidrag anstå till slutet av året. Mot lantbruksstyrelsens förslag att för 1923 utbetala grundanslaget halvårsvis har jag

*Departements-
chefen.*

- [83.] intet att erinra. För första halvåret skulle alltså behöva anvisas allenast 24,000 kronor. Med anvisande av andra hälften av grundanslaget ävensom det ytterligare statsbidrag, som må finnas erforderligt för stationernas uppehållande under 1923, skulle anstå till budgeten för tiden 1 juli 1923—1 juli 1924.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov — inom de orter, där landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent än även avlöning till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov — anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *förslagsanslag, högst* kronor 24,000, att utgå med 3,000 kronor till varje station.

8. *Kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.*

- [84.] Till den kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå har riksdagen å *extra stat* årligen anvisat anslag, som för 1921 uppgår till 33,000 kronor. Såsom villkor för dessa statsbidrag har varje gång uppställts fordran på bidrag från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest till belopp motsvarande minst tre femtedelar av statsbidraget. För närvarande är ortsbidraget bestämt till minst 19,800 kronor.
- Kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.*
(extra anslag.)

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 1 oktober 1921 överlämnad skrift har anstaltens styrelse gjort framställning dels om anslag för 1923 för upprätthållande av anstaltens verksamhet till belopp av 34,000 kronor dels ock om anslag å tilläggsstat för 1922 å tillhoppa 11,320 kronor, varav 10,320 kronor såsom bidrag till dyrtidstillägg till vid anstalten anställda befattningshavare.

Vid ansökningen har fogats förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923, utvisande en brist å 34,000 kronor att täckas genom statsbidrag. Bland inkomster har upptagits en post å 24,475 kronor såsom landstingets och hushållningssällskapets anslag till dyrtidstillägg. Å förslaget har anmärkts, att det vore tillämpligt även för 1922 med den skillnad att av dyrtidstilläggen 10,320 kronor tänkts kunna utgå av

statsmedel. Utgifter för dyrtidstillägg skulle alltså för 1922 sänkas och bristen att fylla genom statsbidrag höjas med samma belopp. [84.]

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande beträffande det begärda *tilläggsanslaget för 1922* anfört bland annat följande.

Till den del, tilläggsanslaget icke avsåge dyrtidstillägg, grundade det sig dels å en av statsmakternas beslut om beredande under vissa villkor av statspension åt anstaltens befattningshavare föranledd lönehöjning med sammanlagt 600 kronor, dels ock därå, att anstaltens andel i de årliga pensionsavgifterna för nämnda befattningshavare, enligt vad numera vore känt, uppginge till 1,000 kronor i stället för beräknade 800 kronor.

Enligt lantbruksstyrelsens mening torde emellertid dessa merutgifter under 1922 till ökade avlöningar och pensionsavgifter, tillhoppa 800 kronor, kunna täckas av den besparing å det för sistnämnda år åt anstalten av riksdagen anvisade anslag, som på grund av rådande ekonomiska förhållanden kunde väntas uppstå å utgifterna för bränsle. Lantbruksstyrelsen ansåge sig därför icke kunna tillstyrka ifrågavarande ansökning, såvitt anginge anvisande av statsbidrag å tilläggsstat för 1922 för nyssberörda ändamål.

Till stöd för anstaltens hemställan om beredande av anslag å tilläggsstat för 1922 med 10,320 kronor såsom bidrag till dyrtidstillägg åt vissa av anstaltens befattningshavare hade anförts, bland annat, dels att de institutioner på det praktisk-vetenskapliga området, som stode anstalten närmast, nämligen svenska mosskultur-föreningen och Sveriges utsädesförening, numera erhöle statsunderstöd till dyrtidstillägg åt sina befattningshavare, dels ock att det vore synnerligen önskvärt, att vederbörande landsting, som hittills beviljat avsevärda belopp för ifrågavarande ändamål, finge en del av sin anslagsbörda avlyft.

Enahanda skäl, som föranlett anvisande av statsbidrag till dyrtidstillägg åt befattningshavarna hos mosskultur-föreningen och utsädesföreningen, syntes tala för beviljande av bidrag för ändamålet jämväl beträffande nu ifrågavarande befattningshavare.

Lantbruksstyrelsen ville erinra därom, att riksdagen anvisat bidrag för beredande av dyrtidstillägg för 1922 åt tjänstemännen vid nyssnämnda föreningar till 40 procent å deras avlöningar, ävensom att lantbruksstyrelsen i utlåtande den 31 augusti 1921 hemställt om beredande för 1922 av erforderliga belopp för beredande av dyrtidstillägg åt sistnämnda tjänstemän med ytterligare 20 procent å lönen.

Under förutsättning att nu ifrågavarande befattningshavare, vilkas sammanlagda grundlöner uppginge till 25,800 kronor, tillerkändes 60 procent dyrtidstillägg å grundlönen, skulle härför erfordras ett belopp av 15,480 kronor.

Då emellertid såsom villkor för hittills beviljade statsbidrags utgående till anstalten föreskrivits, att ortsbidragen skulle uppgå till minst tre femtedelar av statsbidraget, syntes även beträffande dyrtidstilläggen samma villkor böra gälla.

Med tillämpande av denna princip borde statsbidraget beräknas utgöra 9,675 kronor och ortsbidraget 5,805 kronor. På tilläggsstat för 1922 borde sålunda enligt lantbruksstyrelsens mening för ändamålet anvisas 9,675 kronor.

Vad härefter beträffar *statsbidrag för 1923*, så har lantbruksstyrelsen mot i statförslaget upptagna poster icke haft annat att erinra,

[84.] än att utgiftsposterna för ved, lyse, försäkringar m. m. å 4,000 kronor samt för föreståndarens och försöksassistentens resor å 2,100 kronor borde minskas med sammanlagt 1,000 kronor. I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen funnit statsbidrag för 1923 böra beräknas till 33,000 kronor samt för första halvåret tillstyrkt hälften eller 16,500 kronor.

I ärendet har statskontoret den 8 november 1921 avgivit infordrat utlåtande och därvid anført, bland annat, följande.

Av skäl, som av lantbruksstyrelsen framhållits, torde den föreslagna obetydliga ökningen i medelsbehovet för avlöning av vissa av nu ifrågakande anstalts befattningshavare och den med denna ökning förbundna förhöjningen av på anstalten fallande bidrag till pensionering av dessa befattningshavare ej behöva föranleda någon förhöjning av det anstalten för 1922 beviljade statsbidrag.

Vad åter anginge det ifrågasatta bidraget till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid anstalten, finge statskontoret framhålla, att staten icke förut lämnat bidrag för beredande av dyrtidstillägg åt anstaltens befattningshavare samt att det med hänsyn till rådande finansiella förhållanden syntes kunna ifrågasättas, huruvida staten nu borde utöver vad som hittills ägt rum eller kunde befinnas vara oundgängligen nödigt utsträcka sin understödande verksamhet för sådana ändamål, varom här vore fråga. Då såsom skäl för att staten skulle lämna bidrag även för beredande av dyrtidstillägg åt anstaltens befattningshavare — förutom den omständighet att sådant bidrag lämnades till förenämnda föreningar — allenast anförts, att det vore önskvärt, att länets landsting befriades från en del utgifter, syntes det statskontoret, som om framställningen i denna del knappast borde vinna bifall.

För 1922 skulle således enligt statskontorets förmenande några ytterligare medel för uppehållande av anstaltens verksamhet icke behöva äskas.

Mot det av anstaltens styrelse uppgjorda förslaget till inkomst- och utgiftsstat för 1923 hade statskontoret, utöver vad lantbruksstyrelsen anført, icke något att erinra.

*Departements-
chefen*

I likhet med ämbetsverken finner jag ökat statsbidrag för 1922 med anledning av löneregleringen och höjda pensionsavgifter ej erforderligt.

På skäl, som av statskontoret anförts, kan jag ej heller tillstyrka statsbidrag till dyrtidstillägg.

Vad härefter angår statsbidrag för 1923, så anser jag, att vid statsbidragets utmätande bör tillämpas samma grunder som föregående år (se nionde huvudtiteln 1921 sid. 102). Om från det nu framlagda statförslaget avskiljas de poster, som på då anförda skäl ej böra inverka på beräkningen av statsbidraget, utgöra inkomsterna liksom i statförslaget för 1922 23,025 kronor samt utgifterna 53.525 kronor, därav avlöningar 26,325 kronor, försöksverksamheten 16,500 kronor samt övriga utgifter 10,700 kronor. Bristen att täcka av statsmedel blir då 30,500 kronor.

Emellertid synas mig de sålunda upptagna utgifterna kunna minskas. Utgifterna till försöksverksamheten, som beräknats till samma belopp som föregående år, torde särskilt med hänsyn till sänkta arbetskostnader och frakter, ej behöva upptagas till högre belopp än 15,000 kronor. Posten till övriga utgifter, som avse, bland annat, bränsle, tryck samt resor till föreståndaren och assistenten, har sänkts från 13,300 kronor i statförslaget för 1922 till 10,700 kronor. I enlighet med vad lantbruksstyrelsen föreslagit torde dessa utgifter kunna minskas med ytterligare 1,000 kronor. Vid denna prövning skulle alltså utgifterna minskas med 2,500 kronor eller till 51,025 kronor och ett statsbidrag å $51,025 - 23,025 = 28,000$ kronor erfordras för 1923.

Härav anser jag hälften eller 14,000 kronor böra anvisas för första halvåret. Mot ett statsbidrag å detta belopp bör enligt hittillsvarande regler svara ortsbidrag å minst tre femtedelar därav eller 8,400 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till underhåll under första halvåret 1923 av kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län — under villkor att från länets lands-ting och hushållningssällskap eller eljest bidrag lämnas till anstaltens underhåll under samma tid med sammanlagt minst 8,400 kronor — å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*,
högst kronor 14,000.

Befrämjande av mossodlingar.

9. Svenska mosskulturföreningen.

Riksdagen har från och med 1890 årligen å extra stat anvisat statsanslag till understöd åt svenska mosskulturföreningen. För 1922 utgår för ändamålet ett förslagsanslag å högst 92,000 kronor.

Statsbidragets belopp brukar bestämmas så, att sedan posterna i företedd inkomst- och utgiftsstat granskats, bristen däri fylls med statsmedel.

Vid bestämmandet av statsbidragets belopp för 1922 till 92,000 kronor beräknades, bland utgifter, till avlöningar 50,500 kronor samt till dyrtidstillägg 40 procent härå. Föreningen hade i sitt statförslag upptagit avlöningarna till 51,500 kronor.

[84.]

[85.]
Svenska moss-
kulturföre-
ningen.

(extra anslag.)

[85.]

Å tilläggsstat för 1921 beviljades därjämte föreningen ytterligare anslag för 1921, beräknat med hänsyn till att i hela statsbidraget för samma år skulle ingå 60 procent dyrtidstillägg till föreningens befattningshavare.

Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag hava befattningshavare hos föreningen beretts rätt till delaktighet i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. I enlighet med bemyndigande i kungörelse den 2 oktober 1920 (nr 650) har lantbruksstyrelsen den 10 december 1921 godkänt för inträde i anstalten erforderlig reglering av befattningshavarnas löner.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu föreningen anhållit om ett statsanslag å 105,000 kronor för upprätthållande av föreningens verksamhet under 1923 i samma utsträckning som hittills. Vid ansökan har fogats förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923, utvisande inkomster till belopp av 37,000 kronor och utgifter å sammanlagt 142,000 kronor. Bland utgifterna upptagas avlöningar å 56,300 kronor samt dyrtidstillägg å 20,600 kronor.

Enligt den av lantbruksstyrelsen godkända löneregleringen belöpa sig avlöningarna för 1923 till 56,300 kronor.

Föreningen anför i sin skrift bland annat följande.

Beträffande *dyrtidstillägg* till tjänstemännen föresloge föreningen, att tjänstemännen måtte erhålla samma dyrtidstillägg som det för 1922 beviljade eller 40 procent å icke reglerade löner, det vill säga 40 procent å 51,500 kronor eller 20,600 kronor. För 1922 hade föreningen begärt 80 procent dyrtidstillägg, men hade detta av Kungl. Maj:t föreslagits till endast 60 procent, varefter riksdagen ytterligare nedsatt beloppet till 40 procent. Då detta vore alltför lågt i förhållande till statens befattningshavares dyrtidstillägg, ville föreningen komma med särskild framställning om ökat bidrag för detta ändamål på tilläggsstat för 1922. Som det emellertid vore osäkert, huru prisnivån komme att ställa sig för 1923, ansåge sig föreningen ej nu böra anhålla om högre dyrtidstillägg än det efter 40 procent å lönerna beräknade beloppet, men skulle prisnivån ej mera avsevärt sjunka, ville föreningen även för detta år senare anhålla om ytterligare anslag för nämnda ändamål.

Vad anginge övriga i statförslaget upptagna utgiftsposter, så hade kostnaderna för *försöken* uppförts till samma belopp, 19,700 kronor, som i 1922 års statförslag, enär desamma svårligen utan för verksamheten menliga inskränkningar kunde ytterligare nedbringas, då de verkliga kostnaderna för 1920 års försöksverksamhet uppgått till 22,144 kronor 15 öre, varför förslaget alltså innebure en sänkning av dessa kostnader med över 10 procent. Kostnaderna för smärre *trycksaker*, *årsmöten*, *utskylder* och *brandförsäkringar*, ränta å upplånade medel samt *oförutsedda utgifter* hade upptagits till samma belopp som för 1922.

Däremot ansåge sig föreningen ehuru med viss tvekan våga något minska kostnaderna för *tidskriften*, *skrivmaterialier* och *postporto*, *inventarier* och *litteratur*,

kemikalier, lyse och bränsle, inventariers och byggnaders underhåll samt dicerse omkostnader från för 1922 beräknade 24,200 kronor till 21,350 kronor, oaktat de verkliga kostnaderna för 1920 uppgått till 24,330 kronor. Likaledes ansåge sig föreningen genom den sänkning i dagtraktamentena, som trätt i kraft den 1 juli 1921, kunna nedbringa kostnaderna för *resor* från 16,500 kronor till 15,000 kronor. Kostnaderna för *mosskursen* (1920: 413 kronor 41 öre) och för *telefon* hade däremot måst höjas till respektive 250 och 900 kronor.

Föreningens kostnad för tjänstemännens *pensionering*, som utgjorde 3 1/2 procent av delaktighetsbeloppet, hade i statförslaget upptagits till 1,400 kronor. Då det för ordnande av tjänstemännens pensionering förutom de årliga avgifterna även erfordrades inbetalning av en retroaktiv engångsavgift, som för föreningens samtliga tjänstemän beräknades uppgå till omkring 26,000 kronor, och då det för flertalet tjänstemän komme att yppa sig mycket stora svårigheter att erlagga nämnda avgift, ansåge sig föreningen, så snart denna pensionsfråga blivit fullt klarlagt och engångsavgifterna blivit fullt exakt beräknade, böra framlägga förslag till åtgärder för att befria tjänstemännen från nämnda avgift.

Föreningens hela utgiftsstat för 1923 uppginge med angivna beräkningar till 142,000 kronor.

Vad åter anginge de olika posterna bland *inkomsterna*, så hade anslagen från hushållningssällskap och landsting upptagits till samma belopp, som de under 1921 erhållna, ehuru det ju vore ganska ovisst, om lika stora belopp kunde påräknas. Inkomsterna av medlemmar och tidskrift hade beräknats till sammanlagt 11,200 kronor, oaktat det syntes mycket osäkert, om denna summa verkligen kunde erhållas, då avgången av medlemmar och svårigheterna att anskaffa annonser under en lågkonjunktur vore mycket större än eljest. Inkomsten av analyser hade ej kunnat beräknas högre än till 1,500 kronor, då de verkliga inkomsterna härav under 1920 ej uppgått till mer än 1,256 kronor 99 öre.

Inkomsterna från försöksgården Flahult hade i statförslaget för 1922 beräknats till 20,000 kronor men komme i verkligheten att understiga detta belopp, då de viktigaste försäljningsprodukterna — mjölk och hö — högst avsevärt sjunkit i pris, och för 1923 kunde inkomsterna därför ej beräknas till mer än högst 15,000 kronor.

De för 1923 beräknade inkomsterna komme alltså endast att uppgå till 37,000 kronor, varför en brist uppstode å 105,000 kronor.

Över föreningens framställning hava utlåtanden infordrats från lantbruksstyrelsen och statskontoret. Uti sitt den 31 augusti 1921 afgivna utlåtande har lantbruksstyrelsen anført bland annat följande.

Dyrtidstilläggen föresloges för närvarande att utgå med 20,600 kronor eller 40 procent å de nuvarande lönerna, således ej på de nyreglerade. Då de belopp, som kunde komma att beviljas av riksdagen, endast komme att avse första halvåret 1923, funne styrelsen ett sådant dyrtidstillägg skäligt. Erinras finge, att riksdagen för 1922 åt dessa tjänstemän beräknat ett dyrtidstillägg av samma storlek.

Det belopp, vartill omkostnaderna för *föreningens försöksverksamhet* upptagits (19,700 kronor, därav 17,000 kronor vid Flahult), borde ses mot bakgrunden av den inkomst, som beräknats från försöksgården Flahult (15,000 kronor), alldenstund största delen av omkostnaderna utgjorde driftkostnader för denna gård. De från nämnda försöksgård beräknade inkomsterna understeg de beräknade utgifterna

[85.] med 2,000 kronor. Då den å driften vid Flahult väntade bristen vore ungefär densamma, som åren före kristiden plägade uppkomma, eller 2 å 3,000 kronor, syntes någon nedsättning häri ej kunna ifrågasättas.

Till *resekostnader* hade föreningen beräknat en minskning i utgifterna mot föregående år med $(16.500 - 15.000) = 1.500$ kronor. Med hänsyn till den nedsättning i dagtraktamenten vid resor i statens tjänst, som skett, funne styrelsen denna post kunna sänkas med ytterligare 500 kronor till 14,500 kronor.

Föreningens *tidskrift* beräknades i staten för 1922 kräva en kostnad av 13,000 kronor. Omkostnaderna för densamma uppginge, enligt vad styrelsen inhämtat, för 1920 till mellan 13,000 och 14,000 kronor. Med hänsyn till den sänkning av trycknings- och papperskostnader, som redan skett och ytterligare kunde emottas, funne styrelsen den av föreningen i detta avseende föreslagna posten å 12,000 kronor skäligen böra sänkas med ytterligare 2,000 kronor till 10,000 kronor.

Kostnaden för *kemikalier, bränsle och lyse* hade beräknats till 3,000 kronor emot 4,000 kronor i staten för 1922. På grund av bränslekostnadernas nedgång, vilken å sin sida givetvis borde återverka på gaspriset, ansåge styrelsen denna post kunna sänkas med ytterligare 1,000 kronor till 2,000 kronor.

Föreningens skulder uppginge enligt uppgift till cirka 30,000 kronor. Den beräknade *räntekostnaden* borde under sådana förhållanden kunna sänkas med 500 kronor till 2,000 kronor.

Övriga *omkostnadsposter* funne styrelsen så lågt tilltagna, att någon sänkning däri knappast kunde ske, utom möjligen beträffande posten för diverse omkostnader. Denna post vore visserligen synnerligen svår att beräkna, men torde en minskning av 150 kronor (från 1,700 till 1,550 kronor) säkerligen kunna ifrågasättas. De på så sätt av styrelsen föreslagna minskningarna av de i staten upptagna utgiftsposterna uppginge till sammanlagt 5,000 kronor.

Emot de gjorda beräkningarna över föreningens *inkomster* hade styrelsen icke ansett sig kunna göra några erinringar. Föreningens anslagsbehov skulle således enligt styrelsens mening skäligen kunna beräknas till 100,000 kronor för hela arbetsåret 1923 och för årets första hälft till 50,000 kronor, vilket sistnämnda belopp jämväl av styrelsen tillstyrktes.

Statskontoret har i utlåtande den 8 oktober 1921 anfört.

Beträffande den i staten med 20,600 kronor upptagna posten för *dyrtidstillägg* till tjänstemännen finge statskontoret framhålla, att det svårigen låte sig redan nu bedöma, huruvida och i vilken omfattning dyrtidstillägg borde till tjänstemännen utgå för 1923, samt att det därför syntes kunna ifrågasättas, att posten för dyrtidstillägg nu helt uteslötes. Detta behövde ej innebära, att staten icke alls skulle lämna något bidrag till beredande av sådant tillägg åt tjänstemännen under 1923, om dyrtidstillägg — som väl vore att förmoda — skulle visa sig erforderligt, utan hade det endast synts statskontoret lämpligare, att denna fråga, i likhet med vad som skedde beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, upptoges till prövning av riksdagen för det år, under vilket förmånen utginge. Bidrag för detta ändamål syntes fördenskull, om sådant erfordrades, böra upptagas på tilläggsstat för första halvåret 1923. Utgiftsposten borde således icke nu tagas i beräkning.

Utgiftsposten för *resor* hade i 1922 års stat upptagits till 16,500 kronor samt hade i staten för 1923 upptagits med 15,000 kronor. Lantbruksstyrelsen

hade ansett, att en nedsättning av denna post till 14,500 kronor kunde ske med hänsyn till den sänkning av dagtraktamenten, som i det för statstjänstemännen gällande resereglementet ägt rum. Häri instämde statskontoret, men ansågo statskontoret därjämte, att en ytterligare nedsättning med 500 kronor borde vidtagas med hänsyn till den nedgång i resekostnader, som torde vara att förvänta. Utgiftsposten för resor borde således kunna beräknas till 14.000 kronor.

[85.]

I skrivelse den 6 juli 1921 bar föreningen vidare hemställt om särskilt anslag å *tilläggsstat* för 1922 å 10,200 kronor för beredande av ytterligare 20 procents dyrtidstillägg åt befattningshavarna samma år samt till stöd därför anført i huvudsak följande.

För 1922 hade föreningen anhållit om ett anslag till så högt belopp, att den därigenom, bland annat, skulle kunna bereda sina tjänstemän ett dyrtidstillägg av 80 procent å gällande löner. Kungl. Maj:t hade emellertid ansett sig böra föreslå riksdagen att bevilja endast så högt anslag, att tjänstemännens dyrtidstillägg skulle kunna utgå med 60 procent samt därvid hänvisat föreningen att på privat väg söka anskaffa medel till högre dyrtidstillägg, en sak som för föreningen under nuvarande förhållanden torde vara hart när omöjlig. Då riksdagens jordbruksutskott sedermera behandlade denna anslagsfråga, hade prisnivån börjat sjunka, vilket föranlett utskottet att föreslå en ytterligare nedsättning av dyrtidstillägget till 40 procent av lönerna, vilket förslag också blivit riksdagens beslut.

Såsom motivering för sitt förslag hade jordbruksutskottet anført, bland annat, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag om 60 procents dyrtidstillägg eventuellt skulle kunna medföra, att föreningens tjänstemän bleve i löneavseenden gynnsammare ställda än statens befattningshavare, därest en nedsättning i det till dessa sistnämnda utgående dyrtidstillägget före 1922 bleve av statsmakterna beslutad. Genom riksdagens senare beslut angående dyrtidstillägg till statens befattningshavare hade också en nedsättning kommit till stånd, men hade denna dock ej blivit större, än att dyrtidstillägget för dessa avsevärt överstege för föreningens tjänstemän föreslagna 60 procent.

Då föreningen nu vågade anhålla om ytterligare anslag för att kunna bereda sina tjänstemän samma dyrtidstillägg som för 1921, kunde den motivera denna sin framställning dels med att dessa under de gångna åren erhållit högst betydligt mindre dyrtidstillägg än statens befattningshavare, dels med att även om tjänstemännen för 1922 skulle erhålla begärda 60 procent av lönerna, detta belopp av allt att döma likväl komme att bliva åtskilligt lägre än för statens befattningshavare.

Till belysande av förhållandet mellan dyrtidstilläggen åt föreningens tjänstemän och statens befattningshavare kunde såsom exempel anföras, att dyrtidstillägg till befattningshavare med 5,000 kronors lön utgjort i mosskulturföreningens och statens tjänst 1917 samma belopp eller 525 kronor, 1918 respektive 1,698 kronor 33 öre och 2,548 kronor, 1919 respektive 2,000 kronor och 3,478 kronor 68 öre och 1920 respektive 2,000 kronor och 5,062 kronor 86 öre eller för samtliga fyra år tillhoppa respektive 6,223 kronor 33 öre och 11,614 kronor 54 öre.

För 1921 hade föreningen tack vare riksdagens anslag på tilläggsstat kunnat bevilja i medeltal 60 procent dyrtidstillägg. Enligt vid utdelningen tillämpade principer bleve dyrtidstillägget för familjeförsörjare med 5,000 kronors lön 3,100 kronor. Jämlikt av riksdagen godkända och från och med den 1 juli 1921 tillämpade prin-

[85.] ciper för beräkningen av dyrtidstillägg åt statens befattningshavare bleve detta tillägg under tredje kvartalet 1921 för familjeförsörjare med en familjemedlem och 5,000 kronors lön 3,911 kronor eller i runt tal 78 procent av lönen, vilket alltså vore avsevärt mera än det av föreningen begärda beloppet av 60 procent. Det anförda gällde visserligen förhållandena under tredje kvartalet och sålunda för ett indextal av 236. Antagligen komme väl detta att ytterligare sjunka, men för att dyrtidstillägget för statens befattningshavare skulle nedgå till 60 procent av lönen måste indextalet sjunka till cirka 200, vilket av allt att döma torde dröja rätt länge.

Av det ovan anförda framginge alltså, att föreningens tjänstemän under de gångna åren erhållit obetydligt mer än hälften av de dyrtidstillägg, statens befattningshavare med motsvarande löner haft den stora förmånen uppbära, samt att de även efter nuvarande beräkningsgrunder erhöle betydligt lägre tillägg än dessa sistnämnda. Då det därtill kunde antagas såsom mycket sannolikt, att dyrtidstilläggen för statens befattningshavare under 1922 komme att uppgå till högre belopp än 60 procent av lönerna, torde det få anses vara mycket rimligt begärt, att föreningens tjänstemän för nämnda år komme i åtnjutande av dyrtidstillägg av nyssnämnd storlek. Då föreningen ej hade möjlighet att med förut beviljade medel bestrida utgifterna härför, vågade föreningen anhålla, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning om beviljande av härför erforderligt belopp eller 20 procent av 1922 års till 51,000 kronor uppgående lönestat.

Lantbruksstyrelsen har i yttrande häröver den 31 augusti 1921 förklarat sig finna det fortfarande vara ett oavvisligt krav, att föreningens tjänstemän bereddes skälig kompensation för dyrtiden, motsvarande vad som skett för andra tjänstemannakårer. Det av riksdagen för 1922 beräknade dyrtidstillägget av 40 procent torde näppeligen vara tillräckligt härför. Då lantbruksstyrelsen, så vitt vid utlåtandets avgivande kunde bedömas, icke funne fara föreligga, att föreningens tjänstemän vid bifall till ifrågavarande ansökning skulle bliva i löneavseende gynnsammare ställda än statens befattningshavare, funne styrelsen sig böra tillstyrka föreningens hemställan.

I utlåtande den 4 oktober 1921 har statskontoret erinrat, att riksdagen ansett, att dyrtidstillägg till föreningens tjänstemän borde för 1922 bestämmas till 40 procent å utgående löner. Då sedermera icke tillkommit några nya omständigheter, som kunde anses påkalla höjning av dessa dyrtidstillägg, har statskontoret ansett sig böra avstyrka denna framställning.

*Departements-
chefen.*

Statsbidraget till svenska mosskulturföreningen anser jag nu böra bestämmas allenast för första halvåret av 1923 och därvid, såsom hittills, beräknas till skillnaden mellan godkända utgifter och inkomster. Härav blir en följd, att föreningen vid framtida anslagsäskanden bör åberopa förslag till inkomster och utgifter under tid från 1 juli ett år till samma dag påföljande år.

I fråga om statsbidrag till dyrtidstillägg är att märka, att 1921

års riksdag för samma år ansett detta bidrag böra bestämmas till 60 procent av då utgående löner men för 1922 ej velat binda sig för mera än 40 procent. År 1921 utgjorde dyrtidstillägget för en statens befattningshavare med en familjemedlem och 5,000 kronors lön — ett belopp, som lämpligen i detta fall kan användas såsom jämförelse, — i medeltal för året 87 procent. Enligt den norm, 1921 års riksdag fastställt, svarar alltså mot ett dyrtidstillägg till statens befattningshavare av 87 procent, ett statsbidrag till föreningen för dyrtidstilläggs beredande åt dess befattningshavare av 60 procent å de oreglerade lönerna. Efter den av lantbruksstyrelsen fastställda regleringen, varigenom avlöningsbeloppet i sin helhet höjts med cirka 10 procent, bör, under samma förutsättningar i övrigt, dyrtidstillägget sänkas till 50 procent.

Chefen för finansdepartementet har förut i dag föreslagit, att dyrtidstillägg för statens befattningshavare skall beräknas efter ett indextal av i genomsnitt 205 för 1922 och 190 för första hälften av 1923. Med tillämpning av proportionsvis samma sänkning av statsbidraget till föreningen för dyrtidstillägg som dyrtidstillägg åt en statens befattningshavare med den till jämförelse antagna grundlönen skulle sänkas efter sistnämnda indextal, skulle statsbidraget till föreningen belöpa sig till cirka 30 procent av de reglerade lönerna.

Att såsom statskontoret förordnat låta med anvisande av medel för dyrtidstillägget anstå kan icke komma ifråga, alldenstund äskanden å tilläggsstat, såvitt möjligt, icke böra ske efter ingången av 1923.

Mot lantbruksstyrelsens beräkning i övrigt av utgifterna för 1923 har jag ingen annan erinran än att på grund av beslutad sänkning av biljettprisen posten resekostnader bör beräknas till allenast 12,000 kronor.

Efter inhämtande av upplysningar om hur utgifter och inkomster fördela sig å förra och senare halvåret, anser jag, att utgifts- och inkomstberäkningen för första halvåret 1923 kunna sammanfattas sålunda:

Utgifter:

Avlöningar enligt den fastställda regleringen för halvt år	kronor	28,150
Dyrtidstillägg därå enligt ovanstående efter 30 procent	»	8,440
Försöksverksamheten för helt år 19,700 kronor, därav upptages	»	9,800
Resor för helt år 13,000 kronor, därav upptages	»	5,000
Tidskriften » » » 10,000 » » »	»	5,000
Kemikalier, lyse och bränsle för helt år 2,000 kronor, därav upptages	»	900
Räntor » » » 2,000 » » » »	»	1,000
Diverse omkostnader » » » 1,550 » » » »	»	800
Övriga utgifter, av föreningen beräknade för helt år till 11,200 » » » »	»	5,400

Summa kronor 64,490;

[85.]

Inkomster:

Årsavgifter och tidskriften	kronor	7,500
Analys	>	700
Försöksgården Flahult	>	6,000
Bidrag från hushållningssällskap och landsting	>	6,000

Summa kronor 20,200.

För första halvåret 1923 skulle således uppstå en brist å 44,290 kronor. Jag tillstyrker, att statsbidraget för samma tid bestämmes till detta belopp avrundat till 44,000 kronor.

Vad angår föreningens framställning om ytterligare bidrag för dyrtidstillägg 1922, så framgår av den lämnade redogörelsen, att det för detta ändamål till 40 procent å de 1921 utgående lönerna redan beviljade bidraget, måste anses vara fullt tillräckligt. Framställningen bör således lämnas utan bifall.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt svenska mosskulturföreningen
å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett *förslagsanslag, högst* kronor 44,000.

10. *Försöksgård å myrjord i Jämtlands län.*

[86.]

*Försöksgård
å myrjord i
Jämtlands
län.*

(extra anslag.)

Till anläggningskostnader och inventarier för en av Svenska mosskulturföreningen anordnad försöksgård å myrjord i Jämtland anvisade riksdagen å *extra stat* för 1920 såsom förslagsanslag, högst, 22,600 kronor, varjämte till täckande av driftkostnaderna vid denna försöksgård för vartdera av åren 1920 och 1921 anvisades likaledes såsom förslagsanslag, högst, 9,000 kronor.

Förstnämnda anslag beviljades under förutsättning att föreningen genom arrende förskaffade sig förfoganderätten över lämplig försöksgård. Föreningen, som emellertid ur flera synpunkter ansåg det fördelaktigare att för försöken äga tillgång till egen gård, anhöll 1920 om anslag till inköp av jord, uppförande av byggnader samt försöksgårdens anläggning i övrigt. Med anledning härav anvisade riksdagen — under framhållande att ovannämnda belopp av 22,600 kronor såsom varande förslagsanslag, högst, återfallit till kassafonden — såsom räntefritt låneunderstöd åt föreningen för bestridande av anläggningskostnaderna för ifrågavarande försöksgård, som skulle förläggas till Gisselås, 80,000 kronor, varav 60,000 kronor skulle utgå under 1921 och återstoden 1922.

En av föreningen samtidigt gjord hemställan att för 1922 erhålla anslag för upprätthållande av driften vid nämnda gård vann icke statsmakternas bifall, enär försöksgården efter anläggning under 1921 beräknades vara i gång 1922 och då lämna skörd, vars värde kunde väntas jämte uppskattad behållning från 1921 täcka driftkostnaderna.

Mosskulturföreningen har nu anmält, att, då vid försöksgården uppodlingen ännu ej fortskridit längre, än att först 1922 insådd av vallarna torde kunna äga rum, någon skörd av värde under 1921 ej vore att förvänta, samt har i anslutning därtill hemställt om utverkande av anslag till täckande av driftkostnader vid försöksgården dels för 1922 med 11,200 kronor och dels för 1923 med 8,000 kronor.

Jag får erinra, att Kungl. Maj:t den 7 oktober 1921 av förenämnda anslag å 9,000 kronor till driftkostnad samma år vid försöksgården Gisselås anvisat såsom därför erforderligt statsbidrag 4,700 kronor.

Vad angår det nu begärda anslaget å *tilläggsstat för 1922* så anför föreningen därom följande.

I 1921 års statsverksproposition hade ej beräknats, att några driftsanslag för åren 1921 och 1922 skulle behöva lämnas utöver redan beviljade 9,000 kronor, enär driften å försöksgården skulle kunna upprätthållas med de medel, som under dessa år komme att inflyta för försålda grödor, vilka upptagits till belopp av respektive 5,000 och 8,000 kronor samt att måhända också ett överskott av 1,400 kronor skulle uppstå. Omständigheterna hade emellertid fogat så, att uppodlingen av myren, som skolat verkställas våren 1921 medelst fräsmaskin, ej kunnat påbörjas förrän omkring den 15 juni och sedermera genom ihållande regn så försenats, att 1921 ingen sådd kunnat företagas. För 1921 kunde alltså ej någon som helst inkomst av myrödlingen påräknas. För 1922 ställde sig förhållandena föga bättre, ty då odlingarna, som helt naturligt i dessa trakter nästan uteslutande måste avse vallar, komme att insås på våren utan skyddssäd, torde väl den obetydliga höskörden under anläggningsåret ävensom någon skörd av rotfrukter och grönfoder knappast i bästa fall kunna beräknas högre än till 1,000 kronor. Föreningen såge sig alltså nödsakad att i tilläggsanslag för 1922 begära ett belopp av 10,600 kronor samt därjämte 700 kronor för att bereda föreståndaren för försöksgården samma dyrtidstillägg som föreningens övriga tjänstemän, eller tillsammans 11,300 kronor.

Lantbruksstyrelsen har härom yttrat följande.

Det av föreningen för 1922 begärda tilläggsanslaget, funne styrelsen endast delvis behöfvligt. Någon försöksverksamhet hade ännu ej kunnat bedrivas, då odlingen av den till försöksdrift avsedda myren först sommaren 1921 börjat odlas. På grund av eftersommarens starka nederbörd hade, enligt vad styrelsen inhämtat, odlingen ej ännu fortskridit så långt, att någon insådd hösten 1921 kunnat ske, utan torde sådan först sommaren 1922 kunna verkställas. De omkostnader, som föreningen haft under 1921, torde därför i huvudsak vara att betrakta såsom anläggningskostnader, som borde täckas genom de av riksdagen beviljade lånemedlen.

[86.]

Å det för 1921 till driftkostnader anvisade statsbidraget vore någon behållning till 1922 ej att räkna med.

De av föreningen för 1922 beräknade utgifterna hade enligt förut inlämnat statförslag, med avdrag för gödselmedel, som föreningen erhöle kostnadsfritt, uppgått till 11,000 kronor och med avdrag vidare av fjärdedelen av det till 80 procent å lönen beräknade dyrtidstillägget till föreståndaren till 10,300 kronor. Under 1922 torde någon mindre avkastning i skörd av rotfrukter och dylikt kunna beräknas, vilken av föreningen upptagits till ett värde av 1,000 kronor. Styrelsen ansåge denna siffra väl låg. Beräknades nämnda skörd lämna en behållning av ytterligare 300 kronor, skulle utgifterna för driften komma att överstiga inkomsterna med 9,000 kronor eller samma summa, som förut beräknats för första driftsåret. Sistnämnda belopp syntes böra beviljas föreningen såsom tilläggsanslag för 1922.

Statskontoret har i utlåtande den 8 oktober 1921 anført i denna del.

I det belopp vartill driftkostnaderna vid försöksgården för 1922 beräknats, eller 11,000 kronor, inginge dyrtidstillägg med 80 procent å den grundlön om 3,500 kronor, som skulle utgå till föreståndaren vid försöksgården. Då statsbidrag till dyrtidstillägg åt övriga tjänstemän vid mosskulturföreningen under 1922 av riksdagen ansetts böra beräknas till allenast 40 procent av grundlön, syntes högre procenttal ej böra beräknas å grundlönen för föreståndaren vid försöksgården. Driftkostnaderna skulle således härigenom kunna minskas med 40 procent av 3,500 kronor eller med 1,400 kronor. Dessa kostnader syntes även böra minskas med det belopp, vartill lantbruksstyrelsen ansett sig böra uppskatta 1922 års skörd vid försöksgården, eller 1,300 kronor. Om dessa belopp — kronor 1,400 och 1,300 — om tillhopa 2,700 kronor droges från de för 1922 beräknade driftkostnaderna, 11,000 kronor, återstode 8,300 kronor. Med hänsyn till den nedgång i arbetskostnader m. m., som ägt rum, sedan 1922 års driftkostnadsstat kalkylerades, syntes emellertid ytterligare nedsättning av kostnadsberäkningen befogad. Om denna nedsättning beräknades till 1,000 kronor (jämför nedan lantbruksstyrelsens förslag angående 1923), skulle ett belopp av allenast 7,300 kronor erfordras för 1922.

Vad härefter angår det å *extra stat för 1923* begärda anslaget, så har föreningen till stöd därför åberopat ett förslag till inkomst- och utgiftsstat, upptagande såsom enda inkomst — fränsett värdet av fri konstgödsel — skörd, uppskattad till 4,000 kronor samt utgifter — oavsett sådana till konstgödsel — till sammanlagt belopp av 12,000 kronor, vadan alltså bristen att täcka med statsbidrag skulle bliva 8,000 kronor. Bland utgifterna upptagas lön till föreståndaren efter 4,200 kronor samt dyrtidstillägg till densamme, beräknat efter 40 procent å hans 1921 till 3,500 kronor bestämda lön.

Lantbruksstyrelsen har angående detta anslagsäskande utlätit sig sålunda.

Emot de i statförslaget beräknade utgiftsposterna funne styrelsen föga att invända. Med anledning av den sänkning i arbetslöner, som torde kunna emotes, ansåge styrelsen dock posten arbetskostnader å 4,500 kronor ej behöva upptagas

till högre belopp än 3,500 kronor, vilket således medförde en sänkning i utgiftsposterna med 1,000 kronor.

[86.]

Såsom inkomst hade föreningen endast beräknat värdet å försåld skörd med 4,000 kronor jämte värdet av fria gödselmedel. Det värde å skörd, föreningen beräknat, funne styrelsen lågt. Visserligen torde enligt vad styrelsen inhämtat, den beräknade areal, varav föreningen skulle kunna under året vinna avkastning, ej uppgå till mera än 25 hektar emot uppgivna 40 hektar. Då styrelsen emellertid ansåge ett skördevärde av 100 kronor för tunnland eller 200 kronor för hektar så lågt, att detta, om ej särskilt ogynnsamma förhållanden skulle inträda, borde kunna ernås, ansåge styrelsen värdet å skörden kunna beräknas till 5,000 kronor. Då således å ena sidan utgifterna borde kunna sänkas med 1,000 kronor och å andra sidan inkomsterna höjas med samma summa, skulle det behövlige anslaget till driftkostnader för 1923 uppgå till 6,000 kronor och därav på första halvåret belöpa 3,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen finge således tillstyrka ett statsbidrag för sistnämnda tid med samma belopp.

Enligt mitt förmenande bör ifrågavarande försöksgård efter iordningsställande kunna så skötas, att något bidrag av statsmedel till driftkostnader ej tarvas. Därvid vill jag särskilt framhålla, att det statslån å tillhoppa 80,000 kronor, som föreningen erhållit, löper utan ränta, en förmån som redan i och för sig torde vara att anse såsom ett tillräckligt statsunderstöd för ändamålet samt att dessutom Kungl. Maj:t den 4 november 1921 tilldelat mosskulturföreningen från arbetslöshetsanslaget 11,617 kronor 30 öre för vissa arbeten å försöksgården.

*Departements-
chefen.*

Då emellertid utredningen giver vid handen, att jorden till försöksgården på grund av försenad upplöjning icke hunnit bliva iordningsställd inom avsedd tid samt detta får till följd, att inkomsterna under 1922 och 1923 komma att understiga vad eljest beräknats, anser jag mig icke böra motsätta mig statsbidrag med belopp, som under samma år oundgängligen erfordras, intilldess av försöksgården kan vinnas avkastning, som täcker utgifterna.

Ifråga om bidrag för 1922 har jag intet att erinra mot det av statskontoret tillstyrkta beloppet av 7,300 kronor och skall senare göra hemställan om upptagande av detta belopp å *tilläggsstat* för 1922.

Vad åter angår 1923 vill jag till en början meddela, att lantbruksstyrelsen vid den i föregående punkt omförmälda reglering av lönerna för mosskulturföreningens befattningshavare fastställt lönen till föreståndaren till det i staten upptagna beloppet.

I fråga om dyrtidstillägg får jag hänvisa till vad jag därom i nästföregående punkt anför.

Lantbruksstyrelsen har beräknat utgifterna för hela 1923 till 11,000 kronor, men anser jag desamma kunna beräknas ytterligare 1,000 kronor

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[86.] lägre eller till 10,000 kronor. Då utgifterna fördela sig ungefär jämnt under året, belöper härav 5,000 kronor på varje halvår.

Inkomsten å skörd, som jag anser ej böra uppskattas lägre än till 5,000 kronor, inflyter i sin helhet först under andra halvåret. Från och med den 1 juli 1923 bör, enligt denna beräkning, föreningen alltså kunna driva försöksgården utan statsbidrag. För första halvåret 1923 skulle däremot erfordras 5,000 kronor för dylikt ändamål och tillstyrker jag ett dylikt statsbidrag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till driftkostnader vid svenska mosskulturföreningens försöksgård å myrjord vid Gisselås i Jämtland å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst*..... kronor 5,000.

11. *Försöksgård å myrjord i Norrbottens län.*

[87.] För anordnande vid Alträsk i Norrbottens län av en försöksgård å myrjord under ledning av kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå anvisade riksdagen för 1919 10,000 kronor och till inventarier för nämnda försöksgård för 1920 15,600 kronor. Till driftkostnader vid samma gård anvisades för 1920 ett anslag av 5,000 kronor. För 1921 har för samma ändamål beviljats dels å extra stat ett anslag av 5,000 kronor dels ock å tilläggsstat 4,400 kronor eller sålunda sammanlagt 9,400 kronor. För 1922 uppgår driftkostnadsanslaget till 9,400 kronor. Samtliga anslagsbeloppen hava beviljats såsom förslagsanslag, högst.

Med utlåtande den 1 oktober 1921 har lantbruksstyrelsen överlämnat en ansökning från styrelsen för omförmälda anstalt, vari anhållits, att Kungl. Maj:t måtte till 1922 års riksdag avlåta proposition om beviljande av ett anslag å 9,400 kronor till driftkostnader under 1923 vid ifrågavarande försöksgård. Till stöd för denna framställning har framlagts ett utgiftsförslag, som, jämfört med det som föregående år låg till grund för statsbidragets utmätande, upptager följande poster:

	1923	1922
Lön till förman vid gården	3,300	3,300
Konstgödsel	1,600	2,000
Utsäde	700	1,600
Extra arbetskostnader	3,000	3,000
Underhåll och reparation av byggnader, inhägnader och redskap	2,900	1,600
Tillsyn och inspektion av försöksgården	500	500
Frakter, förbrukningsartiklar, skatter, onera, pensionsavgift, diverse och oförutsedda utgifter	1,400	1,400
	13,400	13,400.

Till stöd för höjningen av posten till underhåll m. m. har åberopats nödvändigheten att cementera ladugård och gödselstad samt tillbygga ett redskapsskjul.

[87.]

Såsom inkomst, utöver statsbidrag, beräknar anstalten allenastvärde av foderskörd, liksom föregående år, till belopp av 4,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har mot utgifts- och inkomstberäkningen icke haft annat att erinra, än att med hänsyn till den allmänna nedgång av arbetslönerna, som redan inträtt och ytterligare kunde förutses, det för extra arbetskostnader beräknade beloppet av 3,000 kronor borde sänkas till 2,000 kronor. I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen funnit statsbidrag för 1923 böra beräknas till 8,400 kronor, därav för första hälften av året 4,200 kronor.

Visserligen måste kostnaderna vid försöksdrift ställa sig högre än vid vanlig jordbruksdrift, men det synes mig dock anmärkningsvärt, att utgifterna beräknas till mera än tre gånger inkomsterna. Det bör vara möjligt att få ett bättre förhållande mellan inkomster och utgifter, såväl genom högre inkomster som lägre utgifter. Departements-
chefen.

Vad det nu föreliggande statförslaget angår, så torde, utöver av lantbruksstyrelsen föreslagen utgiftssänkning, särskilt posten till frakter m. m. kunna sänkas. Jag anser sålunda, att under 1923 utgifterna ej böra beräknas överstiga inkomsterna med mera än 7,000 kronor. I anslutning härtill tillstyrker jag ett statsbidrag för första halvåret 1923 å 3,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till driftkostnader vid en försöksgård å myr-
jord vid Alträsk i Norrbottens län under ledning av
kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå anvisa å *extra*
stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *förslags-*
anslag, högst kronor 3,500.

Befrämjande av fröodlingen.

12. Frökontrollanstalter.

Under en följd av år och senast för 1922 har riksdagen å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, å 10,000 kronor att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart [88.]
Frökontroll-
anstalter.
(extra anslag.)

[88.] för sig eller i förening, understöddes med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter ville underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställdes av Kungl. Maj:t.

Instruktion för de med statsmedel inrättade frökontrollanstalter har av lantbruksstyrelsen utfärdats den 12 oktober 1916 (Svensk författningssamling nr 466).

Bestämmelser angående anslag till frökontrollanstalter återfinnas i kungörelsen den 27 juni 1898 (nr 51).

Jag får erinra, att Kungl. Maj:t den 29 juni 1921 bemyndigat lantbruksstyrelsen att tillkalla sakkunniga för att inom styrelsen biträda vid utredning och uppgörande av förslag till omorganisation av frökontrollen m. m. Enligt vad jag från lantbruksstyrelsen inhämtat, lär dylikt förslag icke vara att emotse inom sådan tid, att detsamma kan underställas 1922 års riksdag.

Någon ändring av anslagsbeloppet för 1923 ifrågasättes icke.

På grund härav och då anslagen för 1923 böra i sin helhet utdelas i början av samma år, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*, *högst* kronor 10,000

att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Befordrande av inhemsk fröodling.

[89.]
Befordrande
av inhemsk
fröodling.

För befordrande av inhemsk fröodling har riksdagen från och med år 1908 årligen anvisat anslag. Medelsbehovet har under senare år beräknats till 22,000 kronor, men på grund av förefintliga besparingar har anslagsbeloppet kunnat sättas lägre. För 1922 uppgår det till 10,000 kronor.

För erhållande av statsbidrag från detta anslag äro bestämmelser meddelade i kungörelserna den 8 oktober 1915 (nr 368), den 3 juli 1917 (nr 437) och den 12 december 1919 (nr 770). Ansökningar skola av hushållningssällskapen ingivas till lantbruksstyrelsen före den 15

februari det år, bidraget avser, samt av lantbruksstyrelsen överlämnas till Kungl. Maj:t före den 15 nästpåföljande mars. Inom beloppet av beviljat statsbidrag utbetalar statskontoret så mycket som hushållningssällskap med intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig hava utgivit av beskaffenhet att enligt bestämmelserna i kungörelsen kunna gäldas av statsmedel.

[89.]

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1921 angående medel för ifrågavarande ändamål under 1923 anført.

Storleken av det erforderliga anslaget syntes fortfarande böra beräknas till 22,000 kronor. Enligt gällande bestämmelser utbetalades de åt hushållningssällskapen beviljade medlen för ifrågavarande ändamål i efterskott, sedan sällskapen med intyg från lantbruksstyrelsen styrkt de belopp, som för ändamålet under näst föregående år utgivits av beskaffenhet att enligt gällande grunder kunna utbetalas av statsmedel. Någon utanordning av de medel, som för 1923 kunde komma att beviljas, torde således icke komma att ske under detta år. Då det emellertid vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att erhålla kännedom om storleken av de belopp, som vore att påräkna för ändamålet, ansåge lantbruksstyrelsen, att hela det för året erforderliga anslaget borde redan under första halvåret 1923 beviljas, ehuru icke utanordnas.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte, att Kungl. Maj:t måtte under första halvåret 1923 såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö av vallväxter, foderrotfrukter och köksväxter kunna bevilja ett belopp av 22,000 kronor.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, bland annat, att vid utgången av år 1922 reservation å ifrågavarande anslag vore att påräkna till belopp av i runt tal 6,000 kronor.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag medel för ändamålet böra vara tillgängliga även för 1923. Departements-
chefen.

Under åberopande av vad jag inledningsvis anført angående anslag av detta slag, finner jag mig emellertid sakna anledning att föreslå anslagsäskande till 1922 års riksdag för nu ifrågavarande ändamål.

13. Sveriges utsädesförening.

Från och med 1905 har riksdagen årligen anvisat medel till Sveriges utsädesförening. Senast har för ändamålet å extra stat för 1922 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisats dels till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av

[90.]

Sveriges utsä-
desförening.
(extra anslag.)

[90.] och samarbete med föreningens filialer 113,000 kronor *dels ock* till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå 13,300 kronor för varje filial eller tillhopa 106,400 kronor eller sålunda inalles 219,400 kronor.

Statsbidragets belopp brukar bestämmas till skillnaden mellan de belopp, vartill föreningens inkomster och utgifter efter granskning beräknas uppgå.

Vid bestämmandet av statsbidragets belopp för 1922 till 219,400 kronor beräknades, bland utgifter, till avlöningar vid huvudanstalten 69,300 kronor och vid envar av filialerna 3,500 kronor samt till dyrtidstillägg 40 procent å dessa belopp.

Å tilläggsstat för 1921 beviljades därjämte föreningen ytterligare anslag för 1921, som ansågs erforderligt, bland annat, för att från och med samma år kunna bereda föreningens befattningshavare 60 procent dyrtidstillägg å 1914 års lönestat, slutande för huvudanstalten å 63,700 kronor.

Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag hava befattningshavare hos föreningen beretts rätt till delaktighet i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. I enlighet med bemyndigande i kungörelse den 2 oktober 1920 (nr 650) har lantbruksstyrelsen den 10 december 1921 godkänt för inträde i anstalten erforderlig reglering av befattningshavarnas löner.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu föreningen anhållit om ett statsanslag å tillhopa 229,400 kronor, varav till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 123,000 kronor och till uppehållande av verksamheten vid envar av föreningens åtta filialer 13,300 kronor eller tillhopa 106,400-kronor.

Vid ansökningen har fogats förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923 utvisande inkomster till belopp av 142,500 kronor och utgifter å sammanlagt 371,900 kronor. Bland utgifterna upptagas avlöningar vid huvudanstalten å tillhopa 69,700 kronor samt vid envar av filialerna å 4,200 kronor ävensom dyrtidstillägg till samtliga befattningshavare efter 40 procent. Enligt den av lantbruksstyrelsen fastställda regleringen uppgå avlöningarna till dessa belopp.

Över föreningens framställning har lantbruksstyrelsen avgivit infortrat utlåtande den 10 september 1921. Ur föreningens skrift samt lantbruksstyrelsens utlåtande må anmärkas följande.

Till stöd för *dyrtidstillägg* efter 40 procent åberopar föreningen i huvudsak detsamma som mosskulturföreningen anført, återgivet under punkt 85.

Lantbruksstyrelsen har ingen erinran.

Utgifterna för *styrelse och revisorer samt resekostnader och representation*, som för 1922 beräknats till 5,000 kronor, upptagas till 5,300 kronor, vartill dessa utgifter uppgivas hava uppgått 1920.

Lantbruksstyrelsen anser denna post på grund av sänkta traktamenten och resekostnader kunna minskas med 300 kronor.

Omkostnaderna för *försöksverksamheten* på Svalöf beräknas till 41,700 kronor mot 45,000 kronor för 1922. Sänkningen motiveras med nedgång i arbetsprisen.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker en ytterligare sänkning med 2,200 kronor.

För *ledning av och samarbete med filialerna* beräknas samma belopp som för 1922 eller 4,000 kronor. Ehuru denna utgift för 1920 utgjort allenast cirka 1,800 kronor, anser föreningen det begärda beloppet erforderligt, om samarbetet, bland annat, genom överläggningar vid gemensamma sammankomster och resor till filialerna skulle kunna uppehållas i behövlig omfattning.

Lantbruksstyrelsen anser 3,000 kronor tillfyllest, vilket innebär en sänkning med 1,000 kronor.

För *lokala försök* har upptagits i enlighet med kostnaden 1920 2,000 kronor.

Häremot har lantbruksstyrelsen ingen erinran.

Omkostnaderna för *kontrollverksamheten*, vilka för 1920 uppgått till 47,800 kronor, hava upptagits till samma belopp som 1922 eller 45,000 kronor.

Under framhållande att med denna post bestridas, bland annat, utgifter för personal, hyra och bränsle, tillstyrker lantbruksstyrelsen en reducering med 1,000 kronor.

Till *samlingar, bibliotek, tidskriften och trycksaker* hava beräknats 13,000 kronor mot 14,200 kronor för 1922.

På grund av nedgång av tryckningskostnader föreslår lantbruksstyrelsen en reducering med 1,700 kronor.

Utgifterna för *kantoret, samt post, telefon och telegraf* hava upptagits till 3,600 kronor, vilket är något högre än för 1922 men lägre än faktiska utgifter 1920. *Frakter* hava beräknats till 1,800 kronor eller något lägre än för 1922.

Lantbruksstyrelsen anser fraktkostnaden kunna beräknas 300 kronor lägre.

Uppvärmning och belysning, som 1920 kostat 16,600 kronor och för 1922 upptagits till 16,500 kronor har beräknats till 11,000 kronor, därvid framhållits, att i denna utgiftspost inginge även arbetskostnader för eldning och körslor, bränsle samt ersättning för ljus.

Under framhållande, att minst $\frac{2}{3}$ avsåge bränslekostnad, föreslår lantbruksstyrelsen en ytterligare nedsättning med 3,000 kronor.

För *renhållning och underhåll* har beräknats samma belopp som för 1922 eller 12,200 kronor, vilket är något högre än utgifterna därför 1920. Det högre beloppet har ansetts nödvändigt, enär underhållskostnaderna de senare åren inskränkts till de minsta möjliga. Ehuru väl föreningens byggnader under senare år endast nödortfittigt underhållits, finner lantbruksstyrelsen denna post kunna minskas med 500 kronor.

Försäkringar, skatter och pensionsavgifter hava upptagits till 6,400 kronor eller ungefär samma summa som 1920.

[90.]

Föreningens *ränteutgifter*, som för 1920 uppgått till 16,000 kronor, hava upptagits till 15,000 kronor.

För *amortering och avskrivning å förlust* från föregående år har, liksom i statförslaget för 1922, beräknats 5,000 kronor.

Slutligen har för *diverse utgifter* beräknats 1,920 kronor, som uppgivits utgöra knappt medeltalet av nämnda utgiftspost enligt 1919 och 1920 års bokslut.

Mot sistnämnda fyra poster har lantbruksstyrelsen ingen erinran.

För envar av filialerna har upptagits det förra året beviljade beloppet eller 13,300 kronor. Härav beräknas till lön med ålderstillägg och dyrtidstillägg efter 40 procent i genomsnitt 6,230 kronor för varje filial. Återstående cirka 7,000 kronor anges såsom minimum, därest filialerna skulle kunna fylla sitt ändamål.

Lantbruksstyrelsen finner ej anledning till ned-ättning av detta belopp.

Såsom *inkomster* hava upptagits årsmedlemsavgifter, annonsavgifter och hyror till sammanlagt 5,500 kronor, utsädesbolagets fasta avgift enligt gällande avtal för 1923 med 135,000 kronor samt bolagets bidrag till kontrollkostnader med allenast 2,000 kronor, beroende på bolagets väntade ringa omsättning.

Mot inkomstberäkningen har lantbruksstyrelsen ingen annan erinran än att sistnämnda post borde höjas med 1,000 kronor.

Med iakttagande av lantbruksstyrelsens erinringar skulle föreningens anslagsbehov för 1923 kunna beräknas för huvudanstalten till 112,000 kronor och för filialerna till 106,400 kronor eller tillhopa 218,400 kronor.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 8 oktober 1921 tillstyrkt, att med prövning av frågan om dyrtidstillägg för 1923 måtte anstå till samma års riksdag.

I skrivelse den 15 juli 1921 har föreningen vidare hemställt om särskilt anslag å *tilläggsstat* för 1922 å 18,600 kronor för beredande åt befattningshavarna samma år av ytterligare 20 procents dyrtidstillägg å 1914 års löner. Till stöd härför anför föreningen i huvudsak detsamma, som svenska mosskulturföreningen i den i punkt 85 återgivna skrivelsen av den 6 juli 1921.

Lantbruksstyrelsen har i yttrande den 31 augusti 1921 tillstyrkt denna utsädesföreningens hemställan på samma skäl, som anförts i fråga om mosskulturföreningens skrivelse i enahanda syfte.

I utlåtande den 4 oktober 1921 har statskontoret likaledes med samma motivering som beträffande mosskulturföreningen avstyrkt även denna framställning.

Departements-
chefen.

I likhet med vad jag anført beträffande statsbidraget till svenska mosskulturföreningen anser jag, att även statsbidraget till Sveriges utsädesförening bör bestämmas allenast för första halvåret av 1923 och därvid, såsom hittills, beräknas till skillnaden mellan godkända utgifter och inkomster. Härav blir en följd, att även denna förening vid fram-

tida anslagsäskanden bör återopa förslag till inkomster och utgifter under tid från den 1 juli ett år till samma dag påföljande år. [90.]

Avlöningsbeloppen böra bestämmas i enlighet med den av lantbruksstyrelsen fastställda regleringen.

Hänvisande till vad jag förut i dag anfört i fråga om statsbidrag till dyrtidstillägg åt befattningshavare hos svenska mosskulturföreningen kan jag, då förhållandena beträffande de båda föreningarna i förevarande ämne äro fullt analoga, här inskränka mig till att endast framhålla, att statsbidraget till föreningen för dyrtidstillägg skulle med antagande av den av mig föreslagna utgångspunkten bliva för 1923 30 procent å de reglerade lönerna, som jämväl här äro ungefär 10 procent högre än de, varå statsbidraget till dyrtidstillägg efter 60 procent beräknats. Detta innebär en sänkning av de beräknade utgifterna för 1923 med i runt tal 7,000 kronor för huvudanstalten och 3,400 kronor för filialerna.

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av föreningens inkomster och utgifter för 1923 har jag i övrigt ingen annan erinran än att jag anser följande utgiftsposter böra ytterligare sänkas, nämligen till styrelse m. m. med 500 kronor, till kontrollverksamheten med 2,000 kronor, till samlingar m. m. med 1,300 kronor, till kontor m. m. med 600 kronor samt till uppvärmning m. m. med 1,000 kronor eller med tillhoppa 5,400 kronor.

För anslagsberäkningen bör således föreningens utgifter för 1923 antagas till 346,100 kronor, därav 103,000 kronor för filialerna, samt inkomsterna till 143,500 kronor. För hela 1923 blir alltså bristen 202,600 kronor.

Enligt vad jag inhämtat fördela sig inkomsterna och utgifterna tämligen jämnt på första och andra hälften av året. För första halvåret 1923 skulle alltså uppstå en brist å 101,300 kronor. Jag tillstyrker, att statsbidraget för sistnämnda halvår bestämmes till detta belopp.

Vad angår föreningens framställning om ytterligare bidrag för dyrtidstillägg 1922, så framgår av den lämnade redogörelsen, att det för detta ändamål till 40 procent å de 1921 utgående lönerna redan beviljade bidraget, måste anses vara fullt tillräckligt. Framställningen bör således lämnas utan bifall.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa såsom särskilda *förlagsanslag, högst*

dels till uppehållande av Sveriges utsädesföreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för

[90.]

ledning av och samarbete med för-
 eningens filialer kronor 49,800.
dels ock till uppehållande av verksamheten vid
 föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar
 län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämt-
 land samt i Luleå kronor 51,500
 eller sålunda tillhopa » 101,300.

Befrämjande av trädgårdsodlingen.

Sveriges pomologiska förening.

[91.]
*Sveriges
 pomologiska
 förening.*

Sedan Kungl. Maj:t under flera år av för Kungl. Maj:t tillgängliga medel beviljat Sveriges pomologiska förening statsunderstöd, har 1921 års riksdag till understöd åt föreningen å extra stat för 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 12,500 kronor.

Med utlåtande den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen överlämnat en av föreningen gjord framställning om understöd för 1923 av statsmedel med sistnämnda belopp.

För egen del har lantbruksstyrelsen på anförda skäl tillstyrkt ett anslag för första halvåret 1923 å 6,250 kronor.

Lantbruksakademiens förvaltningskommitté har i ett den 15 september 1921 i ärendet avgivet infordrat utlåtande tillstyrkt föreningens framställning på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit.

*Departements-
 chefen.*

Statsbidrag till Sveriges pomologiska förening utbetalades för 1918 i juli, för 1919 i maj, för 1920 i juni och för 1921 i augusti. Härav synes framgå, att utbetalningen av statsbidraget torde kunna anstå till den 1 juli det år, anslaget avser. För 1923 behöves vid sådant förhållande något anslag icke nu äskas, utan bör med framställning härom anstå till 1923 års riksdag.

Ehuru jag sålunda icke har för avsikt att föreslå äskande av något anslag för ifrågavarande ändamål av 1922 års riksdag, har jag likväl velat här omförmåla ärendet, för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

Befrämjande av linodling och linberedning.

[92.]
*Befrämjande
 av linodling
 och linbered-
 ning.*

Till åtgärder för främjande av linodling och linberedning har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1920—1922 anvisat ett reservationsanslag av 16,000 kronor. Härav äro 10,000 kronor avsedda för linodling och 6,000 kronor för linberedning.

Förstnämnda belopp användes till statsbidrag åt hushållningssällskapen enligt bestämmelser i kungörelsen den 22 december 1919 (nr 784). Ansökningar skola före ingången av det år, bidraget avser, ingivas till lantbruksstyrelsen, som utdelar bidragen. Statskontoret utbetalar, inom beloppet av beviljat statsbidrag, så stort belopp, som hushållningssällskap med intyg från lantbruksstyrelsen styrker sig hava för ändamålet utgivit av beskaffenhet att enligt bestämmelserna i kungörelsen kunna gäldas av statsmedel.

Beloppet å 6,000 kronor har använts till anställande under kommerskollegium av en statens instruktör för linberedning.

Nu har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 anfört.

Då åtgärder till linodlingens befrämjande ej torde böra inskränkas, funne lantbruksstyrelsen nödvändigt, att för detta ändamål jämväl under 1923 ett belopp av 10,000 kronor funnes tillgängligt. Då emellertid statsbidragen till hushållningssällskapen först utbetalades, sedan berättelse om vidtagna åtgärder blivit insänd till lantbruksstyrelsen, komme medel för 1923 ej att utbetalas under första halvåret. För att kunna träffa anstalter för linodling torde dock sällskapen behöva veta storleken av det anslag, som under året kunde komma att stå till deras förfogande.

Lantbruksstyrelsen har i anslutning härtill hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att Kungl. Maj:t måtte under första halvåret 1923 kunna för främjande av linodling bevilja ett belopp av 10,000 kronor.

Vidare har kommerskollegium i skrivelse den 29 augusti 1921 hemställt om anvisande för första halvåret 1923 av anslag å 3,000 kronor till arvode åt statens instruktör för linberedning.

Sedermåra har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, bland annat, att efter utbetalning av anslag, som kunde beräknas bliva anvisade för 1922, en reservation å ifrågakvarande anslag vore att påräkna till ett belopp av i runt tal 9,000 kronor.

Beträffande det till instruktören i linberedning erforderliga arvudet för första halvåret 1923 torde, med hänsyn till den beräknade reservationen och då därav intet behöver under samma tid tagas i anspråk för linodling, äskande av nytt anslag därför icke nu vara erforderligt.

Vad åter angår anslag till linodling för 1923, så är anslaget i denna del av enahanda art, som de, varom jag inledningsvis framhållit, att anvisning därav för första halvåret 1923 icke erfordras. Jag saknar alltså anledning att föreslå äskande av anslag av 1922 års riksdag för detta ändamål.

[92.]

*Departements-
chefen.*

Lindring av fraktkostnader för kalk.

[93.]
Lindring av
fraktkost-
nader för
kalk.

Från och med 1908 har å riksstaten funnits förslagsanslag till lindring av fraktkostnader för kalk. Anslagens storlek ävensom därför gjorda utbetalningar under de gångna åren framgå av denna uppställning.

År	Av riksdagen an- visade anslag Kronor	Utbetalt stats- bidrag Kronor	År	Av riksdagen an- visade anslag Kronor	Utbetalt stats- bidrag Kronor
1908	200,000	242,927: 54	1915	380,000	564,329: 58
1909	200,000	306,594: 37	1916	450,000	631,560: 97
1910	250,000	385,509: 49	1917	450,000	814,391: 99
1911	300,000	485,562: 79	1918	600,000	1,964,926: 71
1912	380,000	522,141: 14	1919	2,000,000	1,956,055: 34
1913	380,000	452,548: 06	1920	2,000,000	1,786,211: 17
1914	380,000	467,520: 19	1921	1,800,000	1,066,472: 22 ¹

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1921 förklarat sig finna anslag för ifrågavarande ändamål erforderligt även för 1923 samt hemställt, att för första halvåret måtte anvisas 900,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 10 oktober 1921 biträtt denna hemställan.

Anslagets första uppförande föranleddes av riksdagens i skrivelse nr 130 1899 gjorda anhållan, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, om och i vad mån nedsättning av järnvägsfrakterna å statens järnvägar för vissa lantmannaprodukter kunde äga rum samt huruvida för kalk, som för jordbrukets eller bergsbrukets behov fraktades å såväl statens som enskilda järnvägar, fraktkostnaderna kunde lindras dels genom nedsättning av fraktavgifterna och dels genom restitution av en del av fraktkostnaderna.

Det av Kungl. Maj:t efter åtskilliga utredningar till 1907 års riksdag framlagda förslag avsåg beredande av lindring i fraktkostnaderna genom restitution av erlagd frakt.

I skrivelse den 30 maj 1911 anförde riksdagen, att här ifrågavarande anslag syntes riksdagen obestriddligen hava medfört stort gagn för jordbruksnäringen, särskilt därigenom att kalken tack vare detsamma bringats till allmänare användning vid jordbruket. Att döma av den betydliga stegringen av utgifterna från anslaget syntes emellertid insikten om kalkens fördelar hava vunnit sådan spridning bland lantmännen, att riksdagen med hänsyn härtill trodde sig kunna ifrågasätta lämplig-

¹ t. o. m. september.

heten av en skärpning av gällande bestämmelser för åtnjutande av ifrågavarande fraktlindring, i syfte att utgifterna från anslaget kunde nedbringas.

Med anledning härav samt den sedermera alltjämt ökade stegringen av utgifterna för lindring av kalkfrakter hava bestämmelserna för tillgodonjutande härav åtskilliga gånger skärpts.

Lagtima riksdagen 1919, varvid genom enskild motion frågan om statsbidrag till kalkfrakter även vid sjötransport väcktes, anhöll i skrivelse nr 9 A punkt 66 om utredning rörande det lämpligaste sätt, på vilket staten hädanefter borde bidra för att underlätta tillgången på kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov. Därvid anförde riksdagen, bland annat, följande:

»På samma gång riksdagen anser frågan om en underlättad tillgång på kalk för jordbrukets behov vara av den vikt och betydelse i nationalekonomiskt avseende, att staten bör söka att på ett effektivt sätt främja en tillfredsställande lösning av densamma, har riksdagen emellertid i betraktande av de olägenheter av skilda slag, som av allt att döma vidlåder den nuvarande ordningen för statens åtgärder å ifrågavarande område, icke kunnat undgå att ställa sig tveksam, huruvida med tillämpning av nu gällande regler för statsbidragets utgående det mål, som med ifrågavarande anslag avses, i verkligheten uppnås.

Med hänsyn härtill och med fäst avseende jämväl å den avsevärda stegring, som ifrågavarande anslag under årens lopp undergått, håller riksdagen, som icke har något att erinra mot beviljande för år 1920 av det för ifrågavarande ändamål begärda anslaget, före, att en utredning av den föreliggande frågan i hela dess vidt bör företagas. Härvid torde jämväl böra undersökas, huruvida genom en omläggning av den nuvarande ordningen för statens främjande av ifrågavarande angelägenhet en rättvisare fördelning av den avsedda hjälpen skulle kunna åvägabringas och säkrare garantier vinnas för att densamma verkligen kommer jordbruket till godo.

Vad angår det i motionen framställda spørsmålet i fråga om statsbidrag till fraktlindring jämväl vid befraktning å fartyg, anser riksdagen motionens syfte behjärtansvärt, icke minst som genom ett uppnående därav större rättvisa i förevarande avseende skulle åvägabringas beträffande sådana orter, vilka för sin tillförsel äro hänvisade till sjötransporter. Ehuru riksdagen samtidigt ingalunda förbiser de stora svårigheter, vilka torde möta för realiserandet av motionärens förslag, håller riksdagen före, att därest den ifrågasatta utredningen skulle giva vid handen, att statens främjande av en underlättad tillgång på kalk för jordbrukets behov fortfarande bör ske genom anslag till fraktlindring, det bör tagas i övervägande, huruvida icke bidrag skulle kunna utgå jämväl i fråga om transport å fartyg.»

Av lantbruksstyrelsen med anledning härav efter givet bemyndigande tillkallade sakkunniga föreslogo, bland annat, att en mera rättvis fördelning borde verkställas med procentuell ökning av fraktbidraget med stigande avstånd, så att längre bort boende konsumenter finge mera nytta därav, samt att om möjligt premier borde för transport sjö-

[93.] ledes till jordbrukare i landets kusttrakter lämnas från anslaget till fraktlindring.

Sedan lantbruksstyrelsen och järnvägsstyrelsen avgivit utlåtande framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 217 till 1920 års riksdag förslag till ändrade bestämmelser för restitution av järnvägsfrakt för jordbrukskalk. Därvid förklarade föredragande departementschefen, att han ifråga om sjöfrakterna anslöte sig till ämbetsverkens mening, att då dessa frakter vore avsevärt lägre än järnvägsfrakterna samt det för övrigt visat sig svårt att utforma något lämpligt statsbidragssystem för sjöfraktad kalk, förslaget om statsbidrag till dem icke borde föranleda vidare åtgärd.

I skrivelse nr 9 A 1920 punkt 63, däri riksdagen förklarade sig ej hava något erinra mot de föreslagna ändringarna ifråga om fraktlindring, anhöll riksdagen tillika om framläggande för 1921 års riksdag av förslag i fråga om statsbidrag till lindring av fraktkostnaderna för kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov vid transport sjöledes. Riksdagen, som i samband med Kungl. Maj:ts förslag även till behandling förehaft två i ämnet väckta motioner, anförde därvid följande.

Riksdagen ansåge det jämväl i vissa fall kunna vara ur statsfinansiell synpunkt fördelaktigt, att kalktransporterna skedde sjöledes. Därest nämligen genom beviljande av statsbidrag till fraktlindring vid sjöbefraktning, vilken i varje fall ställde sig väsentligt billigare än järnvägsfraktning, sjötransporter i större skala komme till stånd, syntes ej obetydliga lättnader beträffande statens bidrag till lindring av de högst uppdrivna järnvägsfrakterna kunna åvägbringas. Med realiserandet av ett dylikt förslag borde, med hänsyn till angelägenheten att i möjligaste mån begränsa statens utgifter för fraktlindring vid kalktransporter enligt riksdagens förmenande följa, att vederbörande kalkrekvirent i fall, då det för honom vore ur kostnadssynpunkt utan betydelse, vilket transportmedel som valdes, icke borde äga anlita den väg, som för staten i samma fall skulle medföra en större ekonomisk uppoffring, än om motsatt väg användes.

Sedan kommerskollegium och lantbruksstyrelsen anbefallts att med beaktande av vad riksdagen under punkt 63 i sin förenämnda skrivelse nr 9 A den 18 juni 1920 anført verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet, hava ämbetsverken i skrivelse den 23 februari 1921 framlagt ett förslag till restitution av sjöfrakter för jordbrukskalk, grundat på för viss tid avtalade sjöfraktsatser och priser å kalkvaror. Ämbetsverken hava förklarat sig icke böra föreslå sjöfraktsbidragen till annat belopp än som betingades därav, att jordbrukare, som fraktade kalk sjöledes, skulle kunna å intill förbrukningsorten närbelägen lossningsplats förskaffa sig kalk till enahanda kostnad för vara och transport, som kalken

betingade å intill lossningsplatsen belägen järnvägsstation. Sjöfraktsbidraget borde sålunda för förekommande lossningsorter bestämmas till ett belopp, som vore lika med skillnaden mellan kalkkostnaden, inbegripen frakten, för sjöledes och järnvägsledes transporterad kalk. För orter, i fråga om vilka kostnader för anskaffande av kalk sjöledes vore lika stor med eller mindre än anskaffningskostnaden järnvägsledes, vore fraktunderstöd ej påkallat. För bestämmande av sjöfraktsbidraget skulle landet indelas i zoner. Enligt en av ämbetsverken gjord approximativ uppskattning skulle omkring 400,000 kronor årligen erfordras för sjöfraktsbidraget.

Då ämbetsverken emellertid funnit det ena av de utav riksdagen avsedda syftena nämligen att genom sjöfraktning nedbringa statsverkets utgifter uti förevarande avseende icke kunna ernås genom det av dem framlagda förslaget, hava ämbetsverken redan på denna grund ansett sig böra avråda från detsammias genomförande. Härtill komme, att någon fullt objektiv grund för bestämmandet av storleken av de beräknade olika bidragsbeloppen svårligen läte sig utfinna och att till följd av den godtycklighet, som vid beloppens fastställande vore oundviklig, systemet jämväl med hänsyn härtill icke syntes böra förordas. För det fall emellertid att Kungl. Maj:t skulle finna vidare åtgärder påkallade för beredande av den ifrågavarande sjöfraktslindringen hava ämbetsverken uttalat, att lösningen syntes böra sökas i ett med särskild hänsyn till kostnaderna uppgjort kombinerat järnvägs- och sjöfraktsbidragssystem. En utredning i sådant syfte hava ämbetsverken ock ansett önskelig, därvid jämväl borde tagas under övervägande, huruvida överhuvudtaget sådana förhållanden numera föreläge, att fraktunderstöd fortfarande borde utgå. (En ledamot i kommerskollegium var skiljaktig och ansåg förslaget böra läggas till grund för provisoriskt understöd för 1922.)

I ärendet hava sakkunniga för utredning i fråga om inhemsk tillverkning av konstgödselmedel den 25 november 1921 avgivet utlåtande, däri anføres följande.

Det av ämbetsverken föreslagna sättet för beräkningen av fraktbidrag förutsatte, att såväl kalkprisen som fraktsatserna sjöledes årligen fastställdes genom avtal mellan statsmyndighet och producenter.

Gentemot detta förslag ville de sakkunniga i första rummet invända, att en fara tydligen föreläge, att på så sätt fraktbidragen bleve ineffektiva genom den höjning i såväl kalk- som fraktpriser, som i regeln måste bli följden av förhandsavtal, vilka verkade hämmande på fri prisbildning och konkurrens.

Dessutom hyste de sakkunniga betänkligheter angående genomförbarheten av fraktavtal, då flera, även större kalkbruk ej disponerade över eget tonnage och

[93.]

därigenom skulle komma i undantagsställning. Bland annat gällde detta gottländska producenter, som, om lägre sjöfrakter kunde ernås, uppgåve sig kunna leverera stora kvantiteter prima kalkmjöl på för jordbruket gynnsamma villkor. Detsamma vore förhållandet med vissa skånska bruk, som före kriget skeppat avsevärda mängder kalkmjöl på norrländska hamnar i returfrakt med trälastfartyg.

Konstgödselsakkunniga ansåge ej den av ämbetsverken uttalade grundsatsen vara lycklig, att »för de orter, ifråga om vilka kostnaden för anskaffande av kalk sjöledes är lika stor med eller mindre än anskaffningskostnaden järnvägsledes, är givetvis icke något fruktunderstöd av behovet påkallat», och att sjöfraktbidraget i varje fall anpassades så, att konsumenten kunde erhålla sin vara till samma totalkostnad sjöledes som järnvägsledes å närmaste station. Det vore härigenom som beräkningen av sjöfraktsbidragen bleve synnerligen komplicerad och förutsatte årliga förhandsavtal beträffande fraktsatserna för att årligen anpassas därefter.

Skulle denna princip komma till efterrättelse, vore det tydligt, att sjöfrakter ej komme till stor ökad användning. Särskilt gällde detta för normala förhållanden, då transporter sjöledes ställde sig jämförelsevis billigare än järnvägsledes, åtminstone å längre sträckor. Vad de sakkunniga i första rummet ansåge, att sjöfraktbidragen borde gagna, nämligen underlättandet av kalktillförseln till avlägsnare delar av landet, speciellt Norrland, skulle på detta sätt ej ernås.

Med hänsyn till vad som ovan anförts, ville de sakkunniga föreslå följande riktlinjer för beräkandet av sjöfraktsbidrag. På liknande sätt som i ämbetsverkens förslag borde landet indelas i visst antal zoner, och avståndet sjöledes uträknas från huvudorten i varje zon till närmaste leveranskraftiga kalkbruk, varifrån sjöfrakter kunde ifrågakomma. Ett visst för varje zon fixerat fraktbidrag, som utginge oberoende av varifrån leveransen skedde, borde fastställas, varvid t. ex. beräknades ett belopp som motsvarade restitutionen för järnvägstransport motsvarande sträcka, eller stode i viss proportion härtill. Ett dylikt förfarande krävde inga förhandsavtal vare sig i fråga om kalk- eller fraktpriser. Vid kombinerade sjö- och järnvägstransporter kunde bidragen beräknas för respektive sträckor fristående.

Med tanke på önskvärdheten av ett enkelt och enhetligt system för bidragen vid såväl sjö- som järnvägstransporter, ville emellertid de sakkunniga ifrågasätta, att möjligheterna utreddes för en principiell omläggning till ett enhetligt genomfört premiesystem, vid vilket vissa premier fastställdes för olika distrikt eller zoner, vari hela landet borde uppdelas. Inom var och en av dessa skulle samma premie utgå oberoende av hur eller varifrån transport skedde. Premien skulle endast anpassas efter respektive orters läge i förhållande till genomsnittliga kostnaderna för kalktillförsel från den närmast belägna trakt i landet, där en mer omfattande och permanent tillverkning av jordbrukskalk ägde rum. Att som konsekvens härav ett nystartat eller mindre kalkföretag kunde få stöd genom att relativt höga premier gällde inom dess avsättningsområde, kunde anses fullt berättigat. Då ett sådant företag vuxit därhän att det vunnit tillräcklig ekonomisk ryggrad, kunde en omläggning av premieberäkningen ske.

Då jordbrukets kalkbehov, särskilt under rådande fraktförhållanden, i stora delar av landet ej på långt när kunde tillgodoses i den utsträckning som önskligt vore, och då detta vore ett viktigt villkor för stödande av landets förmåga till självhushållning, kunde de sakkunniga icke biträda ämbetsverkens ståndpunkt att ifrågasätta huruvida fraktlindring överhuvud längre borde utgå. I den mån det

vore ur statsfinansiell synpunkt möjligt, ansåge de sakkunniga att statens medverkan till jordbrukets höjande inom landet näppeligen kunde på annat sätt bättre eller med mindre kostnader ernås, än genom att så långt det ginge uppmuntra till ökad användning av jordbrukskalk.

De sakkunniga finge därför betona önskvärdheten av att fraktunderstöd kunde beviljas för såväl sjö- som järnvägstransporter av jordbrukskalk och anslöte sig så tillvida till ämbetsverkens förslag, att allsidig utredning med snaraste verkställdes angående enhetligt statsbidragssystem för kalkfrakter, under beaktande av vad ovan i övrigt härom anförts.

I detta sammanhang vill jag även nämna, att östgötalantmännens centralförening m. b. p. a. m. fl. lantmannaföreningar i en till chefen för jordbruksdepartementet ställd skrivelse föreslagit vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande fraktlindring för kalk. I över denna framställning avgivet infortrat utlåtande den 25 november 1921 hava konstgödselmedelssakkunniga föreslagit, att i samband med behandlingen av frågan om enhetligt fraktbidragssystem för sjö- och järnvägsfrakter av jordbrukskalk hänsyn måtte tagas till vissa i utlåtandet avhandlade förhållanden och, i det fall nuvarande system för fraktunderstöd framdeles skulle fortfara att gälla, viss ändring av bestämmelsen om minimiavståndet, för vilket bidrag utginge, måtte tagas i övervägande.

Slutligen har jag att anmäla, att ovannämnda sakkunniga för utredning i fråga om inhemsk tillverkning av konstgödselmedel i första delen av sitt den 10 mars 1921 avgivna betänkande, bland annat, framställt förslag om tillhandahållande av lånemedel genom statens mellankomst för upprättande av kalkkvarnar och kalkugnar. Särskilt syntes av jordbrukarna kooperativt drivna dylika företag böra stödjäs. Den relativa rikedom, som i landet förefunnes av härför dugliga kalkförekomster, de långa avstånden och de ofta mycket dyra transportererna från de nuvarande kalkproducerande distrikten, gjorde stödjandet av en sådan verksamhet i orterna synnerligen önskvärd.

Avtal borde träffas genom lantbruksstyrelsen med en eller flera med utförandet av dylika mindre anläggningar fullt förtrogna teknici eller firmor, som vid behov kunde anlitas för utarbetande av goda planer och tillförlitliga kostnadsförslag.

Någon särskild fond syntes icke å riksstaten böra upprättas för ovan berörda ändamål, utan syntes lämpligen för dylika anläggningar visst belopp, för närvarande förslagsvis högst 50,000 kronor årligen, efter Kungl. Maj:ts beprövande böra få användas av medel, som anslagits till restitution av kalkfrakter.

- [93.] Statskontoret har i utlåtande häröver den 14 oktober 1921 framhållit, att därest lånemedel ansåges böra för ändamålet tillhandahållas, detta icke borde ske från ett i riksstaten för annat ändamål uppfört anslag, utan att hos riksdagen borde äskas kapitalökningsanslag för särskild fond.

*Departements-
chefen.*

Den lämnade redogörelsen torde ådagalägga, att oaktat åtskilliga å olika tider verkställda utredningar det icke hittills lyckats att för restitution av kalkfrakter få till stånd ett effektivt system, som lämnar säkerhet för att bidraget helt kommer jordbrukaren till godo på samma gång det ej inleder till användande av dyrare befraktningssätt än som är nödigt.

Redan vid anslagets första anvisande, uttalade, såsom nämnts, statsutskottet betänkligheter mot att staten trädde emellan för beredande åt viss näring av nedsättning i transportkostnaden för en för näringen behövlig vara. Senare har, på sätt jag likaledes återgivit, 1911 års riksdagen med anledning av stegringen av utgifterna från anslaget framhållit, att genom anslaget insikten om kalkens fördelar redan vunnit sådan spridning bland lantmännen, att skärpning av villkoren för erhållande av statsbidrag borde vidtagas.

Den alltjämt ökade användningen av anslaget synes mig giva vid handen, att denna insikt numera vunnit så allmänt insteg hos lantmännen, att man, på sätt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen också ifrågasatt, bör taga i övervägande, om ej tiden är inne för att nu upphöra med fraktlindringen.

Innan kalkens goda egenskaper blivit allmänt kända, var det förvisso berättigat att med anlitande av statsmedel underlätta dess anskaffande. Däremot kan det icke vara riktigt att för all framtid fortsätta med fraktlindring, då en riktig användning av kalk därförutan bör löna sig.

Visserligen kan det invändas, att för fraktlindringens borttagande den nuvarande tidpunkten, då lantbruket befinner sig i ett depressionsläge, är illa vald. Däremot vill jag dock framhålla, att den sänkning av frakterna, som är att förvänta, kommer ett borttagande av fraktlindringen att kännas mindre svårt.

Då härtill framför allt kommer, att det statsfinansiella läget med nödvändighet tvingar till inskränkning av statsutgifterna, finner jag mig icke kunna tillstyrka, att för 1923 anvisas anslag för fraktlindring av jordbrukskalk.

Vad angår de sakkunnigas förslag om beredande av statslån för

anskaffande av kalkkvarnar och anläggning av kalkugnar, så är det samma icke ännu i det utredda skick, att jag är beredd att taga ställning därtill. De sakkunniga hava erhållit bemyndigande att låta i broschyrform för spridande bland allmänheten utgiva sitt betänkande. Närmast torde nu böra avvaktas, huruvida något större intresse för anskaffande av kalkkvarnar och anläggning av kalkugnar ådagaläggas.

Ehuru väl jag sålunda icke har något förslag att framställa om äskande av anslag hos riksdagen för fraktlindring av kalk eller därmed sammanhängande frågor, har jag, då anslag för ändamålet under en följd av år anvisats, ansett mig böra här redogöra för skälen till, att anslag ej vidare bör, enligt min mening, beviljas.

[93.]

Ogräsens bekämpande.

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen för anordnande genom centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet av uppvisningsfält angående metoder för bekämpande av ogräs å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

[94.]
*Ogräsens be-
kämpande.*

I det vid propositionen i ämnet till 1920 års riksdag fogade statsrådsprotokollet anförde dåvarande departementschefen, att utöver de förslag till ogräsens bekämpande, för vilka närmare redogörelse där lämnats, förslag framställt till vissa lagstiftningsåtgärder till motverkande av ogräsets spridande från banvallar, landsvägsrenar, dikes- och kanalbankar m. m. samt från enskildas vanhävdade marker, men att i dessa delar ärendet då ännu icke erhållit tillräcklig utredning, varför dessa förslag lämnades å sido. Sedan infordrade yttranden numera inkommit från vägkommissionen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt av hushållningssällskapens år 1920 församlade ombud, har ärendet i nu ifrågavarande ännu oavgjorda del överlämnats till justitiedepartementet, som har att förbereda lagstiftningsfrågor av denna art.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har i skrivelse den 26 augusti 1921 anfört, att det, för att den med ifrågavarande anslag avsedda upplysningsverksamheten skulle kunna bli till största nytta, vore nödvändigt, att denna verksamhet fortsattes under en följd av år. Utgående från det för 1922 för ändamålet beviljade anslagsbeloppet har nämnda styrelse beräknat hälften av detta belopp erforderligt för första halvåret 1923.

[94.]
Departements-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat, kan i detta anslag beräknas en reservation vid ingången av 1923 å omkring 8,000 kronor. Anslag för ändamålet erfordras således icke för första halvåret 1923, vilket jag velat här anmäla, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

Berberisbuskens utrotande.

[95.]
Berberis-
buskens
utrotande.

Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdat lag den 20 juni 1918 (nr 400) om utrotande av berberisbuskar å viss mark, har riksdagen till bestridande av kostnaderna för berberisbuskens utrotande i de trakter av landet, där den förekomme i större mängd, anvisat å extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Anslaget användes till utdelande av statsbidrag, varom bestämmelser meddelats i kungörelse den 3 december 1918 (nr 992).

Hushållningssällskap, som för ändamålet vill utdela understöd, kan härför undfå statsbidrag. Ansökan skall ingivas till lantbruksstyrelsen före ingången av det år, bidraget avser. Lantbruksstyrelsen överlämnar inkomna ansökningar före den 15 nästpåföljande februari till Kungl. Maj:t. Beviljat bidrag utbetalas av statskontoret, dock endast till så stor del, som hushållningssällskap med intyg från lantbruksstyrelsen styrker sig hava för ändamålet utgivit av beskaffenhet att enligt bestämmelserna i kungörelsen kunna gäldas av statsmedel.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen anfört.

De utav riksdagen för de sista åren anvisade anslagen hade icke tillfullo tagits i anspråk. Sålunda hade Kungl. Maj:t med anledning av gjorda framställningar under åren 1920 och 1921 anvisat bidrag med endast respektive 4,500 och 7,700 kronor. Visserligen torde en ökad användning av ifrågavarande anslag vara att emotse, men lantbruksstyrelsen funne dock ett anslag av 10,000 kronor tillfyllest för 1923. Enligt gällande bestämmelser utbetalades de åt hushållningssällskapen för ändamålet beviljade medlen i efterskott, sedan sällskapen med intyg från lantbruksstyrelsen styrkt de belopp, som i förevarande avseende under näst föregående år utgivits av beskaffenhet att kunna gäldas av statsmedel. Någon utanordning av de för 1923 erforderliga medlen komme således icke att ske under året. Då det emellertid vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att erhålla kännedom om storleken av de belopp, som vore att påräkna för ändamålet, syntes hela det för 1923 behövliga anslaget böra beviljas av 1922 års riksdag.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte, att Kungl. Maj:t måtte under första

halvåret 1923 kunna till berberisbuskens utrotande i de trakter av landet, [95.]
där den förkomme i större mängd, bevilja ett belopp av 10,000 kronor.

För ifrågavarande statsbidrag böra givetvis medel göras tillgängliga *Departements-*
även för 1923. *chefen.*

Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående anslag av denna art finner jag mig emellertid sakna anledning att för ändamålet i fråga föreslå anslagsäskande till 1922 års riksdag.

14. Rönnbärsmalens bekämpande.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1921 års riksdag till [96.]
försök för bekämpande av rönnbärsmalen, att utföras av entomologiska *Rönnbärsmalens*
avdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, *bekämpande.*
dels å tilläggsstat för 1921 ett anslag av 12,000 kronor dels ock å extra (extra anslag,
stat för 1922 enahanda belopp. Anslaget har reservationsanslags natur.
Enligt nämnda framställning skulle försöken bedrivas under fyra år och
det för försökens genomförande beräknade anslaget av 48,000 kronor
fördelas på åren 1921—1924.

I skrivelse den 27 augusti 1921 har nu styrelsen för centralanstalten i anslutning till ovanberörda beräkning funnit ett belopp av 12,000 kronor erforderligt för 1923. Härav har centralanstalten beräknat hälften eller 6,000 kronor för första halvåret 1923.

I enlighet härmed och då enligt vad jag inhämtat någon reservation till 1923 icke med säkerhet torde vara att påräkna, hemställer *Departements-*
jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till försök för bekämpande av rönnbärsmalen,
att utföras genom entomologiska avdelningen vid
centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni
1923 ett *reservationsanslag* av kronor 6,000.

15. Lantbruksmöte och trädgårdsutställning.

Allmänna lantbruksmöten höllos tidigare vart femte år, senast i Örebro 1911. Anslag till dylika möten plägade årligen beviljas å extra [97.]
stat och det under femårsperioden sålunda samlade beloppet ställas till *Lantbruks-*
mötesbestyrelsens förfogande. Dylika hittills icke använda anslag hava *möte och*
av riksdagen beviljats för de fyra åren 1912—1915. De hava utgått *trädgårds-*
(extra anslag.) *utställning.*

[97.] dels till bestridande av kostnaderna för sådant möte med 7,500 kronor om året, tillhoppa 30,000 kronor, och dels till prisbelöningar vid mötet med 12,500 kronor för 1912 och 17,500 kronor för ett vart av övriga tre år, tillhoppa 65,000 kronor. Inalles finnes alltså av riksdagen anvisat ett belopp av 95,000 kronor.

Även för 1916 hade framställning gjorts om lika stort anslag som för nästföregående år, men sedan anmält blivit, att det till sistnämnda år påtänkta lantbruksmötet i Stockholm blivit tillsvidare uppskjutet, fann Kungl. Maj:t på tillstyrkan av dåvarande departementschefen icke skäl att äska anslag för ändamålet å 1916 års stat. Departementschefen uttalade, att då anledning icke syntes föreligga att för det kommande mötet bevilja högre statsanslag än vanligt, borde med ytterligare bidrags beviljande kunna anstå lika många år, som mötet uppskötes.

Sedan framställning i ämnet gjorts hos Kungl. Maj:t om beredande av statsbidrag för bestridande av kostnaderna för ett allmänt svenskt lantbruksmöte i Göteborg 1923, föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för tjuguanndra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 å extra stat för 1922 såsom reservationsanslag anvisa 175,000 kronor att utgå under villkor, att eventuellt uppstående överskott å mötet bleve efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis återburet till statsverket eller reserverat för ett senare allmänt svenskt lantbruksmöte.

Av den i propositionen förebragta utredningen framgick, att platsen för mötet, som ursprungligen varit planerat att förläggas till Stockholm, valts med hänsyn till den blivande jubileumsutställningen i Göteborg 1923, i samband varmed lantbruksmötet skulle hållas. Genom samorganisation beräknades nämligen en väsentlig besparing i byggnads- och administrationskostnad kunna göras. Mötesbestyrelsen beräknade kostnaderna till 850,000 kronor. Bland tillgångar för ändamålet upptogos, bland annat, ej mindre förenämnda redan anvisade statsanslag å 95,000 kronor än även det ytterligare statsbidrag å 25,000, som enligt förutvarande anslagsregler återstode att anvisa för mötesåret. Tillgängliga medel understego emellertid kostnaderna med 325,000 kronor. Mötesbestyrelsen hemställde, att denna brist måtte täckas med statsmedel, därvid särskilt framhölls, att 175,000 kronor motsvarade den besparing, som blivit en följd av att lantbruksmötet uppskjutits från 1916 till 1923. Departementschefen, som framhöll, att totalbeloppet av det ifrågasatta statsbidraget utgjorde 350,000 kronor, fann det av utredningens ofullständighet ej kunna bedömas, om hela detta belopp behövde anvisas, men tillstyrkte hälften därav för 1922.

Vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts berörda framställning anförde riksdagen i skrivelse nr 9 A punkt 53 beträffande de beräknade kostnaderna för mötet, att riksdagen icke kunnat undgå fästa sig därvid, att utredningen i ärendet icke lämnade några säkra hållpunkter för bedömandet av de verkliga kostnaderna. Med hänsyn härtill och i betraktande av rådande svåra ekonomiska förhållanden, vilka manade till största sparsamhet, hade riksdagen ansett försiktigheten bjuda att icke redan då binda sig för så stort belopp för 1922, som Kungl. Maj:t föreslagit, utan hade riksdagen funnit sig böra inskränka sig till att bevilja ett anslag för nämnda år av 100,000 kronor.

I skrivelse den 28 september 1921 har mötesbestyrelsen, sedan nu förslagsritningar till utställningsbyggnader blivit uppgjorda, överlämnat ny förslagsberäkning över inkomster och utgifter. Utgifterna hava däri upptagits till 700,000 kronor därav, bland annat, byrå- och kassaförvaltning 50,000 kronor, nettobyggnadskostnader 290,000 kronor, annonser och affischer 20,000 kronor, tryckning och bindning 35,000 kronor, resekostnader och traktamenten 20,000 kronor, transportkostnader 20,000 kronor, speciella kostnader för avdelningarna 45,000 kronor, priser 150,000 kronor samt oförutsett och diverse 28,000 kronor. Bland inkomster hava upptagits såsom statsbidrag dels till och med 1915 beviljade 95,000 kronor, dels för 1922 beviljade 100,000 kronor dels ock 25,000 kronor, som enligt förut tillämpade regler kunde förväntas för mötesåret. Bristen blir då 75,000 kronor och hemställer mötesbestyrelsen, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning om anvisande av detta belopp.

Ur mötesbestyrelsens skrivelse må ytterligare anföras följande.

För att ernå billigare byggnadskostnader för lantbruksmötet hade bestyrelsen trätt i samarbete med styrelserna för femte nordiska trädgårdsutställningen och internationella aviatikutställningen, som båda skulle hållas i Göteborg 1923, men under andra tider än lantbruksmötet, och med dessa styrelser träffat preliminära överenskommelser om uppförande av lantbruksmötets byggnader på sådant sätt, att de jämväl skulle kunna användas för dessa båda sistnämnda utställningar. På grund därav hade den beräknade bruttokostnaden för lantbruksmötets byggnader visserligen ökats till 550,000 kronor. Å andra sidan hade bestyrelsen såsom inkomst kunnat räkna med dels 60,000 kronor såsom återgångsvärde å byggnaderna, dels med 200,000 kronor, utgörande de sidoordnade utställningarnas andel i byggnadskostnaderna. Med hänsyn tagen till denna samorganisation och till de förändrade förhållandena på byggnadsmarknaden hade bestyrelsen ansett sig kunna nedbringa sina byggnadskostnadsberäkningar med 110,000 kronor. Även på en del andra poster hade bestyrelsen ansett sig kunna göra en reducering med sammanlagt 40,000 kronor.

Häröver har lantbruksstyrelsen den 17 oktober 1921 avgivit infortrat utlåtande.

[97.] Lantbruksstyrelsen har därvid framhållit, att på grund av den av mötesbestyrelsen åberopade förslagsberäkningens summariska karaktär lantbruksstyrelsen ansett, att någon detaljgranskning av förslaget knappast kunde ifrågakomma. Med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden funne sig lantbruksstyrelsen i allt fall böra vitsorda behovet av ett avsevärt ökat understöd av statsmedel och tillstyrkte därför bifall till ifrågavarande ansökning.

I sitt utlåtande har lantbruksstyrelsen vidare anfört följande.

Anmärkas torde, att mötesbestyrelsen såsom inkomst beräknat, bland annat, 200,000 kronor såsom byggnadsbidrag av internationella aviatikutställningen och femte nordiska trädgårdsutställningen jämte andra sidoordnade utställningar. Sistnämnda inkomstpost syntes lantbruksstyrelsen tvivelaktig, då det åtminstone för den planerade trädgårdsutställningens vidkommande icke torde vara möjligt att anordna denna, med mindre än att ett avsevärt statsunderstöd för ändamålet beviljades.

Såsom nämnt hade mötesbestyrelsen — oavsett omförmälda statsbidrag å 75,000 kronor till täckande av beräknad brist i mötets stat — såsom inkomst upptagit 25,000 kronor, motsvarande det belopp som enligt vad ovan angivits plägar årligen utgå till anordnande av lantbruksmöte och som i enlighet härmed borde utgå jämväl för 1923. Lantbruksstyrelsen hölle före, att även detta belopp vore behöfligt för mötets ekonomi.

För statsbidragets utgående torde böra uppställas enahanda villkor ifråga om användandet av tilläventyrs uppkommande överskott å mötet, som föreskrivits av 1921 års riksdag beträffande då för ändamålet anvisat understöd.

I anslutning till det anförda har lantbruksstyrelsen gjort framställning om beredande för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 av ett anslag å 100,000 kronor.

I detta sammanhang anhåller jag att jämväl få anmäla en framställning från bestyrelsen för femte nordiska trädgårdsutställningen i Göteborg 1923, vari hemställts, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av nämnda utställning bevilja ett anslag å 60,000 kronor att utgå med 40,000 kronor för 1922 och 20,000 kronor för 1923.

Häröver har lantbruksstyrelsen den 2 november 1921 avgivit infordrat utlåtande, däri styrelsen anfört följande.

Hittills hade fyra sådana utställningar varit anordnade. Den första, i vilken Norge, Danmark och Finland också deltagit, hade hållits i Stockholm 1897 i samband med den samma år därstädes hållna konst- och industriutställningen. Den andra nordiska trädgårdsutställningen hade anordnats i Malmö 1900. Vid en samtidigt hållen trädgårdskongress hade beslutats, att nordiska trädgårdsutställningar skulle anordnas vart femte år, omväxlande i Sverige, Norge och Danmark. Den tredje utställningen hade ägt rum i Kristiania 1907 och den fjärde i Köpenhamn 1912. Anslag från respektive stater hade endast utgått till sistnämnda utställning.

Till anordnande av denna utställning hade nämligen den danska bestyrelsen från skilda håll erhållit anslag å tillhoppa 26,100 kronor, varav danska staten bidragit med 10,000 kronor, och återstoden tillskjutits av intresserade korporationer och enskilda i Danmark. För Sveriges deltagande i utställningen hade 1912 års riksdag anvisat ett anslag av 6,000 kronor, varjämte norska staten för Norges vidkommande tillskjutit 4,000 kronor.

De nordiska trädgårdsutställningarna hade utan tvivel varit till stort gagn icke minst för handelsträdgårdsrörelsens utveckling i Sverige. De vid omförmälda utställningar framvisade produkterna hade i stort sett åskådliggjort trädgårdsodlingens ställning inom respektive länder och visat bland annat vad vårt land kunnat frambringa på området. Därvid hade konsumenterna efter anställd jämförelse med de olika ländernas varor kunnat bedöma värdet av svenska trädgårdsalster. Od-larna åter hade i medvetande om kommande tävlan gjort ytterligare ansträngningar — särskilt på de områden där de legat under i konkurrensen — för att vid kommande utställning söka göra nya landvinningar. Därjämte hade genom utställningarna även allmänhetens intresse för trädgårdsodling väckts till liv. Den betydelse, dessa utställningar haft och fortfarande hade, finge därför icke underskattas.

Den femte nordiska trädgårdsutställningen, som varit avsedd att hållas i Göteborg 1917 men som på grund av världskriget då icke kunnat komma till stånd, hade planerats i samband med det tjuguandra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923, vartill riksdagen redan anvisat understöd.

På grund av det livliga deltagandet i föregående utställningar och med hänsyn jämväl till de framsteg, som numera gjorts på trädgårdsodlingens område, hade de nordiska trädgårdsmannasammanslutningarna enat sig om att utvidga ifrågavarande trädgårdsutställning att omfatta icke blott den sedvanliga höstutställningen utan även en vår- och en sommarutställning med deltagare från Sverige, Norge, Danmark och Finland, varjämte även andra främmande länder komme att beredas tillfälle att delta i utställningen med nyare och mindre kända växter. Utställningsbestyrelsen ansåge sig härigenom kunna i hög grad främja trädgårdsodlingen.

Även om lantbruksstyrelsen med hänsyn till den allmänna depressionen funne tidpunkten för anordnande av utställningar över huvud taget mindre gynnsam, ville styrelsen dock framhålla, att lika starka skäl, som talade för beviljande av understöd av allmänna medel till omförmälda lantbruksmöte, påkallade statens mellankomst för anordnande av ifrågavarande utställning, som representerade en icke oväsentlig gren av den svenska lanthushållningen. Den nu planerade utställningen syntes så mycket hellre böra komma till stånd som någon större, hela landet omfattande trädgårdsutställning icke hållits i Sverige sedan 1900. I betraktande av den konkurrens med andra länder, varmed landets trädgårdsodlare för närvarande hade att kämpa, vore det jämväl viktigt, att de genom en utställning av ifrågavarande slag sporrades till nya ansträngningar.

Emellertid kunde planen att anordna utställningen icke förverkligas utan avsevärt bidrag av allmänna medel.

I förevarande ansöknings hade styrelsen för ifrågavarande trädgårdsutställning, såsom nämnt, anhållit om ett statsunderstöd av 60,000 kronor, vilka upptagits såsom brist i den vid ansöknings följande finansplanen för utställningen. Utgifterna för ändamålet beräknades till sammanlagt 155,000 kronor. Även om lantbruksstyrelsen på grund av planens summariska karaktär saknade möjlighet att företaga en detalj-

[97.] granskning av de beräknade utgifterna, syntes det likväl styrelsen, som om vissa poster på grund av sjunkande material- och arbetspriser kunde reduceras. Sålunda kunde minskning ske av kostnaderna för lokaler från 75,000 kronor till 65,000 kronor, för vakthållning, renhållning m. m. från 15,000 kronor till 10,000 kronor samt för premier, medaljer och diplom jämväl från 15,000 kronor till 10,000 kronor. Enligt denna beräkningsgrund skulle den väntade bristen komma att inskränkas till 40,000 kronor.

Anmärkas borde, att den rådande penningknappheten och den därigenom minskade offervilligheten torde göra det vanskligt för utställningsbestyrelsen att förmå vare sig hushållningssällskap, föreningar eller privatpersoner att teckna garanti för säkerställande av utställningens ekonomi.

Av omförmälda belopp, 40,000 kronor, vilket lantbruksstyrelsen ansåge för ändamålet erforderligt, borde lämpligen 25,000 kronor utanordnas under 1922 och återstoden under första halvåret 1923.

Vid bifall till föreliggande ansökning syntes bestämmelser böra meddelas, i syfte att möjligen uppkommande överskott å utställningen helt eller delvis återbures till statsverket.

På grund av vad sålunda anförts har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för femte nordiska trädgårdsutställningen i Göteborg 1923 anvisa såsom förslagsanslag, högst, å *tilläggsstat* för 1922 25,000 kronor och å extra stat för första halvåret 1923 15,000 kronor eller tillhoppa 40,000 kronor, att utgå under villkor, att eventuellt uppstående överskott å utställningen bleve efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis återburet till statsverket.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att till lantbruksmötet redan anvisats statsbidrag till belopp av 195,000 kronor.

En granskning av den företedda överslagsberäkningen giver vid handen att, om än utgifterna böra kunna ytterligare inskränkas, det är föga troligt, att redan beviljade statsbidrag komma att helt förslå för täckande av brist i staten för mötet. Dock torde ej kunna förutsättas behov av så stort ytterligare statsbidrag, som mötesbestyrelsen begärt. Att närmare precisera bristen är med hänsyn till det ännu osäkra prisläget icke för närvarande möjligt. Först under hösten 1922 lär man kunna med någon tillförlitlighet beräkna densamma. Med frågan om äskande av ytterligare anslag synes mig därför böra anstå. Skulle det till hösten visa sig, att statsbidrag till något ytterligare belopp är med iakttagande av nödig sparsamhet oundgängligen erforderligt, lär framställning därom kunna göras till 1923 års riksdag för uppförande i budgeten för tiden 1 juli 1923—1 juli 1924.

På grund härav finner jag mötesbestyrelsens och lantbruks-

styrelsens framställningar icke för närvarande böra föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. [97.]

Vad härefter beträffar trädgårdsutställningen är jag ense med lantbruksstyrelsen däri, att utställningen är av den betydelse för den svenska trädgårdsodlingen, att ett statsbidrag är berättigat.

Att, såsom bestyrelsen tänkt sig, å skilda tider under jubileumsutställningen anordna tre särskilda trädgårdsutställningar lär knappast bli va möjligt och i varje fall icke anses såsom villkor för utbekommande av statsbidrag.

Särskilt med hänsyn härtill synas mig kostnaderna för utställningen kunna nedbringas med 10,000 kronor utöver vad lantbruksstyrelsen beräknat. Ett statsanslag å 30,000 kronor skulle vid sådant förhållande bli va tillräckligt.

Då upptagande av anslag till nya ändamål å årets tilläggsstat må i möjligaste mån undvikas, anser jag, att anslag för ändamålet bör i sin helhet begäras för första halvåret 1923.

Såsom lantbruksstyrelsen anført, bör för anslagets tillgodonjutande uppställas samma villkor i fråga om uppkommande överskott som för anslaget till lantbruksmötet.

Slutligen har jag att anmäla, att jämväl styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet begärt anslag för deltagande i lantbruksmötet i Göteborg 1923, varöver infordrats yttrande av lantbruksstyrelsen. Därest något belopp härför skulle finnas böra anvisas, torde det emellertid kunna utgå från huvudtitelns besparingar.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för femte nordiska trädgårdsutställningen i Göteborg 1923 å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst* kronor 30,000, att utgå under villkor, att eventuellt uppstående överskott å utställningen varder efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis återburet till statsverket eller reserverat för en senare nordisk trädgårdsutställning.

16. Lantbrukskonsulenter i London och Berlin.

[98.] Allt sedan 1897 hava medel varit av riksdagen anvisade å extra stat till befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svensk industri och svenska näringar. Från och med 1910 har be-
Lantbruks- träffande dessa anslag skett den förändring, att under nionde huvud-
konsulenter i titeln anvisats å extra stat särskilt anslag till befrämjande av avsättning
London och i främmande länder av alster utav svenska lantbruket och dess binäringar
Berlin. samt fiskerinäringen. Anslaget användes till uppehållande av en mejeri-
 (extra anslag.) och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning
 i Berlin för tillvaratagande av svenska lantbrukets och fiskerinäringens
 intressen.

För 1921 anvisades för ifrågavarande ändamål ett förslagsanslag, högst å 29,000 kronor. Anslaget har av Kungl. Maj:t anvisats att utgå med 9,000 kronor i arvode åt vardera konsulenten samt med 6,000 kronor till expenser och resekostnader för konsulenten i London och med 5,000 kronor till samma ändamål för konsulenten i Berlin.

Till ökade expenser för Sveriges lantbrukskonsulent i London anvisades härjämte å tilläggsstat för sistnämnda år ett förslagsanslag, högst å 6,000 kronor.

Ifrågavarande anslag hava till och med 1921 upptagits under nionde huvudtiteln. Sedan emellertid Kungl. Maj:t i anledning av ifrågasatt omorganisation av lantbruksrepresentationen i utlandet föreslagit riksdagen, att under tredje huvudtiteln å extra stat för 1922 till lantbruksattachéer anvisa ett reservationsanslag av 77,000 kronor, anmälde riksdagen i skrivelse den 17 juni 1921, nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för 1922 tredje huvudtitel, punkt 14, att riksdagen — som ansåge sig icke kunna medgiva av Kungl. Maj:t ifrågasatt utvidgning av nämnda representation — å extra stat för 1922 till lantbruksattachéer (jordbrukskonsulenter) anvisat ett förslagsanslag, högst, 29,000 kronor. I skrivelsen anfördes tillika, att anslaget allenast för 1922 anvisats på tredje huvudtiteln.

Med anledning av vad sålunda förekommit torde anslag för ifrågavarande ändamål nu åter böra uppföras under riksstatens nionde huvudtitel.

Beträffande anslagsbehovet har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 anført, att till ökade expenser åt lantbrukskonsulenten i London jämväl för 1922 erfordrades ett belopp av 6,000 kronor. Lantbruksstyrelsen hölle nämligen före, att — åtminstone såvitt styrelsen

kunde bedöma — den beräkning av kostnaderna för kontor, kontorist, resor, post, telegraf, telefon och tidningar m. m. åt bemälde konsulent, som låge till grund för anslaget å 1921 års tilläggsstat (se punkt 14 i nionde huvudtiteln), icke undergått någon förändring i sådan riktning, att nedsättning av denna anslagspost kunde äga rum. [98.]

Lantbruksstyrelsen har vidare förklarat, att för första halvåret 1923 erfordrades hälften av det belopp, som för ändamålet anvisats å extra stat för 1922 eller således 14,500 kronor.

Då behov av högre anslag till konsulenten i England torde komma att föreligga även för första halvåret 1923 och anslag å tilläggsstat för samma tid ej bör förekomma, anser jag, att det av lantbruksstyrelsen föreslagna beloppet, mot vars beräkning jag i övrigt ej har någon erinran, bör höjas med det belopp, som för ökade expenser kan tarvas för första halvåret 1923. Detta belopp synes mig ej behöva beräknas högre än till 2,500 kronor. Hela anslaget skulle alltså bliva 17,000 kronor, därav beräknas 4,500 kronor i arvode till vardera konsulenten samt till expenser och resekostnader 5,500 kronor till konsulenten i London och 2,500 kronor till konsulenten i Berlin. *Departements-
chefen.*

Med avseende å det begärda tilläggsanslaget för 1922 kommer jag att göra särskild framställning om dess anvisande å *tilläggsstat*.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Berlin för tillvaratagande av svenska lantbrukets och fiskerinäringens intressen å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag, högst* kronor 17,000.

Smörprovningar.

Under en följd av år har till smörprovningar i Malmö och Göteborg anvisats statsbidrag. Å 1922 års riksstat är för ändamålet å extra stat upptaget ett reservationsanslag av 25,000 kronor att i mån av behov utav Kungl. Maj:t disponeras. Dessa anslag pläga ställas till förfogande för styrelsen för de svenska smörprovningarna, som står under kontroll av lantbruksstyrelsen. Bland villkoren för anslagets tillgodonjutande föreskrives, att ett inregistrerat skyddsmärke för svenskt exportsmör,

[99.]
*Smörprov-
ningar.*

[99.] s. k. runmärket, skall tillhandahållas alla i tävlingen deltagande mejerier, som uppfylla föreskrivna villkor i avseende å smörets kvalitet.

I kungörelse den 26 maj 1911 (nr 36) stadgades, att vid utförsel av smör skulle å kärlet, däri smöret förvarades, anbringas märke, angivande om smörets vattenhalt överstege 16 procent eller icke. För kontroll å riktigheten av dylika uppgifter kunde vid utförseln prov tagas av varan. Till bestridande av kostnaden för undersökning av dylika prov har riksdagen för vart och ett av åren 1910—1919 anvisat ett belopp av 6,000 kronor. Jämväl detta anslag har karaktär av reservationsanslag.

I riksstaten för 1919, där sistnämnda anslag sista gången upptagits, äro båda nu omförmälda anslag upptagna med sammanslaget belopp och under gemensam titel »Fortgående smörprovningar m. m.»

I en av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 31 augusti 1921 överlämnad ansökning har nu styrelsen för svenska smörprovningarna hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes för 1923 bereda provningarna understöd av statsmedel med 25,000 kronor eller att, om anslag för hela året icke på en gång kunde beviljas, ett belopp av 12,500 kronor måtte anvisas för första halvåret 1923.

Lantbruksstyrelsen har, efter granskning av styrelsens för svenska smörprovningarna räkenskaper, funnit en reducering av det begärda statsbidraget icke vara möjlig.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 26 september 1921 meddelat, att vid utgången av 1922 en reservation å anslaget till fortgående smörprovningar m. m. vore att påräkna till ett belopp av i runt tal 25,000 kronor. Befintlig reservation hade huvudsakligen uppkommit på grund därav, att under krisåren de medel, som avsetts till vattenhaltsundersökningar, icke kommit till användning.

*Departements-
chefen.*

Den 26 september 1921 har Kungl. Maj:t med upphävande av förutnämnda kungörelse den 26 maj 1911 utfärdat ny kungörelse (nr 542) med bestämmelser att lända till efterrättelse vid utförsel ur riket av smör. Enligt den nya kungörelsen, som trätt i kraft den 1 november 1921, får smör ej ur riket utföras annorledes än i kärll, försett antingen med det för svenska smörprovningarna inregistrerade varumärket s. k. runmärket eller ett utvändigt å kärlet inbränt eller på annat varaktigt sätt anbragt märke, angivande att smöret icke är berättigat till runmärket. Vattenhaltsundersökningar av svenskt exportsmör äro sålunda icke längre erforderliga och anslag för detta ändamål följaktligen obehövt.

Ej heller till fortgående smörprovningar tarvas för första halvåret

1923 nytt anslag, allenast riksdagens medgivande erhålles att få för detta ändamål disponera reservationerna å tidigare anslag till vattenhaltsundersökningar. Jag anser, att ett dylikt medgivande bör begäras och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, [99.]

att Kungl. Maj:t må till fortgående smörprovingar använda vad som vid utgången av 1922 må kvarstå oanvänt å reservationsanslaget till anställande av undersökningar rörande vattenhalten i svenskt exportsmör.

17. Understöd åt föreningar för jordbrukskredit.

Till understöd åt föreningar för jordbrukskredit har riksdagen anvisat förslagsanslag för 1916 å 10,000 kronor, för 1917 å 20,000 kronor, för 1918 å 30,000 kronor samt för ett vart av åren 1919—1922 å 35,000 kronor. [100.]

*Understöd åt
föreningar för
jordbruks-
kredit.*

Bestämmelser angående dylika understöd äro meddelade i kungörelse den 18 juni 1915 (nr 234), med däri genom kungörelser den 11 juli 1918 (nr 596) och den 30 april 1920 (nr 172) gjorda ändringar. (extra anslag.)

Enligt dessa bestämmelser kan jordbrukskassa erhålla visst bidrag till de årliga förvaltningskostnaderna samt centralkassa för jordbrukskredit vissa bidrag dels till organisationskostnader och dels till årliga förvaltningskostnader.

För närvarande finnas fyra centralkassor, nämligen Mälarprovinsernas, Södra Sveriges, Malmöhus läns och Skaraborgs läns centralkassor för jordbrukskredit.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i proposition nr 227 till 1921 års riksdag medgav riksdagen, att till envar av nyssberörda fyra centralkassor för jordbrukskredit finge under 1921 av det å extra stat för samma år anvisade förslagsanslaget till understöd åt föreningar för jordbrukskredit utbetalas, utöver det statsbidrag för förvaltningskostnader, som jämlikt gällande bestämmelser tillkomme föreningen, ett tillfälligt statsbidrag å lika stort belopp. Vid propositionens tillstyrkande anförde dåvarande departementschefen, att centralkassorna under sin hittillsvarande verksamhet och i synnerhet under de senaste åren haft att i ekonomiskt hänseende kämpa med ganska betydande svårigheter. Inarbetandet av jordbrukskasserörelsen hade visat sig kräva väsentligt mer arbete, än man från början föreställt sig, vilket givetvis medfört drygare

[100.] kostnader för centralkassornas upplysnings- och organisationsarbete än som beräknats. Vidare hade kassornas ekonomi rönt menlig inverkan av kristidens speciella förhållanden dels genom stegrade kostnader för kontorsarbete samt för resor i upplysnings- och organisationssyfte m. m. och dels därigenom att medlemmarna under högkonjunktorens inflytande med dess goda penningtillgång icke haft behov av att anlita kassorna för erhållande av lån i så stor omfattning, att erforderliga inkomster därigenom kunnat tillföras centralkassorna. Sålunda anförda omständigheter, vilka alla syntes tillfälliga eller beroende på att verksamheten ännu vore ny, hade samverkat till, att centralkassorna vore i behov av ett extra bidrag från statens sida. I betraktande av rörelsens stora betydelse och önskemålet, att densamma måtte kunna ostört utvecklas, tillstyrkte därför departementschefen, att centralkassorna för 1921 måtte tillerkännas ett tillfälligt förvaltningsbidrag utöver det enligt gällande bestämmelser utgående.

Ovannämnda fyra centralkassor hava nu i gemensam skrivelse den 22 augusti 1921 hemställt om samma ökning av statsbidragen för 1922, som beviljats för 1921, samt därvid erinrat, att kassorna i sin 1920 ingivna ansökan om förhöjt statsunderstöd framhallit, att trots en ganska tillfredsställande ökning av rörelsen kassorna dock icke såge sig i stånd att med de på grund av penningvärdets fall stegrade kontors- och resekostnaderna på ett effektivt sätt föra fram den för jordbrukarna så nödvändiga organisationen av jordbrukskassor. Någon lättnad för centralkassorna i detta avseende hade emellertid hittills icke ägt rum, utan snarare torde kassorna ännu någon tid framåt hava att emotse i förhållande till sin rörelse höga förvaltningskostnader. Kassorna hyste emellertid förhoppning att i en snar framtid kassornas verksamhet skulle hava nått en sådan omfattning, att det författningsenliga statsunderstödet skulle vara tillräckligt. Intill dess vore en höjning av statsanslaget behöfvlig.

Framställningen har tillstyrkts av överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus och Skaraborgs län.

De av chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Majts bemyndigande den 22 juni 1921 tillkallade sakkunniga för utredning angående den sekundära fastighetskreditens ordnande m. m. hava i infordat utlåtande den 13 oktober 1921 erinrat, att de sakkunniga ännu icke hunnit närmare utreda eller taga ställning till de spörsmål angående driftkreditföreningarna, som vore förknippade med de sakkunnigas uppdrag, och sålunda icke såge sig i stånd att inkomma med förslag till de jämkningar i bestämmelserna för dessa föreningar, vartill utredningen väntades giva anledning, inom sådan tid att därpå grundade ändrings-

förslag kunde av Kungl. Maj:t föreläggas 1922 års riksdag. Med hänsyn till vikten av att jordbrukskasserörelsen måtte kunna uppehållas och utvecklas finge de sakkunniga tillstyrka centralkassornas föreliggande framställning, som vore direkt motiverad av penningvärdets fall.

[100.]

Departementsschefen.

Vad först angår den begärda tillfälliga förhöjningen under 1922 till meranämnda fyra centralkassor, så återopas därför samma skäl, som förra året föranledde dylik förhöjning. Dessa skäl synas mig emellertid icke nu kunna motivera en lika stor höjning av statsbidraget, då de kostnader, vilkas stegring angivits såsom skäl för höjningen, numera väsentligt sänkts. För min del kan jag icke finna annat än att en förhöjning för 1922 med hälften av de författningsenligt utgående beloppen bör vara fullt tillräcklig.

Med sådan förhöjning skulle sammanlagda beloppet av statsbidragen till de fyra centralkassorna bliva 20,250 kronor. En approximativ beräkning av statsbidragen innevarande år till jordbrukskassorna giver vid handen, att även med antagande av sålunda förhöjda statsbidrag till centralkassorna årets förslagsanslag å 35,000 kronor icke kommer att överskridas. Riksdagens medgivande till den tillfälliga förhöjningen bör emellertid i likhet med föregående år inhämtas.

Vad härefter angår erforderligt anslag för 1923, så torde, innan ovannämnda sakkunnigas utredning föreligger, ej någon ändring av anslagets belopp böra vidtagas. Hälften därav bör således begäras för första halvåret 1923.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till understöd åt föreningar för jordbrukskredit å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 17,500,

dels ock medgiva, att till envar av Malmöhus läns centralkassa för jordbrukskredit, Mälardalens läns centralkassa för jordbrukskredit, Skaraborgs läns centralkassa för jordbrukskredit och Södra Sveriges centralkassa för jordbrukskredit må under 1922 av det å *extra stat* för samma år anvisade förslagsanslaget till understöd åt föreningar för jordbrukskredit utbetalas, utöver det statsbidrag för förvaltningskostnader, som jämligt gällande bestämmelser tillkommer föreningen, ett tillfälligt statsbidrag till hälften så stort belopp.

Jordbruksräkning.

[101.]
Jordbruks-
räkning.

För vart och ett av åren 1913—1920 har riksdagen beviljat anslag till insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar. Enligt den fastställda planen hava undersökningarna från och med 1913 årligen ägt rum inom omkring en åttondel av riket och hava slutförts 1920.

Sedan fråga uppkommit om omläggning av jordbruksstatistiken och denna fråga varit föremål för utredning av sakkunniga, framlade Kungl. Maj:t den 5 mars 1920 proposition i ämnet, nr 159. Enligt detta förslag skulle de förutvarande lokalundersökningarna upphöra och i stället de för jordbruksstatistiken grundläggande uppgifterna insamlas genom allmänna, samtidigt för hela landet utförda räkningar, vilka borde återkomma vart tredje år. Totalkostnaderna för en räkning beräknades approximativt till 210,000 kronor, och syntes första räkningen böra äga rum 1923. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för ändamålet å extra stat för ett vart av åren 1921 och 1922 anvisat reservationsanslag av 70,000 kronor.

Såsom framgår av det vid berörda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet förelåg icke då fullständig utredning i ämnet. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 anbefallt statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen att vid fortsatt prövning och utredning av frågan angående jordbruksstatistikens omorganisation beakta vad som anförts av departementschefen vid avlåtandet av omförmälda proposition nr 159 samt av riksdagen i dess skrivelse nr 415. Kungl. Maj:t bemyndigade därjämte ämbetsverken att vid frågans fortsatta utredning påkalla utlåtande och erforderlig medverkan från de sakkunniga, som tillkallats för utredning av frågan om hushållningssällskapens omorganisation. Enligt vad jag inhämtat torde utredningarna emellertid icke kunna slutföras till framläggande för instundande riksdag.

Då, såsom nämnts, räkningen skall äga rum 1923 samt för ändamålet redan anvisats 140,000 kronor, anser jag att med anvisande av det belopp, som ytterligare må erfordras, kan anstå till 1923 års riksdag. Ehuru jag således icke har för avsikt att framställa förslag om anslags äskande till 1922 års riksdag, har jag velat här omförmäla ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

Upplysningsverksamhet angående försäljningsföreningar.

Till främjande av upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen utav lantmannaprodukter ävensom beträffande jordbrukskasserörelsen har riksdagen för vart och ett av åren 1919—1922 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

[102.]
Upplysnings-
verksamhet
angående
försäljnings-
föreningar.

Anslaget användes till statsbidrag åt hushållningssällskap för åtgärder till främjande av dylik upplysningsverksamhet. Jämlikt kungörelse den 3 december 1918 (nr 971) skall ansökan om bidrag av hushållningssällskap före utgången av det år, bidraget avser, ingivas till lantbruksstyrelsen, som före den 15 nästpåföljande februari har att överlämna inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. Beviljade bidrag utbetalas av statskontoret, sedan med intyg från lantbruksstyrelsen styrkts, att de åtgärder, för vilka statsbidrag erhållits, blivit utförda.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen förklarat sig anse anslag för ifrågavarande ändamål böra för 1923 beviljas till samma belopp som under föregående år. Då emellertid beviljat statsbidrag utbetalades till vederbörande hushållningssällskap först året efter det, för vilket bidraget avsetts, komme någon utanordning av medel från anslaget icke att äga rum under förra halvåret 1923. Som det dock vore av vikt för vederbörande hushållningssällskap att erhålla kännedom om storleken av det belopp, som under året vore att påräkna för ändamålet, har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte, att Kungl. Maj:t måtte till främjande av upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen av lantmannaprodukter ävensom beträffande jordbrukskasserörelsen kunna under första halvåret 1923 bevilja ett belopp av 10,000 kronor.

Under återopande av vad jag inledningsvis anført angående anslag av denna art finner jag mig sakna anledning att föreslå äskande av anslag för detta ändamål av 1922 års riksdag.

Departements-
chefen.

Landsbygdens elektrifiering.

Med anledning av väckta motioner anvisade 1918 års lagtima riksdag för vartdera av åren 1918 och 1919 ett anslag av 100,000 kronor för att, i vad på länsstyrelserna lämpligen kunde ankomma, främja en planmässig organisation av landsbygdens elektrifiering. På framställning

[103.]
Landsbygdens
elektrifiering.

[103.] av Kungl. Maj:t har motsvarande belopp anvisats även för åren 1920—1922. Anslagen hava mellan länsstyrelserna fördelats av Kungl. Maj:t efter förslag av elektrifieringskommittén.

Elektrifieringskommittén har ansett anslag för ifrågavarande ändamål böra för första halvåret 1923 upptagas med halva det för 1922 beviljade beloppet eller 50,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Även jag är av den meningen, att anslag för ändamålet bör utgå jämväl under 1923.

Vad åter angår frågan, huruvida behov föreligger att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra någon del av ifrågavarande anslag, vill jag framhålla, att under de år, anslag för ändamålet ifråga beviljats, nämnda kommitté icke tidigare än under maj månad ingivit förslag till anslaget fördelning. Vid sådant förhållande synes mig med uppförande av ifrågavarande anslag vad beträffar 1923 utan olägenhet kunna anstå till samma års riksdag. Ehuru jag sålunda icke har för avsikt att nu föreslå Kungl. Maj:t åskande av något anslag för ifrågavarande ändamål, har jag likväl velat här omförmåla föreliggande omständigheter, för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

Jordbrukarungdomens förbund.

[104.]
*Jordbrukar-
ungdomens
förbund.*

Såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1921 och 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor, att utgå under villkor att förbundet visade sig hava från annat håll för ändamålet under året mottagit understöd till minst lika stort belopp.

Förbundet har nu hemställt att jämväl för 1923 komma i åtnjutande av anslag med oförändrat belopp.

Häröver har lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1921 avgivit infortrat utlåtande och därvid anfört följande.

Då förbundets verksamhet enligt lantbruksstyrelsens mening vore gagnande, syntes anslag för ändamålet böra utgå jämväl för 1923. Såsom villkor för utfående av ifrågavarande anslag gällde för 1921, att detsamma finge av statskontoret utanordnas i den mån förbundet genom intyg från lantbruksstyrelsen styrkte sig hava under året mottagit understöd från annat håll. Då således anslaget utanordnades successivt, syntes för första halvåret 1923 endast halva anslaget böra begäras.

I det vid propositionen i ämnet till 1920 års riksdag (nr 184) fogade statsrådsprotokollet uttalade föredragande departementschefen, att statsbidraget till jordbrukarungdomens förbund lämpligen kunde utbetalas halvvårsvis. Då, såsom lantbruksstyrelsen erinrat, bidraget utbetalas i efterskott, skulle första utbetalningen för kalenderåret 1923 äga rum den 1 juli. Vid sådant förhållande behöver anslag för ändamålet icke äskas av 1922 års riksdag. [104.]
Departements-
chefen.

Ehuru jag sålunda icke har för avsikt att nu föreslå någon framställning i ämnet till riksdagen, har jag velat här omförmåla ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

I. Grundförbättringar, kolonisation och egnahems- bildning m. m.

Grundförbättringar.

Norrländska avdikningsanslaget.

De under benämning »norrländska avdikningsanslaget» av riksdagen anvisade medlen äro avsedda till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Bestämmelser om villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag äro meddelade i kungörelse den 28 juli 1916 (nr 377).

Anslagets belopp har under senare år i allmänhet beräknats med utgångspunkt från att 1,900,000 kronor skulle årligen stå till Kungl. Maj:ts förfogande. På grund av att detta belopp under de senaste åren till följd av kristidsförhållandena icke till fullo tagits i anspråk och odisponerade behållningar sålunda uppstått, begärdes icke nytt anslag för 1921.

Vid redogörelsen för anslagsbehovet för 1922 anförde min företrädare, att de dittills av riksdagen anvisade årliga anslagen för ändamålet avpassats så, att å anslaget skulle finnas en odisponerad tillgång, motsvarande summan av vad som borde av Kungl. Maj:t högst beviljas

[105.]
Norrländska
avdiknings-
anslaget.

[105.] såsom statsbidrag för året, eller normalt 1,900,000 kronor. En sådan överensstämmelse vore emellertid i själva verket icke nödvändig. De från anslagen beviljade statsbidragen finge nämligen lyftas endast i mån av arbetets fortgång och i regel skulle en del innestå, till dess arbetet vore fullbordat och godkänt. Vid sådant förhållande vore det egentligen blott av vikt att tillse, att å anslaget funnes tillgång att gälda de belopp, som kunde böra utbetalas under året. I följd härav och med hänsyn till befintliga reservationer tillstyrkte departementschefen begränsning av anslagsäskandet för 1922 till 500,000 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avfattade förslag biträdades av riksdagen.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 3 september 1921 framlagt förslag rörande ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål. Styrelsen har därvid i huvudsak anfört följande.

För 1921 syntes ett belopp av i runt tal 1,500,000 kronor komma att tagas i anspråk av förevarande anslag. Till 1922 skulle då återstå 720,000 kronor. Till sammans med det av riksdagen för 1922 anvisade reservationsanslaget skulle sålunda för sagda år ett belopp av omkring 1,220,000 kronor finnas tillgängligt. Detta belopp syntes komma att under 1922 i sin helhet bliva taget i anspråk.

Oaktat lantbruksstyrelsen, med fästat avseende därvid att största möjliga sparsamhet med statens medel måste iakttagas, sökt beräkna utgifterna från ifrågavarande anslag till möjligast lägsta belopp, hade styrelsen dock med ledning av erfarenheten från de senaste åren och under förutsättning att de i förenämnda kungörelsen stadgade villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget fortfarande skulle gälla och tillämpas på sätt nu skedde ansett sig för tillgodoseende av de årligen inkommande ansökningarna om statsbidrag i förevarande avseende ej kunna beräkna det erforderliga anslagsbeloppet lägre än till 1,500,000 kronor. Härav torde för tiden den 1 januari—30 juni 1923 omkring 40 procent eller 600,000 kronor böra vara tillgängliga.

Till följd av remiss har statskontoret och riksräkenskapsverket avgivit utlåtanden i ärendet.

Statskontoret anför i sitt utlåtande den 18 november 1921 bland annat följande.

Statskontoret hade för bedömande av medelsbehovet å anslaget intill den 30 juni 1923 grundat sina beräkningar icke såsom lantbruksstyrelsen på grundvalen av de av Kungl. Maj:t ännu odisponerade tillgångarna å anslaget utan efter den beräkningsgrund, som kommit till användning vid det av riksdagen bifallna anslagsäskandet för ändamålet till 1921 års riksdag.

Å anslaget hade vid 1921 års ingång funnits en reservation å mer än 8,560,000 kronor. Något anslagsbelopp under denna titel hade ej funnits upptaget i 1921 års riksstat. Utgifterna under 1921 å anslaget hade uppgått den 17 december till nära 1,170,000 kronor. Om uppbörden å anslaget intill samma dag, omkring 5,000 kronor, frändroges, utgjorde alltså nettoutgiften ungefär 1,165,000 kronor. Med stöd av denna siffra kunde nettoutgiften för hela året 1921 beräknas till

1,350,000 kronor. Behållningen å anslaget vid 1921 års utgång skulle i så fall utgöra omkring 7,210,000 kronor. För 1922 finnes tillgängligt, förutom sagda behållning, det i 1922 års riksstat uppförda anslaget å 500,000 kronor eller sammanlagt 7,710,000 kronor. Då anvisningarna å detta anslag avsevärt ökats under de senaste åren, hade statskontoret ansett sig böra räkna med en sammanlagd utgift under 1922 å 2,000,000 kronor. Vid sådant förhållande beräknades behållningen vid nämnda års slut uppgå till 5,710,000 kronor, vilken summa torde räcka väl till för bestridande av de på första halvåret 1923 belöpande utgifterna under denna anslagstitel.

[105.]

Jämväl riksräkenskapsverket har i utlåtande den 17 november 1921 tillstyrkt, att vid bedömande av det nya anslagsbehovet samma synpunkter måtte få göra sig gällande, som tillämpades i statsverkspropositionen och vid riksdagsbehandlingen av anslagsfrågan 1921. Därvid har riksräkenskapsverket särskilt framhållit, att riksdagen medgav höjning av det belopp, som för 1921 finge anvisas från allmänna avdikningsanslaget, under hänvisning till att den kontanta behållningen å anslaget därtill försloge.

Enligt förenämnda kungörelse må statsbidrag av Kungl. Maj:t bestämmas till högst hälften av den beräknade kostnaden. Härvid bör enligt mitt förmenande omsorgsfullt undersökas, att endast sådana företag understödjas, som äro värda att utföras, samt statsbidraget sättas i relation till beräknat förbättringsvärde. Skärpta fordringar härutinnan hava under 1921 tillämpats. Även med fortsatt iakttagande härav lär, på sätt lantbruksstyrelsen anført, bliva erforderligt att under första halvåret 1923 bevilja statsbidrag till sammanlagt belopp av 600,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med stöd av vad vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga föregående år förekommit samt med åberopande av vad statskontoret och riksräkenskapsverket anført synes mig något nytt anslag nu icke behöva för ändamålet äskas för första halvåret 1923 utan allenast medgivande inhämtas av riksdagen att därunder anvisa statsbidrag inom sistnämnda belopp.

Mom. 10 av de i förenämnda kungörelse stadgade, av riksdagen godkända villkor lyder:

»I händelse avvikelse, utan därtill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen eller arbetet, utan av lantbruksstyrelsen medgivet anstånd med detsammes utförande, icke blivit fullbordat inom därför bestämd tid, ankommer på Kungl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning av statsbidraget — — —»

Tillåtelse till avvikelse från arbetsplan har ansetts böra meddelas

[105.] av Kungl. Maj:t, som fastställer dylik plan. I de flesta fall innebär avvikelserna en förenkling eller lättnad i arbetet. Såsom villkor för tillåtelsen föreskrives därför, att statsbidraget skall i motsvarande grad minskas. Jämväl frågor om befrielse från odlingsskyldighet, som föreskrivits såsom villkor för statsbidrag, har ansetts böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Prövningen av dessa frågor, där avgörandet är beroende på tekniska utredningar av lantbruksstyrelsen, synes mig kunna överflyttas till lantbruksstyrelsen.

Likaledes bör lantbruksstyrelsen få befogenhet att besluta med anledning av ansökningar om avstående från bidrag mot befrielse från för bidragets erhållande föreskrivna villkor.

Stadgandet i mom. 10, att det jämväl skall ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, därest arbetet, utan av lantbruksstyrelsen medgivet anstånd med detsamma utförande, icke blivit fullbordat inom därför bestämd tid, har efter orden så tolkats, att så snart lantbruksstyrelsen ej meddelat anstånd före utgången av den bestämda arbetstiden, ärendet måst hänskjutas till Kungl. Maj:t. Även härutinnan anser jag ändring böra ske.

Antalet av Kungl. Maj:t avgjorda ärenden av nu ifrågavarande slag, avseende såväl norrländska och allmänna avdikningsanslagen som även odlingslånefonden, hava under 1920 utgjort 78 angående ändringar i fastställd plan och befrielse från viss odling, 155 angående förlängning av tiden för arbetets fullbordande och 29 angående avstående från bidrag eller lån.

För de av mig ifrågasatta ändringarna torde erfordras riksdagens samtycke och anser jag sådant nu böra inhämtas.

Mom. 10 av villkoren skulle till den del, varom nu är fråga, med iakttagande av de ifrågasatta ändringarna erhålla följande lydelse:

»Lantbruksstyrelsen äger meddela tillstånd till avvikelse från fastställd arbetsplan eller föreskriven odlingsskyldighet, åliggande det därvid lantbruksstyrelsen att, därest avvikelse från arbetsplan föranleder minskning av den del av kostnaden för företaget, vartill statsbidrag beviljats, såsom villkor för tillståndet föreskriva däremot svarande minskning av statsbidraget. Å lantbruksstyrelsen ankommer jämväl att, då ansökan göres om avstående från statsbidrag mot befrielse från för bidragets erhållande föreskrivna villkor, meddela för bidragets indragande erforderliga föreskrifter.

I händelse avvikelse, utan därtill erhållet vederbörligt tillstånd, skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet icke blivit fullbordat inom därför bestämd tid och [105.]
lantbruksstyrelsen ej heller meddelat anstånd med detsammias utförande,
ankommer på Kungl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning
av statsbidraget — — —.»

Ändringen torde böra träda i kraft från och med den 1 juli 1922.

På grund av vad jag nu anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t
mätte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att till understödjande av myr-
utdikningar och vattenavtappningar inom Norrland
och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget
är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller
minskning av frostländighet för närliggande bygd
eller utdikning av redan odlad jord, Kungl. Maj:t må
under tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa stats-
bidrag å tillhoppa 600,000 kronor att utgå från det
senast för 1922 å extra stat under benämning »norr-
ländska avdikningsanslaget» anvisade reservationsan-
slaget,

dels ock godkänna av mig föreslagen ändring av
mom. 10 av villkoren för erhållande och tillgodo-
njutande av statsbidrag från norrländska avdiknings-
anslaget, att gälla från och med den 1 juli 1922.

*Tilläggsbidrag till vissa med bidrag från norrländska avdiknings-
anslaget understödda företag.*

På framställning av Kungl. Maj:t medgav 1919 års riksdag, att
till företag, vartill före eller under 1918 beviljats bidrag från norr-
ländska avdikningsanslaget, finge utbetalas tilläggsbidrag med vissa an-
givna procent, dock allenast under förutsättning, att beviljat stats-
bidrag lyfts eller lyftes enligt intyg, avgivet på grund av besiktning
senast 1920.

Härför erforderligt belopp beräknades därvid till 3,100,000 kronor.
För ändamålet har beviljats för vart av åren 1919—1921 förslagsanslag,
högst, å 1,000,000 kronor eller tillhoppa 3,000,000 kronor. Vidare har
1921 års riksdag medgivit, att vad av det för 1921 beviljade anslaget
icke vid samma års slut tagits i anspråk finge under 1922 för ända-
målet användas.

Bestämmelser för ifrågavarande tilläggsbidrag hava utfärdats i
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[106.]

*Tilläggs-
bidrag till
vissa med
bidrag från
norrländska
avdikningsan-
slaget under-
stödda företag.*

[106.] kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 465). Med riksdagens medgivande har därefter genom särskilda kungörelser den 22 juni 1920 (nr 564) och den 29 juni 1921 (nr 350) bestämts, att tilläggsbidrag finge utgå jämväl å den del av bidrag från norrländska avdikningsanslaget, som lyftes på grund av besiktning 1921 och 1922.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 3 september 1921 hemställt, att anslag även för 1923 måtte för ändamålet anvisas. Styrelsen har därvid anfört följande.

Av de såsom tilläggsbidrag för ifrågavarande ändamål för 1919, 1920 och 1921 anvisade förslagsanslag, tillhopa 3,000,000 kronor, hade under 1919 tagits i anspråk 109,030 kronor, under 1920 180,730 kronor och under 1921 hittills endast 120,870 kronor eller sammanlagt 410,630 kronor. Anledningen till att sagda tilläggsbidrag, vilka skulle utbetalas först sedan vederbörande företag blivit fullbordade, tagits i anspråk i så ringa omfattning, mot vad som beräknats, vore den, att en avsevärd del av de företag, vilka under ifrågavarande år skolat fullbordas, icke kunnat — vanligen på grund av kristidens inverkan — slutföras inom den avsedda tiden. Vederbörande intressenter hade därför utverkat förlängning av den bestämda arbetstiden. Emellertid komme förvisso de företag, vilka legat till grund för beräkandet av tilläggsbidragens storlek — möjligen med några få undantag — att efter hand fullbordas inom närmast följande år. Anslag syntes därför för ändamålet erfordras jämväl för 1923.

Av hela det för 1921 och 1922 anvisade anslaget, 1,000,000 kronor, hade, såsom ovan anförts, hittills blott 120,870 kronor tagits i anspråk, vadan för återstående del av 1921 samt för 1922 tillgängligt belopp utgjorde 879,130 kronor. I vad mån detta belopp komme att tagas i anspråk intill 1922 års slut kunde ej med visshet förutsägas, men till lantbruksstyrelsen ingivna meddelanden om avdikningsverksamheten gäve vid handen, att denna verksamhet under den sista tiden blivit vida mera omfattande än hittills. Det torde därför vara att förvänta, att dikningsarbeten komme att även 1922 bedrivas mera intensivt än hittills. Den stora brist på arbetstillfällen, som nu på många områden förefunnes och som säkerligen komme att göra sig gällande även under 1922, torde även komma att föranleda en väsentlig ökning av här avsedda slags dikningsarbeten jämväl under sistnämnda år. Lantbruksstyrelsen ansåge sig därför böra beräkna, att omförmälda, nu disponibla tilläggsbidrag, 879,130 kronor, komme att i sin helhet hava tagits i anspråk vid 1922 års slut. Jämväl för 1923 syntes av liknande skäl, som här anförts angående 1922 års arbeten, anslag för ändamålet behövas.

Lantbruksstyrelsen har därför för tiden 1 januari—30 juni 1923 ifrågasatt ett anslag å 200,000 kronor ävensom hemställt, att bidrag måtte få utgå jämväl på grund av besiktning under första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Såsom ovan anförts har riksdagen medgivit, att behållningen av 1921 års anslag må för ändamålet användas under 1922.

Detta medgivande torde innebära, att behållningen får användas

till tilläggsbidrag på grund av besiktningar, verkställda under 1922, [106.]
även om utbetalning skulle ske senare.

Av 1921 års anslag har intill den 1 december tagits i anspråk allenast omkring 250,000 kronor. Behållningen vid 1922 års ingång torde vid sådant förhållande kunna beräknas till omkring 700,000 kronor. Denna behållning lär enligt mitt förmenande väl förslå till tilläggsbidrag på grund av besiktningar under 1922.

Besiktningar av företag, som utförts med bidrag från norrländska avdikningsanslaget, verkställas under senare halvåret. Följaktligen finnes icke något skäl att vid detta tillfälle taga i övervägande, huruvida tilläggsbidrag böra utgå jämväl till företag, som besiktigas under 1923 eller att därför anvisa medel.

Jag finner mig fördenskull sakna anledning, att nu föreslå någon framställning i ämnet till riksdagen.

Allmänna avdikningsanslaget.

Till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, har riksdagen sedan flera år å extra stat anvisat anslag under benämning »allmänna avdikningsanslaget». [107.]
Allmänna avdikningsanslaget.

Bestämmelser om villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag äro meddelade i kungörelse den 28 juli 1916 (nr 376).

Anslagsbeloppet, som tidigare avpassats för att tillgodose ett bidragsbehov av 800,000 kronor, bestämdes för 1921 till 900,000 kronor för att jämte beräknad odisponerad behållning av 100,000 kronor kunna medgiva bidrag å tillhoppa 1,000,000 kronor.

Med anledning av att någon *odisponerad reservation* till 1921 i verkligheten icke förefanns, framhöll min företrädare under motsvarande punkt i föregående års statsverksproposition, att beträffande detta anslag rådde enahanda förhållanden ifråga om statsbidragens lyftning, som av honom omförmäls rörande norrländska avdikningsanslaget. Att för 1921 det odisponerade beloppet uppginge till allenast 900,000 kronor borde därför — i betraktande av att anslaget ägde stor *kontant be-*

[107.] *hållning* — icke utgöra hinder för att statsbidrag för 1921 av Kungl. Maj:t anvisades intill det beräknade maximum av 1,000,000 kronor.

För 1922 ansåg min företrädare årsanvisningen böra höjas till 1,200,000 kronor men fann i betraktande av förberörda kontanta behållning anslag för ändamålet kunna begränsas till 800,000 kronor. I enlighet härmed avfattades Kungl. Maj:ts anslagsäskande.

Riksdagen förklarade sig anse årsanvisningen för 1921 böra bestämmas till 1,250,000 kronor. Därvid framhöll riksdagen, att en sådan åtgärd borde så mycket mindre möta betänkligheter, som den kontanta behållningen å ifrågavarande anslag, d. v. s. i statskontoret ännu inestående medel å anslaget, uppginge till i runt tal 1,800,000 kronor. Anslagsbeloppet för 1922 bestämdes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 800,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 3 september 1921 framlagt förslag om ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål och därvid anfört följande.

Det för 1921 odisponerade beloppet, 900,000 kronor, komme, enligt styrelsens beräkningar, att med omkring 1,500,000 kronor understiga behovet.

I skrivelse den 17 juni 1921, nr 9 A. angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, punkt 68, hade riksdagen visserligen i betraktande av att förevarande anslag ägde en kontant behållning uttalat, att ett höjande av årsanvisningen för 1921 med 250,000 kronor eller till 1,250,000 kronor icke torde möta några betänkligheter. Lantbruksstyrelsen hade emellertid vid bedömande av medelsbehovet ej ansett sig kunna räkna med högre årsanvisning under 1921 än det för året odisponerade beloppet, 900,000 kronor. Den åsyftade kontanta behållningen å anslaget vore nämligen genom tidigare anvisningar redan disponerad, ehuru den ej blivit utbetalad, emedan vederbörande arbetsföretag ännu icke fullbordats.

Av nyssnämnda beräkning av behovet under 1921 syntes tydligt framgå, att det för 1922 avsedda beloppet, 800,000 kronor, icke komme att ens tillnärmelsevis motsvara behovet. Huru stort behovet av medel för ändamålet under de närmast därefter följande åren komme att bliva, torde ej nu kunna fullt tillförlitligt bedömas.

Oaktat lantbruksstyrelsen, med fästat avseende därvid att största möjliga sparsamhet med statens medel måste iakttagas, sökt beräkna utgifterna från ifrågavarande anslag till möjligast lägsta belopp, hade styrelsen dock med ledning av erfarenheten från de senaste åren och under förutsättning att de i förenämnda kungörelse stadgade villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget fortfarande skulle gälla och tillämpas på sätt nu skedde ansett sig för tillgodoseende av de årligen inkommande ansökningarna om statsbidrag i förevarande avseende ej kunna beräkna det erforderliga anslagsbeloppet lägre än till 1,750,000 kronor.

Såsom ovan nämnts beräknades under 1921 en brist å allmänna avdikningsanslaget av omkring 1,500,000 kronor komma att uppstå. För utjämnande efter

hand av denna brist torde det erforderliga årliga anslagsbeloppet tillsvidare ej böra bestämmas lägre än till 2,000,000 kronor. Anslag till detta belopp torde böra finnas tillgängligt redan under 1922. Såsom ovan nämnts hade emellertid för året allenast 800,000 kronor anvisats. Återstoden eller 1,200,000 kronor syntes böra äskas hos riksdagen.

För tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 torde 40 procent av årsbehovet enligt nyssnämnda beräkning eller 800,000 kronor bliva erforderliga.

Statskontorets och riksräkenskapsverkets i punkt 105 omförmälda utlåtanden avsågo jämväl lantbruksstyrelsens ifrågavarande framställning.

Vad särskilt angår behovet av anslag för första halvåret 1923 för nu ifrågavarande ändamål, så anför statskontoret därom följande.

Å allmänna avdikningsanslaget hade vid 1921 års ingång funnits bokfört en reservation å mer än 1,740,000 kronor. Om härtill lades det i 1921 års rikstat upptagna anslagsbeloppet, 900,000 kronor, utgjorde alltså inkomsten å anslaget mer än 2,640,000 kronor. Utgifterna intill den 17 december 1921 utgjorde nära 930,000 kronor och uppbörden knappt 3,000 kronor. Nettoutbetalningarna under berörda tid utgjorde alltså ungefär 927,000 kronor. Statskontoret beräknade med stöd härav utgifterna för hela året 1921 till 1,100,000 kronor; och skulle vid sådant förhållande behållningen vid årets slut utgöra 1,540,000 kronor.

Tillgångarna å anslaget skulle under 1922 bestå av dels nyssnämnda behållning och dels det i riksstaten uppförda anslagsbeloppet, 800,000 kronor, eller sålunda tillhopa 2,340,000 kronor. Även beträffande detta anslag hade statskontoret ansett sig böra räkna med en väsentligt ökad utgiftssumma för 1922, eller 1,500,000 kronor. Med denna beräkning skulle vid 1922 års utgång förefinnas en reservation å anslaget på 840,000 kronor, vadan ifrågasatt tilläggsanslag för 1922 ej syntes vara erforderligt. Såvitt statskontoret kunde finna borde också nyssnämnda reservation förslå till bestridande av utgifterna å anslaget under första halvåret 1923, särskilt om det toges i beräkning, att utgifterna å detta anslag liksom å norrländska avdikningsanslaget på grund av föreliggande omständigheter alltid vore vida mindre under första hälften av varje kalenderår än under dess senare hälft.

Av vad jag under punkt 105 och nu anfört och återgivit framgår, att hinder ej möter för att under 1922 anvisa bidrag å tillhopa 1,200,000 kronor, oaktat den odisponerade behållningen ej uppgår till detta belopp. För 1921 har Kungl. Maj:t likaledes, med stöd av riksdagens återgivna uttalanden, anvisat bidrag utöver då odisponerad behållning.

Vid sådant förhållande bortfalla skälen för lantbruksstyrelsens begäran om tilläggsanslag för 1922 samt om höjning av årsanvisningarna för 1922 och följande år.

Årsanvisningen för 1923 bör således beräknas till samma belopp som för 1922 eller 1,200,000 kronor och för första halvåret, i enlighet med lantbruksstyrelsens beräkning, till 40 procent därav eller i runt tal 500,000 kronor.

[107.]

*Departements-
chefen.*

[107.]

Av skäl, som jag i punkt 105 anført, och under åberopande av statskontorets utredning anser jag anslag för sistnämnda tid ej behöva äskas utan allenast medgivande av riksdagen begäras att därunder anvisa för ändamålet 500,000 kronor. I överensstämmelse med vad föregående år skett bör därvid fastställas ett högsta belopp, varintill statsbidrag må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd. Då detta belopp föregående år bestämts till 150,000 kronor torde nu 40 procent därav eller 60,000 kronor vara riktigt avvägt.

Vad jag i punkt 105 framhållit om skärpta fordringar vid statsbidragens beviljande och utmätande gäller jämväl bidrag från allmänna avdikningsanslaget.

Mom. 11 av de för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget gällande villkor innehåller samma bestämmelser, som i punkt 105 återgivits ur mom. 10 av dylika villkor ifråga om norrländska avdikningsanslaget.

Jag anser, att enahanda ändring, som jag där föreslagit, må vidtagas beträffande allmänna avdikningsanslaget.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att till understödjande av myr-
utdikningar och vattenavtappningar inom andra delar
av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet
med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng-
lämplig jord eller minskning av frostländighet för när-
liggande bygd eller utdikning av redan odlad jord,
Kungl. Maj:t må under tiden 1 januari—30 juni 1923
anvisa statsbidrag å tillhopa 500,000 kronor att utgå
från det senast för 1922 å extra stat under benämning
»allmänna avdikningsanslaget» anvisade reservations-
anslaget och med iakttagande att härav högst 60,000
kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars
torrläggning avser endast minskning av frostländighet
för närliggande bygd,

dels och godkänna av mig föreslagen ändring av
mom. 11 av villkoren för erhållande och tillgodonju-
tande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget,
att gälla från och med den 1 juli 1922.

[107.]

Tilläggsbidrag till vissa med bidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag.

Under enahanda villkor, som under punkt 106 omförmäls i avseende å norrländska avdikningsanslaget, medgav 1919 års riksdag tilläggsbidrag till företag med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget. Härför erforderligt belopp beräknades till 660,000 kronor. Riksdagen har anvisat för vartdera av åren 1919 och 1920 200,000 kronor samt för 1921 210,000 kronor. Vidare har riksdagen 1921 medgivit, att vad av sistberörda anslag icke vid samma års slut tagits i anspråk finge under 1922 för ändamålet användas.

[108.]

Tilläggsbidrag till vissa med bidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag.

Bestämmelser angående dessa tilläggsbidrag äro meddelade i kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 464). Jämväl i detta fall har med riksdagens medgivande genom särskilda kungörelser den 22 juni 1920 (nr 565) och den 29 juni 1921 (nr 351) bestämts, att tilläggsbidrag finge utgå jämväl å den del av beviljade bidrag, som lyftes på grund av besiktning 1921 och 1922.

Av ifrågavarande anslag har tagits i anspråk under 1919 92,740 kronor, under 1920 98,810 kronor samt under 1921 till den 1 december 58,570 kronor.

I skrivelse den 3 september 1921 har lantbruksstyrelsen hemställt, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag av 40,000 kronor måtte för ändamålet göras tillgängligt, att utgå enligt grunder, motsvarande de som nu gällde.

Beträffande tilläggsbidrag till företag, understödda med bidrag från allmänna avdikningsanslaget, föreligga samma förhållanden, som jag framhållit i punkt 106 och jag anser det således ej heller för erhållande av medel till dessa tilläggsbidrag tarvas någon framställning till 1922 års riksdag.

*Departements-
chefen.*

Kolonisation.

1. *Odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.*

[109.]
*Odlingshjälp
 åt innehavare
 av odlings-
 lägenheter
 m. fl.*

(ordinarie
 anslag.)

Till och med 1918 funnos i riksstaten uppförda dels ett ordinarie förslagsanslag å 4,500 kronor till odlingshjälp å krononybyggare, dels ock ett ordinarie förslagsanslag å 20,000 kronor till odlingshjälp till innehavare av skogstorp och lägenheter.

Från och med 1919 äro sagda båda anslag sammanslagna till ett under benämning odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. Anslaget har natur av ordinarie förslagsanslag och är uppfört med 25,000 kronor.

Bestämmelser angående odlingshjälp hava meddelats i Kungl. Maj:ts brev till domänstyrelsen den 29 maj 1891 angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län samt i kungörelserna den 27 maj 1904 (nr 21 sid. 4) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län och den 18 juni 1909 (nr 69) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i de sex nordligaste länen ävensom i Kungl. Maj:ts brev till domänstyrelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande av nybyggeslägenheter å vissa delar av Alträsk och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog.

Jämlikt kungörelse den 20 juni 1918 (nr 448) med däri genom kungörelse den 4 juni 1920 (nr 260) gjord ändring samt, såvitt angår Alträsk nybyggesområde, Kungl. brev till statskontoret samma dagar utgår enligt vissa grunder tilläggsbidrag till dem, som jämlikt förenämnda kungörelser och brev äro berättigade till odlingshjälp.

I enlighet med riksdagens skrivelser den 12 juni 1918, nr 375 och 377, skola tilläggsbidragen gäldas under 1918 av ordinarie förslagsanslaget till odlingshjälp åt innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen samt därefter av ordinarie förslagsanslaget till odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.

Enligt statsrådsprotokollet till proposition nr 280 till 1918 års riksdag, däri förslaget om tilläggsbidragen framlades, har dåvarande departementschefen förutsatt, att det framdeles borde tagas i övervägande, huruvida ifrågavarande anslag med anledning av dessa bidrag behövde höjas.

Från anslaget har, enligt uppgift från domänstyrelsen, utbetalats under 1917 36,132 kronor, under 1918 25,823 kronor, under 1919 154,028 kronor, under 1920 143,974 kronor och under januari—oktober 1921 151,438 kronor.

De under senaste åren gjorda utanordningarna från anslaget synas mig böra föranleda en förhöjning därav till 150,000 kronor för år räknat. [109.]
Jag hemställer i anledning härav, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
che/en.

att, med höjning av *ordinarie förslagsanslaget* till
odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.
från..... kronor 25,000
med..... » 125,000
till » 150,000
för år räknat, upptaga samma anslag
med halva beloppet eller » 75,000.

2. Kolonisation å vissa kronoparker.

För 1918 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till kolonisation på vissa kronoparker i övre Norrland. Med bifall till detta förslag har riksdagen medgivit, att upplåtelse av kolonat på Rönnlidens, Luspbergets och Metsekens kronoparker i Västerbottens län samt Djupsjö kronopark i Norrbottens län finge ske i huvudsaklig överensstämmelse med av norrländska kolonisationskommittén föreslagna grunder. I anledning av Kungl. Maj:ts förslag till därpå följande riksdagar om fortsättande av kolonisationsförsöken har medgivits upplåtelse av kolonat, 1919 på Ängeså kronopark i Norrbottens län, Östra och Västra Jörnsmarkens samt Aronsjökullarnas kronoparker i Västerbottens län, Ansjö kronopark i Jämtlands län samt Hamra kronopark i Gävleborgs län, 1920 på Ljusåtraktens, Vakslidens, Siksjö och Pite kronoparker i Norrbottens län, Abboträsklidens kronopark i Västerbottens län och Hamra kronopark i Gävleborgs län, samt 1921 å Örlandet och Abmobergets kronoparker i Västerbottens län samt Vargisåvattnens, Pajala Östra, Ohtanajärvi och Västra Limingojärvo kronoparker i Norrbottens län. [110.]
Kolonisation
å vissa krono-
parker.
(extra anslag.)

Förslagen till dessa kolonisationsförsök hava framlagts av norrländska kolonisationskommittén. Kolonisationsarbetets utförande har stått under ledning av en särskild organisation, statens kolonisationsnämnd, för vilken Kungl. Maj:t utfärdat instruktion i brev den 11 juli 1918.

Beträffande de 1918 och 1919 beslutade kolonisationsföretagen hava ännu icke samtliga kolonat tagits i anspråk. För underlättande av koloniseringen medgav 1921 års riksdag sådan ändring beträffande den 1919 beslutade koloniseringen å Ängeså kronopark, att tio kolonat av mindre typ därstädes finge förses med åbyggnader, delvis uppförda genom statens försorg, för vilket ändamål å extra stat för 1922 anvisades
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[110.] ett belopp av 30,000 kronor. Några ytterligare medel för dessa kolonisationer erfordras icke.

Den 1920 beslutade koloniseringen beräknades draga en kostnad av 1,060,100 kronor, förutom kostnad för arbetets ledning genom kolonisationsnämnden, beräknad till 159,400 kronor. Av de belopp, som riksdagen för åren 1920—1922 beviljat för kolonisationsförsök, kan beräknas belöpa å 1920 års kolonisation dels för själva koloniseringsarbetet respektive 303,300 kronor, 308,500 kronor och 277,800 kronor eller tillhoppa 889,600 kronor, dels ock för administration och ledning respektive 35,700 kronor, 42,500 kronor och 81,200 kronor eller tillhoppa 159,400 kronor.

Vidkommande 1921 års av Kungl. Maj:t framlagda koloniseringsförslag torde jag få erinra, att detsamma innebar en inskränkning i kolonisationskommitténs förslag i ämnet, i det att ur planen uteslöts kolonatupplåtelser å Ede kronopark i Jämtlands län. Kungl. Maj:t ifrågasatte vidare, att på närmare utredning borde bero, huruvida och i vad mån ytterligare inskränkningar borde göras med avseende å vissa av de av kommittén föreslagna kolonisationsförsöken.

Kommittén hade beräknat kostnaderna för samtliga dessa försök — oavsett därav föranledda administrationsutgifter, uppskattade för vart av åren 1921 och 1922 till 18,400 kronor — till 945,000 kronor samt begärt för 1920 till själva kolonisationen 323,700 kronor och till administration 18,400 kronor eller tillhoppa 342,100 kronor samt för 1921 respektive 375,000 kronor och 18,400 kronor eller tillhoppa 393,400 kronor. Dåvarande departementschefen ansåg sig emellertid icke böra föreslå något belopp för 1921 och för 1922 allenast 170,000 kronor, däri inräknat nödig kostnad för administration.

Riksdagen fann icke anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i annan mån, än att, då önskvärt vore att för avhjälpande av vissa inom ifrågavarande trakter rådande sociala missförhållanden åtgärder snarast vidtoges för desammas avhjälpande, av det begärda anslaget ett belopp av 100,000 kronor uppfördes å tilläggsstat för 1921 för kolonisering å de i finnbygden belägna kronoparkerna Pajala Östra, Ohtanajärvi och Västra Limingojärvi samt övrig del å extra stat för 1922 för kolonisering å såväl finnbygdsområdena som ock å Öräländets, Abmobergets och Vargisåvattnens kronoparker.

Vid förordnande den 29 april 1921 om verkställighet av riksdagens berörda beslut meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser för upplåtelse av kolonat å finnbygdsområdena samt anbefallde kolonisationskommittén att efter samråd med statens kolonisationsnämnd inkomma med yttrande, huruvida inskränkning borde vidtagas med avseende å koloniseringen

å Öräländets, Abmobergets och Vargisåvattnens kronoparker. Sedan [110.] kommittén inkommit med den sålunda infordrade utredningen, fann Kungl. Maj:t den 19 augusti 1921 icke skäl vidtaga ändring i planen för koloniseringen, varför bestämmelser utfärdades för upplåtelse av kolonat jämväl å dessa kronoparker.

För fortsättande av beslutade kolonisationsförsök har statens kolonisationsnämnd i skrivelse den 31 augusti 1921, varöver kolonisationskommittén samt domänstyrelsen avgivit infordrade utlåtanden respektive den 11 och 22 oktober 1921, hemställt om anslag å *tilläggsstat* för 1922 och å extra stat för första halvåret 1923 enligt följande specifikation:

	Å tilläggsstat för 1922 kronor	Å extra stat för första halv- året 1923 kronor
För 1920 års kolonisationsförsök	—	50,000
» 1921 » » : å Pajala Östra, Ohtanajärvi och Västra Limingojärvi kronoparker	—	30,000
å Öräländets, Abmobergets och Vargisåvattnens krono- parker	200,000	40,000
för inköp av maskiner och redskap för sistnämnda företag	—	30,000
För administrationskostnader för 1920 och 1921 års koloni- sationsförsök	—	25,000
Summa kronor	200,000	175,000.

Beträffande de av 1920 års riksdag beslutade kolonisationsförsöken anför nämnden i huvudsak följande:

Kolonisationsnämnden hade under 1920 påbörjat arbeten för denna kolonisering. Av 136 utlagda kolonat hade 126 upplåtits. Hittills utförda arbeten omfattade samtliga väg- och dikningsarbeten inom fyra kolonisationsområden, varjämte motsvarande arbeten påbörjats å övriga områden. Därjämte hade nämndens egen byggnadsverksamhet fortskridit så långt, att den huvudsakliga delen därav beräknades vara avslutad under 1921.

Att i detalj beräkna det för 1923 erforderliga anslaget vore omöjligt, särskilt med hänsyn till svårigheten att nu beräkna, i vilken omfattning byggnadsbidragen komme att tagas i anspråk av självbyggande kolonister.

Enligt kolonisationskommitténs vid framläggandet av förslag om denna kolonisering gjorda beräkningar skulle för försökens genomförande erfordras ytterligare [1,060,100 — (303,300 + 308,500 + 277,800) =] 170,500 kronor. Med hänsyn till den nedgång i arbetsprisen, som under 1921 inträtt, ansåge emellertid nämnden, att denna summa kunde begränsas till 100,000 kronor, varav 50,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

[110.] Kolonisationskommittén och domänstyrelsen hava icke haft något att erinra mot vad nämnden sålunda föreslagit.

Av kolonisationsnämndens anförande rörande de 1921 beslutade kolonisationsföretagen kan inhämtas huvudsakligen följande:

Under 1921 hade nämnden påbörjat arbeten å kronoparkerna Pajala Östra, Ohtanajärvi och Västra Limingojärvi. Av de 38 kolonat, som enligt riksdagens beslut skulle anläggas, hade hittills 16 upplåtits. De under sommarens lopp utförda arbetena inom dessa områden, hade i första rummet avsett anläggande av vägar, avlopps- och avledningsdiken inom samtliga kolonisationsområden. Vidare hade inom vissa områden vidtagits förberedande åtgärder för byggnaders uppförande såsom framdrivning och sågning av virke m. m.

Kolonisationskommittén hade för dessa kolonisationsförsök beräknat en kostnad av 344,000 kronor. Härav hade å tilläggsstat för 1921 anvisats 100,000 kronor. Å extra stat för 1922 hade därjämte anvisats ytterligare 70,000 kronor, avsedda dels för samma försök och dels för kolonisationsförsök å Öräländets, Abmobergets samt Vargisåvattnens kronoparker.

För första halvåret 1923 beräknades erforderligt dels 30,000 kronor för fortsättande av kolonisationsverksamheten å Pajala Östra, Ohtanajärvi och Västra Limingojärvi, dels ock 40,000 kronor för fortsättande av övriga 1921 beslutade kolonisationsförsök.

I de sålunda för 1922 och första halvåret 1923 för kolonisationsförsök beräknade belopp inginge ej kostnader för administration.

Enligt de av kolonisationskommittén för kolonisering å Öräländets, Abmobergets och Vargisåvattnens kronoparker verkställda kostnadsberäkningarna uppginge totalkostnaderna till sammanlagt 376,000 kronor, vartill komme ett belopp av 46,000 kronor för inköp av nödiga maskiner och redskap. Enligt av nämnden verkställda beräkningar skulle för påbörjande av koloniseringen å Öräländets, Abmobergets och Vargisåvattnens kronoparker erfordras dels 200,000 kronor att uppföras å tilläggsstat för samma år, dels ock 40,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923. Härförutom krävdes för inköp av maskiner och redskap för samma försök 30,000 kronor, att anvisas för sistnämnda halvår. I de för försöken äskade beloppen inginge ej kostnader för administration.

Kolonisationskommittén har i sitt utlåtande häröver anført:

Då det å extra stat för 1922 till samtliga 1921 års kolonisationsföretag anvisade belopp av 70,000 kronor syntes vara alltför otillräckligt för arbetenas normala bedrivande under 1922, ansåge kommittén i likhet med kolonisationsnämnden det önskvärt att ett ytterligare belopp anvisades å tilläggsstat för 1922 för dessa försök. Kommitténs uppfattning i denna fråga grundade sig bland annat på önskvärdheten att bereda någon del av den norrländska befolkningen arbete under den synnerligen brydsamma tid, som utan tvivel komme att möta denna befolkning under 1922. Den stora efterfrågan på kolonat inom till upplåtelse redan beslutade kolonisationsområden, en efterfrågan, som redan lett till upplåtelse av 330 kolonat av 389 disponibla, tydde helt visst på, att de av 1921 års kolonisationsområden, som skulle upplåtas från och med ingången av 1922, komme att röna stor efterfrågan och utan tvivel bliva ganska hastigt disponerade. Under sådana förhållanden erfordrades

för väganläggningar, dikningar ävensom till byggnads- och odlingsbidrag för självbyggande kolonister ett belopp, som avsevärt torde överstiga de redan anvisade 70,000 kronorna. Till byggnadsarbeten å sådana kolonat, där staten jämlikt riksdagens beslut skall ombestyras byggnadernas uppförande, saknades sålunda helt medel, vadan påbörjande av denna verksamhet skulle uppskjutas till 1923, vilket i sin ordning skulle inverka ytterst menligt på kolonisationsarbetena inom dessa områden. Då befolkningen i de orter, inom vilka de nya ännu ej igångsatta kolonisationsföretagen vore belägna, med spänning och oro avvaktade statsmakternas beslut i denna fråga, skulle ett avslag på kolonisationsnämndens anslagsäskande för ifrågasvarande ändamål för 1922 verka synnerligen nedslående. Ur ekonomisk synpunkt skulle påbörjande under 1922 av 1921 års kolonisationsföretag i den omfattning, kommittén ursprungligen tänkt sig, ställa sig mycket gynnsamt i det att den med arbetsbristen följande starka sänkningen av arbetskostnaderna skulle medföra avsevärda besparingar. De sjunkande materialprisen komme även i sin mån att bidraga till enahanda resultat.

Kommittén ville därför hemställa om åtgärder för uppförande av ett anslag å tilläggsstat för 1922 av 200,000 kronor utöver redan anvisade belopp för fullföljande av 1921 års *samtliga* kolonisationsförsök.

De för fullföljande av kolonisationsföretagen å extra stat för första halvåret 1923 äskade beloppen funne kommittén väl avvägda.

Domänstyrelsen har icke haft någon erinran mot nämndens förslag.

Anslaget till *administrationskostnader* under 1923 har nämnden beräknat till sammanlagt 52,000 kronor samt härav begärt 25,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Kolonisationskommittén har, under erinran att motsvarande kostnader för 1920 enligt kolonisationsnämndens bokslut uppginge till i runt tal 60,000 kronor, anført, att det för ändamålet för 1923 beräknade beloppet av 52,000 kronor innebure en sänkning av kostnaderna med omkring 7,000 kronor. Kommittén har därför tillstyrkt det begärda anslaget av 25,000 kronor för 1923 års första halvår.

Från statens kolonisationsnämnd har inhämtats följande ytterligare uppgifter rörande den hittills bedrivna kolonisationsverksamheten.

»Till november månads utgång 1921 äro nedannämnda antal kolonat inom skilda kolonisationsområden upplätta.

[110.]

[110.]

Tablå öfver vid november månads utgång 1921 upplåtna kolonat.

Kolonisationsområden	Större kolonat, som bebyggas av kolonisterna själva	Mindre kolonat,		Summa	Totalsumma
		där kolonisterna uppföra byggnaderna	där staten ombestyr byggnadens uppförande		
1918 års kolonisationsområden.					
Djupsjö.....	18 (18) ¹	3 (4)	5 (5)	26 (27)	91 (106)
Metseken.....	17 (19)	5 (6)	8 (8)	30 (33)	
Rönnliden-Luspberget	10 (10)	2 (12)	23 (24)	35 (46)	
1919 års kolonisationsområden.					
Ängeså.....	— (10)	— (—)	9 (10)	9 (20)	92 (109)
Östra och Västra Jörnsmarken	19 (20)	17 (19)	— (—)	36 (39)	
Aronsjökullarna	19 (19)	9 (9)	— (—)	28 (28)	
Ansjö.....	— (—)	8 (10)	— (—)	8 (10)	
Hamra (Tandsjö)	— (—)	— (—)	11 (12)	11 (12)	
1920 års kolonisationsområden.					
Ljusåtrakten	11 (13)	11 (12)	17 (17)	39 (42)	126 (136)
Vaksliden.....	1 (4)	— (2)	7 (8)	8 (14)	
Siksjö	6 (6)	— (—)	6 (6)	12 (12)	
Pite	11 (11)	12 (12)	— (—)	23 (23)	
Aborrträskliden	15 (15)	5 (6)	11 (11)	31 (32)	
Hamra (Fågelsjö)	— (—)	— (—)	13 (13)	13 (13)	
1921 års kolonisationsområden.					
Pajala Östra	— (—)	— (—)	5 (16)	5 (16)	27 (79)
Ohtanajärvi.....	— (—)	— (—)	12 (12)	12 (12)	
Västra Limingojärvi	— (—)	— (—)	10 (10)	10 (10)	
Vargisåvattnen	— (—)	— (—)	— (10)	— (10)	
Abmoberget.....	— (8)	— (4)	— (8)	— (20)	
Örålandet.....	— (1)	— (2)	— (8)	— (11)	
Totalsumma för samtliga områden	127 (154)	72 (98)	137 (178)		336 (430)

¹ De inom parentes angivna siffrorna beteckna antal till upplåtelse beslutade kolonat.

I fråga om denna tablå är följande att erinra. På grund av vissa kolonats mindre lämpliga läge har beslutats att icke upplåta fyra mindre kolonat på Rönnliden-Luspbergets kronopark och två på Östra och Västra Jörnsmarkens kronopark. varigenom hela det för upplåtelse disponibla kolonatantalet inom 1918 års kolonisa-

tionsområden i verkligheten minskas från 106 till 102 och inom 1919 års kolonisationsområden från 109 till 107. Därjämte må nämnas, att på grund av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut att ej anvisa medel för kolonisationsföretagen å Vargisåvattnen, Abmoberget och Örålandet förrän från ingången av år 1922, antagande av kolonister å dessa områden ej ännu kunnat ske. Tio ansökningar om kolonat inom 1921 års kolonisationsområden hava inkommit men äro ännu ej av nämnden prövade.

Till belysande av kolonisationsverksamheten och därmed förenade kostnader lämnas här nedan en sammanställning av samtliga utgifter för hela verksamheten från dess begynnelse 1918 till november månads utgång 1921. Dessa uppgifter äro dock ej att betrakta annat än som approximativa, enär avslutande av kolonisationsnämndens böcker för det löpande räkenskapsåret ännu ej ägt rum.

Till de i omstående tablå förtecknade utgifterna hava disponerats dels de medel, som på grund av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut anvisats för kolonisationsverksamheten, dels därjämte 5,000 kronor för anläggande av en telefonlinje till Rönnlidens kolonisationsområde enligt kungl. brev den 21 maj 1920, 146,500 kronor, som vid olika tider anvisats av domänstyrelsen för anläggning av sådana kolonatvägar, som av domänstyrelsen ansetts nödvändiga ur skogsvårdens synpunkt, samt 21,355:28 kronor för ströängsinköp enligt kungl. brev den 12 juli och 18 december 1918 samt den 26 november 1921.

Av tablå framgår sålunda, att hela det för kolonisationsverksamheten från dess begynnelse till november månads utgång innevarande år av kolonisationsnämnden utgivna beloppet uppgår till sammanlagt 2,075,400 kronor. Härtill bör dock läggas de belopp, som av statskontoret utbetalats i traktamenten och reseersättningar till nämndens ledamöter under tiden 3 maj 1918—1 december 1921, tillhoppa 31,918:01 kronor.

Av det i omstående tablå upptagna utgiftsbeloppet — 2,075,400 kronor — beräknas på grund av gällande bestämmelser 766,100 kronor efter hand återinflyta till statskassan i och med att kolonisterna övertaga kolonaten med äganderätt. Detta belopp avser av vissa kolonister undfången byggnads- och odlingshjälp å respektive 4,500 och 500 kronor samt 5,000 kronor av byggnadskostnaden för av staten å en del mindre kolonat uppförda byggnader. Till nyssnämnda summa å de belopp, som beräknas återinflyta till statskassan, bör emellertid även läggas kostnadssumman för de materialier, som från nämndens ineliggande lager efterhand komma att utlämnas till kolonisterna. Vidare har kolonist, som övertager kolonatet med äganderätt, att till staten betala värdet å den mark, som tillagts kolonatet, ävensom värdet å den skog, som vid tillträdet befinnes inom kolonatområdet. Markvärdet å hittills upplåtna kolonat belöper sig till 211,000 kronor. Skogsvärdet beräknas efter vissa reducerade priser per kubikmeter fast mått för olika virkesdimensioner.

Förutom annat understöd, som staten lämnar kolonisterna, må nämnas, att dessa åtnjuta fritt virke till byggnadernas uppförande ävensom virke till hägnader, stängsel m. m. jämte vedbrand under vissa år.

Då arbets- och materialkostnaderna under åren 1918—1919 voro mycket högt upptrivna, ställa sig kostnaderna för byggena från denna tid avsevärt högre än som tidigare beräknats. På grund av den under senaste år inträdda sänkningen av byggnads- och materialkostnaderna är dock att emotse, att byggnadskostnaderna

[110.]

För kolonisation upplåtna kronoparker	Allmänna omkostnader å arbetsplatserna samt å nämndens expedition	För verksamheten inköpta inventarier (bl. a. transportabla sågverk, hyvelmaskiner o. d.)	Byggnads- och odlingshjälp för självbyggande kolonister	Statens egna byggen jämte kostnader för lagrat material	Sågat virke och andra materialier, som lagrats för självbyggares behov	Kostnader för utförda dikningsarbeten	Kostnader för utförda vägarbeten	Till arbetsförmän utbetalda ännu ej redovisade förskott för november månad	Diverse omkostnader såsom för ströängsköp m. m.	Summa	Härav beräknas återinflyta utbetalda byggnads-kostnader och byggnadshjälp
Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1918.											
Djupsjö	8,800	200	41,200	60,000	—	23,400	6,300	—	—	139,900	66,200
Metseken	16,200	19,200	44,300	80,800	—	42,400	98,200	—	7,700	308,800	84,300
Rönnliden-Lusperget	24,100	23,100	12,700	227,900	—	21,900	31,300	17,100	21,900	380,000	132,700
1919.											
Ängeså	900	600	—	9,100	—	1,200	4,400	6,100	—	22,300	9,100
Ö. o. V. Jörnsmarken	3,100	300	38,000	—	1,600	15,700	8,300	3,600	—	70,600	39,600
Aronsjökullarna ...	2,900	8,100	34,700	—	—	33,400	26,100	100	2,600	107,900	34,700
Ansjö	1,800	7,600	8,700	—	18,600	900	2,000	2,100	—	41,700	27,300
Hamra (Tandsjö) ...	6,700	17,800	—	96,800	—	10,600	9,700	—	900	142,500	60,000
1920.											
Ljusåtrakten	8,300	13,800	14,200	101,100	—	33,900	33,600	12,700	300	217,900	99,200
Vaksliden	5,300	3,500	—	48,700	—	15,100	28,100	4,000	300	105,000	40,000
Siksjö	6,100	5,900	2,800	18,300	—	11,600	14,600	4,100	400	63,800	21,100
Pite	1,800	—	13,400	—	1,900	10,500	20,200	7,100	—	54,900	15,300
Aborrträskliden.....	10,000	1,000	10,400	49,800	—	14,200	51,500	8,400	300	145,600	60,200
Hamra (Fågelsjö) ...	8,100	1,000	—	78,400	—	4,200	39,000	4,100	800	135,600	65,000
1921.											
Pajala. östra	300	—	—	—	—	1,200	—	2,000	200	3,700	—
Ohtanajärvi	100	—	—	—	—	200	1,800	10,000	—	12,100	—
V. Limingojärvi.....	600	—	—	11,400	—	3,100	11,900	5,800	—	32,800	11,400
Allmänna omkostnader 1918—21:											
För nämnden.....	75,700	1,900	—	—	—	—	—	—	—	77,600	—
För kolonisationsområdena	12,700	—	—	—	—	—	—	—	—	12,700	—
Summa	193,500	104,000	220,400	782,300	22,100	243,500	387,000	87,200	35,400	2,075,400	766,100

för statens egna byggen komma att nedgå, så att den genomsnittliga byggnadskostnaden för samtliga byggen i det skick de överlämnas till kolonisterna torde komma att hålla sig omkring 7.000 kronor per kolonat.

Kostnaderna för vägar hava i genomsnitt för alla områden nägorlunda motsvarat de beräknade. Däremot hava dikningsarbetena kunnat utföras väsentligt under vad som ursprungligen beräknats för dessa arbeten.*

I skrivelse den 27 oktober 1921 har vidare kolonisationskommittén framlagt förslag till **fortsatta kolonisationsförsök** och därvid anfört huvudsakligen följande.

I anslutning till av riksdagen gjorda uttalanden om önskvärdheten av kolonisationsförsökens fortsättande hade kommittén hos Kungl. Maj:t utverkat medgivande till att utföra förberedande undersökning på kronoparkerna Narken, Vuodnaberg och Pite i Norrbottens län samt Gunnarn, Jovan, Tallträskliden och Simsjölandet i Västerbottens län. För ändamålet hade anvisats ett belopp av 35.000 kronor.

Angående dessa kolonisationsområden finge kommittén anföra följande.

Kronoparken Narken vore belägen i Korpilombolo socken av Norrbottens läns kustland. Den del, som för närvarande borde göras till föremål för kolonisation, vore block VI, beläget omedelbart väster om Narkens by omkring 2 kilometer från Kalix älv. Inom detta block hade anträffats 81 hektar odlingsbar torvmark och 60 hektar odlingsbar fastmark. Inom blocket finnes ett skogstorp upplåtet. Virke från blocket utdreves direkt till Kalix älvs 6:te distrikt. Den minsta avsättningsbara dimensionen utgjorde träd om 10 cm. diameter vid brösthöjd, vadan skogsbruk av hög intensitet ansåges kunna bedrivas.

Kronoparken Vuodnaberg vore belägen i Jockmocks socken av Norrbottens läns lappmark. Av odlingsbar mark hade anträffats 752 hektar torvmark. Kronoparken genomflötes i sin nordligaste del av flottleden Puollisbäcken, som hade sitt utflöde i Lule älv. Järnvägen Luleå—Riksgränsen genomlöpte kronoparkens sydligaste del. Avsättningsförhållandena för skogsalster vore tämligen goda, vadan en mer intensiv form av skogsbruk ansåges böra kunna bedrivas.

Kronoparken Pite vore belägen i Pite socken av Norrbottens läns kustland. Den del, som för närvarande syntes böra bliva föremål för kolonisation, vore belägen i närheten av Långträsk järnvägsstation och omfattade block XI. Inom blocket finnes 248 hektar odlingsbar torvmark. Virket från detta block utdreves dels till Åby älv dels till järnvägen. Då avsättningsförhållandena vore goda, ansåges skogsbruk av hög intensitet kunna bedrivas.

Kronoparken Gunnarn vore belägen norr om Ume älv i Stensele socken av Västerbottens läns lappmark. Den till kolonisation tjänliga delen vore belägen nordost om Stor—Uman mellan Stensele by och gränsen mot Sorsele socken. Av odlingsbar jord hade inom blocket anträffats 204 hektar torvmark och 64 hektar fastmark. Virket från blocket utdreves till Juktåns 5:te distrikt. Den beslutade inlandsbanan komme enligt verkställda stakningar att genomlöpa blocket. Avsättningen av virke beräknades, sedan järnvägen tillkommit, bliva ganska gynnsam.

Kronoparken Jovan vore belägen söder om Ume älv inom Stensele socken av Västerbottens läns lappmark. Det block av kronoparken, som föresloges till kolonisation, vore beläget i kronoparkens västligaste del. Inom blocket förefunnos 364 hektar odlingsbar torvmark. Två skogstorp och odlingslägenheter finnes

[110.] upplåtna inom blocket. Virke från detta block utdreves till Storbäcken, Joranbäcken och Paubäcken, alla bivatten till Ume älv. Den under byggnad varande inlandsbanan framginge omkring 1 mil väster om blocket. Avsättningen av virke från blocket ansåges tämligen god.

Kronoparken Tallträskliden vore belägen i Lycksele socken av Västerbottens läns lappmark och hade här anträffats 503 hektar odlingsbar torvmark. Inom kronoparken funnes 1917 upplåtna fem skogstorp och odlingslägenheter. Virke från denna kronopark utdreves till Öre älv jämte ett antal mindre bäckar. Avsättningsförhållandena vore tämligen goda, varför skogsbruk av hög intensitet borde kunna bedrivas.

Kronoparken Simsjölandet vore belägen i Åsele socken av Västerbottens läns lappmark och funnes här 634 hektar odlingsbar torvmark. År 1917 funnos på kronoparken 12 skogstorp och odlingslägenheter. Virke från kronoparken utdreves huvudsakligen till Simsjöån men även till en del mindre vattendrag. Avsättningsförhållandena för virke vore tämligen gynnsamma, varför skogsbruk av högre intensitet ansåges kunna bedrivas.

Jämväl å *Ede kronopark* i Jämtlands län ville kommittén föreslå kolonat-upplåtelser och finge härom erinra följande.

I sitt den 30 oktober 1920 framlagda förslag till fortsatta kolonisationsförsök hade kolonisationskommittén föreslagit till kolonisation bland andra kronoparker även Ede kronopark. Kommitténs förslag rörande detta kolonisationsföretag hade avsett upplåtande av 14 kolonat av mindre och 2 av större typ. Högst 8 av de mindre kolonaten skulle genom statens försorg förses med delvis färdiga åbyggnader. Enligt kommitténs beräkningar skulle detta kolonisationsföretag draga en sammanlagd kostnad av 168,000 kronor, varav 56,000 kronor till byggnadsändamål, 66,000 kronor till vägar, 9,000 kronor till dikning, 36,000 kronor till byggnadslån åt självbyggande kolonister samt 1,000 kronor till odlingshjälp åt innehavare av större kolonat.

I den 4 december 1920 häröver avgivet utlåtande hade domänstyrelsen anfört i huvudsak följande. Vederbörande skogstjänstemän hade i avgivna yttranden ställt sig avvisande mot anordnandet av kolonat på denna kronopark. Jägmästaren hade framhållit, att å kronoparken med en areal av 4,297 hektar, varav 3,485 hektar produktiv skogsmark, redan funnes 5 torp, vilket antal ansetts för närvarande vara fullt tillräckligt. Överjägmästaren hade uttalat, att behovet av kolonatupplåtelser vore mindre inom Jämtland än i andra delar av landet, exempelvis Norrbottens och Västerbottens län, och för sin del ansett, att kolonat å denna kronopark — därest dylik kolonatupplåtelse därstädes överhuvud kunde anses motiverad — borde begränsas till tre. I likhet med skogstjänstemännen ansåge domänstyrelsen, att en upplåtelse av kolonat på kronoparken Ede till den omfattning, som kolonisationskommittén planlagt och föreslagit, icke borde komma till stånd. Därest det av kommittén föreslagna antalet kolonat skulle på kronoparken upplåtas eller tillsammans 16, syntes kunna befaras dels att kolonisterna ibland skulle komma att sakna för uppehållet välbehövligt arbete å kronoparken, dels att statsverket skulle komma att få vidkännas högst avsevärda kostnader för kolonatföretag, som för närvarande icke vore påkallade. Men å andra sidan borde dock å denna kronopark finnas sysselsättning för ett större antal fasta skogsarbetare än som där nu

funnes. Det syntes därför nödvändigt, att antalet föreslagna kolonat på denna kronopark begränsades till de 8 kolonat, som kommittén föreslagit att byggas genom statens försorg.

Vid behandling av kolonisationskommitténs förslag till fortsatta kolonisationsförsök i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag ifrågasatte dåvarande chefen för jordbruksdepartementet huruvida det vore klokt att nu, då byggnads- och andra arbetskostnader vore så högt uppdrivna, fullfölja dessa försök i så pass stor skala som kommittén föreslagit. Det måste enligt departementschefens mening vara allt annat än gagneligt för kronans skogshushållning att kolonat anordnades, vilka ej kunde erhålla kolonister, eller att kolonister sloge sig ned å kolonat men sedermera på grund av de dyra anläggningskostnaderna icke kunde stå ut med betalningarna. En viss försiktighet i fråga om kolonisationens utvidgning vore därför önskvärd åtminstone för närvarande och intill dess kolonisationskommitténs slutliga förslag bleve avlämnat och skärskadat. Beträffande särskilt Ede kronopark ansåge departementschefen, att koloniseringen å denna kronopark borde för närvarande anstå.

Sedan emellertid under tryck av den allmänna depressionen å det ekonomiska området arbetslösheten tagit en allt större omfattning och arbets- och materialkostnaderna i hög grad sjunkit, varigenom kostnaderna för kolonisationsföretaget på Ede kronopark kunde förväntas avsevärt nedgå, hade kommittén ansett sig böra föreslå att frågan om denna kronoparks kolonisation upptoges till förnyad prövning. Hittills under de äldre kolonisationsförsöken utlagda och utbudna kolonat hade rönt mycket stor efterfrågan. Inom vissa områden hade sålunda ett långt större antal kompetenta sökande anmält sig än som kunnat erhålla kolonat. Skäl funnes även för antagandet att kolonaten på Ede kronopark skulle röna stor efterfrågan. Kronoparker förekomme nämligen mer sparsamt i Jämtlands län, varför även tillfälle för den jordsökande allmänheten till förvärvande av eget hem på kronopark inom detta län vore mycket begränsat. Visserligen gäves mycket stora arealer odlingsbar jord på enskild mark inom detta län, men erfarenheten hade visat, att stora svårigheter erbjöde sig för dem, som önskade jord, att för rimligt pris erhålla sådan. Det vore enligt kommitténs mening dessutom av en viss betydelse för egnahemsverksamheten inom orten, om ett kolonisationsföretag komme till stånd på denna kronopark. Det förödöme, som staten härigenom skulle lämna ej blott genom upplåtande av mark för kolonisation utan även genom väl utförda väg- och dikningsarbeten samt framför allt genom goda och tidsenliga byggnaders uppförande, skulle helt visst verka som ett efterföljansvärt exempel för befolkningen i orten.

Med hänsyn till de skäl, som domänstyrelsen i sitt ovan åberopade yttrande anfört, ville kommittén emellertid begränsa sig till att föreslå ett mindre antal kolonat till upplåtelse än det kommittén ursprungligen ifrågasatt. De genom kommitténs försorg utlagda 16 kolonaten vore fördelade på tre grupper med respektive 3, 6 och 7 kolonat i varje grupp. Om antalet kolonat skulle, som domänstyrelsen föreslagit, begränsas till 8, skulle dessa kolonat böra tagas ur tvänne grupper, varigenom kostnaderna för erforderliga utfartsvägar skulle i hög grad fördyras. Under sådana förhållanden vore kommittén nödsakad inskränka sitt förslag till att omfatta 7 lägenheter av mindre typ förlagda till en enda grupp i kronoparkens östligaste del med en omkring 3 kilometer lång utfartsväg till allmänna landsvägen förbi Skyttmon till Hammerdal.

[110.]

De nu till anläggning och upplåtelse föreslagna kolonaten fördelade sig i avseende å *storleken* på större och mindre sålunda:

K r o n o p a r k	K o l o n a t	
	Stora	Små
Narken	—	12
Vuodnaberg	5	12
Pite (Långträsk)	3	9
Gunnarn	3	13
Jovan	2	11
Tallträskliden	2	8
Simsjölandet	1	10
Ede	—	7
Summa	16	82.

I likhet med vad fallet vore vid 1921 års försökskolonisation hade i första hand behovet av fasta skogsarbetare varit bestämmande för de odlingsbara markernas uppdelning på kolonat av mindre och större typ. Först sedan detta behov ansetts fyllt, hade lägenheter av den större typen utlagts. De odlingsbara torvmarkernas storlek och belägenhet hade även i sin mån varit bestämmande för fördelningen av lägenheter på de olika typerna.

Beträffande kolonatens storlek hade kommittén alltså följt samma principer, som legat till grund för kommitténs första förslag till försökskolonisation. Sålunda hade tilldelats kolonat av mindre typ omkring 5 hektar odlingsbar mark och kolonat av större typ omkring 15 hektar dylik mark. Skogsmark hade därjämte tillagts kolonaten i samma omfattning som vid föregående försök.

De *vägar*, som å de skilda kronoparkerna erfordrades för tillgodoseende av kolonisternas behov, uppginge till en längd av 48.8 kilometer. Då detaljerade kostnadsberäkningar ännu ej medhunnits, beräknades kostnaden approximativt till 3 kronor per meter för vägarnas brytning och grusning. Hela kostnaden skulle sålunda belöpa sig till 146,400 kronor.

Enligt av kommittén överslagsvis gjorda kostnadsberäkningar för *torrlägningsarbeten* skulle dessa uppgå till omkring 53,000 kronor.

Vad anginge *byggnadsfrågan*, så hade den erfarenhet, som ledningen för kolonisationsförsöken vunnit rörande efterfrågan på av staten bebyggda kolonat i jämförelse med andra kolonat, ytterligare bestyrkts av erfarenheterna från 1921 års kolonisationsförsök. Efterfrågan på genom statens försorg bebyggda kolonat hade sålunda under året varit avsevärt mycket större än å sådana, där kolonisterna själva skulle uppföra byggnaderna. En mer allmänt utbredd uppfattning bland befolkningen torde även vara, att staten borde bedriva denna byggnadsverksamhet i om möjligt ännu större omfattning än hittills varit fallet för att resultat skulle vinnas utan allt för lång tidsutdräkt.

Kommittén, som delade denna uppfattning, ansåge statens byggnadsverksamhet böra bedrivas i nedan angiven omfattning.

Narken	högst	12	kolonat
Vuodnaberg	»	8	»
Pite	»	6	»
Gunnarn	»	13	»
Jovan	»	11	»
Tallträskliden	»	8	»
Simsjölandet	»	8	»
Ede	»	7	»

Summa högst 73 kolonat.

I likhet med vad kommittén i sitt förslag om fortsatta kolonisationsförsök den 30 oktober 1920 anført rörande byggnaderna å kolonaten i finnbygden ville kommittén beträffande kolonaten å Narkens kronopark föreslå, att mangårdsbyggnaderna försåges med s. k. »pörmur». Endast i de fall, där kolonisterna så önskade, skulle pörmuren ersättas med mur av vanlig konstruktion. Det borde även medgivas kolonisationsnämnden att vidtaga de förändringar i byggnadssättet, som be-
tingades av pörmurens användning.

Enligt kolonisationskommitténs äldre förslag skulle med undantag av å kolonaten i finnbygden särskild eldstad ej insättas i den genom statens försorg å kolonaten upplätta ladugården. Emellertid hade erfarenheten från de äldre kolonisationsförsöken visat, att kolonisterna så snart de tillträtt av staten bebyggda kolonat, omedelbart gått i författning om insättande av särskild eldstad i ladugården. Enahanda åtgärder vidtog även de självbyggande kolonisterna vid ladugårdens uppförande å respektive kolonat. Anledningen härtill låge framför allt däruti, att den fåtaliga kreatursbesättning — vanligen en ko och några småkreatur — som under första åren toge ladugården i besittning, ej ägde förmåga att med egen värme hålla tillräckligt hög temperatur i ladugården under den kalla årstiden. Först sedan kolonisten kunnat förskaffa sig 3—4 kor torde särskild uppvärmning av ladugården kunna undvaras, men då anskaffande av en så stor kreatursstam förutsatte, att rätt betydande jordareal vore uppodlad, torde måhända ett 10-tal år hinna förgå innan detta bleve fallet. Vidare ansåge kolonisterna, att eldstaden i ladugården vore av stor nytta vid kokning av föda för kreaturen ävensom vid klädtvätt för familjens behov.

Då ventilation av ladugården vore av allra största vikt för att hålla den torr och därmed skydda byggnaden mot röta, insattes i de ladugårdar, som hittills uppförts genom statens försorg, särskilda ventilationsanordningar. Därest emellertid eldstad anbringades i ladugården, komme denna att på ett synnerligen tillfredsställande sätt ombesörja ladugårdens ventilation och särskilda ventilationsanordningar göras överflödiga.

Om sålunda genom statens försorg eldstad anordnades å statsbyggda kolonat, vunnes även den fördelen, att arbetet, i motsats till vad förhållandet vore, om kolonisten sedan byggnaden vore till honom av staten överlämnad utförde detta arbete, kunde utföras på ett ur eldfaresynpunkt mer betryggande sätt.

Kommittén finge därför föreslå, att särskild eldstad genom statens försorg anordnades i av staten uppförda ladugårdar.

Vad beträffade de genom statens försorg å kolonaten uppförda byggnaderna i sin helhet hade kommittén beräknat, att kostnaderna härför kunde avsevärt ned-

[110.] bringas under de kostnader, som dylika byggnader hittills betingat. De under 1921 starkt sjunkande arbets- och materialprisen beräknades medföra, att byggnadskostnaderna för såväl mangårds- som uthusbyggnaderna, sådana staten överlämnade dem åt kolonisterna, kunde beräknas till 6,000 kronor. Endast i det fall, då kolonisationsområdet vore beläget långt ifrån järnvägs- och andra kommunikationsförbindelser, ansåge kommittén, att byggnadskostnaderna borde beräknas till 6,500 kronor.

De nya *kolonisationsföretagens ledning* ansåge kommittén böra i likhet med redan igångsatta företag anförtrös åt statens kolonisationsnämnd, som borde erhålla befogenhet att verkställa de jämkningar och kompletteringar, som kunde visa sig erforderliga beträffande lägenheternas omfattning, och att besluta om de härav möjliga föranledda förändringarna i antalet kolonat.

Den avsevärda utvidgning av kolonisationsnämndens verksamhet, som betingades av genomförande utav nu föreslagna kolonisationsförsök, medförde tydligtvis ökade administrationskostnader för kolonisationsnämnden. För utredande av denna fråga hade kommittén av kolonisationsnämnden inhämtat följande.

Den lokala ledningen av de kolonisationsförsök, som beslutats och redan påbörjats — till antalet 17 — handhades antingen av särskilt anställda byggmästare eller av vederbörande kronojägare eller av byggmästare med biträde av vederbörande kronojägare. Sålunda handhades ledningen, där statsbyggen förekomme, av byggmästare å 9 områden och av byggmästare och kronojägare å 4 områden samt, där statsbyggen ej förekomme, av kronojägare å 4 områden. Arbetena inom dessa områden hade letts av 5 byggmästare och 8 kronojägare.

Förutom i kommitténs föreliggande förslag upptagna åtta nya kolonisationsområden tillkomme vid ingången av 1922 de av 1921 års riksdag beslutade nya kolonisationsområdena på kronoparkerna Vargisåvattnen, Abmoberget och Öräländet, för vilka anslag beviljats från och med 1922. Därjämte ålåg det kolonisationsnämnden att ombestyras den av 1921 års riksdag beslutade anläggningen av kolonat i stället för nybyggen å Abmobergets kronopark i Sorsele socken, för vilket ändamål medel anvisats för 1922.

Under förutsättning att statsmakterna beviljade anslag till av kommittén nu föreslagna nya områden, skulle kolonisationsnämnden med underlydande organ under 1922 hava att leda och ombestyras verksamheten inom sammanlagt 29 kolonisationsområden. Då emellertid den huvudsakliga verksamheten inom en del av dessa områden redan vore avslutad eller inom loppet av 1921 hunne avslutas åtminstone i så måtto, att den endast påkallade ett relativt ringa arbete från den lokala ledningens sida, borde detta förhållande tagas i betraktande vid administrationskostnadernas beräkning. De områden, där verksamheten från och med nästa år kunde förväntas bli mer inskränkt, vore de å kronoparkerna Djupsjö, Metseken, Rönnliden—Lusperget, Hamra (Tandsjö) samt Hamra (Fågelsjö) belägna.

För den lokala ledningen av samtliga kolonisationsföretag beräknade kolonisationsnämnden att biträde erfordrades av sju byggmästare och tio kronojägare. Detta skulle sålunda innebära en ökning utöver det nuvarande antalet funktionärer med två byggmästare och fyra kronojägare, vilken ökning beräknades draga en kostnad av 12,000 kronor. Då arbetet på nämndens expedition helt visst komme att avsevärt ökas till följd av de nu föreslagna nya kolonisationsområdenas tillkomst ansåges ett belopp av 1,500 kronor för tillfällig skrivhjälp erforderligt utöver för ändamålet redan anvisade medel.

Härjämte erfordrades en höjning i anslaget för hyra av lokal åt kolonisationsnämnden. Dels hade nämligen hyresbeloppet för den av nämnden och kolonisationskommittén gemensamt använda lägenheten blivit höjt från 3,600 kronor till 5,000 kronor, dels disponerade nämnden av densamma i och med att dess verksamhet vidgats en större del än vad hittills varit fallet. Den sålunda ökade kostnaden beräknades till 1.500 kronor.

I fråga om *kostnaderna för kolonisationsförsöken* hade kommittén ansett sig böra framlägga vissa sammanfattande beräkningar.

Vid beräkning av byggnadskostnaderna utginge kommittén från det antagande att samtliga kolonat, som föresloges till bebyggande genom statens försorg, komme att inom närmaste framtiden upplåtas samt att byggnadskostnaderna för de 44 kolonat, som föresloges till upplåtande på kronoparken Narken i finnbygden ävensom på de mycket avsides liggande kronoparkerna Gunnarn, Jovan och Tallträskkliden i genomsnitt beräknades till 6,500 kronor, under det byggnaderna å övriga 29 kolonat beräknades till 6,000 kronor.

Med utgångspunkt från dessa antaganden skulle byggnadskostnaderna ställa sig på följande sätt.

44 kolonat à kronor 6,500	kronor 286,000
29 » à » 6,000	» 174,000
Summa kronor 460,000.	

Skulle övriga 25 kolonat upplåtas och byggnadslån komma att utgå med ett belopp av 4,500 kronor, skulle detta medföra en kostnad av 112,500 kronor.

För vägar skulle enligt i det föregående meddelad beräkning utgå i runt tal 146,400 kronor.

För avlopps- och avledningsdikens upptagande erfordrades som ovan nämnts 53,000 kronor.

Den odlingshjälp, som skulle tillkomma de större kolonatens innehavare, beräknades till sammanlagt 8,000 kronor.

Efter samråd med statens kolonisationsnämnd beräknades den ökning av administrationskostnaderna, som betingades av ifrågavarande försöks genomförande, uppgå till 15,000 kronor för vardera av åren 1922 och 1923.

Totalsumman för nu angivna kostnader uppginge till 779,900 kronor, vartill komme ökning i administrationskostnader med 15,000 kronor årligen under åren 1922 och 1923.

Beträffande erforderliga *medel* för de två närmaste åren hade kommittén uppgjort en beräkning, som slutade för 1922 å ett belopp av 279,000 kronor och för 1923 å 354,400 kronor, varutav under första halvåret 140,000 kronor, summor, som vid nuvarande prisläge torde antagas ungefär motsvara behovet, men givetvis i betraktande av konjunkturernas växlingar icke kunde anses definitiva.

Anledningen till att kommittén föreslagit, att medel måtte för ändamålet anvisas redan för 1922 låge i åtskilliga omständigheter.

Under senare år hade efterfrågan på kolonat inom olika delar av Norrland varit synnerligen livlig. Å flera områden hade kolonisationsledningen i brist på tillgängliga kolonat ej varit i tillfälle att antaga alla de kompetenta sökande, som anmält sig. Vid utläggande å marken av de nu till upplåtelse föreslagna kolonaten,

[110.] hade det visat sig, att intresset för dessa kolonisationsföretag bland befolkningen i de olika orterna vore mycket stort. Redan inkomna ansökningar och förfrågningar om dessa kolonat syntes även bestyrka detta förhållande.

De synnerligen tryckta arbetsförhållanden, som redan inträtt och som under 1922 helt visst komme att bliva än mer tryckta i de norrländska bygderna, hade lett till en kraftig sänkning i arbetsprisen. Även prisen på för byggnadsarbeten erforderliga materialier hade i hög grad sjunkit. Båda dessa omständigheter talade för att de nu föreslagna kolonisationsföretagen sannolikt komme att draga lägre kostnader än de äldre.

Kolonisationsföretagens omedelbara genomförande vore även motiverad av nu rådande brist på arbete för den norrländska befolkningen. Därest medel beviljades å tilläggsstat för 1922 skulle kolonisationsledningen vara i tillfälle att erbjuda den arbetslösa befolkningen arbete med bland annat byggnadsvirkets avverkning och utdrivning, hustimrets täljning, virkets sågning och transport till byggnadsplatserna, uttagning av byggnadssten, läggning av grunder för husen, väg- och dikningsarbeten m. m. Härigenom skulle en hel del arbetslösa personer erhålla sin utkomst samtidigt med att ett allmännyttigt arbete utfördes, ett arbete, som inom en ej alltför avlägsen framtid kunde förväntas leda till en mer stadigvarande utkomst för dem, som ägnade sig åt kolonistens verksamhet.

På samma gång vunnes kontinuitet i arbetet, som för hela verksamheten torde få anses vara i hög grad önskvärd ej minst ur sparsamhetssynpunkt. Kolonisationsledningen hade nämligen, som i det föregående nämnts, såsom arbetsledare på arbetsplatserna anställt ett antal byggnadskunniga personer, som under årens lopp förvärvat sig för verksamhetens planmässiga bedrivande värdefulla erfarenheter. Skulle det nu föreslagna kolonisationsföretaget ej komma till stånd eller uppskjutas endast ett år, skulle ledningen vara nödsakad att uppsäga en eller annan av dessa arbetsledare för att längre fram, då verksamheten till äventyrs åter upptoges, anställa nya arbetsledare, varigenom de vunna erfarenheterna i viss mån skulle gå förlorade. Även ledningen av de äldre kolonisationsförsöken skulle genom bristande kontinuitet i verksamheten helt visst komma att i viss mån bliva lidande. Därjämte skulle de för kolonisationsarbetet inköpta maskinerna och redskapen ej komma till full användning, vilket i sin mån skulle verka ogynnsamt på det ekonomiska resultatet.

Med hänsyn till vad i det föregående blivit anfört finge kommittén hemställa:

A) att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för upplåtelse med början under 1922 av kolonat på kronoparkerna Narken, Vuodnaberg och Pite i Norrbottens län. Gunnarn, Jovan, Tallträskliden och Simsjölandet i Västerbottens län samt Ede i Jämtlands län;

B) att dessa upplåtelser måtte avse kolonat av tvänne typer, en större med odlingsmark till en areal av omkring 15 hektar och en mindre med odlingsmark av omkring 5 hektar;

C) att kolonatens maximiantal måtte bestämmas till 16 av den större och 82 av den mindre typen;

D) att antalet kolonat, som skulle bebyggas genom statens försorg, måtte bestämmas för Narken till högst 12, för Vuodnaberg till högst 8, för Pite till högst 6, för Gunnarn till högst 13, för Jovan till högst 11, för Tallträskliden till högst 8, för Simsjölandet till högst 8 samt för Ede till högst 7;

E) att i övrigt vid kolonatens upplåtelse måtte få lända till efterrättelse de av Kungl. Maj:t och riksdagen 1920 i fråga om därvid beslutade kolonisationsförsök fastställda grunder;

[110.]

F) att åtgärder måtte vidtagas i syfte att för kolonisationsförsöket uppfördes å 1922 års *tilläggsstat* ett förslagsanslag av 279,000 kronor och å riksstaten för första halvåret 1923 ett förslagsanslag av 140,000 kronor.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 5 november 1921 förklarat sig icke hava något att erinra mot framställningen.

I särskild skrivelse den 21 november 1921 har kolonisationskommittén hemställt att i sammanhang med utläggande av kolonaten å kronoparkerna Narken, Vuodnaberg, Pite, Gunnarn, Jovan, Tallträskliden, Simsjölandet samt Ede måtte få utstakas lämpligt belägen tomt om en hektars vidd för avgiftsfritt upplåtande till vederbörande församling i och för uppförande av för skolväsendet erforderliga byggnader, då sådant prövas erforderligt på grund av de åtgärder till bosättningar å kronoparkerna, vilka av staten vidtagits.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i infordrat utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra mot det föreslagna kolonisationsförsöket å Ede kronopark.

Innan jag ingår på den nu föreliggande frågan om kolonisationsförsök får jag meddela, att, enligt vad jag inhämtat, kolonisationskommitténs betänkande är att förvänta inom den allra närmaste tiden. Bland frågor, som uppdragits åt kommittén att utreda är den av riksdagen i skrivelse den 14 juni 1918, nr 342, framställda om hur kolonisationen å bondejord i Norrland kraftigare än hittills må främjas. Med anledning av detta uppdrag har kommittén framställt förslag om sådan utvidgning av rikets officiella statistik, att densamma för Norrland och Dalarna måtte innefatta jämväl uppgifter om tillgången på odlingsbar jord. Detta förslag är beroende på utredning av statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen. Efter framställning av kommittén har vidare med av riksdagen för ändamålet anvisat anslag innevarande år verkställts en försöksinventering å enskild jord inom en socken i vardera av Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Avsikten med inventeringen var dels att redan inom den närmaste tiden kunna påvisa mera avsevärda tillgångar å odlingsjord inom några trakter, dels utexperimentera en metod, som kunde användas vid mera ingående undersökningar å trakter, som enligt jordbruksstatistikens uppgifter kunde anses lämpliga för kolonisationsändamål. Tillika borde genom jämförelse med de vid arealinventeringen framkomna siffrorna upplysning kunna vinnas,

Departements-
chefen.

[110.] i vad mån de vid deklarationerna framkomna arealsummorna kunde anses tillförlitliga.

Kolonisationskommittén har i skrivelse den 14 november 1921 framlagt resultatet av denna försöksinventering. Då resultatet icke syntes kommittén giva den väntade belysningen av spörsmålet, har kommittén föreslagit, att försöksinventeringen måtte få fortsättas även i år. Om lämpligheten härav har emellertid inom kommittén rätt delade meningar. Uppenbart är, att om en ytterligare försöksinventering skall ske, det vore en fördel att låta verkställa den redan i sommar. I så fall skulle nämligen samma personal, som under de senaste åren använts för inventering och därvid förvärvat erfarenhet, lättare stå att erhålla.

För egen del finner jag det utomordentligt svårt att nu taga ställning till denna fråga, innan resultatet framlagts av den inventering på kronomark i Norrland, som under ledning av kommittén verkställts under senare år. Jämväl kommitténs betänkande i övrigt torde bereda möjlighet att säkrare bilda sig en uppfattning i frågan. I avvaktan härpå synes mig med dennas avgörande böra anstå. Skulle det befinnas, att för den av riksdagen framställda frågans besvarande ett ytterligare försök att utreda förekomsten av odlingsjord å enskild ägo bör inom något lämpligt område verkställas, lär det enligt mitt förmenande icke möta hinder för Kungl. Maj:t att med anlitan av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar igångsätta en dylik utredning, helst totala kostnaden därför kan beräknas icke överstiga 40,000 kronor.

Vad härefter angår frågan om kolonisationsförsök, så anser jag mig icke böra göra någon erinran mot kolonisationsnämndens begäran om 200,000 kronor å tilläggsstat för 1922 och 150,000 kronor å extra stat för första halvåret 1923 för fortsättande av de 1920 och 1921 beslutade kolonisationsförsöken.

Vad härefter angår frågan om igångsättande av nya kolonisationsförsök synes mig den genom utredningen ådagalagda stora efterfrågan på kolonat tala för ett fortsättande. Visserligen gäller det stora anspråk på statskassan. Därvid är emellertid att märka, att en ej ringa del är att anse allenast såsom utlägg, som, om än sent, beräknas återinflyta. Oavsett den stora betydelse kolonatupplåtelseerna har för skötseln av statens skogar, för nyodling av mark och för beredande av egna hem, vilket allt upprepade gånger framhållits, kommer särskilt i år i betraktande en ytterligare omständighet, som talar för nya kolonisationsförsök, nämligen den möjlighet till erhållande av arbeten av skilda slag, som härigenom beredes. Särskilt vill jag framhålla kolonisationskommitténs uppgift, att ett avslag å framställningen om igångsättande av nya kolonisa-

tionsförsök, skulle ytterligare öka den i Norrland redan nu svåra arbetslösheten. [110.]

Vid dessa förhållanden anser jag mig böra tillstyrka nya försöks igångsättande. Emot kommitténs förslag ifråga om kolonisationsområden och antal kolonat har jag intet att erinra.

Vad särskilt beträffar förslaget att utlägga tomter för blivande skolhus, vilket jag finner lämpligt och tillstyrker, vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 9 december 1921 i anledning av därom gjord ansökan medgivit, att ett område av omkring 1 hektar å Sätters kronopark, där skogstorp upplåtits, finge av domänstyrelsen i samråd med kolonisationskommittén till Lycksele församling kostnadsfritt upplåtas att av församlingen med nyttjanderätt innehavas tillsvidare och så länge det användes för det avsedda ändamålet under villkor att församlingen uppsatte och underhölle hägnad omkring området mot kronoparkens övriga mark.

Kommitténs beräkningar av anslag för själva kolonisationsförsöken giva mig ingen anledning till erinran.

Med bortseende från den ökning av kolonisationsnämndens administrationskostnader, som kommittén anser uppkomma genom nya kolonisationsförsök, erfordras enligt kommitténs beräkningar för 1922 264,000 kronor och för första halvåret 1923 132,500 kronor.

Vidkommande slutligen kolonisationsnämndens administrationskostnader så begär nämnden i sådant avseende för 1920 och 1921 års kolonisationsförsök 25,000 kronor för första halvåret 1923.

Enligt vad jag från nämnden inhämtat hava utgifterna utgjort

	1920	1921
för den centrala ledningen..... kronor	24,128: 58.	32,346: 92.
» » lokala »	30,415: 01.	34,941: 54.
Summa kronor	54,543: 59.	64,688: 46.

Utgifterna för den centrala ledningen avse avlöning till bokhållare, assistent och skrivbiträde, tillfällig arbetskraft ävensom expeditionsomkostnader. För den lokala ledningen bestå utgifterna i löner till byggmästare, ersättningar till ortsombud, resekostnader och arbetsledarnas expensutgifter.

Motsvarande utgifter för 1923 hava nu beräknats för den centrala ledningen till 26,800 kronor och för den lokala ledningen till 52,000 kronor.

[110.] Det är på grundval av denna beräkning som för första halvåret 1923 av nämnden begäres 25,000 kronor.

Jag vill särskilt anmärka, att i nämndens administrationskostnader ej inräknas arvoden och reseersättningar till nämndens ledamöter, som utgjort under 1920 8,361 kronor 90 öre och under 1921 i runt tal 10,100 kronor.

Såsom nämnts anser kolonisationskommittén, att genom de nya kolonisationsförsöken nämndens utgifter skola ökas med 15,000 kronor årligen under 1922 och 1923.

Häremot vill jag framhålla, att nämndens befattning med de före 1920 beslutade kolonisationsförsöken i stort sett upphör med utgången av 1921. På grund härav och med hänsyn jämväl till de nedgående prisen å arbetskraft, resor och förnödenheter, som bestridas med för administrationskostnader avsedda medel, finner jag ej anledning, att för 1922 beräkna något ytterligare belopp för administrationskostnader eller att för första halvåret 1923 gå utöver det av nämnden begärda beloppet 25,000 kronor.

I enlighet med vad jag anfört tillstyrker jag för kolonisation av kronoparker å *tilläggsstat* för 1922 200,000 + 264,000 kronor eller tillhopa 464,000 kronor avrundat till 450,000 kronor samt å *extra stat* för första halvåret 1923 150,000 + 132,500 + 25,000 kronor eller tillhopa 307,500 kronor.

I fråga om anslaget å tilläggsstat skall jag senare göra hemställan. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att upplåtelser av kolonat å kronoparkerna Narken, Vuodnaberg och Pite i Norrbottens län, Gunnarn, Jovan, Tallträskliden och Simsjölandet i Västerbottens län samt Ede i Jämtlands län må ske i huvudsaklig överensstämmelse med norrländska kolonisationskommitténs beträffande dessa kronoparker nu framlagda förslag,

dels ock såväl för anordnande av dessa kolonat som ock för fullföljande av de åren 1920 och 1921 beslutade kolonisationerna å vissa kronoparker i Norrland samt för kolonisationsnämndens förvaltningskostnader anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *förslagsanslag* av kronor 307,500.

3. Kolonat å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen.

I skrivelse den 30 oktober 1920 anförde norrländska kolonisationskommittén — under erinran att kommittén i särskild skrivelse samma dag föreslagit fortsättande av försökskolonisationen å kronoparker i Norrland bland annat genom upplåtande i vanlig ordning av kolonat å kronoparken Abmoberget i Västerbottens län — att särskilda förhållanden syntes påkalla ytterligare upplåtelser av kolonat å denna kronopark efter grunder, som avveke från dem, vilka hittills följts. Till utveckling av ärendet anförde kommittén bland annat följande.

[111.]
Kolonat å Ab-
mobergets kro-
nopark i stället
för kronony-
byggen.
(extra anslag.)

Genom länsstyrelsens i Västerbottens län utslag den 15 januari 1887 angående skattläggning och avvitrning av byar, hemman och lägenheter inom Sorsele socken bestämdes bland annat, att av de vid denna avvitrning uppkomna kronoöverloppsmarker en del skulle avsättas till kronoparker och, beträffande de övriga överloppsmarkerna, att med fastställelsen av dessas områden skulle tillsvidare bero. Sedan åtskilliga utredningar verkstälts bland annat för att utröna det tillstånd, vari samtliga på överloppsmarkerna redan befintliga bosättningar med undantag av till äventyrs förekommande skogstorp och odlingslägenheter befunne sig, vilka möjligheter som förefunnes för lägenheternas utveckling till självständiga jordbruk, liksom vilka åtgärder som i de fall, då lägenheterna låge isolerade, borde vidtagas för inrättande av nya lägenheter i de äldres närhet för bildande av lämpliga kolonier, förklarade Kungl. Maj:t den 30 juni 1920 i överensstämmelse med kolonisationskommitténs förslag, att ifrågavarande kronoöverloppsmarker skulle för kronans räkning bibehållas och förvaltas såsom kronopark. Med denna åtgärd finge anses avgjort, att någon upplåtelse av lägenheter i form av nybyggen å de ifrågavarande markerna icke kunde ifrågakomma. under det att däremot hinder ej längre föreläge för inrättande av lägenheter efter de grunder, som gällde för upplåtande av kolonat å kronoparker.

Med vissa modifikationer beträffande ifrågavarande marker av sistnämnda grunder hemställde kommittén,

A. att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för upplåtelse såvitt möjligt med början under 1921 å Abmobergets kronopark av 19 kolonat i stället för tidigare ansökta krononybyggen;

B. att kolonatens markområden måtte bestämmas i överensstämmelse med de förslag därtill, som genom kolonisationskommitténs försorg uppgjorts under sommaren 1919, med rätt för kolonisationsledningen att verkställa de jämkningar och kompletteringar, som kunde visa sig erforderliga;

C. att kolonaten skulle bebyggas helt och hållet av kolonisterna själva;

D. att i övrigt vid kolonatens upplåtande skulle lända till efterrättelse de av Kungl. Maj:t och riksdagen 1920 i fråga om därvid beslutade kolonisationsförsök fastställda grunder, med rätt för kolonisationsledningen att till föreslagna belopp lämna flyttningsbidrag samt att företaga de minskningar i statens särskilda bidrag av statsmedel till kolonisten och de ändringar i övrigt i upplåtelsevillkoren,

[111.] som föranleddes av det förhållande, att åtskilliga kolonister redan utfört en del byggnads- och odlingsarbeten;

E. att för angivna ändamål måtte ställas till kolonisationsledningens förfogande för 1921 30,000 kronor och för 1922 30,000 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av ifrågavarande ärende anförde min företrädare i ämbetet, att det långa uppskovet med bestämmandet, huru förfaras skulle med ifrågavarande i Abmobergets kronopark ingående överloppsmarker, hade gjort, att bosättningarna å desamma förblivit oreglerade, varuti rättelse snarast borde åstadkommas. Det vore därjämte här icke fråga om ett kolonisationsförsök, vars utgång städse vore i någon mån oviss, utan det gällde att bispringa personer, vilka redan slagit sig ned på området och ansökt om markupplåtelser därstädes. Mot förslaget syntes ej annat kunna erinras, än att ur budgetsynpunkt anslag å 30,000 kronor borde uppföras först å extra stat för 1922. Kungl. Maj:ts av riksdagen bifallna förslag avfattades ock i enlighet härmed.

Kolonisationsnämnden har nu i skrivelse den 3 september 1921 hemställt, att för ifrågavarande arbetens fullföljande måtte för första halvåret 1923 göras tillgängligt ett belopp av 10,000 kronor. Någon reservation till 1923 vore ej att påräkna.

Kolonisationskommittén har i utlåtande den 11 oktober 1921 beräknat årsbehovet för 1923 till detsamma som för 1922 eller 30,000 kronor samt tillstyrkt bifall till nämndens hemställan.

Domänstyrelsen har enligt utlåtande den 22 oktober 1921 icke haft något att erinra mot förslaget.

Departements-
chefen.

Då icke heller jag finner anledning till erinran mot nämndens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fullföljande av de 1921 beslutade 19 kolonatupplåtelseerna å Abmobergets kronopark i stället för tidigare ansökt krononybyggen å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

4. Ströängars indragande till kronan.

[112.]

Ströängars
indragande
till kronan.

(extra anslag.)

Sedan 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 199 framlagda förslag för sin del antagit lag om ströängars indragande till kronan, har Kungl. Maj:t i enlighet med riks-

dagens beslut utfärdat lag i ämnet den 22 juni 1921 (nr 378). Lagen har avseende å Västerbottens och Norrbottens läns lappmark. Vederlag för ströäng, som indrages, skall utgå genom bekostande av odling å den fastighet, vartill ängarna höra. Frågor om indragning och vederlag skola avgöras av särskild nämnd, kallad ströängsnämnd. [112.]

I proposition nr 245 till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till bestridande av kostnaderna för ströängarnas indragande till kronan å extra stat för 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor. Denna beräkning grundades på att fyra ströängsnämnder skulle vara i verksamhet under hela den årstid, som lämpade sig för förrättningar av ifrågavarande slag. Riksdagen, som höll före, att indragningen under 1922 icke borde givas den omfattning, som i propositionen förutsatts, anvisade för ändamålet 150,000 kronor, inom vilken gräns det skulle tillkomma Kungl. Maj:t att med ledning av synpunkter, som vid utskottsbehandlingen framhållits, på lämpligaste sätt igångsätta indragningen.

För att förbereda igångsättandet under 1922 av ströängsindragningen har kolonisationskommittén anbefallts att, med beaktande av vad vid utskottsbehandlingen i riksdagen anförts, avgiva förslag till bestämmelser, som det enligt förenämnda lag ankomme på Kungl. Maj:t att meddela för arbetets igångsättande. Sådant förslag har ännu icke inkommit. Från kommittén har emellertid meddelats, att den med hänsyn till såväl det tillgängliga anslagets storlek som till vederbörande riksdagsutskotts av riksdagen godkända uttalande om att indragningen till en början icke borde bedrivas allt för forcerat, ämnade föreslå, att endast två ströängsnämnder tillsattes för 1922. En sådan begränsning synes även mig lämplig. Vid sådant förhållande skulle, enligt vad jag vidare från kommittén inhämtat, så stor del av 1922 års anslag bliva reserverat, att under förutsättning, att indragningen ej komme att bedrivas i större omfattning under 1923, ett anslag å 50,000 kronor för första hälften av samma år skulle bliva tillräckligt.

Då jag särskilt av statsfinansiella skäl anser, att indragningen även 1923 bör bedrivas i långsammare takt än det ursprungliga förslaget innebar, får jag, i enlighet med kommitténs nyssnämnda beräkning, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Egnahemsbildning.**5. Jordförmedlingsbyråer.**

[113.]
Jordförmed-
lingsbyråer.
 (extra anslag.)

Vid 1911 års riksdag beviljades för första gången anslag för inrättande av jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen.

Gällande bestämmelser för anslagets disposition återfinnas i kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 574) angående statsbidrag till jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen med däri genom kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 349) gjord ändring. Däri stadgas, bland annat, följande. Statsbidrag kan utgå till hushållningssällskap, landsting eller andra institutioner, vilka för ändamålet åtnjuta bidrag av hushållningssällskap eller landsting eller eljest på grund av särskilda omständigheter av Kungl. Maj:t provas därför lämpliga. Jordförmedlingsbyrås verksamhet skall huvudsakligen avse att insamla och sprida uppgifter om till salu befintliga egnahemslägenheter och vissa andra smärre fastigheter ävensom att lämna spekulanter härå nödigt bistånd vid avtals avslutande m. m. Hos byrån skall finnas anställd en sakkunnig person för att lämna jordspekulanter sagda bistånd. Statsbidrag utgår med högst hälften av dels den sakkunniges avlöning och dels övriga driftkostnader. Maximibeloppet av statens bidrag har enligt beslut vid 1921 års riksdag höjts från 700 till 800 kronor för den sakkunniges avlöning och från 400 till 600 kronor för övriga driftkostnader, allt för år räknat. Højningen gäller från och med 1922. Ansökning om statsbidrag skall, ställd till Kungl. Maj:t, ingivas före ingången av det år, för vilket bidrag sökes. Fördelningen av statsbidragen plägar äga rum redan under januari månad.

Anslaget användes emellertid därjämte för bestridande av tryckningskostnader för de förteckningar över fastigheter till salu genom de med statsmedel understödda jordförmedlingsbyråer, vilka tid efter annan upprättas av egnahemsavdelningen inom jordbruksdepartementet i samverkan med byråerna.

Anslaget utgick under åren 1912—1915 med 20,000 kronor för år. På grund av uppkomna besparingar behövdes ej något anslag för 1916, och kunde anslaget för 1917 och 1918 begränsas till 8,000, respektive 12,000 kronor. För 1919 var anslaget 21,000 kronor samt för ett vart av åren 1920 och 1921 26,000 kronor. I riksstaten för 1922 upptogs anslaget till 40,000 kronor. Højningen vidtogs på grund av den

beslutade ökningen av maximibeloppet av statens bidrag för de enskilda byråerna. [113.]

Under 1921 har Kungl. Maj:t från anslaget anvisat den 28 januari sammanlagt 22,550 kronor såsom statsbidrag åt 23 jordförmedlingsbyråer samt den 13 maj och 30 september tillhopa 4,076 kronor för bestridande av kostnader för tryckning av häftena 9 och 10 av publikationen »Fastigheter till salu».

Å anslaget kan beräknas vid 1921 års utgång återstå 1,083 kronor 73 öre odisponerade. Man kan med sannolikhet räkna med, att denna behållning samt vad riksdagen anvisat för 1922 skall helt tagas i anspråk under sistnämnda år, vadan någon reservation till 1923 näppeligen är att påräkna.

För 1923 torde ett anslag av 40,000 kronor, liksom för 1922, vara erforderligt. Då, såsom jag nyss framhållit, fördelningen av statsbidragen äger rum så tidigt, att ett anslagsbeslut av riksdagen samma år näppeligen kan föreligga, anser jag mig böra tillstyrka, att anslaget äskas av 1922 års riksdag att i sin helhet uppföras i riksstaten för första halvåret 1923.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

6. Jordbrukskommissioner.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie förslagsanslaget* till bestridande av kostnader för jordbrukskommissioner, nu kronor 15,000,
med halva beloppet eller » 7,500.

[114.]

Jordbrukskommissioner.

(ordinarie anslag).

J. **Fiskeriväsendet.**1. **Statens fiskeritjänstemän.**

[115.] Statens fiskeritjänste- män. (ordinarie anslag.)	Ordinarie anslagstiteln fiskerinäringens understöd bestämdes av 1920 års riksdag till 190,000 kronor och innesluter i sig följande anslag: Till statens fiskeriadministration kronor 44,300 » fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna » 105,000 » Kungl. Maj:ts disposition » 40,700.
--	--

Stat för statens fiskeriadministration, slutande å 44,300 kronor, har av Kungl. Maj:t fastställts den 22 juni 1920.

För användning av anslaget å 105,000 kronor äro bestämmelser meddelade i kungörelsen den 10 december 1920 (nr 824) angående statsbidrag till åtgärder för fiskerinäringens befrämjande. Av anslaget må årligen anvisas 30,000 kronor till hushållningssällskap, landsting eller andra ortskorporationer såsom bidrag till insamlande av primäruppgifter för fiskeristatistik samt 75,000 kronor till hushållningssällskap eller landsting såsom bidrag till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna. Av sistnämnda belopp må 5,000 kronor användas till studieresor för fiskare och 5,000 kronor till premiering av välskötta dammhushållningar och insjöfiskens på sötvattenfiskets område samt av fiskberedning på saltsjöfiskets område. Återstående 65,000 kronor användas huvudsakligen till avlöning av hos hushållningssällskap eller landsting anställda fiskeritjänstemän, dessas resor samt fiskodling.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra om, att de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juli 1917 av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande, bland annat, fiskeriadministrationen och fiskeriförsöksanstalt m. m. den 17 juni 1920 avgivit betänkande med förslag till dels omorganisation av statens lokala fiskeriadministration, dels fiskeriundervisningens ordnande och dels upprättande av undersöknings- och försöksinstitution å fiskets område. Ur betänkandet må anföras följande:

Förslaget avser, vad statens lokala fiskeriadministration beträffar, att i stället för nuvarande sex fiskeriintendentsbefattningar skulle uppföras fem intendentsbefattningar och två inspektörsbefattningar. Inspektörernas verksamhet skulle omfatta saltsjöfisket och intendenternas sötvattensfisket. Denna förändring skulle medföra en kostnadsökning av 5,600 kronor.

[115.]

I fråga om fiskeriadministrationen inom länen hava de sakkunniga ifrågasatt en mera enhetlig organisation av den med statsmedel understödda verksamheten till främjande av fiskerinäringen. För sådant ändamål skulle utgå statsbidrag till hushållningssällskapen för anställande av 33 fiskeritjänstemän, därav 12 för havsfisket, kallade instruktörer, och 21 för sötvattensfisket, benämnda länsfiskmästare. Sammanlagda summan av statsbidragen härför skulle belöpa sig till 82,500 kronor. Till hushållningssällskapen skulle därjämte utdelas i statsbidrag 30,000 kronor till fiskeristatistik, 5,000 kronor till premiering av fiskerier och 30,000 kronor till fiskets befrämjande i övrigt. Förslaget innebär således i fråga om dessa ändamål en anslagsökning å 47,500 kronor.

Vidare föreslå de sakkunniga inrättande dels av en undersöknings- och försöksanstalt för sötvattensfiske, avsedd att förläggas i Stockholmstrakten, dels ock av en sådan anstalt för havsfiske, avsedd att förläggas till Göteborg. Staten för den förra har beräknats till 100,000 kronor, varav 30,000 kronor skulle erfordras för första året. Laboratorieutrustningen för denna anstalt beräknas till 120,000 kronor, varav för första året skulle behöva anvisas 75,000 kronor.

I särskild skrivelse den 27 november 1920 hava de sakkunniga avgivit utredning angående lämpligaste förläggningssort för anstalten för sötvattensfiske och därvid förordat ett område väster om Appelviken i Bromma. Intilldess här erforderliga byggnader uppförts, vartill kostnadsförslag ej föreligger, anse de sakkunniga, att verksamheten bör bedrivas i förhyrda laboratorielokaler i Stockholm.

Göteborgsanstaltens stat har upptagits till 113,500 kronor, varav 41,000 kronor beräknats erforderliga under första året. Anslaget till denna anstalt skulle i sig innesluta det nuvarande anslaget till hydrografisk-biologiska kommissionens undersökningar. Laboratorieutrustningen för anstalten skulle belöpa sig till 45,000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordrades under första året.

För denna anstalt föreslå de sakkunniga uppförande av en byggnad, beräknad till en kostnad av 650,000 kronor, å tomt, som Göteborgs stad, enligt preliminärt, dock numera förfallet avtal, skulle kostnadsfritt upplåta. Intill dess byggnad uppförts föreslås förhyrande av lokaler i Göteborg.

I de sakkunnigas förslag ingår tillika inrättande i anknytning till försöksanstalten för sötvattensfisket av tre statens fasta försöksstationer. På denna fråga hava de sakkunniga emellertid icke närmare ingått på grund av önskvärheten att de, som komme att för sina arbeten vid institutionen använda försöksstationerna, måtte bli i tillfälle att från början deltaga i deras planläggning.

Ifrågavarande undersöknings- och försöksverksamhet i dess helhet skulle enligt de sakkunnigas förslag ställas under överinseende av en större, med närmare angiven befogenhet utrustad styrelse, varjämte det närmare överinseendet av vardera anstalten skulle handhavas av ett mindre arbetsutskott.

De sakkunniga hava erinrat om de fiskeavgifter, som skola utgå jämlikt 2 kap. 10 § vattenlagen för byggande i vatten och jämlikt 6 kap. 9 § för flottning. Storleken av dessa avgifter kunde visserligen icke nu beräknas, men de sakkunniga

[115.] ville påpeka, att dessa avgifter i framtiden borde i första hand användas till täckande av statsutgifter för fiskets förbättrande enligt de sakkunnigas förslag.

Vad slutligen beträffar fiskeriundervisningen anse de sakkunniga, att vid de blivande försöksstationerna böra inrättas fiskeriskolor. I avvaktan härpå skulle tillsvideare såsom hittills för fiskeriundervisning utgå bidrag till Södra Sveriges fiskeriförening. Omedelbart borde däremot anvisas medel till stipendier åt fiskeriinstruktörer med 2,000 kronor årligen samt till fiskerikurser, anordnade av hushållningssällskapen, med 5,000 kronor årligen. Det nu utgående anslaget å 5,000 kronor till studieresor föreslås bibehållet.

Jag vill erinra, att sedan över betänkandet avgivits åtskilliga utlåtanden, däribland av lantbruksstyrelsen, Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning, i vad mån inskränkningar i de sakkunnigas förslag, särskilt i avseende å undersökningsverksamheten, kunna vidtagas utan åsidosättande av behov, som anses oundgängligen böra under de närmaste åren tillgodoses, samt därefter inkomma med förnyat utlåtande i ämnet.

Härjämte torde jag få anmäla en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 4 september 1920 överlämnad framställning av Skaraborgs läns hushållningssällskaps fiskerikommitté om anvisande av anslag för inrättande enligt ett av fiskeriinstruktören Hjalmar Kartman uppgjort förslag av en sikodlingsanstalt vid Blomberg.

Lantbruksstyrelsen har i sitt berörda utlåtande hemställt om framläggande för riksdagen av proposition om beviljande av ett anslag av 106,000 kronor för anläggning av en sikodlingsanstalt, avsedd för utkläckning och utplantering i Vänern av till en början omkring 30,000,000 sikyngel ävensom av ett anslag av 7,000 kronor till anstaltens drift under 1922.

I ärendet har länsstyrelsen i Skaraborgs län den 3 november 1920 avgivit infortrat utlåtande, varvid länsstyrelsen tillstyrkt bifall till vad lantbruksstyrelsen i ärendet hemställt.

Vidare har jag att anmäla av lantbruksstyrelsen i skrivelse den 21 september 1921 gjord framställning om sådan ändring i staten för statens fiskeriadministration från och med 1923, att åt fiskeriassistenten uppföres ett ortstillägg av 300 kronor, till följd varav statens slutsumma skulle höjas från 44,300 till 44,600 kronor. Härvid har styrelsen anfört följande.

I den enligt Kungl. Maj:ts brev den 20 juni 1918 från och med 1919 gällande staten för statens fiskeriadministration funnes upptagen, bland annat, en fiskeriasistent med 2,200 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar eller

tillhopa 3,700 kronor, vartill komme tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. [115.]

Anledning att i nämnda stat för ifrågavarande befattningshavare upptaga ortstillägg hade icke förefunnits, emedan dåvarande fiskeriassistenten I. Arwidsson varit bosatt i Uppsala. Arwidsson hade numera övergått till annan statstjänst och i hans ställe hade lantbruksstyrelsen, med stöd av stadgande i reglementet den 18 november 1904 (nr 55) för statens fiskeriassistent, till tjänstens innehavare från och med den 1 oktober 1921 förordnat filosofie doktorn G. O. Alm.

För att ett ur flera synpunkter önskvärt livligare samarbete än hittills mellan lantbruksstyrelsen och ifrågavarande befattningshavare måtte kunna komma till stånd, borde emellertid fiskeriassistenten vara bosatt i Stockholm. Kravet härpå torde givetvis medföra en ökning av de med assistentbefattningen förenade avlöningsförmånerna nämligen i form av ortstillägg. Då omförmälda befattning vore att hänföra till första normalgraden, syntes detta tillägg böra utgå med 300 kronor.

Det torde kunna ifrågasättas, att berörda förhöjning skulle träda i tillämpning redan från och med 1922, men ansåge lantbruksstyrelsen likväl, att därmed lämpligen kunde anstå till ingången av 1923.

Av det för året för ändamålet erforderliga beloppet behövde uppenbarligen för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 allenast hälften eller 150 kronor utanordnas.

Ifrågavarande ortstillägg, som borde utgå från ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd, skulle rätteligen föranleda en höjning av nämnda anslag med 300 kronor. Med hänsyn till dess obetydlighet borde emellertid beloppet utan olägenhet kunna tagas från de under omförmälda ordinarie anslag till Kungl. Maj:ts disposition stående medel, vilka i sådan händelse skulle undergå motsvarande minskning.

Över denna lantbruksstyrelsens framställning har löneregléringskommittén den 15 december 1921 avgivit infordrat utlåtande och därvid förklarat, att om i det syfte, lantbruksstyrelsen funnit önskvärt, bestämde, att fiskeriassistenten skulle vara stationerad i Stockholm, det vore billigt och riktigt, att fiskeriassistenten bereddes ortstillägg av 300 kronor för år räknat. Dock borde därvid uttrycklig föreskrift meddelas om, att ortstillägget utginge endast om fiskeriassistenten vore bosatt i Stockholm.

Slutligen har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 1 oktober 1921 angående medelsåtgången under första halvåret 1923 å ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd, under erinran om sin ovanberörda framställning om höjning av staten för statens fiskeradministration till 44,600 kronor, anfört följande.

Nämnda belopp, 44,600 kronor, vore uteslutande avsett till avlönningar åt ordinarie och extra tjänstemän, varför hälften därav måste förväntas bliva tagen i anspråk under första halvåret 1923.

Beträffande det under anslagstiteln fiskerinäringens understöd uppförda an-

[115.] slaget till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna å 105,000 kronor kunde lantbruksstyrelsen icke förorda någon minskning av detta anslag.

Av anslaget utbetalade statskontoret av Kungl. Maj:t beviljade statsbidrag med så stort belopp, som vederbörande med intyg från lantbruksstyrelsen styrkte sig hava för ifrågavarande ändamål utgivit av beskaffenhet att kunna, på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 10 december 1920 av statsmedel gäldas.

Enligt meddelande från statskontoret inkomme rekvisitioner från vederbörande hushållningssällskap och landsting om utbetalande av beviljade understöd för visst år icke förrän under den senare delen av året. Emellertid vore det nödvändigt, att hushållningssällskapen på förhand erhöles kännedom om de anslagsbelopp, som stode till deras förfogande. Det erforderliga anslaget för 1923 borde därför visserligen beviljas av 1922 års riksdag, ehuru detsamma icke till någon del behövde anvisas att utgå under första halvåret 1923.

Beträffande slutligen den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen av ifrågavarande anslag, vilken, därest det i lantbruksstyrelsens ovanberörda skrivelse den 21 september 1921 gjorda förslag vunne bifall, skulle utgöra 40,400 kronor, borde hälften därav eller 20,200 kronor beräknas komma att tagas i anspråk under första halvåret 1923.

*Departements-
chefen.*

Den lantbruksstyrelsen anbefallda utredningen i avseende å sakkunnigas förslag till omorganisation av fiskeriadministrationen m. m. torde icke bliva färdig å sådan tid att förslag därom kan föreläggas 1922 års riksdag. Dessutom torde icke behovet av omorganisation och nya försöksanstalter vara så trängande, att därav kan motiveras en begäran om anslag för första halvåret 1923. Någon framställning i frågan till 1922 års riksdag synes mig sålunda icke böra ifrågakomma.

Likaså anser jag, att med upptagande till slutlig prövning av frågan om anslag för inrättande av en sikodlingsanstalt vid Blomberg bör tillsvidare anstå.

Däremot tillstyrker jag lantbruksstyrelsens framställning om sådan ändring i staten för statens fiskeriadministration, att för fiskeriassistenten upptages ett ortstillägg å 300 kronor att utgå, om han är bosatt i Stockholm. Härigenom kommer statens slutsumma att höjas med samma belopp till 44,600 kronor.

Jag har icke något att erinra mot att för sådant ändamål, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, taga i anspråk ett belopp av 300 kronor från den till Kungl. Maj:ts disposition stående delen av ifrågavarande anslag.

Av statens belopp, 44,600 kronor, bör givetvis hälften eller 22,300 kronor beräknas för första halvåret 1923.

Beträffande anslaget å 105,000 kronor till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna så är det, såsom framgår

av den lämnade redogörelsen, att hänföra till den grupp av anslag, beträffande vilka jag inledningsvis förklarar, att några medel icke behövde anvisas för första halvåret 1923. [115.]

Det till Kungl. Maj:ts disposition stående anslaget, nu å 40,700 kronor, men som efter ovanberörda nedsättning skulle uppgå till 40,400 kronor, synes mig, böra upptagas med hälften för första halvåret. Anvisningarna härifrån bruka nämligen fördela sig ungefär likformigt över hela året.

Med åberopande av vad jag inledningsvis anfört angående förändrad uppställning av anslagen under huvudtiteln anser jag, att de i nuvarande anslagstiteln fiskerinäringens understöd ingående anslag böra upptagas såsom särskilda anslag sålunda:

Statens fiskeritjänstemän	kronor	44,600
Fiskerinäringens understöd:		
Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.....	»	105,000
Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen	»	40,400.

Härigenom avses naturligtvis ingen ändring i bestämmelserna för anslagens användning.

Då utbetalning av anvisningar från såväl anslaget å 105,000 kronor som anslaget till Kungl. Maj:ts disposition i stor utsträckning verkställes först året efter anvisning, anser jag, i överensstämmelse med vad riksräkenskapsverket om dylika anslag anfört, att desamma böra få reservationsanslags natur.

I fråga om anslagen å 105,000 kronor och 40,400 kronor skall jag i följande punkter göra framställning.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna sådan ändring i staten för statens fiskeritjänstemän, att tillämpas från och med 1923, att till fiskeriassistenten uppföres ett ortstillägg å 300 kronor, att utgå, om fiskeriassistenten är bosatt i Stockholm, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas från 43,300 kronor till 43,600 kronor,

dels ur riksstaten utesluta anslagstiteln fiskerinäringens understöd,

dels ock, med höjning av det under samma anslags-titel uppförda anslaget till statens fiskeridministration från..... kronor 44,300,
med » 300
till » 44,600

[115.]

för år räknat, upptaga samma anslag såsom särskilt *ordinarie* anslag till statens fiskeritjänstemän med halva beloppet eller kronor 22,300.

Fiskerinäringens understöd.

2. *Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.*

[116.]

Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.

(ordinarie anslag.)

Under åberopande av vad jag i nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln fiskerinäringens understöd uppförda anslaget till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna, nu kronor 105,000, såsom särskilt *ordinarie reservationsanslag* å 105,000 kronor till fiskets befrämjande i de särskilda orterna utan angivet belopp.

3. *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.*

[117.]

Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.

(ordinarie anslag.)

Under åberopande av vad jag anfört under punkt 115 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, efter minskning av den del av anslaget till fiskerinäringens understöd, som är ställd till Kungl. Maj:ts disposition,
från kronor 40,700,
med » 300
till » 40,400
för år räknat, upptaga samma anslagsdel såsom särskilt *ordinarie reservationsanslag* till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen med halva beloppet eller kronor 20,200.

4. *Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare.*

[118.]

Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare.

(extra anslag.)

För undervisning i navigation åt bohuslänska fiskare har alltsedan 1903 av riksdagen beviljats anslag å extra stat. Från och med 1918 har årliga beloppet varit 1,550 kronor. Anslaget, som är av reservationsanslags natur, utgår under förutsättning att av Göteborgs och Bohus

läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutes återstående erforderligt belopp. För ändamålet tillgängliga medel hava av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län pläгат användas dels till två undervisningskurser, en om våren och en om hösten, vardera om två månader, samt fyra föreläsningskurser, två om våren och två om hösten, var om 20 dagar.

[118.]

Länsstyrelsen har nu anhållit, att statsbidrag måtte utverkas för ändamålet jämväl under 1923. Kostnaderna för kurserna hava av länsstyrelsen beräknats till 3,550 kronor eller enahanda belopp som för 1922. Då härav såsom hittills 1,550 kronor borde gäldas av statsmedel, har länsstyrelsen hemställt om ett anslag å 775 kronor för första halvåret 1923. Någon reservation komme, enligt länsstyrelsens antagande, ej att förefinnas vid ingången av 1923.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt bifall till länsstyrelsens framställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m. m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutas minst 2,000 kronor för helt kalenderår räknat, å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 775.

5. Södra Sveriges fiskeriförening.

Till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening för dess fortlöpande verksamhet har riksdagen för varje år från och med 1908 på extra stat anvisat anslag. För 1922 har sålunda såsom förslagsanslag, högst, anvisats dels såsom bidrag till föreningens upplysningsverksamhet 13,500 kronor, dels ock såsom bidrag till föreningens fiskeribiologiska undersöknings- och fiskodlingsverksamhet 23,500 kronor eller tillhopa 37,000 kronor. Dessutom har 1921 års riksdag såsom ökat understöd åt föreningen å tilläggsstat för 1921 anvisat ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

[119.]

*Södra
Sveriges
fiskeri-
förening.*

(extra anslag.)

Med skrivelse den 31 augusti 1921 har lantbruksstyrelsen överlämnat en av förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1923 åtföljd *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.*

- [119.] ansökning från föreningens styrelse, vari hemställts, att Kungl. Maj:t tacktes vidtaga åtgärder för att föreningen för 1923 måtte komma i åtnjutande av ett statsanslag å 47,000 kronor, varav 16,300 kronor skulle utgå till upplysningsverksamheten och 30,700 kronor till den fiskeribiologiska undersöknings- och fiskodlingsverksamheten.

Föreningens styrelse har i sin ansökning anført, bland annat, följande.

Då planen för föreningens verksamhet under åren 1921 och 1922 uppgjordes, hade föreningen utgått ifrån, att staten kanske redan inom denna tid skulle helt övertaga undersöknings- och fiskodlingsverksamheten i landet. Det begärda anslaget hade därför avsett endast att under tiden hålla verksamheten löpande. Oavsett statens blivande ställningstagande till frågan om undersöknings- och fiskodlingsverksamhetens bedrivande, ansåge styrelsen emellertid nu, att föreningen med all kraft måste inrikta sig på fyllandet av de uppgifter, för vilka den arbetade, då, efter vad som framgått av utredningen rörande fiskeriadминистраtionens ordnande, under alla förhållanden föreningens anläggningar åtminstone delvis komme att bli behöfliga och dess arbete torde bli grundläggande för kommande anordningar på detta område.

Det hade visat sig, att föreningens dammar på grund av bottnarnas beskaffenhet och växtlighetens överhandtagande lämnade allt sämre avkastning. En effektivare utdikning av dammbottnarna vore därför nödvändig. Redan 1921 komme två dammar på sammanlagt något över en hektar att stubbrytas och kultiveras, varefter bottnarna efter riklig kalkning och fosforsyregödning under ett år komme att besås med havre, för att påföljande år, efter på hösten företagen djupplöjning, åter sättas under vatten. Härigenom komme också att utrönas betydelsen av ett så kallat växelbruk, som visat sig gynnsamt både för jordbruket och fiskodlingen i andra länder. Kanske kunde också härigenom vinnas möjlighet för den ensomriga karpens övervintring i dammar även inom landets urbergsområde, något som tidigare varit förenat med tillsynes oöverstigliga svårigheter. Denna kultivering av dammbottnarna måste gradvis fortsättas, om dammarnas produktionsförmåga skulle kunna uppehållas. Men med nuvarande tillgångar vore genomförandet av detta arbete icke möjligt. Härtill komme, att under den närmast föregående och nuvarande dyrtiden endast de mest nödvändiga reparationsarbetena å ledningar, trätrummor och munkar vid föreningens anläggningar kommit till utförande, vadan omfattande och synnerligen dyrbara reparationer nu förestode.

Av en ansökningen bifogad revisionsberättelse för 1920 framgår, att verksamheten samma år givit till resultat en brist av 10.356 kronor 64 öre, samt att tillgångarna upptagits till 47,716 kronor 34 öre och skulderna utgjort 58,072 kronor 98 öre, därav enligt växlar 27,500 kronor. Revisorerna framhålla, att möjligen någon besparing kunde göras genom inskränkning av personal och minskning av dess arbetstid. (Angående antalet av föreningens personal, se nionde huvudtiteln 1921 punkt 75.)

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anfört följande.

[119.]

Av vad föreningens styrelse andragit framginge, att vid föreningens fiskdammar i Aneboda ett betydande arbete måste nedläggas på dammbottnarnas uppodling och dammvallarnas samt tillopps- och avloppsrensens istandsättande för att den av föreningen hittills bedrivna försöksverksamheten skulle kunna med framgång fortsättas. Huru än försöks- och undersökningsverksamheten på sötvattensfiskets område framdeles komme att ordnas, syntes ett vidmakthållande och utnyttjande av de möjligheter, som försöksstationen i Aneboda erbjöde härför, böra ingå som ett led i denna verksamhet. Att till följd av otillräckligt statsunderstöd nu låta därvarande utmärkta och dyrbara anläggningar förfalla, vore dålig hushållning, då det säkerligen komme att bliva betydligt kostsammare att framdeles istandsätta dem och inrättandet av en ny försöksstation med lika stora fiskodlings-, försöks- och undersökningsmöjligheter, som anordningarna vid Aneboda erbjöde, skulle med numera rådande prisförhållanden på arbete och material stiga till flera hundra tusen kronor.

Att föreningens verksamhet redan medfört betydande såväl praktiska som vetenskapliga resultat framginge av de undersökningar, som verkstälts där och offentliggjorts dels i föreningens egna skrifter och dels i andra vetenskapliga publikationer i in- och utlandet. Dessa undersökningar hade börjat tilldraga sig allt större uppmärksamhet bland utlandets fackmän.

Föreningens verksamhet måste, såsom av det anförda framginge, fortfarande anses vara högeligen gämlig för landets sötvattensfiske och motsvara sitt ändamål. Någon minskning i utgiftsstaten för 1923 ansåge lantbruksstyrelsen icke heller vara möjlig, om verksamheten skulle kunna fortsättas i samma utsträckning som hittills. I sin berättelse hade revisorerna av föreningens räkenskaper för 1920 framhållit, att ett kraftigare stöd från det allmännas sida för uppehållande av föreningens verksamhet syntes mera nödvändigt än någonsin. Av revisorerna åsyftad eventuell besparing genom inskränkning av personal och minskning i dess arbetstid hade, enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, redan vidtagits, i det att föreningens fiskerikonsulent förflyttats till Aneboda såsom fiskmästare vid därvarande försöksstation. Nämda förändring hade kunnat åvägabringas därigenom, att exporten av dammfisk från föreningens fiskuppsamlingsstation i Osby, där konsulenten under de senaste åren varit förlagd, till följd av valutaförhållandena omöjliggjorts. Genom denna förflyttning bortföle tillsyningsmannatjänsten vid Aneboda.

Lantbruksstyrelsen, som omarbetat föreningens inkomst- och utgiftsstat för 1923 att avse allenast första halvåret av samma år, har i anslutning därtill hemställt om understöd åt föreningen med dels 8,600 kronor såsom bidrag till föreningens upplysningsverksamhet och dels 20,000 kronor såsom bidrag till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet.

De utgifter och inkomster, som beräknats av föreningen för 1922 och 1923 samt av lantbruksstyrelsen för första halvåret 1923, kunna sammanställas sålunda:

[119.]

	Föreningens utgiftsförslag för 1922 kronor	Föreningens utgiftsförslag för 1923 kronor	Lantbruks- styrelsens utgiftsförslag för första halvåret 1923 kronor
Utgifter:			
<i>Fiskeribiologisk undersöknings- och fiskodlings- verksamhet:</i>			
dammarbeten och reparationer	4,600	8,500	4,650
avelsfisk, fiskyngel och rom	4,500	3,500	3,500
kalk, gödnings- och foderämnen	2,000	2,900	1,500
arrenden	7,726	8,426	7,625
redskap	3,800	3,000	1,450
löner och provisioner	23,350	20,850	11,150
laboratoriets underhåll	500	1,700	700
<i>Upplysningsverksamhet:</i>			
löner	4,550	4,550	2,275
lokalhyror m. m.	3,500	4,500	2,500
inventarier och deras underhåll	500	1,000	500
undervisningsmateriell	500	500	500
tryckningskostnader	3,000	2,800	1,400
<i>Andra utgifter:</i>			
löner	4,500	4,500	2,250
resor	2,700	3,000	1,500
allmänna omkostnader	2,000	3,000	1,500
underhåll av fastigheter	500	500	250
ränta å lån	1,300	1,800	900
oförutsedda utgifter	774	774	—
Summa	70,300	75,800	44,150
Inkomster:			
i statsanslag	37,000	47,000	28,600
av hushållningssällskap	5,000	5,000	2,250
» fiskförsäljning	27,000	22,500	12,500
i övrigt	1,300	1,300	800
Summa	70,300	75,800	44,150

Av sammanställningen framgår, att de för 1923 av föreningen beräknade utgifterna med sammanlagt 5,500 kronor överstiga motsvarande utgifter för 1922. Ökningen hänför sig så gott som uteslutande till utgifterna för dammarbeten och reparationer. Föreningens framställning avser emellertid en höjning av innevarande års anslag med 10,000 kronor. Till detta belopp synes föreningen utom på grund av nämnda beräknade ökade utgifter hava kommit genom att för 1923 upptaga inkomsterna av föreningens verksamhet till ett belopp, som med 4,500 kronor understiger det i inkomstförslaget för 1922 upptagna beloppet, 27,000 kronor.

Till jämförelse må framhållas, att motsvarande inkomster utgjort för 1920 31,330 kronor 33 öre samt under 1921 intill den 1 oktober 20,246 kronor 50 öre.

Enligt vad jag från lantbruksstyrelsen inhämtat, skulle den för 1923 beräknade lägre inkomsten vara föranledd av den numera minskade möjligheten till avsättning av fisk, särskilt till Tyskland.

Av utredningen i ärendet synes mig ådagalagt, att vissa kulturåtgärder med avseende å föreningens fiskdammar ävensom vissa hittills undanskjutna reparationsarbeten å föreningens anläggningar äro erforderliga samt att föreningens utgifter därigenom komma att ökas. De anförda siffrorna angående föreningens inkomster giva vid handen, att man för 1923 icke torde kunna räkna med högre belopp än föreningen gjort. Om föreningens verksamhet skall kunna fortsättas i samma omfattning som hittills, vilket på sätt lantbruksstyrelsen anført, torde vara av stor betydelse för fiskerinäringen, lärers sålunda en höjning av statsbidraget till föreningen vara oundviklig.

Jag håller emellertid före, att med hänsyn till den alltjämt fortgående prissänkningen en nedsättning kan vidtagas beträffande vissa av de i föreningens statförslag upptagna utgiftsposterna. Således synes mig utgifterna för kalk, gödnings- och fodermedel kunna upptagas till enahanda belopp som för 1922 eller till 2,000 kronor, varav 1,000 kronor böra beräknas för förra halvåret 1923. Utgifterna för lokalhyra m. m., bland vilka ingå bränsle, kost och lyse, hava upptagits till ett i förhållande till 1922 med 1,000 kronor förhöjt belopp. I betraktande särskilt av det starka prisfallet å bränsle anser jag, att ifrågavarande utgiftsbelopp bör kunna nedbringas till 3,000 kronor, varav för första halvåret 1,500 kronor. Posten till inventarier och deras underhåll, som för 1922 är beräknad till 500 kronor, upptages nu till 1,000 kronor. Det synes mig tillräckligt, om 800 kronor beräknas för 1923, varav 400 kronor bör komma på första halvåret 1923. Tryckningskostnaderna

[119.]
Departements-
chefen.

[119.] hava visserligen upptagits 200 kronor lägre än för 1922, men jag håller före, att en nedsättning med ytterligare 400 kronor kan göras eller sålunda till 2,400 kronor, varav 1,200 kronor bör beräknas för första halvåret 1923. Resekostnaderna hava nu beräknats till 3,000 kronor mot 2,700 kronor för 1922. För min del anser jag en nedsättning till 2,500 kronor utan olägenhet kunna ske. Av sistnämnda belopp torde 1,250 kronor böra avses för första halvåret 1923. Posten till allmänna omkostnader finner jag kunna bibehållas vid samma belopp som för 1922 eller vid 2,000 kronor. För första halvåret 1923 torde böra beräknas 1,000 kronor.

Med godkännande av övriga av lantbruksstyrelsen för första halvåret 1923 beräknade kostnader blir sammanlagda utgifterna för samma tid 41,600 kronor. Då därunder inflytande inkomster, enligt lantbruksstyrelsens uppgift, belöpa sig till allenast 15,550 kronor, blir bristen, som måste fyllas medelst statsbidrag, 26,050 kronor eller i runt tal 26,000 kronor.

Att statsbidraget för samma halvår icke kan begränsas till hälften av vad för året beräknas, beror på att vissa utgifter, på sätt framgår av den gjorda sammanställningen, måste enligt vad lantbruksstyrelsen utrett helt eller till större del utgå under första halvåret.

Av statsbidraget för detta halvår å 26,000 kronor torde 7,000 kronor böra avses för föreningens upplysningsverksamhet och återstoden till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet.

Jag vill i detta sammanhang omnämna, att föreningen hittills fått större delen av statsbidraget utbetalat vid kalenderårets början. Salunda har av 1922 års anslag å 37,000 kronor föreningen rätt att omedelbart efter årets ingång utfå dels hela det för undersöknings- och fiskodlingsverksamhet avsedda beloppet å 23,500 kronor dels ock 9,000 kronor av återstoden.

Med hänsyn till föreningens svaga ekonomiska ställning och det stora intresse staten har av dess verksamhets uppehållande anser jag det uteslutet att vänta med statsbidragets utbetalande till den 1 juli 1923 för att därigenom undvika anslagsäskande av 1922 års riksdag. Vid framtida anslagsäskande bör föreningen åberopa beräkning över inkomster och utgifter under tiden från den 1 juli det ena året till samma dag påföljande år.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt södra Sveriges fiskeriför- [119.]
ening å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923
såsom *förslagsanslag, högst*, anvisa

dels såsom bidrag till föreningens upplysnings-
verksamhet..... kronor 7,000;

dels ock såsom bidrag till föreningens fiskeri-
biologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlings-
verksamhet..... kronor 19,000,
eller tillhopa » 26,000.

Hydrografisk-biologiska havsundersökningar.

6 och 7. *Hydrografisk-biologiska kommissionen, vissa havshydrografiska mätningar samt andel i kostnad för internationell centralanstalt.*

För utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de
Sverige omgivande haven har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag an-
visat medel å *extra stat* för vart och ett av åren 1901—1922.

Sålunda har för 1922 såsom särskilda reservationsanslag anvisats
dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kom-
missionen bedrivna undersökningarna 35,000 kronor, *dels* till täckande
av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-bio-
logisk centralanstalt med laboratorium 10,000 kronor, *dels ock* till om-
kostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meteorologiska byrån
övertagna observationsarbeten 8,000 kronor.

Sistnämnda arbeten bestå i havshydrografiska mätningar samt ar-
beten rörande anordnande, övervakande och bearbetande av hydrogra-
fiska iakttagelser över strömförhållanden, temperatur och salthalt m. m.
hos vattnet vid rikets kuster, s. k. fyrskeppsobservationer. Arbetena
äro från och med 1922 års ingång, dock allenast tillsvidare, överflyttade
till hydrografisk-biologiska kommissionen. Hur de slutligen skola ordnas
är beroende av beslut angående *dels* frågan om inrättandet i Göteborg
av en statens anstalt för undersöknings- och försöksverksamhet för
havsfisket, varför jag förut idag under punkt 115 redogjort, *dels ock*
frågan om förläggandet till Göteborg av en avdelning av statens me-
teorologisk-hydrografiska anstalt, varom jag senare idag får tillfälle att
uttala mig (se punkt 165).

[120.]
*Hydrografisk-
biologiska
kommissionen,
vissa havs-
hydrografiska
mätningar
samt andel i
kostnad för
internationell
central-
anstalt.
(extra anslag.)*

[120.]

Av anslaget å 8,000 kronor har ett belopp av 1,000 kronor avsetts för tryckningskostnader, medan återstoden beräknats för observatörsarvoden, extra arbetskraft, inspektionsresor och expenser.

Det i 1922 års riksstat upptagna anslaget å 10,000 kronor till centralanstalten är avsett för tiden 22 juli 1922—21 juli 1923. Anslaget för 1922 å 35,000 kronor till kommissionens ursprungliga arbeten är beräknat för kommissionens arbetsår 1 maj 1922—30 april 1923.

Sistnämnda anslag var till och med 1920 bestämt till 29,000 kronor. Höjningen med 6,000 kronor från och med 1921 motiverades av ökade utgifter för extra arbetshjälp, tryckning, reparationer, hyra för båtar, motorolja och bränsle samt kemikalier.

Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen har i skrivelse den 23 augusti 1921 hemställt, att för första halvåret 1923 måtte hos riksdagen begäras *dels* ett anslag av 8,000 kronor till kommissionens arbeten under tiden 1 maj—30 juni 1923, vilken summa kommissionen funnit erforderlig till bestridande av omkostnaderna för de arbeten, som komme att under våren 1923 utföras på grund av internationella överenskommelser, ävensom av de på första halvdelen av nämnda år fallande omkostnaderna för bearbetning och tryckning av undersökningarnas resultat, *dels ock* ett anslag av 4,000 kronor till halvårskostnaden för de från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbetena.

I en till jordbruksdepartementet på given anledning från kommissionen ingiven skrivelse, dagtecknad den 19 september 1921, har kommissionen framhållit, att det till kommissionens arbeten under tiden 1 maj—30 juni 1923 äskade anslaget å 8,000 kronor — utgörande i runt tal $\frac{1}{6}$ av det för kommissionens egna behov behövlige årsanslaget av 35,000 kronor samt av det till den centrala internationella institutionen i Köpenhamn beviljade anslag av 10,000 kronor — torde kunna minskas med den i detsamma inberäknade delen av utgifterna till internationella centralanstalten. Sagda utgift förfölle nämligen till betalning först den 22 juli. Det begärda anslaget å 8,000 kronor kunde sålunda begränsas till $\frac{1}{6}$ av det för kommissionens egna arbeten avsedda beloppet å 35,000 kronor eller i runt tal 6,000 kronor.

Beträffande det begärda anslaget å 4,000 kronor till utförande av det förut av nautisk-meteorologiska byrån innehavda uppdraget att ordna och bearbeta fyrskeppsobservationerna kring rikets kuster erinrar kommissionen, att utgiftsposterna till detta ändamål genom föregående kommittéutredning blivit noga avvägda och beräknade, varför kommissionen icke funnne det tillrådligt att vidtaga någon inskränkning i dessa poster. I det äskade anslaget hade inberäknats 1,000 kronor till trycknings-

kostnader. Med denna utgift syntes emellertid kunna anstå under förra halvåret under förutsättning dock att under sista hälften av året det återstående anslaget utginge med 5,000 kronor. [120.]

Som det ifrågasatta anslaget till centralanstalten avser arbetsår, som börjar så sent som den 22 juli 1923 kan med begäran om anslag härför anstå till 1923 års riksdag. Departementsschefen.

Då de utgifter, som 1920 föranledde höjning av anslaget till kommissionens egna ursprungliga arbeten, flumera åter minskats, bör vid ingången av arbetsåret den 1 maj 1923 finnas så stor besparing, att därutöver erfordras ett anslag av allenast 3,000 kronor för tiden till den 1 juli 1923.

Vad slutligen angår det begärda anslaget till de s. k. fyrskepps-observationerna behöva medel därför anvisas för första halvåret 1923. Mot det av kommissionen härför slutligen begärda beloppet har jag ingen erinran. Då dessa observationer övertagits av kommissionen först från och med innevarande år, kan ej nu beräknas, om å årets anslag kommer att uppstå någon reservation.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa

dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna av de Sverige omgivande haven ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,

dels ock till omkostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meteorologiska byrån övertagna havshydrografiska mätningar m. m. ett *reservationsanslag* av kronor 3,000.

8. Underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak.

För hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken har fartyget Skagerak sedan 1905 varit i verksamhet. Riksdagen har för varje år beviljat anslag till underhålls- och driftkostnad för nämnda fartyg. För 1922 utgår anslaget med 150,000 kronor och har reservationsanslags natur.

[121.]
Underhålls-
och drift-
kostnad för
fartyget
Skagerak.
(extra anslag.)

Seglationstiden för fartyget beräknades vid anslagsäskandet för 1922 för en expeditionstid av 10 månader, varav 5 månader till sill-
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 29

[121.] rekognosceringar. Övriga 5 månader skulle användas för de ändamål i de internationella havsundersökningarnas tjänst, för vilka fartyget ursprungligen avsetts, samt för andra vetenskapliga och praktiska undersökningar ävensom tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken under sommar-månaderna.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som har överinseende över fartyget, efter samråd med svenska hydrografisk-biologiska kommissionen gjort framställning om anslag för fartygets underhålls- och driftkostnad för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Anslagsberäkningen är grundad på, att fartyget jämväl under 1923 borde vara i verksamhet tio månader, därav under första hälften av 1923 dels från omkring den 1 januari till omkring den 15 mars och dels från omkring den 15 maj till omkring den 30 juni eller tillsammans fyra månader. Under tiden från omkring den 15 mars till omkring den 15 maj 1923 skulle fartyget uppläggas för undergående av reparation.

För att hålla fartyget i verksamhet under sålunda ifrågasatt tid av fyra månader anser länsstyrelsen erfordras ett anslag å 63,000 kronor, beräknat enligt följande sammanställning:

Avlöningar:

Befälhavarens lön, sex månader	kronor 2,900
Avlöning för sex månader till maskinist, styrman, kockstewart, båtsmannen och förste eldaren med tillsammans omkring	» 5,500
Avlöning för sex månader till besättningen i övrigt	» 13,500
Proviant- och portionersättning för fyra månader.....	» 7,200
Reparationer, utrustning och underhåll	» 15,000
Kol, olja m. m.	» 16,500
Diverse	» 2,400

Summa kronor 63,000.

Befälhavare, maskinist, styrman, kockstewart, båtsman och förste eldare anställas för år. Avlöningen till dem är beräknad efter samma månadshyror som för 1922.

Besättningen i övrigt har hittills anställts för seglationstid. Såsom av sammanställningen framgår, har nu avlöning beräknats även för tid, fartyget icke skulle vara i gång. Länsstyrelsen framhåller, att detta har sin grund i befälhavarens önskan att genom fastare anställningsform få behålla sin nuvarande besättning. Denna kunde lämpligen under det fartyget låge upplagt för reparation sysselsättas med diverse reparationsarbeten.

Posten till proviant m. m. har beräknats efter samma belopp för månad som upptagits i anslagsberäkning för 1922. [121.]

I fråga om posten å 15,000 kronor har länsstyrelsen framhållit, att fartyget tarvade en ganska omfattande reparation.

Kostnaden för kol har beräknats efter en åtgång av 80 ton i månaden och ett pris av 50 kronor för ton.

Beträffande förefintliga reservationer å äldre anslag för ändamålet upplyser länsstyrelsen, att för 1921 icke komme att uppstå något överskott. Av det för 1922 anvisade anslaget beräknar däremot länsstyrelsen en behållning av omkring 30,000 kronor. Å anslaget till kol kunde nämligen förutsättas en besparing å 38,000 kronor, varifrån emellertid avginge ett belopp av 8,000 kronor, varmed kostnaden för reparation överstigit härför beräknat belopp.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 10 september 1921 förklarat sig icke hava något att erinra mot länsstyrelsens framställning.

Mot länsstyrelsens förslag till fartygets användning under första halvåret 1923 har jag ingen invändning. Ej heller ifråga om personalens anställning. *Departements-
chefen.*

För 1922 och första halvåret av 1923 lär man, enligt från marinförvaltningen inhämtad uppgift, icke behöva räkna med högre kolpris än 30 kronor för ton. Med utgångspunkt härifrån kan reservationen vid 1923 års ingång beräknas till 42,000 kronor och det för 1923 års första halvår erforderliga anslaget, 63,000 kronor, minskas med 6,500 kronor till 56,500 kronor.

Särskilt med hänsyn till att besparingar torde kunna göras även å andra poster i sammanställningen, finner jag, att för ändamålet icke erfordras högre anslag än 15,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftskostnader för fartyget
Skagerak å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni
1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000.

9. *Försäkring av fartyget Skagerak.*

[122.]
Försäkring
av fartyget
Skagerak
(extra anslag.)

Fartyget Skagerak har årligen från och med 1906 hos sjöförsäkringsaktiebolaget Gauthiod försäkrats mot sjöfara. För dylikt ändamål har riksdagen å extra stat anvisat anslag, för 1922 ett förslagsanslag, högst å 15,750 kronor. Den 23 september 1921 har Kungl. Maj:t uppdragit åt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att för 1922 hos berörda försäkringsbolag för 360,000 kronor försäkra fartyget mot en efter 3 ½ procent beräknad premie av 12,600 kronor, under villkor att ristorno utginge under en tid av högst 4 månader.

I skrivelse den 23 augusti 1921 har länsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till försäkring av fartyget under 1923 anvisa ett belopp av 13,500 kronor. Vid beräkningen av premiebeloppet för försäkringen borde nämligen tagas i betraktande fördelen av, att premien så bestämdes, att rätten till ristorno för den tid, fartyget låge upplagt vid kaj, icke bleve begränsad, och finge man vid sådant förhållande räkna med en premie av 3¾ procent å ett för året beräknat försäkringsvärde av 360,000 kronor.

Departements-
chefen.

Försäkringspremien förfaller i sin helhet till betalning under första halvåret. Enligt vad jag inhämtat ställer sig premiebetalning halvårsvis eller försäkring för halvår väsentligt ofördelaktigare. Vid sådant förhållande måste för första halvåret 1923 upptagas anslag för hela årspremien.

Under hänvisning till vad länsstyrelsen anfört får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för försäkring av fartyget Skagerak å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*, högst... kronor 13,500.

10. *Underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt.*

[123.]
Underhålls-
och drift-
kostnad för
fartyget
Eystrasalt.
(extra anslag.)

Till underhålls- och driftkostnad för fiskeriförvaltningens fartyg Eystrasalt har riksdagen anvisat anslag å extra stat för varje år från och med 1909. För 1922 har för ändamålet anvisats ett belopp av 20,000 kronor. Anslaget äger reservationsanslags natur.

Under förutsättning att fartygets undersökningsfärder skola fortgå och fartyget under 1923 liksom förut hållas i gång under en tid av

[123.]

sex månader, därav två månader under förra halvåret, har lantbruksstyrelsen uppgjort förslag till stat för fartyget under tiden 1 januari—30 juni 1923, slutande å 10,905 kronor. På grund härav har lantbruksstyrelsen hemställt om ett anslag för samma tid å 10,900 kronor.

Statförslaget upptager följande poster, till jämförelse varmed jämväl må angivas motsvarande av lantbruksstyrelsen beräknade utgifter för 1922 och 1921.

	Första halv- året 1923	1922	1921
arvode åt befälhavaren	kronor 750		
dagtraktamente åt befälhavaren under 61 dagar å 5 kronor	» 305	2,400	2,400
arvode åt 3 besättningskarlar för 2 månader	» 2,100	6,300	6,300
besättningens resor till förläggningssorten	» 250	500	500
fotogen och andra förbrukningsartiklar	» 2,000	4,500	3,500
vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m.	» 3,000	5,000	2,500
lotsning, belysning m. m.	» 100	300	300
försäkring av fartyget	» 1,400	1,400	1,400
nyanskaffning samt reparation av redskap och apparater m. m.	» 1,000	1,500	1,500
Summa kronor	10,905	21,900	18,400.

Befälhavarens avlöning beräknas efter en fast årslön av 1,500 kronor samt ett dagarvode av 5 kronor per dag under tid, fartyget är i gång. Anslaget upptogs för 1921 till 18,500 kronor och för 1922, såsom nämnts, till 20,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har anfört, att då utgiftsposterna för vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m. ävensom för försäkring samt för nyanskaffning, reparation av redskap och apparater m. m. helt och hållet eller till största delen hänförde sig till förra halvåret, det framlagda statförslaget icke innebure någon förhöjning i jämförelse med det för 1922 beviljade statsanslaget.

Lantbruksstyrelsen har vidare anmält, att vid ingången av 1922 icke kunde å tidigare anslag för ifrågakvarande ändamål beräknas någon reservation. Angående besparingar, som här kunna förväntas under 1922, har därefter på given anledning från lantbruksstyrelsen inkommit en i oktober 1921 dagtecknad promemoria av i huvudsak följande innehåll.

Beträffande den i lantbruksstyrelsens förslag till stat för 1922 upptagna posten »arvode åt 3 besättningskarlar», 6,300 kronor, så torde den med hänsyn till de lägre hyror, som nu rådde, kunna nedsättas till 4,800 kronor. Enligt inhämtade

[123.] upplysningar vore nämligen månadshyrorna nu för matrosar 170—200 kronor och för lättmatrosar 100 kronor. Ombord på Eystrasalt finge folket hålla sig självt med kost, vilken kunde beräknas till 100 kronor i månaden för person. Efter dessa beräkningar skulle ombord finnas 2 man med 300 kronor och 1 man med 200 kronor i månaden vardera, vilket för sex månader gjorde 4,800 kronor.

Under 1921 hade Eystrasalt varit i gång 5 månader, och därunder hade utgifterna för bränn- och smörjoljor uppgått till 2,513 kronor 33 öre. Med samma priser under 1922 och med sex månaders gång skulle motsvarande utgift för 1922 bli i avrundat tal 3,000 kronor. På denna post, som tidigare av lantbruksstyrelsen beräknats till 4,500 kronor, skulle alltså uppstå en besparing av 1,500 kronor för 1922.

I lantbruksstyrelsens ovannämnda kostnadsberäkning finnes en post »vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m.» på 5,000 kronor, vari inginge en förhöjning i jämförelse med 1921 med 2,500 kronor, avsedd till reparation av fartygets däck. Emellertid hade det visat sig nödvändigt, att redan 1921 utföra denna reparation, vadan detta belopp, 2,500 kronor, icke behöfve utgå av 1922 års anslag.

I det av lantbruksstyrelsen uppgjorda förslaget till stat för Eystrasalt för 1922 skulle alltså uppstå en besparing av 5,500 kronor. Därvid borde dock erinras om, att riksdagen, som för 1922 anslagit 20,000 kronor för ändamålet, på Kungl. Maj:ts förslag nedsatt den av lantbruksstyrelsen uppgjorda staten med 1,900 kronor, vadan besparingarna på det för 1922 beviljade anslaget skulle bli 3,600 kronor.

Departements-
chefen.

Efter den i promemorian antagna beräkningsgrund för arvode åt besättning samt kostnad för fotogen och förbrukningsartiklar skulle den av lantbruksstyrelsen för första halvåret 1923 beräknade totalkostnaden minskas med $500 + 1,000 = 1,500$ kronor eller alltså till 9,405 kronor. Då emellertid såväl de nämnda posterna, särskilt den till fotogen och förbrukningsartiklar, bör för 1923 kunna än ytterligare nedbringas samt jämväl åtskilliga av övriga poster i lantbruksstyrelsens förslagsberäkning för 1923 tåla en nedsättning, finner jag det icke vara erforderligt att beräkna medelsbehovet för första halvåret 1923 till högre belopp än 8,600 kronor.

Med hänsyn till den antagna reservationen å 3,600 kronor skulle således behövas ett anslag av riksdagen å 5,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

11. Ett armerat ångfartygs stationerande vid rikets kuster.

Under en följd av år har, med vissa uppehåll, särskilt under krigsåren 1914—1918, ett armerat ångfartyg varit under vintrarna stationerat vid västkusten för upprätthållande av ordning under pågående vintersillfiske och för att på olika sätt bistå fiskarena. Kostnaderna för kol och olja under dylika expeditioner ävensom för fartygets ut- och avrustning hava bestritts från för ändamålet under nionde huvudtiteln särskilt anvisade anslag. Sålunda har för dylik expedition under vintermånaderna 1921—1922 anvisats å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 41,000 kronor, avsett för en expeditionstid av ungefär tre månader.

[124.]
Ett armerat
ångfartygs
stationerande
vid rikets
kuster.
(extra anslag.)

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lantbruksstyrelsen anfört, att det syntes vara av nöden, att medel bleve tillgängliga för utrustande av ett flottans fartyg för samma ändamål även vintern 1922—1923 under en tid av 3 å 4 månader. Huru stort belopp, som härför erfordrades, kunde emellertid för närvarande ej exakt bedömas, då kostnaderna i hög grad vore beroende av kolpriserna under vintern 1922—1923. Till ledning vid bedömandet härav kunde nämnas, att enligt uppgift från sjöförsvarets kommandoexpedition kostnaderna för månad med dåvarande kolpriser — under förutsättning att kanonbåten Svensksund fortfarande finge för ändamålet användas — belöpte sig till 9,000 kronor och för tre och en halv månader alltså till 31,500 kronor. Därtill borde dock läggas omkring 10,000 kronor för utrustnings- och avrustningskostnader. För en tid av tre och en halv månader skulle alltså erfordras omkring 41,500 kronor. Hela detta belopp, som torde kunna avrundas till 41,000 kronor, erfordrades under första halvåret 1923.

Marinförvaltningen har i utlåtande den 17 september 1921 förklarat sig icke hava något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag eller beräkningar.

För vintern 1922—1923 torde bevakning av ifrågavarande slag fortfarande böra anordnas. Liksom föregående år lärer expeditionstiden kunna inskränkas till tre månader. Marinförvaltningen har på anmodan i skrivelse den 28 november 1921 meddelat att, därest intet oförutsett inträffade, ämbetsverket ansåge, att kostnaderna för kol under 1922 och första halvåret 1923 skäligen kunde beräknas till 30 kronor för ton. Med beräkning av detta pris för kol blir, enligt uppgift från marinförvaltningen, dagskostnaden 248 kronor och för tre månader 22,320 kronor.

Departements-
chefen.

[124.] Ut- och avrustningskostnader, som för vart och ett av de två senaste åren beräknats till 10,000 kronor och vintern 1920—1921 uppgått till 7,949 kronor 12 öre, torde för vintern 1922—1923 icke böra beräknas till högre belopp än 7,000 kronor. Hela det erforderliga anslaget bör således bestämmas till $22,320 + 7,000 = 29,320$ kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 29,000 kronor.

Då kostnaden för vinterexpeditionen 1921—1922 icke blir högre men anslaget därför är beräknat till 41,000 kronor, uppstår å detta anslag en reservation av 12,000 kronor. Anslaget för expeditionen 1922—1923 kan således inskränkas till 17,000 kronor. Då samtliga kostnader för expeditionen falla på första halvåret, torde beloppet i sin helhet böra uppföras i riksstaten för denna tid.

Liksom tidigare bör proviantkostnaden bestridas av medel till utgifter för sjöförsvaret.

Jag har i detta ärende samrått med chefen för försvarsdepartementet och inhämtat, att han delar min uppfattning i frågan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för stationerande under vintermånaderna 1922—1923 av ett armerat ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 17,000.

K. Skogsväsendet.

Skogsundervisning m. m.

1. Skogshögskolan.

[125.]
Skogshög-
skolan.
ordinarie
anslag.)

Den vid 1920 års riksdag fastställda ordinarie staten för skogshögskolan slutar å 225,700 kronor. På grund av bostadsavdrag å 900 kronor är ordinarie anslaget upptaget till 224,800 kronor.

I staten ingående poster fördela sig sålunda:

Löner och arvoden åt ordinarie personal efter bostadsavdrag	kronor 58,500
Arvoden åt extra lärare	» 16,450
Amanuensarvode	» 1,800
Till kamrerargöromålens bestridande	» 4,000

Till biblioteksgöromålens bestridande	kronor	2,400	
Stipendier till elever vid jägmästarkursen	»	4,000	
» » » » forstmästarkursen	»	1,000	
Resestipendier åt lärare	»	1,000	
Expenser	»	48,850	
Utgifter för styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt	»	1,500	kronor 139,500
Anslag till praktiska övningar vid jägmästarkursen	»	68,650	
» » » » » forstmästarkursen	»	16,650	
			Summa kronor 224,800.

[125.]

Å extra stat för 1922 har därjämte till diverse behov vid skogshögskolan anvisats ett reservationsanslag å 50,300 kronor, varav beräknats, bland annat, till:

Förberedande jägmästarkursens praktiska övningar:

På grund av höjning i dagtraktamenten	kronor	144	
Till hantlangning	»	2,000	kronor 2,144

Jägmästarkursens vid högskolan praktiska övningar:

På grund av höjning i lärarnas och assistenternas dagtraktamenten	kronor	755	
Ökade resekostnader för lärare	»	1,000	
» » » elever	»	3,250	
Hantlangning	»	2,000	
Studieresa i marklära	»	2,800	» 9,805

Forstmästarkursens praktiska övningar:

Ökade dagtraktamenten för lärare och assistenter	kronor	248	
Ökade resekostnader för lärare och elever	»	590	
Hantlangning	»	500	» 1,338

Expenser:

Bränsle (jämväl å Garpenberg)	kronor	8,000	
Tryckningskostnader	»	1,000	
Bokinköp	»	5,600	kronor 14,600.

I skrivelse den 27 september 1921 har nu styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt gjort hemställan om anslag till högskolan för 1923.

I anslutning till vad högskolans rektor i bilagt yttrande anført har styrelsen förklarat, att någon nedsättning för 1923 icke kunde äga rum i fråga om de här ovan till 139,500 kronor sammanräknade ordinarie anslagsposterna.

Såsom synes ingår häri bland annat *expenser*, varför jämväl å *extra stat* för 1922 beviljats anslag, fördelat med 8,000 kronor till bränsle, 1,000 kronor till tryckningskostnader och 5,600 kronor till bokinköp, eller alltså å tillhoppa 14,600 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[125.] Å extra stat för 1923 anser styrelsen anslag ej erforderligt till bränsle. Till tryckningskostnader, vartill å ordinarie anslaget beräknas 1,000 kronor, begär styrelsen för 1923 ett belopp av 800 kronor och till inköp av litteratur 4,200 kronor. Hela anslaget, som begäres å extra stat för 1923 till expenser, skulle alltså utgöra 5,000 kronor.

I fråga om anslagen till praktiska övningar har styrelsen föreslagit vissa nedsättningar.

Vad sålunda först angår *ordinarie anslaget till praktiska övningar vid jägmästarkursen*, så är detsamma vid statens fastställande 1920 beräknat med 19,556 kronor till den förberedande kursen och 49,085 kronor till kursen vid högskolan, avrundade till 68,650 kronor.

I beloppet 19,556 kronor ingå följande poster:

Överassistentens resor och dagtraktamenten	kronor	1,000
3 assistenters arvoden	»	12,600
Dagtraktamente till dessa	»	1,344
Arvode åt en halvårsassistent	»	2,100
Dagtraktamente till denne, 56 dagar à 8 kronor	»	448
24 resdagar à 11 kronor för 4 assistenter	»	264
Resekostnad (biljetter) för 4 assistenter à 200 kronor	»	800
Redskap, material m. m.	»	1,000
Summa kronor		19,556.

Beloppet å 49,085 kronor är uppdelat sålunda:

4 försteassistenter	kronor	5,000
4 andreassistenter	»	4,000
1 extra assistent	»	400
Dagtraktamente till 9 assistenter under 60 resdagar	»	660
Biljettkostnader m. m. för dessa	»	3,375
Dagtraktamente för dessa under förrättningar utom hemorten	»	3,500
Lärarnas resor	»	6,400
Elevernas resor	»	15,750
Hantlangning	»	5,500
Lokalhyror m. m.	»	4,500
Summa kronor		49,085.

Då dessa belopp fastställdes, gällde den bestämmelse, att under vart och ett av åren 1918—1921 finge vid skogshögskolan i jägmästarkursens förberedande kurs antagas högst 45 elever samt vid höstterminens slut ett vart av samma år till fortsatt utbildning högst 35 elever.

Med anledning av framställning från domänstyrelsen och sedan skogshögskolans styrelse jämlikt 63 § 15 mom. i stadgarna för högskolan den 14 december 1917 (nr 869) avgivit förslag, har Kungl. Maj:t den 29 april 1921 förordnat, att för vart och ett av åren 1921, 1922,

1923 och 1924 det antal elever, som finge antagas vid den förberedande kursen, skulle utgöra 35, därav högst 30 finge antagas till fortsatt utbildning efter höstterminens slut vid samma kurs. [125.]

I anledning av den sålunda gjorda nedsättningen i antalet elever har styrelsen för högskolan med hänsyn till vikten av att sparsamhetskravet bleve tillgodosett på alla punkter, där så kunde ske, ansett sig böra föreslå indragning från och med 1923 av en helårsassistent vid den förberedande kursens praktiska övningar. Ordinarie anslaget till dessa övningar under 1923 skulle sålunda enligt styrelsens förslag fördela sig på följande poster:

Överassistentens resor och dagtraktamenten	kronor	1,000
Arvode för 1 helårsassistent	»	4,200
» » » » med avdrag av 400 kronor för bostads- förmån	»	3,800
» » 1 halvårsassistent = 1921	»	2,100
Dagtraktamente för 2 helårsassistenter	»	896
» till den sistnämnde, 56 dagar à 8 kronor = 1921....	»	448
18 resdagar för 3 assistenter à 13 kronor	»	234
Resekostnad (biljetter) för 3 assistenter à 200 kronor	»	600
Redskap, material m. m.	»	1,000
Summa kronor		14,278.

På grund av indragningen av en helårsassistent jämte beredande av bostad åt en av de övriga uppstår således i jämförelse med vad som 1920 beräknades en besparing av 5,278 kronor.

Beträffande anslaget till den del av de praktiska övningarna vid jägmästarkursen, som är förlagd till högskolan, har styrelsen framhållit, att minskningen i elevantalet icke komme att vid högskolan göra sig gällande förrän 1923 och då endast i fråga om antalet elever vid yngre jägmästarkursen. Då denna kurs endast hade ett fåtal resor, inverkade elevminskningen för 1923 relativt föga på utgifterna för de praktiska övningarna. I enlighet med rektors förslag beräknar dock styrelsen kostnaderna under 1923 för jägmästarkursens vid högskolan praktiska övningar 189 kronor lägre än 1920 förutsattes. Kostnaderna föreslås sålunda nu fördelade på dessa poster:

Arvode åt 4 försteassistenter, sammanlagt 9 månader à 500 kronor	kronor	4,500
Arvode åt 5 andreassistenter, sammanlagt 11 1/2 månader à 400 kronor	»	4,600
Dagtraktamente under resor för assistenterna, 60 dagar à 13 kronor	»	780
Biljettkostnader m. m. för assistenternas resor = 1921.....	»	3,375
Dagtraktamente för assistenterna under tjänstgöringstiden = 1921	»	3,500

[125.]	Lärarnas resor = 1921	kronor	6,400
	Elevernas resor = 1921	»	15,750
	Hantlangning = 1921	»	5,500
	Förläggningskostnader, ved, material, renhållning = 1921	»	4,500
			Summa kronor 48,905.

En jämförelse mellan fördelningen av anslaget 1920 och nu visar, att då beräknades arvode åt fyra försteassistenter efter 500 kronor i månaden under sammanlagt tio månader men nu under allenast sammanlagt nio månader samt 1920 arvode åt fyra andreassistenter efter 400 kronor i månaden under sammanlagt tio månader och åt en extra assistent efter samma belopp i en månad men nu åt fem andreassistenter under elva och en halv månad.

I fråga om anslag å *extra stat* för 1923 till *de praktiska övningarna vid jägmästarkursen* har styrelsen föreslagit följande nedsättningar av motsvarande anslag för 1922.

Anslagsposten å 144 kronor till höjda dagtraktamenten vid förberedande jägmästarkursen har helt uteslutits.

På grund av minskning av elevantalet och nedgång i dagsverkspris har anslaget å 2,000 kronor till hantlangning vid samma kurs sänkts till 1,500 kronor, till vilket belopp alltså anslaget å *extra stat* till denna kurs inskränkes.

Av posterna till jägmästarkursens vid högskolan praktiska övningar hava till lärares och assistenters dagtraktamenten, som minskats med 3 kronor, upptagits allenast 330 kronor. Till elevers resor har på grund av elevantalets minskning upptagits ett till 2,800 kronor reducerat belopp. Av samma anledning jämte nedgång i dagsverkspris har kostnaden för hantlangning sänkts till 1,000 kronor. Kostnaden för studieresa i marklära har likaledes reducerats till 2,300 kronor. Däremot har till lärarnas resekostnader upptagits i likhet med föregående år 1,000 kronor.

Till praktiska övningar vid jägmästarkursen vid högskolan beräknas alltså å *extra stat* för 1923 ett sammanlagt belopp av 7,430 kronor.

Vad härefter angår *de praktiska övningarna vid forstmästarkursen* och därvid först *ordinarie anslaget* härför, så höjdes detta anslag vid 1920 års riksdag till 16,650 kronor.

Angående anslag för 1923 för detta ändamål anför nu styrelsen.

På grund av framställning från Sveriges forstmästarförbund hade styrelsen föranstaltat om utredning i vad mån en omläggning av undervisningen vid denna kurs skulle kunna äga rum. Därvid hade kursens lärarråd föreslagit en undervisningsplan, enligt vilken kursen skulle taga sin början den 1 februari varje år i stället för den 15 juni samt avslutas efter andra sommarterminens slut i stället

för, såsom nu är fallet, efter tredje lästerminens slut. Styrelsen hade biträtt såväl detta förslag, som även lärarrådets på grund av denna omläggning av undervisningen gjorda hemställan om inställande av den kurs, som skulle taga sin början den 15 juni 1922. Då härigenom under 1923 endast en årskurs komme att begagna sig av de praktiska övningarna, hade styrelsen beräknat, att en nedsättning å 7,000 kronor i det ordinarie anslaget för denna kurs för 1923 skulle kunna göras. Styrelsen ville emellertid framhålla, att denna nedsättning i det ordinarie anslaget icke kunde antagas bliva bestående, utan att anslaget för tiden därefter ånyo måste höjas till belopp, motsvarande vad de praktiska övningarna i deras fulla utsträckning krävde.

Kostnaderna under 1923 för de praktiska övningarna vid forstmästarkursen skulle enligt rektorns, av styrelsen biträdda beräkning fördelas å följande poster:

Lärarnas resor och dagtraktamenten	kronor 3,000
Assistentarvode under 3 ¹ / ₂ månader å 400 kronor	» 1,300
Dagtraktamente under förläggningstiden	» 750
Assistenternas resor	» 300
Hantlangning	» 1,000
Elevernas resor	» 1,600
Material m. m.	» 750
Assistent i skogs- och fältmätning samt kartritning	» 950

Summa kronor 9,650.

För praktiska övningar vid forstmästarkursen föreslås ej något anslag å *extra stat* för 1923.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt föreslår, på grund av vad sålunda av dess framställning refererats, att *ordinarie* anslaget till skogshögskolan beräknas för 1923 till 139,500 + 14,278 + 48,905 + 9,650 = 212,333 kronor. Härav anser styrelsen hälften, avjämnat till 106,150 kronor, böra upptagas för första halvåret 1923.

Mot beräkning av de ovan till 139,500 kronor sammanlagda ordinarie anslagsposterna till samma belopp för 1923 har jag ingen erinran. Då tryckningskostnaderna för samma år böra kunna sänkas med ytterligare 300 kronor och beloppet till inköp av litteratur med 200 kronor, anser jag, att behovet av medel till expenser, utöver det ordinarie anslaget därför, icke behöver för 1923 beräknas högre än till 4,500 kronor.

Till de praktiska övningarna vid jägmästarkursen har sammanlagt för 1923 av styrelsen beräknats 14,278 + 48,905 + 1,500 + 7,430 = 72,113. Härei ingå resekostnader om tillhoppa i runt tal 30,000 kronor, beräknade efter samma pris som för 1921. Med anledning av beslutad sänkning av biljettprisen anser jag, att detta belopp kan nedsättas med 7,500 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot de för jägmästarkursens

[125.]

*Departements-
chefen.*

[125.] övningar beräknade utgifterna. Då emellertid hela minskningen i resekostnaden lämpligen synes mig böra helt avdragas å det extra anslaget för dessa övningar, begränsas detta till 1,430 kronor eller i runt tal 1,500 kronor.

Vad angår de praktiska övningarna till forstmästarkursen får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 16 december 1921 genom ändring av stadgarna för högskolan fastställt den av styrelsen föreslagna omläggningen av undervisningsplanen för forstmästarkursen. Ändringen innebär, att kursen från och med 1923 kommer att börja i februari i stället för i juni. Härigenom kommer kursen, som nu omfattar två sommarterminer, två höstterminer och en vårtermin, att i stället omfatta utom sommarterminerna två vårterminer och en hösttermin. Då varje vårtermin är omkring två veckor längre än hösttermin, blir hela lästiden under kursen ökad med omkring en månad. Omläggningen nödvändiggör, att den kurs, som skulle börjat i juni 1922, inställes, vilket i sin tur medför, att under 1923 allenast en årskurs deltagar i de praktiska övningarna. Härav följer en besparing, som av styrelsen beräknas för 1922 till 4,460 kronor och för 1923 till 7,000 kronor. Från och med 1924 erfordras däremot en mindre årlig ökning av extralärarnas arvode av styrelsen nu angiven till 650 kronor. Då från och med sistnämnda år deltagandet i de praktiska övningarna blir lika stort som före omläggningen av undervisningen, blir uppenbart den av styrelsen nu föreslagna nedsättningen av ordinarie anslagsposten för dessa övningar till större delen endast tillfällig.

I anslagsberäkningen för denna kurs ingår för resor ett sammanlagt belopp av lägst 2,600 kronor, beräknat efter samma grund som jägmästarkursens resor. Av samma skäl, som jag åberopat för sänkning av reseanslaget till denna kurs, anser jag reseanslaget till forstmästarkursen kunna sänkas med 650 kronor. Assistentarvoden under $3\frac{1}{2}$ månader efter 400 kronor blir visserligen 100 kronor mer än i rektorns av styrelsen biträdda beräkning upptagits, men med samma belopp torde hantlangningskostnaderna kunna minskas. Hela anslaget till kursen blir alltså 9,000 kronor.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle ordinarie anslaget till skogshögskolan för hela kalenderåret 1923 beräknas till $139,500 + 14,278 + 48,905 + 9,000 = 211,683$ kronor, eller i runt tal 211,700 kronor och alltså 13,100 kronor lägre än för 1922. Härvid är dock att märka, att sänkningen till största delen är, av skäl som framhållits, endast tillfällig.

Någon anledning att för första halvåret beräkna mera eller mindre än hälften av årsanslaget föreligger icke. [125.]

Jag tillstyrker alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med sänkning av <i>ordinarie</i> anslaget till skogshögskolan för år räknat från	kronor	224,800
med	»	13,100
till	»	211,700,
upptaga samma anslag med halva beloppet eller	»	105,850.

Diverse behov vid skogshögskolan.

Till diverse behov vid skogshögskolan har riksdagen anvisat å extra stat för 1922 ett reservationsanslag å 50,300 kronor enligt följande beräkning: [126.]

*Diverse behov
vid skogshög-
skolan.*

Förberedande jägmästarkursens praktiska övningar	kronor	2,144
Jägmästarkursens vid högskolan »	»	9,805
Forstmästarkursens »	»	1,338
Expenser	»	14,600
Studieunderstöd för vetenskaplig forskning	»	1,200
Två docentstipendier à 5,000 kronor	»	10,000
Assistent i skogsindelning m. m.	»	1,200
» » skogsteknologi m. m.	»	800
Botaniskt laboratorium	»	7,940
Kurs i förvaltningskunskap	»	1,200
För utjämning	»	73

Summa kronor 50,300.

På sätt jag i nästföregående punkt anfört, har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt i sin omförmälda skrivelse den 27 september 1921, därvid fogats framställning från högskolans rektor, begärt anslag å extra stat jämväl för första halvåret 1923.

För styrelsens äskanden om extra anslag till expenser samt praktiska övningar har jag redogjort i nästföregående punkt i sammanhang med de ordinarie anslagen för samma ändamål.

Styrelsen, som ej i år äskar medel till botaniskt laboratorium, tillstyrker övriga å extra stat för 1922 beviljade anslagsposter till samma belopp för 1923.

[126.]

Sammanlagda beloppet av anslag, som styrelsen således finner erforderliga för 1923, belöper sig till $5,000 + 1,500 + 7,430 + 1,200 + 10,000 + 1,200 + 800 + 1,200 = 28,330$ kronor. Styrelsen hemställer, att hälften härav, avrundat till 14,400 kronor, måtte anvisas för första halvåret 1923.

I särskild skrivelse den 10 november 1921 har styrelsen anmält, att vid ingången av 1923 kunde å reservationsanslaget för 1922 till diverse behov för skogshögskolan beräknas en reservation av 11,660 kronor.

Departementss-
chefen.

Såsom jag under nästföregående punkt anført, anser jag, att för skogshögskolan under 1923 utöver ordinarie anslag för samma ändamål erfordras, till expenser 4,500 kronor och till jägmästarkursens praktiska övningar 1,500 kronor.

Mot styrelsens hemställan, att övriga av styrelsen för 1923 begärda anslagsposter upptagas till samma belopp som för 1922, har jag ingen erinran. I likhet med styrelsen anser jag, att för första halvåret 1923 bör beräknas hälften av vad för hela året befunnits erforderligt.

I enlighet härmed skulle för första halvåret 1923 till diverse behov vid skogshögskolan erfordras, till:

Expenser	kronor	2,250
Jägmästarkursens praktiska övningar	»	750
Studieunderstöd för vetenskaplig forskning	»	600
Två docentstipendier à 5,000 kronor för år	»	5,000
Assistent i skogsindelning m. m.	»	600
» » skogsteknologi m. m.	»	400
Kurs i förvaltningskunskap	»	600

Summa kronor 10,200.

Med hänsyn till den befintliga reservationen å 11,660 kronor erfordras således icke något anslag för diverse behov vid skogshögskolan för tiden 1 januari—30 juni 1923, vilket jag velat här anmäla.

2. Personligt ålderstillägg åt extra läraren vid skogshögskolan G. Grönberg.

[127.]

Personligt
ålderstillägg
åt extra
läraren vid
skogshög-
skolan
G. Grönberg.

Med anledning av gjord framställning och i överensstämmelse med föregående års beslut, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt ålderstillägg åt extra läraren, docenten filosofie doktorn G. Grönberg, därest han

(extra anslag.)

fortfarande med gott vitsord tjänstgör såsom sådan [127.]
lärare, å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923
anvisa ett *förslagsanslag*, högst kronor 250.

3. *Statens skogsförsöksanstalt.*

Sedan 1920 års riksdag godkänt ny stat för statens skogsförsöksanstalt, slutande å 104,300 kronor, bar jämlikt beslut vid 1921 års riksdag statens slutsumma, på grund av vissa av riksdagen godkända ändringar i staten, höjts till 106,200 kronor. Till följd av bostadsavdrag för en vaktmästare är ordinarie anslaget till anstalten bestämt till ett 250 kronor lägre belopp eller till 105,950 kronor.

[128.]
*Statens
skogsförsöks-
anstalt.*
(ordinarie
anslag.)

I staten är, bland annat, upptaget ett arvode å 3,200 kronor till en skogsmästare för tjänstgöring vid den fasta försöksparken vid Siljansfors i Kopparbergs län. Vidare ingår i staten ett anslag å 18,200 kronor till särskilda expenser för anstaltens skogsavdelning, varav 3,600 kronor äro avsedda för hantlangning vid de ordinarie försöksarbetena vid nämnda försökspark och 1,000 kronor till hyra för lokal därstädes m. m.

Vid tillstyrkande av framläggande av förslag till 1920 års riksdag om inrättande av fasta försöksparker förklarade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet sig anse det nödvändigt, att, såsom styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt ock föreslagit, å varje försökspark anställdes en befattningshavare med benämning skogsmästare, som skulle förordnas på viss tid, ej överstigande tre år. I särskild proposition, nr 273, till 1920 års riksdag föreslogs därjämte, att skogsmästare skulle erhålla arvode av 3,200 kronor för år. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upptog riksdagen, såsom nämnts, i staten för skogsförsöksanstalten ett dylikt arvode till skogsmästare å den försökspark, Siljansfors, till vars inrättande Kungl. Maj:t då inskränkt förslaget om fasta försöksparker.

Rörande den framlagda planen om dylika parkers inrättande uttalade 1920 års riksdag, att det syntes böra tagas under omprövning, huruvida icke efter anordnandet av försöksparken vid Siljansfors dylika parker närmast borde inrättas i de delar av landet, vilka med avseende å skogarnas avkastning vore ur statsfinansiell synpunkt av största betydelse.

Vid 1921 års riksdag anmälde Kungl. Maj:t en framställning från styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, däri styrelsen i anslutning till sagda riksdagens uttalande och efter i ärendet *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.*

[128.] verkställda undersökningar tillstyrkte anordnandet av en andra försökspark, förlagd till övre Norrland. Styrelsen föreslog, att för detta ändamål skulle tagas i anspråk dels hela kronoparken Svartberget dels ock en del av kronoparken Kulbäcksliden. I fråga om tidpunkten för inrättandet av denna andra försökspark förklarade styrelsen sig finna det lämpligast, att försöksarbetena toge sin början under 1923. Byggnader borde däremot uppföras tidigare, för vilket ändamål ävensom för anskaffande av inventarier hemställdes om anslag å tilläggsstat för 1921 och extra stat för 1922.

Dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkte upplåtande till försökspark av de därtill föreslagna kronoparksområdena och i enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag beviljade riksdagen de begärda anslagen till byggnader och inventarier.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har nu i skrivelse den 1 oktober 1921 gjort framställning rörande anslag å ordinarie stat för 1923 åt försöksanstalten samt därvid hänfört sig till ett bifogat förslag av försöksanstaltens chef professorn G. Schotte, som däri anfört följande.

Å ordinarie stat föresloges uppförandet av ytterligare en skogsmästarbefattning med ett arvode av 3,200 kronor, nämligen för försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget. 1921 års riksdag beviljade medel till bostadsbyggnader å dessa försöksparker, varför det endast vore i full överensstämmelse med föregående riksdagsbeslut och enligt av riksdagen godkänd plan, att den föreslagna befattningen inrättades från och med 1923.

I det ordinarie anslaget till skogsavdelningens expenser inginge till försöksparken å Siljansfors 4,600 kronor, därav 3,600 till hantlangning vid undersökningar samt 1,000 kronor till hyra och telefonavgift. I den förstnämnda posten å 3,600 kronor skulle en minskning kunna tänkas genom blivande lägre dagsverkspris med omkring 450 kronor, men i hyresersättningen för bruksbyggnaden å Siljansfors hade tillkommit ersättning för bränsle, varigenom hyresbeloppet stigit från 800 kronor till 1,200 kronor. Någon sänkning kunde därför ej ske i detta redan från början mycket knappt tillmätta anslag. Till hantlangningsmedel och något expenser till den nya försöksparken å Kulbäcksliden—Svartberget föresloges en totalkostnad av 3,300 kronor, som borde uppföras å skogsavdelningens ordinarie expensanslag, som härigenom skulle ökas från 18,200 kronor till 21,500 kronor. Den ordinarie staten föresloges sålunda höjd med 6,500 kronor till sammanlagt 112,700 kronor. En eventuellt tänkbar sänkning av expensanslagen syntes ej böra drabba de ordinarie anslagen, som alla hade kompletterats med extra anslag sedan kristiden.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har, under framhållande att styrelsen efter noggrann prövning av varje post funnit det vara omöjligt att för 1923 minska något av de i statförslaget uppräknade anslagen å ordinarie stat, tillstyrkt bifall till professorn

Schottes hemställan. Tillika har styrelsen i likhet med professorn Schotte [128.] förklarat, att för första halvåret 1923 erfordrades hälften av anslaget.

Av den lämnade utredningen torde framgå, att inrättandet av ifrågakommande skogsmästarebefattning å försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget står i full överensstämmelse med den plan för inrättande av fasta försöksparkar, som framlagts för riksdagen och varemot riksdagen, såvitt nu är i fråga, ej haft något att erinra. Jag får fördenksull tillstyrka upptagande i skogsförsöksanstaltens stat av ännu ett arvode till skogsmästare å 3,200 kronor avsett till dylik befattningshavare å försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget. För denna bör givetvis gälla samma anställningsvillkor och löneförmåner i övrigt som för skogsmästaren å försöksparken vid Siljansfors. Departementse-
chefen.

Likaledes får jag tillstyrka, att till hantlangning vid ordinarie försöksarbeten å den nya försöksparken ävensom därför erforderliga expensutgifter anvisas ett årligt belopp av 3,300 kronor, varmed således skogsavdelningens särskilda expensanslag, för närvarande bestämt till 18,200 kronor, bör ökas.

Som en vaktmästare åtnjuter bostad med bränsle och lyse och avdraget härför är enligt staten bestämt till 325 kronor, kan statens slutsumma minskas med samma belopp eller 75 kronor mer än som skett för 1922.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna sådana ändringar i staten för statens skogsförsöksanstalt, att tillämpas från och med 1923, att däri uppföres ännu en skogsmästare med arvode och övriga avlöningsförmåner lika med den nu i staten uppförde skogsmästaren samt att anslaget till särskilda expenser för skogsavdelningen höjes från 18,200 kronor med 3,300 kronor till 21,500 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att höjas från 106,200 kronor med 6,500 kronor till 112,700 kronor;

dels ock vid bifall härtill, med höjning av ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt för år räknat från kronor 105,950
med » 6,425
till » 112,375,
upptaga samma anslag med » 56,190.

4. *Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt.*

[129.] Till diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt har riksdagen å extra stat för 1922 anvisat ett reservationsanslag av 122,000 kronor enligt följande beräkning:

Bostadsbyggnad å Svartbergets kronopark	kronor	45,000
Inventarier vid försökspark (Kulbäcksliden-Svartberget)	»	8,000
Bränslekostnader	»	3,000
Gemensamma expenser	»	3,000
Publikationer	»	30,000
Extra räknebitråde vid skogsavdelningen	»	1,600
Biträde vid analyser vid naturvetenskapliga avdelningen	»	1,600
Expenser vid skogsavdelningen	»	16,700
» » naturvetenskapliga avdelningen	»	7,800
» » entomologiska	»	4,800
Anslagstavlor vid försöksfälten	»	500

Summa kronor 122,000.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har nu i skrivelse den 1 oktober 1921 gjort framställning rörande anslag till försöksanstalten å extra stat för 1923. Av denna skrivelse jämte ett bifogat förslag av försöksanstaltens chef, professorn G. Schotte, inhämtas i huvudsak följande.

Å ordinarie stat vore för *bränsle* beräknat 1,600 kronor under antagande att för byggnadens uppvärmning skulle krävas 800 hektoliter kol å 2 kronor. Med antagande för 1923 av ett kolpris av 2 kronor 70 öre för hektoliter hemkörd kol, samt med tillägg av kostnaden för ved till vaktmästaren och ett anstalten tillhörigt uthus, där ett arbetsrum för en assistent inretts, kunde bränslekostnaden för 1923 beräknas till sammanlagt 2,600 kronor. Det å extra stat utgående beloppet om 3,000 kronor torde sålunda kunna sänkas till 1,000 kronor. För första hälften erfordrades halva beloppet.

Det extra anslaget om 3,000 kronor till *gemensamma expenser* — d. v. s. för fyllnad av å ordinarie stat beräknade 2,400 kronor till städning, skrivmaterialier, tomt och plantskolors underhåll, ljus, gas och telefon — hade ständigt visat sig vara alltför knappt tilltaget och någon minskning härav torde ej kunna ske. Även ifråga om detta belopp erfordrades hälften under första halvåret.

Till *publikationer* utginge av det ordinarie anslaget 6,000 kronor och å extra stat för 1922 30,000 kronor. Trots nedgången i papperspris och billigare tryckningskostnader har professorn Schotte ansett, att även för 1923 krävdes samma belopp å extra stat med hänsyn till de omfattande undersökningar, som då komme att ligga publikationsfärdiga. Under flera år hade nämligen manuskript hopats,

som i brist på anslag ej kunnat publiceras. Skulle tryckningskostnaderna komma att mycket avsevärt gå ned, kunde möjligen för senare halvåret någon minskning föreslås till 1923 års riksdag, men för närvarande vore det ej tillrådligt.

[129.]

Styrelsen har emellertid, under antagande att tryckningskostnaderna komme att än ytterligare sänkas, funnit anslaget å extra stat för detta ändamål kunna för 1923 begränsas till 25,000 kronor, därav hälften å första halvåret.

Till *extra väknebidräde vid skogsavdelningen* och till *extra bidräde vid analyser vid naturvetenskapliga avdelningen* har styrelsen för 1923 begärt samma anslag som för 1922 och för första halvåret 1923 hälften.

Till *expenser för skogsavdelningen* skulle enligt professorn Schottes mening för 1923 tarvas minst samma belopp som för 1922 eller 16,700 kronor. Visserligen hade hantlangningskostnaderna minskats och även resekostnaderna torde bliva något mindre. Detta kompenserades emellertid å andra sidan därav, att skogsavdelningen måste mera än hittills ägna sig åt undersökningar i övre, inre Norrland, där resorna på grund av de stora avstånden bleve synnerligen höga.

Styrelsen har med hänsyn till sänkta materialpriser och arbetslöner samt den nedgång i skjutstaxor, som kunde förväntas inträda med 1923, visserligen tillstyrkt, att anslagsposten till skogsavdelningens expenser sänktes med 2,000 kronor till 14,700 kronor, men tillika föreslagit, att ett särskilt belopp av 2,000 kronor skulle ställas till avdelningens förfogande för en del viktiga kompletteringar av arbeten, som vore avsedda att under ett par års tid förläggas till övre, inre Norrland. För första halvåret 1923 har i anslutning härtill begärts 8,350 kronor.

I fråga om *naturvetenskapliga avdelningens expenser* har styrelsen föreslagit en sänkning av anslaget på extra stat med 1,000 kronor till 6,800 kronor för år och begärt för första halvåret 1923 3,400 kronor.

För *entomologiska avdelningen* vore *expenserna* enligt professorn Schottes mening redan nu så små, att någon minskning ej vore tillrådlig.

Styrelsen har också förordat samma extra anslag som för 1922 eller 4,800 kronor, därav för första halvåret 2,400 kronor.

Till *anslagstaxor* vid försöksfält har styrelsen likaledes förordat samma extra anslag som för 1922 eller 500 kronor och alltså begärt för första halvåret 1923 250 kronor.

Professorn Schotte har, under förmälan att det varit alldeles nödvändigt att anskaffa *telefon* till Siljansfors försökspark, vidare meddelat, att Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag, som förskotterat utgifterna härför, lovat att gälda halva byggnadskostnaden, som i sin helhet belöpt sig till 3,200 kronor. Styrelsen, som tillagt, att bolaget, som äger parken, själv låtit utföra arbetet, samt att av telegrafverket avgivet anbud därå slutat å 4,500 kronor, har anhållit, att för gäldande av hälften av bolagets anläggningskostnad ett anslag å 1,600 kronor måtte anvisas å *tilläggsstat* för 1922.

Under framhållande att i den ursprungliga beräkningen av kostnaderna för uppmätningen av försöksparkerna hantlangningskostnaderna upptagits till 3,500 kronor för varje försökspark samt att till hantlangning och arbetshjälp vid uppmätning av Siljansfors försökspark för 1921 anvisats ett belopp av 4,500 kronor, vilket dock visat sig ej vara tillräckligt, har professorn Schotte begärt, att till *uppmätning av parken Kulbäcksliden-Svartberget*, som vore till arealen större och kräve mera tid genom tvänne linjenät, måtte uppföras ett anslag av 7,000 kronor å extra

[129.] stat för 1923. Visserligen komme dagpenningen för hantlangningen att gå ned, men det hade vid mätningen tillkommit en post vid områdenas triangulering, nämligen arbetshjälp av tränad lantmätare för fixpunktsystemets uträkning, vilket visat sig alldeles nödvändigt. För Siljansfors hade sålunda exempelvis denna kostnad gått till 900 kronor. På denna grund vore det nödvändigt att bibehålla det ovan föreslagna beloppet av 3,500 kronor till uppmätning av vardera parken. Med det livliga intresse, som rådde för skogsförsöksverksamhet i Norrland, vore det av yttersta vikt, att försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget fortast möjligt komme i verksamhet. För planläggningen tarvades härför först detaljerad karta. En del av denna parks komplex — nämligen Kulbäcksliden — torde därför böra uppmätas redan sommaren 1922 och ett belopp av 3,000 kronor av ovan nämnda 7,000 kronor torde böra disponeras redan 1922 genom anslag å *tilläggsstat*. Av övriga 4,000 kronor behövdes 1,500 kronor för första halvåret 1923.

I detta förslag har styrelsen instämt.

Professorn Schotte har vidare erinrat, att, sedan försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget iordningstälts, inginge i den för riksdagen förelagda planen som tredje försökspark delar av Tönnersjöhedens kronopark i Halland. Styrelsen för skogs-försöksanstalten och domänstyrelsen hade också tidigare tillstyrkt, att denna försökspark måtte komma till stånd. Redan 1920 hade professorn Schotte framhållit, att det vore mycket brådskande, att den del av nämnda park, som avsetts till försökspark, snarast möjligt överlättes till anstalten på grund av beståndens beskaffenhet. Med den stora tillväxt, som skogen här presterade, och med de överslutna bestånd, som där funnes, vore ett eller annat års uppskov av synnerligen stort men för blivande undersökningar. Efter rekognosceringar å denna park under september 1921 hade professorn Schotte fått ett synnerligen starkt intryck härav och ville därför på det livligaste föreslå, att denna försökspark snarast komme till stånd. Inom skogskretsar hade diskuterats behovet av ytterligare en försökspark i övre, inre Norrland. Undersökning om lämplig plats härför hade också igångsatts och i sommar hade rekognosceringar härför utförts. Medan denna utredning påginge — utsikt funnes också att från något av de större skogsbolagen få en lämplig komplex överlåten i likhet med vad som skett beträffande Siljansfors i Dalarna — kunde iordningställande av Tönnersjöhedens försökspark medhinnas. Skulle särskild försökspark om ett par år komma till i övre Norrland, syntes böra övervägas, om ej med inrättande av den tidigare föreslagna fjärde försöksparken å Hässleby i Småland kunde anstå några år. Däremot borde under alla förhållanden Tönnersjöhedens försökspark snarast komma till stånd, då här kunde behandlas många brännande problem om de unga planteringarnas å ljunghedarna behandling samt om den för dessa trakter av landet viktiga lövskogsskötseln.

För *uppförande* å den sålunda föreslagna tredje försöksparken å *Tönnersjöhedens kronopark av byggnader* till bostad åt blivande skogsmästare m. m., vilka beräknats draga en kostnad av 30,000 kronor, har professorn Schotte begärt anslag för 1923 med samma belopp, varav dock endast 10,000 kronor skulle behöva påföras första halvåret. Till *inventarier och instrument* därstädes tarvades 7,000 kronor, vilket belopp dock först behövde tagas i anspråk under senare delen av 1923.

Genom de av professorn Schotte sålunda anförda skäl till stöd för inrättande av försöksparken å Tönnersjöheden har styrelsen förklarat sig övertygad om nödvändigheten av, att denna försökspark komme till stånd i enlighet med den för

1920 års riksdag framlagda planen. Styrelsen har därför livligt tillstyrkt ett anslag å 30,000 kronor för 1923 till uppförande av en skogsmästarbostad vid Tönnersjöheden och därvid erinrat, att vid planens upprättande härför erforderligt anslag beräknats till 35,000 kronor, men nu med hänsyn till sänkta materialpriser m. m. kunde reduceras till 30,000 kronor. På sätt professorn Schotte föreslagit har styrelsen ansett, att anslaget kunde fördelas med 10,000 kronor på första halvåret och 20,000 kronor på andra halvåret 1923.

Det av professorn Schotte begärda anslaget å 7,000 kronor för anskaffande av inventarier och instrument vid försöksparken Tönnersjöheden, vilket styrelsen likaledes tillstyrkte, kunde helt överföras till senare halvåret 1923.

Styrelsen har däremot icke upptagit ett av professorn Schotte väckt förslag om äskande av 5,000 kronor till uppgörande av *plan för förnyngringsförsök å skyddsskogarna*, då styrelsen icke ville föregripa resultatet av styrelsens pågående utredning om skogsförsöksverksamhet i Norrland.

Mot av styrelsen föreslagna extra anslag till bränsle, gemensamma Departements-
chefen. expenser, publikationer, extra biträden vid skogsavdelningen och naturvetenskapliga avdelningen, expenser vid samma avdelningar och vid entomologiska avdelningen samt anslagstavlör vid försöksfälten har jag icke funnit anledning till erinran.

Att *telefon* anlagts till Siljansfors utan att anslag därtill begärts, synes mig visserligen icke vara riktigt, men uppenbart är, att telefonförbindelse till försöksparken är oundgängligen nödvändig för att arbetet därstädes skall på ett rationellt sätt kunna, såsom meningen är, ledas från skogsförsöksanstalten. Jag tillstyrker därför, att det erforderliga beloppet 1,600 kronor göres tillgängligt under 1922.

Vad härefter angår *uppmätning av försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget* så upptogs i den till 1920 års riksdag framlagda plan för inrättande av försöksparkar bland engångskostnaderna ett belopp av 14,000 kronor för hantlangning vid parkernas noggranna uppmätning. Därvid räknades med 3,500 kronor för var av fyra parker, nämligen Siljansfors, Tönnersjöheden, Svartberget med annexpark och Hässleby. Samtidigt begärdes till dylika kostnader för Siljansfors 4,500 kronor, därvid emellertid framhölls, att denna park vore den största. Av vad jag sålunda återgivit framgår, att framställningen om 7,000 kronor för nu ifrågavarande försökspark innebär en väsentlig ökning av vad i planen beräknats. Enligt vad jag inhämtat innehåller Siljansfors försökspark 1,700 hektar samt Svartbergets försökspark 918.8 hektar, var- till kommer omkring 700 hektar skogsmark och eventuellt en mosse om 2- å 300 hektar av kronoparken Kulbäcksliden. Vid sådant förhållande kunna, även i betraktande av den från början helt oberäknade utgiften till lantmätare för triangulering, kostnaderna för uppmätning av för-

- [129.] söksparken Kulbäcksliden—Svartberget icke beräknas så högt som ifrågasatts. Jag anser mig sålunda icke kunna för detta ändamål tillstyrka högre belopp än 5,000 kronor, därav för 1922 2,000 kronor samt för första halvåret 1923 1,000 kronor.

Vad slutligen angår förslaget om anordnande av *en tredje försökspark å Tönnersjöhedens kronopark*, så var i det ursprungliga vid 1920 års riksdag framlagda förslaget avsett, att denna skulle anordnas såsom den andra försöksparken i ordningen, således närmast efter Siljansfors. I enlighet därmed äskade även Kungl. Maj:t av 1920 års riksdag anslag till uppförande av boställe å Tönnersjöheden. Riksdagen fann emellertid denna framställning icke böra för det dåvarande beviljas, enär riksdagen, såsom jag i nästföregående punkt anför, ansåge, att närmast efter Siljansfors försöksparker borde inrättas i de delar av landet, vilka med avseende å skogarnas avkastning vore ur statsfinansiell synpunkt av största betydelse.

Enligt vad jag inhämtat, skulle styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt vid bifall till det nu framförda byggnadsförslaget igångsätta försöksarbetet å Tönnersjöheden den 1 januari 1924. I det av mig flera gånger i dag omnämnda vid 1920 års riksdag framlagda förslaget om fyra särskilda försöksparkers inrättande beräknades, att förslaget skulle vara fullt genomfört först efter 8 å 10 års förlopp. Ett bifall till styrelsens framställning i denna del skulle således innebära ett väsentligt snabbare genomförande av förslaget än vad vid dess framläggande ifrågasatts. Med hänsyn till vad professorn Schotte anför om angelägenheten av att icke dröja med försöksarbetets påbörjande å Tönnersjöheden, anser jag mig emellertid böra tillstyrka åtgärder, som möjliggöra ett igångsättande å tid, som det framförda förslaget innebär, eller den 1 januari 1924. Härfor synes mig dock icke erforderligt att redan för tiden 1 januari—30 juni 1923 begära så stort anslag, som styrelsen ifrågasatt. Det torde vara tillräckligt, om medel ställas till förfogande för att under samma tid utföra grundläggnings- och en del andra förberedande arbeten för byggnadernas uppförande. Med äskande av anslag till byggnaderna i övrigt ävensom till inventarier torde kunna anstå till 1923 års riksdag. På grund härav anser jag tillfyllest att nu begära ett belopp av 5,000 kronor.

Till diverse behov vid skogsförsöksanstalten finner jag alltså erforderligt:

	För 1922 kronor	För första halvåret 1923 kronor
Bränslekostnader	—	500
Gemensamma expenser	—	1,500
Publikationer	—	12,500
Extra räknebiträde vid skogsavdelningen	—	800
Biträde vid analyser vid naturvetenskapliga avdelningen	—	800
Expenser vid skogsavdelningen	—	8,350
» » naturvetenskapliga avdelningen	—	3,400
» » entomologiska avdelningen	—	2,400
Anslagstavlor vid försöksfälten	—	250
Andel i kostnaden för telefonledning vid Siljansfors ..	1,600	—
Uppmätning av försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget ..	2,000	1,000
Bostadshyggnad för skogsmästare å Tönnersjöheden ...	—	5,000
Summa kronor	3,600	36,500.

Vid fastställande av stat för skogsförsöksanstalten för 1922 har av anslaget till diverse behov för samma år besparats dels 5,000 kronor av det belopp, som beräknats till bostadsbyggnad å Svartbergets kronopark, dels ock 1,000 kronor av det för bränsle beräknade belopp. Av sålunda gjord besparing å tillhopa 6,000 kronor torde kostnaderna för telefon till Siljansfors samt uppmätning av försöksparken Kulbäcksliden—Svartberget kunna bestridas, vadan något anslag å tilläggsstat sålunda icke erfordras.

Med återstoden av besparingen eller 2,400 kronor kan anslaget för första halvåret 1923 minskas och sålunda upptagas till i runt tal 34,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 34,000.

5. *Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas förnygring.*

För 1916 års riksdag anmälde Kungl. Maj:t en plan till specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas förnygring. Planen innefattade, att dessa undersökningar skulle pågå under 15 år med början den 1 april 1916. Under de första 5 åren borde samtliga försök utläggas och de kräve då mycket arbete. Under de följande 5

Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas förnygring.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[130.] åren, då de egentliga resultaten kunde förväntas, krävde försöksytorna blott en viss tillsyn samt smärre revideringar och kompletteringar. Under den sista femårsperioden borde ytorna fullständigt revideras och resultaten bearbetas för publicering. Det beräknades, att utöver ett belopp i engångsutgift skulle åtgå per år under första perioden 19,000 kronor, under andra perioden 7,300 kronor och under tredje perioden 14,700 kronor. Under andra perioden skulle tillkomma viss utredning angående skogsdikningars resultat, medförande en kostnad av 20,000 kronor. Dåvarande departementschefen ansåg icke något vara för tillfället att erinra beträffande detta program jämte kostnadsberäkning men framhöll, att desamma icke borde fastläsas för framtiden utan borde kunna jämkas efter inträdande förhållanden.

För ändamålet har av riksdagen beviljats anslag å extra stat för 1917 med 38,900 kronor, för 1918 med tillhoppa 23,600 kronor, för 1919 med tillhoppa 25,700 kronor, för 1920 med tillhoppa 31,150 kronor (därav 4,750 kronor jämlikt proposition nr 196 1920), för 1921 med tillhoppa 22,050 kronor och för 1922 med 15,700 kronor.

Den första femårsperioden gick till ända den 1 maj 1921. Enligt förberörda plan för arbetena skulle under den därpå följande femårsperioden försöksytorna blott kräva en viss tillsyn samt smärre revideringar och kompletteringar.

Såsom under motsvarande punkt i huvudtiteln för föregående år omnämndes, hade ledaren för ifrågavarande undersökningar jägmästaren E. Wibeck i oktober 1920 föreslagit, att avdelningens personal måtte stadigvarande bibehållas året om även under andra femårsperioden, samt beräknat kostnaden för 1922 under sådan förutsättning till 30,000 kronor. Styrelsen för skogshögskolan och skogsförsöksanstalten hade emellertid funnit sig icke kunna förorda Wibecks förslag. Styrelsen hade därvid särskilt utgått från, att man skulle av de vid ifrågavarande försöksarbetens avslutande framlagda resultaten även kunna bedöma i vad mån den planläggning och det arbetssätt för lösning av speciella uppgifter, som i förevarande fall tillämpats, vore de rätta och lämpligen i andra fall kunde tänkas bära komma till användning eller om under alla omständigheter borde fasthållas vid en fastare anslutning till ordinarie arbeten. Styrelsen hade i detta avseende erinrat om, att vid sidan av norrlandsavdelningens endast för lösande av vissa bestämt begränsade uppgifter avsedda arbeten skogsförsöksanstaltens båda avdelningar fortsatt sina arbeten i Norrland. Detta komme i än högre grad att bliva fallet, då organisationen av försöksparkerna blivit genomförd, vilket beträffande Norrland syntes skola äga rum redan från 1923. Den ifråga-

satta utsträckningen av försöken borde utan svårighet till väsentlig del kunna förläggas till försöksparkerna, varjämte insamlingen av granfrö för undersökning av dess beskaffenhet i Norrland i större skala kunde utföras av skogsavdelningens personal. [130.]

I enlighet med styrelsens utlåtande blev Wibecks förslag ej av Kungl. Maj:t förelagt riksdagen. Förenämnda för 1922 av Kungl. Maj:t begärda och av riksdagen beviljade anslag å 15,700 kronor är sålunda beräknat enligt den ursprungliga planen för arbete under andra femårsperioden.

I maj och juni 1921 hava hos Kungl. Maj:t av Mo och Domsjö aktiebolag m. fl. gjorts framställningar om att Kungl. Maj:t ville vidtaga sådan åtgärd, att de av Wibeck för 1922 begärda medel ställdes till statens skogsförsöksanstalts förfogande. Därjämte hava bolagen, då medel för 1921 svårigen torde på samma sätt kunna uppbringas, förbundit sig att, vid anfordran, för försökens kontinuerliga drift även 1921 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av tillsammans 5,000 kronor.

I häröver avgivet yttrande har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt tillstyrkt, att det erbjudna beloppet skulle mottagas för att Wibeck därigenom skulle kunna utan avbrott få utföra vissa icke inom beräknad tid medhunna arbeten, vilket borde kunna ske utan att förbinda statsverket till något som helst åtagande för tiden efter den 31 december 1921.

Den 30 september 1921 förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för sagda styrelse att för skogsförsöksanstaltens räkning mottaga det av nämnda aktiebolag m. fl. erbjudna beloppet av 5,000 kronor, att i enlighet med styrelsens i berörda utlåtande avgivna förslag användas för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring, dock under villkor att statsverket därigenom icke åsamkades några utgifter.

Förenämnda för 1922 beviljade anslag är beräknat sålunda:

Arvode till försöksledaren under 3 månader.....	kronor	2,250
Reseersättning till denne under 2 $\frac{1}{2}$ »	»	3,750
Skogsbiträdets avlöning	»	2,500
» reseersättning	»	3,200
Hantlangning och expenser	»	3,000
Hägnaders underhåll och tillsyn	»	1,000

Summa kronor 15,700.

En föreslagen utfyllnad av arvodet till skogsbiträdet å 300 kronor har av Kungl. Maj:t avvisats under framhållande att tillfällig löneför-

[130.] Bättring i stället borde utgå från medel till förstärkning av till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m. beviljade anslag.

I skrivelse den 1 oktober 1921 har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforsöksanstalt anhållit om anvisande av tillhopa 16,000 kronor för fortsättande under 1923 av specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring.

Departements-
chefen.

För 1923 torde med hänsyn till sjunkande arbetspris och sänkta biljettkostnader vissa nedsättningar kunna göras i beräkningen av anslag för ifrågavarande undersökningar.

Sålunda synas mig de till reseersättningar åt försöksledaren och skogsbiträdet beräknade belopp kunna minskas till respektive 3,000 kronor och 2,500 kronor, posten för hantlangning och expenser till 2,500 kronor samt posten för hägnaders underhåll och tillsyn till 850 kronor.

Då arvodet till skogsbiträdet bör liksom föregående år beräknas till 2,500 kronor, blir för 1923 erforderligt belopp 13,600 kronor. Härav bör hälften anvisas för första halvåret.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring, i huvudsaklig överensstämmelse med den år 1916 för riksdagen framlagda plan, å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,800.

6. Statens skogsskolor.

[131.]
Statens skogs-
skolor.

(ordinarie
anslag.)

I riksstaten är för ett vart av åren 1921 och 1922 uppfört ett ordinarie anslag till statens skogsskolor å 210,000 kronor.

Vid framläggande av proposition i ämnet den 5 mars 1920, nr 274, anförde dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, att alla utgifter såväl för statens skogsskolor som för fortsättningsskolan vid Kloten borde fullständigt överflyttas till domänverket och att dessa utgifter borde framdeles behandlas på samma sätt som andra driftkostnader för statens domäner, men att i stället full ersättning borde beredas domänfonden genom särskilda anslag. Exempel finnes redan å liknande förfaringssätt beträffande skogsstatens verksamhet för tillsyn å enskildas skogar i övre Norrland.

Vid den i anslutning härtill framlagda beräkning av dylikt anslag ifråga om skogsskolorna togs ej hänsyn till, att från domänfonden jämväl utbetalas dyrtidstillägg till personalen vid skogsskolorna. [131.]

I skrivelse den 3 oktober 1921 har domänstyrelsen hemställt, att anslaget till skogsskolorna måtte för första halvåret 1923 upptagas med halva beloppet eller med 105,000 kronor.

På given anledning har därefter domänstyrelsen i skrivelse den 31 oktober 1921 framlagt beräkning angående de ytterligare ersättningsbelopp, som borde tillföras domänfonden, därest gottgörelse skulle lämnas jämväl för dyrtidstillägg, som domänfonden utbetalade till befattningshavare vid skogsskolorna och fortsättningsskolan vid Kloten ävensom för tillsyn å enskildas skogar i övre Norrland. Därvid har domänstyrelsen framhållit, att därest de olika ersättningsanslagen till domänfonden för nämnda ändamål jämväl skulle täcka dyrtidstillägg, som uppenbart icke kunde vid anslagens beviljande till beloppet bestännas, anslagen borde bliva förslagsanslag samt domänfonden icke gottskrivas högre belopp än som för ändamålet verkligen utgivits.

Statskontoret har i infortrat utlåtande den 18 november 1921 anfört följande:

Ifrågavarande anslag hade uppförts i riksstaten av den anledning, att utgifterna för de ändamål, till vilka anslagen beviljats, ansetts icke skola belasta domänfonden. I konsekvens härmed borde ej heller dyrtidstillägg till den personal, vars avlöning ersattes från anslagen, bekostas av domänfonden utan utgå från riksstatsanslag. Anslaget till statens skogsskolor, anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar samt anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustlandskap vore nu bestämda anslag samt anslaget till fortsättningsskolan vid Kloten ett förslagsanslag, högst, å extra stat. Utgifterna bestredes från och med 1921 av domänverket, som erhöle ersättning härför genom att anslagen ifråga i sin helhet gottskreves domänfonden. Om nu även dyrtidstilläggen skulle ersättas från riksstatsanslag, ginge det givetvis icke att exakt beräkna det faktiska anslagsbehovet. Av denna anledning föresloge domänstyrelsen, som utginge ifrån att dyrtidstilläggen skulle utgå från förenämnda anslag, att dessa anslag skulle ändras till förslagsanslag. Lika med domänstyrelsen funne statskontoret, att domänfonden endast borde erhålla ersättning för de verkliga utgifterna, men att dessa borde till fullo gäldas av anslagsmedel, och skulle detta möjliggöras efter den av domänstyrelsen föreslagna ändringen av anslagens natur. Visserligen kunde det synas oegentligt, att kostnader för dyrtidstillägg utginge från å ordinarie stat uppförda anslag, vilket skulle bliva fallet ifråga om de tre första anslagen, men häremot kunde invändas, att dyrtidstilläggen liksom övriga kostnader i första hand bestredes av domänfonden samt att utgifterna å anslagen strängt taget icke utgjordes av avlöningar och dyrtidstillägg utan av ersättningarna till domänfonden. Statskontoret hade därför icke ansett sig böra framställa någon erinran mot att jämväl kostnaderna för dyrtidstillägg utginge från

[131.] nämnda anslag å ordinarie stat. För att tydligare klargöra, vartill anslagen vore avsedda, syntes det emellertid statskontoret lämpligt, att benämningarna å samtliga de fyra anslag, varom här vore fråga, fullständigades så tillvida, att därav framginge, att de avsåge ersättning till domänverket för kostnader för respektive ändamål.

Departements-
chefen.

På skäl, som statskontoret anfört, anser även jag, att domänfonden bör beredas ersättning jämväl för dyrtidstillägg till ifrågavarande personal.

Enligt vad jag inhämtat, utbetalas de av statskontoret angivna fyra ersättningsanslag till domänfonden först mot slutet av det år, för vilket de äro avsedda. Vid sådant förhållande synas mig anslagen för 1923 böra upptagas först i den budget, som avser tiden 1 juli 1923—1 juli 1924. Jag saknar fördenskuil anledning att nu föreslå åtgärder för beredande åt domänfonden av den ifrågasatta ökade ersättningen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till statens skogsskolor, nu..... kronor 210,000, utan angivet belopp.

Fortsättningsskolan vid Kloten.

[132.]
Fortsättnings-
skolan vid
Kloten.

För fortsättningsskolan vid Kloten har såsom ersättningsanslag till domänfonden av riksdagen å extra stat för 1922 anvisats ett förslagsanslag, högst å 31,200 kronor.

Av anslaget erhåller domänfonden ersättning *dels* för lärarnas avlöningar, vilka belopp det jämlikt avlöningsreglementet för domänverket tillkommer Kungl. Maj:t att bestämma, *dels* till elevstipendier, som Kungl. Maj:t och riksdagen till beloppet fastställt, *dels ock* till utgifter för expenser och byggnadsunderhåll ävensom en vägkurs, som plägar hållas under senare halvåret.

I skrivelse den 3 oktober 1921 har domänstyrelsen framlagt förslag till beräkning av anslaget för 1923 och i anslutning därtill hemställt, att för första halvåret 1923 måtte anvisas ett anslag å 15,600 kronor.

Styrelsen har erinrat, att rese- och traktamentsersättning åt skolans inspektör hittills av Kungl. Maj:t anvisats från anslaget till skogshushållning i allmänhet, samt föreslagit, att dylik ersättning från och med 1923 skulle utgå från nu ifrågavarande anslag till fortsättningsskolan vid Kloten.

I överensstämmelse med domänstyrelsens förslag anser jag, att rese- och traktamentersättning till inspektören bör utbetalas av domänfonden med gottgörelse från anslaget till fortsättningsskolan vid Kloten.

[132.]
Departements-
chefen.

Av skäl, som jag i punkten 131 anfört, anser jag, att anslag för ändamålet icke bör upptagas förrän i budgeten för tiden 1 juli 1923—1 juli 1924. Någon framställning i ärendet till 1922 års riksdag har jag därför ej att föreslå, men har jag ansett mig böra här redogöra för ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

7. Skogshushållning i allmänhet.

Ordinarie anslaget till skogshushållning i allmänhet är i riksstaten för år 1922 upptaget till 35,000 kronor. Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag, då anslaget bestämdes till sagda belopp, beräknades härav till understöd åt enskild skogsundervisning och åt kolarskolorna vid Hällnäs och Bispgården 4,000 kronor samt återstoden till Kungl. Maj:ts disposition till understödjande av vissa tidskrifter å skogsskötselns område, till vissa föreningar och till andra mera tillfälliga ändamål för skogsskötselns främjande. Av den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen av anslaget pläga årligen anvisas bidrag till Svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund och Svenska jägarförbundet.

[133.]
Skogs-
hushållning i
allmänhet.
(ordinarie
anslag.)

I skrivelse den 3 oktober 1921 har domänstyrelsen anmält, att, då undervisningen vid kolarskolorna vore förlagd till hösten, för detta ändamål icke erfordrades något anslag för första halvåret 1923. Av återstoden av anslaget borde för samma tid, enligt domänstyrelsens mening, upptagas hälften.

Av anledning, som domänstyrelsen anfört, behöver ej beräknas något belopp för de båda kolarskolorna för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Understöden till Svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund samt Svenska jägarförbundet utbetalas kvartalsvis, sedan styrkt blivit, att visst antal exemplar av föreningens eller förbundets utgivna publikationer för respektive kvartal blivit avlämnade till vissa angivna myndigheter. Det belopp, som av 1922 års riksdag behöver göras tillgängligt för ifrågavarande ändamål, kan alltså inskränkas till vad som erfordras för första kvartalet. Även om ifrågavarande understöd, som 1921 utgått med sammanlagt 28,000 kronor, skulle kunna för 1923 sänkas, anser jag mig nu böra beräkna fjärdedelen av detta belopp eller 7,000 kronor.

[133.] Återstoden eller 3,000 kronor av anslaget torde böra upptagas med halva beloppet eller 1,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till skogshushållning i allmänhet,

nu kronor 35,000,

med » 8,500.

Skogsvård m. m.

8. Tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar.

[134.] Under åberopande av vad jag under punkt 131 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Tillsyn å
enskildas
skogar i
lappmarkerna
samt Särna
och Idre
socknar.*

(ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, nu kronor 650,000, utan angivet belopp.

9. Tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland.

[135.] Under åberopande av vad jag under punkt 131 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Tillsyn å
enskildas
skogar i
Västerbottens
och Norr-
bottens läns
kustland.*

(ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, nu kronor 450,000, utan angivet belopp.

Skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar.

[136.] För främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar har riksdagen för vart

*Skogsvård å
enskildas sko-
gar i Väster-
bottens och
Norrbottens
län samt
Särna och
Idre socknar.*

av åren 1918—1922 å extra stat anvisat ett reservationsanslag av 98,000 kronor att av Kungl. Maj:t i mån av tillgång tilldelas vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidroge med belopp, motsvarande minst en tredjedel av statsbidraget, samt under

villkor *dels* att anslag från sålunda av statsmedel och från orten anvisade medel icke finge utgå till bolag, *dels ock* att vederbörande hushållningssällskap skulle vara skyldigt att efter årets utgång till vederbörande länsstyrelse avgiva redogörelse över användningen av samtliga för ändamålet erhållna bidrag.

[136.]

I skrivelse den 3 oktober 1921 har domänstyrelsen förklarat sig sakna anledning föreslå någon förändring för år 1923 vare sig med avseende på villkoren eller beloppet, och har styrelsen hemställt, att för första hälften av år 1923 måtte anvisas hälften av 98,000 kronor eller 49,000 kronor.

Av från domänstyrelsen infordrad utredning framgår, att under åren 1918—1920 sammanlagda utgifterna från ifrågavarande anslag utgjort 220,000 kronor, därav 72,000 kronor under 1920. Vid ingången av 1921 fanns sålunda en reservation å 74,000 kronor. Under 1921 har Kungl. Maj:t anvisat från ifrågavarande anslag tillhopa 78,000 kronor, vadan alltså reservationen under året kommer att ökas till 94,000 kronor. Det föreligger ingen anledning antaga, att reservationen till 1923 blir mindre.

Departements-
chefen.

Något anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 är sålunda icke erforderligt, vilket jag velat här anmärka, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

Skogsvårdens befrämjande.

För vart och ett av åren 1897—1920 har riksdagen beviljat anslag å extra stat för skogsodlingens befrämjande. Detta anslag nedsattes vid 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag från 100,000 kronor till 90,000 kronor i samband med anvisandet av särskilt anslag till främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag. Anslagen hava ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av tillgång tilldelas skogsvårdsstyrelser, till vilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, under iakttagande att statsbidrag icke finge till någon skogsvårdsstyrelse utgå med högre belopp än det, varmed landstinget och hushållningssällskapet tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidragit.

[137.]

Skogsvårdens
befrämjande.

För vart och ett av åren 1905—1920 har riksdagen vidare å extra stat anvisat anslag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[137.]

Då riksdagen i punkten 92 av skrivelsen nr 9 A den 12 juni 1919 anmälde sitt beslut om dylikt anslag för 1920, uttalade emellertid riksdagen, att det syntes med skäl kunna ifrågasättas, huruvida särskilt bidrag för skogsodlingens befrämjande borde utgå till alla skogsvårdsstyrelser oberoende av beloppet av de skogsvårdsavgifter de uppbure. Det ville nämligen synas riksdagen, som om åtminstone vissa av skogsvårdsstyrelserna med hänsyn till de ekonomiska resurser på grund av inflytande skogsvårdsavgifter, med vilka dessa numera torde vara utrustade, skulle vara i stånd att utan hjälp av statsmedel i önskvärd omfattning verka för skogsodlingens främjande. Då riksdagen ansåge ifrågavarande spörsmål böra bli va föremål för Kungl. Maj:ts bedömande, hade riksdagen emellertid icke velat ifrågasätta anslagets indragning eller någon sänkning däri.

Sedan domänstyrelsen efter anbefallning inkommit med förslag angående det anslagsbelopp, som för 1921 borde äskas av riksdagen till skogsodlingens främjande i nu ifrågavarande delar av landet, samt beträffande grunderna för anslagets fördelning, upptogs frågan till behandling vid regleringen av utgifterna under nionde huvudtiteln för 1921. Dåvarande chefen för jordbruksdepartementet framhöll därvid, under punkten 85, att det kunde ifrågasättas, huruvida det verkligen funnes något skäl att hålla åtskils anslagen till skogsodlingens befrämjande och till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och om de icke kunde sammanslås. Vid en sammanslagning underlättades högst väsentligt behovsprincipens tillämpning. Den omständigheten, att ortsbidrag föreskrevs såsom villkor för bidrag ur skogsodlingsanslaget men icke för bidrag från det andra anslaget, utgjorde icke något hinder, ty denna sak kunde ordnas genom bestämmelser i bidragsvillkoren. Icke heller vore anslagen av så skild natur eller hade så olika ändamål, att en sammanslagning borde därav förhindras. Då behovet uttryckligen angivits såsom bestämmande för anslaget till skogsvårdsstyrelserna, och detta behov vore i hög grad beroende av huru mycket av styrelsens medel, som användes till skogsodlingsåtgärder, samt en starkt utvecklad skogsodlingsverksamhet även torde kräva ökad personal, visade det sig, att anslagen i hög grad grepe in i varandra. Riksdagens uttalande 1919 ifråga om skogsodlingsanslaget innebure också, att behovet skulle vara avgörande.

Departementschefen förordade i anslutning härtill, att nämnda båda anslag borde sammanslås till ett gemensamt under benämning skogsvårdens befrämjande. För fördelning härav föreslog departementschefen vissa grunder, som av honom sammanfattades sålunda: »För varje skogs-

vårdsstyrelse uträknas för den senaste period av tre år, för vilken uppgifter finnas tillgängliga, medeltalen av de's styrelsens inkomster, utom statsbidrag och ortsbidrag, dels ock dess utgifter. Från inkomstmedeltalet avdrages ett belopp av 10,000 kronor. Av det belopp, varmed utgiftsmedeltalet må överskjuta det salunda reducerade inkomstmedeltalet, må hälften i nedåt avjämnat hundratal kronor, dock högst 3,500 kronor, tilldelas skogsvårdsstyrelsen såsom grundanslag. Till skogsvårdsstyrelsen i Gottlands läns landstingsområde skall likväl städse utgå ett grundanslag av 7,500 kronor. För vad av nämnda utgiftsöverskott återstår, sedan grundanslaget fråndragits, må statsbidrag kunna ytterligare utgå, dock icke med högre belopp än bidrag, som av landsting och hushållningssällskap eller ettdera av dem för året tilldelats skogsvårdsstyrelsen och icke i något fall med mer än 20,000 kronor.»

I enlighet med departementschefens i anslutning därtill gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att till skogsvårdens befrämjande å extra stat för 1921 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Riksdagen biföll denna framställning samt förklarade därvid, att sammanslagningen av anslagen syntes riksdagen välbetänkt och lämplig och att riksdagen ej hade något att erinra mot de för anslagets utgående ifrågasatta grunder.

För 1922 har riksdagen anvisat samma belopp. Domänstyrelsen har i skrivelse den 3 oktober 1921 förklarat sig icke hava anledning föreslå någon förändring av anslagsbeloppet för 1923.

I skrivelse den 25 maj 1921 framlade domänstyrelsen förslag till anslagets fördelning för 1921 och anförde därvid bland annat följande.

Framställningar om delaktighet i anslaget hade gjorts av skogsvårdsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Ostergötlands, Jönköpings, Kalmar norra och södra, Gottlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Väster-norrlands läns landstingsområden.

Med tillämpning av de av Kungl. Maj:t 1920 föreslagna grunder för anslagets fördelning skulle allenast 74,800 kronor komma att tagas i anspråk. Orsaken till dessa skogsvårdsstyrelsernas relativt små behov av statsmedel låge givetvis däri, att den till grund för beräkningen antagna tidsperioden, åren 1917, 1918 och 1919, omfattade år, då inkomsterna, särskilt i form av inflytande skogsvårdsavgifter, på grund av högkonjunktur å trävarumarknaden i osedvanligt hög grad stegrats. Ett helt olika resultat torde ej vara osannolikt, sedan avverkingarna på grund av inträtt prisfall på virke inskränkts. Domänstyrelsen finge emellertid ifrågasätta, huruvida icke det anvisade anslaget skulle kunna få utnyttjas, därest behov därav föreläge. I så fall borde ytterligare 26,700 kronor utdelas. Återstoden av anslaget 48,500 kronor borde reserveras, till dess detsamma enligt grunderna för anslagets fördelning skulle komma att tagas i anspråk. Då om

[137.] några år verkningarna av nu inträffad lågkonjunktur å trävarumarknaden komme att visa sig genom betydligt höjda bidragsbehov för flera skogsvårdsstyrelser enligt den nu fastställda fördelningsgrunden, syntes det nämligen styrelsen önskvärt, att överskottet å innevarande års anslag till skogsvårdens främjande, vilket utgjorde ett reservationsanslag, finge överhållas, till dess detsamma komme att behöva tagas i anspråk.

Sedan statskontoret i ärendet avgivit yttrande, fann Kungl. Maj:t den 7 oktober 1921, med tillämpning av de 1920 års riksdag underställda grunderna, gott av anslaget anvisa 88,300 kronor till 9 skogsvårdsstyrelser.

I skrivelser den 8 oktober och 28 november 1921 har därefter skogsvårdsstyrelsemötets förvaltningsutskott hemställt, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att åvägabringa ändring i de grunder, som fastställts för fördelningen av reservationsanslaget till skogsvårdens befrämjande, så att fördelningen måtte kunna ske i bättre överensstämmelse med föreliggande behov än vad nu vore fallet, samt att den nu reserverade delen av 1921 års anslag för nyssberörda ändamål framdeles måtte fördelas mellan de skogsvårdsstyrelser, som befundes därav vara i särskilt behov.

Utskottet har i sista skrivelsen anført.

Anslaget för 1921 hade tydligen fördelats i överensstämmelse med därför av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda grunder och givit till resultat, att icke mindre än 61,700 kronor icke kunnat disponeras 1921. Detta belopp komme således att reserveras till kommande år — ett förhållande, som egentligen ej vore att beklaga, förutsatt dock att de för fördelningen av anslaget fastställda grunderna ändrades. Dessa grunder kunde måhända vara lämpliga under vanliga förhållanden, då de särskilda skogsvårdsstyrelsernas inkomster och utgifter under olika år ej företedde alltför stora växlingar. Under de senast förflutna åren med deras abnormt stora avverkningar hade emellertid inkomsterna för flertalet skogsvårdsstyrelser sprungit upp till en oanad höjd, medan inkomsterna hädanefter under flera år säkerligen komme att bli synnerligen obetydliga. Följden bleve den, att, då utgifterna trots kraftiga inskränkningar fortfarande, ej minst till följd av den provisoriska skogslagstiftningen, måste bli jämförelsevis höga och troligen komma att för många styrelser ej obetydligt överstiga inkomsterna, flera av dessa styrelser med hänsyn till gällande grunder för fördelningen av ifrågavarande anslag liksom i år icke kunde erhålla del därav och ej heller av å anslag från föregående år reserverade medel.

Av vad ovan anförts torde framgå, att fördelningen borde ske efter andra grunder än de nu gällande. Dessa grunder vore visserligen uppgjorda i syfte att så vitt möjligt tillgodose olika styrelser behov av medel och uppenbarligen borde vid fördelningen behovsprincipen vara den ledande, men de fyllde dock tydligen icke härutinnan måttet.

Förvaltningsutskottet hade icke under den korta tid, som stått utskottet till buds, varit i tillfälle att uppgöra några nya grunder för fördelningen — därtill

erfordrades en grundlig utredning. En sådan utredning syntes utskottet böra komma till stånd, men tillika kunde ifrågasättas, om icke Kungl. Maj:t borde av 1922 års riksdag utverka bemyndigande att fördela såväl de nu å ifrågavarande anslag reserverade medlen som ock kommande års anslag för ändamålet efter grunder, som kunde av Kungl. Maj:t efter verkställd utredning befinnas lämpliga.

Då Kungl. Maj:t ägde fördela 10 procent av skogsvårdsavgifterna utan andra direktiv än att fördelningen skulle ske i mån av förefallande behov, syntes det icke böra möta några betänkligheter att överlämna åt Kungl. Maj:t att efter samma norm fördela detta anslag, som till beloppet hittills vida understigit de reserverade skogsvårdsavgifterna.

Förvaltningsutskottet kunde i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, hurusom vissa skogsvårdsstyrelser avsatt medel av de under högkonjunktursåren rikligt inströmmade skogsvårdsavgifterna för att kunna möta den väntade lågkonjunkturen. Dessa styrelser bleve nu till följd av de gällande grunderna för anslagsfördelningen straffade för denna sin förtänksamhet genom att icke erhålla del av anslaget.

Över utskottets skrivelser har domänstyrelsen avgivit utlåtanden den 29 oktober och den 9 december 1921 samt däri bland annat anfört följande.

Mot beräkningsgrunden för fördelningen av anslaget till skogsvårdens främjande kunde anmärkas, att densamma utginge från år, som delvis låge alltför långt tillbaka i tiden, varför de erhållna resultaten måhända icke vore aktuella just nu. Under mera normala år torde dock, såsom även utskottet ansett, denna beräkningsgrund lämna en tämligen rättvis fördelning av statsbidrag åt skogsstyrelserna. Domänstyrelsen finge i samband härmed framhålla, att det korrektiv, som låge i fordran på anslag från hushållningssällskap eller landsting för delaktighet i statsbidrag, torde vara fullt berättigat.

Att en del skogsvårdsstyrelser med eljest relativt god ekonomisk ställning under det senaste året fått svårigheter i ekonomiskt avseende torde emellertid endast i mindre mån bero på, att bidrag från staten uteblivit, utan i huvudsak på den oförutsedda minskningen i inflytande skogsvårdsavgifter. Med hänsyn till nu inträffade förhållanden torde därför en mycket kraftig inskränkning bland skogsvårdsstyrelsernas utgiftsposter hava kunnat eller bort ske.

Då emellertid nu rådande förhållanden, enligt utskottets förmenande, hade förryckt flera skogsvårdsstyrelser ekonomiska ställning på ett sätt, som ej kunnat hindras, syntes en lättnad kunna beredas dessa genom tilldelning av bidrag av för innevarande år reserverade överskott av anslaget. Visserligen kunde dessa reserverade medel i viss utsträckning komma att erfordras under följande år, men domänstyrelsen hölle före, att desamma endast i relativt begränsad mån komme att utdelas vid anslagets fördelning efter de fastslagna grunderna med hänsyn till dels det till sitt maximum bestämda s. k. grundbeloppet av anslaget, dels ock storleken av de hittills i regeln utgående ordsbidragen.

Domänstyrelsen finge därför tillstyrka utskottets förslag att åtgärder vidtoges för att den nu reserverade delen av 1921 års anslag måtte framdeles kunna utdelas till skogsvårdsstyrelser, som befunes vara i särskilt behov. Nämda utdelning syntes emellertid böra ske först sedan beräkning av nästkommande års för-

[137.] delning av anslaget ifråga uppgjorts och sålunda klarhet vunnits rörande varest de största behoven av bidrag föreläge.

Beträffande själva grunderna för ifrågavarande anslags fördelning torde desamma, såsom förut anförts, under normala förhållanden lämna ett relativt rättvist resultat. Under förhållanden, sådana som de nu rådande, då andra fördelningsgrunder kunde befinnas lämpliga eller nödvändiga, syntes det emellertid styrelsen synnerligen önskvärt, att Kungl. Maj:t ej vore bunden av de nu fastställda grunderna utan kunde använda ifrågavarande anslag efter förhandenvarande förhållanden och så att skogsvårdsstyrelsernas särskilda behov så vitt möjligt kunde tillgodoses.

På grund av vad domänstyrelsen sålunda anför, finge styrelsen hemställa, att åtgärder måtte vidtagas för *dels* att Kungl. Maj:t måtte från och med 1922 kunna besluta om fördelningen av reservationsanslaget till skogsvårdens främjande efter förhandenvarande förhållanden oberoende av de av 1920 års riksdag godkända grunderna för anslagets fördelning, *dels* ock att de av samma anslag för 1921 reserverade medlen måtte framdeles kunna efter Kungl. Maj:ts beprövande utdelas till skogsvårdsstyrelser, som befunnas vara i särskilt behov.

Departements-
chefen.

Anslaget till skogsvårdens befrämjande fördelas först mot slutet av det kalenderår, för vilket det är avsett. Någon anledning synes mig icke föreligga att av 1922 års riksdag äska anslag för 1923, utan kan anslag för detta år anvisas av samma års riksdag för uppförande i budgeten för tiden 1 juli 1923—1 juli 1924.

Däremot anser jag vad skogsvårdsstyrelsernas förvaltningsutskott och domänstyrelsen i ovanrefererade skrivelser anför motivera en framställning till 1922 års riksdag i det syfte med skrivelserna avses.

Någon särskild framställning om rätt att senare använda den del av 1921 års anslag, som ej för året anvisats, lär ej vara erforderlig med hänsyn till anslagets natur av reservationsanslag. Däremot torde, då förenämnda grunder för anslagets fördelning i sammanhang med regleringen av utgifterna för 1921 under nionde huvudtiteln underställts riksdagen, avvikelser därifrån ej kunna ske, utan att riksdagen lämnats tillfälle att yttra sig.

Jämlikt 4 § i förordningen den 11 oktober 1912 om skogsvårdsavgift skola 10 procent av samtliga skogsvårdsavgifter redovisas till statskontoret för att av Kungl. Maj:t i mån av förefallande behov fördelas mellan samtliga skogsvårdsstyrelser i riket. För fördelning härav afgåvo särskilda sakkunniga förslag i november 1915, därvid bland annat framhölls önskvärdheten av att efter förloppet av exempelvis fem år ny utredning bleve verkställd i syfte att utröna, huruvida förhållanden inträffat, som påkallade ändring i fördelningsförslaget. Såsom domänstyrelsen i förenämnda skrivelse den 9 december 1921 framhållit, torde sålän utredning nu tarvas. I samband därmed synas mig jämväl grunderna för fördelning av nu ifrågavarande anslag böra bli föremål för

granskning. I avvaktan på resultatet av dylik utredning, som ej kan bli färdig för underställande 1922 års riksdag, synes det mig nu vara tillfyllest att begära medgivande av riksdagen att därest och i den mån skogsvårdsstyrelsernas behov av statsunderstöd därtill föranleda, vid fördelningen 1922 medgiva statsbidrag utöver vad enligt gällande grunder borde utgå.

[137.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vid fördelning av för skogsvårdens befrämjande 1922 tillgängliga medel Kungl. Maj:t må, därest och i den mån skogsvårdsstyrelsernas behov av statsunderstöd därtill föranleda, utdela statsbidrag utöver vad enligt de riksdagen 1920 underställda fördelningsgrunderna bör utgå.

10. Släckning av skogseld.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[138.]

att upptaga det *ordinarie förslagsanslaget* till släckning av skogseld, nu kronor 50,000,
med halva beloppet eller » 25,000.

*Släckning av
skogseld.
(ordinarie
anslag.)*

11 och 12. Utgifter för naturskyddsändamål.

Till utgifter för naturskyddsändamål har riksdagen för åren 1921 och 1922 anvisat särskilda reservationsanslag, vart år å 6,400 kronor.

[139.]

Då medel för ändamålet under första halvåret av 1923 erfordras i enahanda utsträckning samt någon reservation till samma år icke är att förvänta, hemställer jag, med anledning av därom av vetenskapsakademien i skrivelse den 16 augusti 1921 gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Utgifter för
naturskydds-
ändamål.
(extra anslag.)*

att å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom särskilda *reservationsanslag* anvisa

dels till bestridande av kostnader för nationalparker kronor 1,300,

dels ock till gäldande av resekostnader och övriga utgifter för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden kronor 1,900,
eller tillhopa » 3,200.

13. Belöningar för rovdjurs dödande.

140.]
Belöningar
för rovdjurs
dödande.
(ordinarie
anslag.)

Anslag till belöningar för rovdjurs dödande anvisades av riksdagen första gången 1897 och föranleddes av Kungl. Maj:ts förslag, att anslaget till fiskeriutöfningens understöd måtte höjas, bland annat i syfte att något belopp måtte därav kunna användas som bidrag till belöningar för dödande av sälhundar. Chefen för civildepartementet, till vilket departement fiskeriärenden då hörde, lämnade i sitt anförande till statsrådsprotokollet redogörelse för den utredning, som åstadkommits rörande den skada, som genom sälhundarna tillfogades fisket. Riksdagen ansåg medel för ändamålet böra beredas men anvisade dem såsom särskilt anslag å extra stat till belopp av 5,000 kronor. Dylikt anslag beviljades även för åren 1899 och 1900. Sistnämnda års riksdag medgav på framställning av Kungl. Maj:t, att av det förut under sjunde huvudtiteln uppförda, till nionde huvudtiteln överflyttade förslagsanslaget till belöningar för rovdjurs dödande finge användas högst 5,000 kronor årligen såsom bidrag till belöningar för dödande av sälhundar. Vid 1901 års riksdag höjdes anslaget till 12,000 kronor varav 7,000 kronor såsom bidrag till belöningar för sälars dödande. Från och med 1913 utgår anslaget med ett till 38,000 kronor förhöjt belopp, varav vid anslagsäskandet beräknades tagas i anspråk 36,000 kronor till belöningar för dödande av sälar, motsvarande premier för 9,000 sälar efter 4 kronor för djur, och återstoden till belöningar för dödande av varg och järv.

Kungörelse angående belöningar för dödande av sälhundar är utfärdad den 21 november 1913 (nr 356). Angående ersättning för dödande av varg och järv äro bestämmelser meddelade i 10 § jaktstadgan.

Anslaget, som har natur av ordinarie förslagsanslag, har under åren 1916—1920 tagits i anspråk i följande omfattning:

1916	 kronor	11,580	1919	 kronor	9,066
1917	 »	16,770	1920	 »	14,901,
1918	 »	34,470			

utgörande i medeltal 17,357 kronor för år.

Riksräkenskapsverket har beträffande ifrågavarande anslag föreslagit, att detsamma för första halvåret 1923 uppföres med 10,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den omfattning, i vilken anslaget under senare år tagits i anspråk, synes mig anslaget kunna sänkas till 20,000 kronor för år räknat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [140.]

att, med sänkning av *ordinarie förslagsanslaget*
till belöningar för rovdjurs dödande
från kronor 38,000
med » 18,000
till » 20,000
för år räknat, upptaga samma anslag
med halva beloppet eller » 10,000.

L. Lantmäteriväsendet.

1. Lantmäteristyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie förslagsanslaget* till lant-
mäteristyrelsen,

nu kronor 203,000,
med halva beloppet eller » 101,500.

[141.]
*Lantmäteri-
styrelsen.*
(ordinarie
anslag.)

Statens reproduktionsanstalt.

2. Upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet.

För upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet finnes i riksstaten för ett vart av åren 1921 och 1922 upptaget ett *ordinarie förslagsanslag* å 155,000 kronor att i första hand utgå av inkomster från reproduktionsanstalten.

Å extra stat har vidare anvisats för 1921 ett reservationsanslag å 50,000 kronor till nyanskaffningar vid anstalten samt för 1922 ett reservationsanslag å samma belopp till nyanskaffningar och förlagskapital vid anstalten.

I skrivelse den 16 november 1921 har lantmäteristyrelsen redogjort för behovet av anslag för anstalten och därvid anfört följande.

Under åren 1912—1920 hade för lantmäteristyrelsens försöksanstalt för fotomekanisk reproduktion av kartor m. m. anvisats statsmedel till ett sammanlagt belopp av 114,016 kronor 86 öre. Omkostnaderna för anstalten och dess drift hade

[142.]
*Upprätt-
hållande av
statens repro-
duktionsan-
stalts verk-
samhet.*
(ordinarie
anslag.)

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1. saml.

[142.] under nämnda tid i övrigt bestritts av medel, som influtit för vid anstalten verkställt arbete och som under samma tid uppgått till 173,032 kronor 96 öre. Vid utgången av 1920 hade funnits en kontant tillgång av 9,666 kronor 83 öre. Värdet av inneliggande lager av papper och andra förbrukningsartiklar hade vid samma tidpunkt uppgått till 19,561 kronor 85 öre, varjämte funnits utestående fordringar till belopp av 17,399 kronor 20 öre. När härtill lades värdet å inventarierna efter inköpspris 47,329 kronor 32 öre, erhöles vid årsskiftet 1920—21 en tillgång till belopp av 93,957 kronor 20 öre. Resultatet visade alltså vid denna tid en brist till belopp av 20,059 kronor 66 öre. Vid denna beräkning hade emellertid icke tagits någon hänsyn till lokalhyra, vilken emellertid med undantag för senaste aderton månaderna borde uppskattas till ett jämförelsevis oansenligt belopp, samt ej heller till anstaltens andel i kostnaderna för avlöning av den byråchef i lantmäteristyrelsen, som haft överinseendet över densamma, vilken kostnad man emellertid kunde bortse ifrån, alldenstund förhållandet icke föranlett någon ökad arbetskraft i styrelsen.

Tillverkningsvärdet under 1920 hade i runt tal uppgått till 75,000 kronor samt för de tio första månaderna av 1921 till omkring 105,000 kronor. För återstående tvänne månader kunde detsamma beräknas uppgå till omkring 30,000 kronor. Tillverkningsvärdet för hela året torde alltså kunna beräknas i runt tal till 135,000 kronor.

Denna utveckling vore enligt lantmäteristyrelsens mening tillfredsställande, i synnerhet om man toge i betraktande att verksamheten bedrivits under pågående successiv utvidgning av lokalerna. Detsamma ansåge styrelsen vara fallet vad anginge det ekonomiska resultatet av årets verksamhet. Visserligen komme detta att utvisa en förlust av omkring 20,000 kronor, men detta hade varit väntat. Utgiftskontot hade allt från årets början starkt ökats, under det att verksamheten endast successivt kunnat utvidgas. Härtill komme verkningarna av tidsläget i ekonomiskt avseende. Styrelsen vore emellertid övertygad, att anstalten kunde komma att bära sig och även lämna vinst, men detta kunde väntas bliva fallet först sedan densamma nått en utveckling, som motsvarade dess organisation. Här för fordrades, att anstaltens prestationsförmåga ytterligare ökades. De hinder, som reste sig häremot, bestode i otillfredsställande utrustning för den fotografiska avdelningen och blankettryckeriet. Med ledning av uppgifter, som lämnats av anstaltens direktör, borde kostnaderna för utrustningens fullständiggande i dessa delar beräknas till i runt tal 75,000 kronor.

För 1921 hade riksdagen på extra stat anvisat ett reservationsanslag till belopp av 50,000 kronor till nyanskaffningar och för 1922 ett reservationsanslag till samma belopp till nyanskaffningar och förlagskapital. Emellertid kunde beräknas, att 1921 års anslag till nyanskaffningar vid årets utgång komme att vara överskridet med i runt tal 23,000 kronor. Såsom förklaring till detta förhållande hade anstaltens direktör meddelat, att han ej förr än under september månad erhållit erforderliga anvisningar från riksräkenskapsverket rörande sättet för uppsättande av anstaltens räkenskaper, att det till följd härav mött svårigheter att hålla säker översikt över kostnaderna för nyanskaffningen samt att han utgått ifrån att kostnaderna för maskininstallationerna, de elektriska installationerna och engångsreparationer skulle betraktas såsom driftkostnader och alltså icke utgå av det för nyanskaffningar avsedda anslaget. Emellertid hade anvisningarna från riksräkenskaps-